Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

1 M'. 6 449

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

XIV

COL

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

MINVS
COGNITARVM
STIRPIVM ALIQVOT
AC ETIAM RARIORVM
nostro cœlo orientium
ΕΚΦΡΑΣΙϹ.

Qua non paucæ ab Antiquiorib. Theophrasto, Dioscoride Plinio Galeno alijsq. descriptæ declarantur, Officinarum vsui perutiles

FABIO COLVMNA AVCTORE
ITEM
De Aquatilibus, alijsq. animalibus quibusdam
paucis Libellus
EODEM AVCTORE.
ad Ill.mum et Excell.mum Dnm.
MARTIVM COLVMNAM
Zagarol. & Columna Ducem, et cæt.

OMNIA
fideliter ad viuum delineata Æreisque Typis expressa
Omnium etiam Index est in calce voluminis locupletissimus

SVPERIORVM PERMISSV.
ROMÆ M.DC.X
Apud Guilielmum Facciottum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

1.6.449
(ph) 30808

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

ILLVSTRISS. AC EXCELLENTISS. D.

MARTIO COLVMNAE

ZAGAROL. ET COLVMN. DVCI &c.

E Clarissimo aurei Velleris Ordine, atque Catholici Regis à Consilijs status, &c.

MARERII Comitatus montes in Æquicolis, inter cæteros non modò tuæ ditionis, Dux Illustriss. ac Excellentiss. sed alienorum etiam omnium quos viderim, rariorum stirpium feracissimos esse planè asserere possũ: cõplures quidẽ earũ à me primùm illic obseruatæ, descriptæ, ac delineatæ nunc proponuntur, vix eorũ aliqua parte lustrata; cùm etiàm sciã in ijs alias quamplurimas nusquam ab vllo adhuc obseruatas oriri. Quapropter, volumen hoc meum tuis refertum stirpibus, tibiq; meritò debitum, a me, qui tuus etiam sum, ob insignem tuam in me humanitatem, ac magnificentiam tibi deuinctissimo nunc oblatum, Heroico tuo nomine insignitum eo, quo tibi subditos, ac me tui obsequentissimum soles, hilari fronte excipere, fouere, atque tueri ne dedigneris: inuidos quidem ac detractores constricta maxilla permansuros fore non dubito tua virtute, prudentia, ac dignitate perterritos. Omnium profectò disciplinarum genere ornatissimus es; Moralibus verò atque quod magis Principem Virum decet atque decorat, Politicis, quẽ nõ antecellis? Quod in pace belloq; consilium tuum! Quis non hians, te de rebus huiusmodi disserente, summam tuam prudentiam non admiratur, tuoq; ab ore non pendet? Verùm quid ego tuis in laudibus immoror? Non hic locus; nõ meis eges elogijs Maxime Heros, neque ipse ad id munus sum idoneus; Omnes te colunt charus es Regibus; in Vrbe, atque Orbe clarissimus: maxima denique maximis conduntur. Meũ igitur hoc munus exiguum, sed propensæ meæ in te voluntatis, & obseruantiæ monimentũ ne despicias, atque ita excipias rogo, vt in maioribus operam ponere te annuẽte nitar. Interim Deo Opt. Max. supplex preces fundam, vt te tuosq; incolumes, fœlicesq; ad summos seruet annos, diuq; lætus intersis populo Quirini. Vale, & meam in te obseruantiam ama. Romæ XIII. Kal. April. 1610.

Illustriss. ac Excellentiss. D. Tuæ

Adictissimus

Fabius Columna.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

BENEVOLO LECTORI. S.

QVAE tandem, candide Lector, inter multos aduersæ fortunæ casus, ægritudines, atque animi perturbationes, quibus toto hoc decēnio soliciti fuimus, naturę oblectamēto, atque animi aliquādo recreādi causa datū fuit obseruasse, nunc tibi qualiacūque sint communicare voluimus: ne quod in altera Plātarum aliarum recensione á nobis tunc edita polliciti fuimus, minimè seruare voluisse videremur. Dioscoridis quidem nouus commentarius aut Epitome, quem perficere valdè cuperemus, domesticis negotijs anxij, adhuc plerisq; indiget obseruationibus, ac etiam illis absolutis typorum immodica deterret impensa, latuitq; ob id volumen hoc impressum, Iconibus vacuum iam triennio. Has igitur interim plātas edere licuit, quarum aliquas in Matesio monte Campoclarensium Bouianæ diœcesis obseruauimus, dum illius Castri arcē subditione fratris nostri ampliorem reddi curabamus; alias deinde in Apuliæ Cirinolano agro. Quamplures postremo Æquicoloru mōtibus & collibus, dū illic præclarissimi Ducis Zagarolæ MARTII COLVMNAE vices gereremus, imperium exercētes, vt incolarum finium regundorum lites dirimeremus, per syluestria montanaq; loca iter aliquando agentes reperimus, rariores, quidem omnes minus cognitas, aut descriptas. Nunquam his vacare datum fuit, successiuis quibusdam tantum diebus pauca hæc animaduertentes notauimus. Non paucas Antiquorum historijs magis respondentes plantas hoc volumine proponimus, numero tātundem excedentes, quas annis præteritis φυτοβασάνῳ descripsimus; harū pleræque medico vsui quotidiano syrupis antidotisq; immisceri debent, non parui faciendæ plantæ, pro quibus alias facie viribusq; alienas ab officinis vsurpari tanquam veras innotescet, non sine graui errore, hominumq; maximo detrimento. Quod cum nobis detestandum videretur, iccirco alias in medium magis respondentes afferre conati sumus quoad nūc fieri pro nostra cognitione potuit. Non enim ex ijs sumus; qui reliquis omnibus aduersantibus vnicâ tantùm notula ex Antiquorum historia suæ plantæ vix respondente, statim legitimæ plantæ nomine illam insignitam summo fastu proferunt. Non parum quidem nobis actum videtur, si pluribus notis respondentem plantam proposuerimus, quàm antea cæteri recentiores legitimas suas in cœlū elatas habere tradiderint. Nec illas adeò audacter veras esse contēdemus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

demus,potius quidem magis respondentes cæteris,ab alijs propositis,si pro illis alias Recentiores aliquos exhibuisse contigerit. Vtinam & nobis nostrates montes aliquos,nō dicimus Cretam,Cyprū, vel Græciæ partes,aut Ægyptum lustrari liceret,vt quæ diu reliquis ignota fuêre,atque etiamnum non pauca nostro iudicio ignorantur perquirere,ac inuestigare possemus. Plurima locis illis oriri traduntur ab Antiquis,nobis atque cæteris ignota;quamuis non desint recentiorum aliqui,nihil ex illis ignotum sibi fore putantes:nos verò adhuc pleraq; ignorare fatemur,illaque vt nobis cognita essent aliquando nullis laboribos parceremus. Nō enim plantarum copiam, at illarum delectū affectamur.Qua propter vt veritati magis accedere videremur hisce nostris lucubrationibus,non potuimus,non aliorum sententijs derelictis,vel oppugnatis, nostram proferre opinionem,Antiquorū,ni fallimur,auctoritate quoad potuimus cōprobatam. Nec illam pertinaciter tueri audebimus, si aliquando à nobis,vel alijs firmior,atque verior adinuenta fuerit.In hisce quidem vestigandis plantarum copia,assidua obseruatio, nec nō Antiquorū lectio maximè proficit;atque eo magis hisce quis vtetur, meliorem de hijs poterit iudicium proferre . Quid nos potuimus qui nunquā antehac ab vrbe Neapoli absentes,nullis lustratis montibus φυτοβάσανον tunc edidimus ? atque nunc vix animū inter alias molestias adducere potuimus,quamuis pauca hæc loca pertransiuerimus?Componant de his volumina,qui hæc maximè profitentur,quique publica impensa cultos atque exuberantes plantarum copia hortos habent,quique Mœcenatum auxilio fulciuntur:illis quidem comoditas præcipua,nullæ aliæ sunt curæ,his vacāt,atque de his libere possunt cogitare.Nos autem pro fortunæ virium, atque ingenij imbecillitate hæc etsi ineleganter,minusq; accuratè materno stylo,(herbarijs pharmacopæisq; loquentes)fideliter tamen quoad potuimus descripsimus,nihil fictum proponentes:atque tàm notas,quàm icones veras tradidimus;illarumq; partes,vt sunt flores,fructus , atque aliquando semina, maiore icone singulis plantis addidimus,vt quilibet in dignoscendis plantis parum versatus illis tātum perspectis, facillimè plantā illā adinuenire,atque conferre possit.Fatemur quidem nimis in illarum notis describendis prolixos fuisse ; ne alijs,vt nobis sæpè contigit,nimia Recētiorum scriptorū breuitate,aut etiā notarum omissione,figuris tantum adpositis,nos remittentium, nō parum difficultatis in illis indagandis habere , ac etiam num quænam sint,an ne in rerum natura extent ambigere,vel aliquando calliditate effictas,ideā putare.Harum non pauca,de quibus aliàs pluribus

ribus Deo dante, italo Dioſcoridi addidiſſe auctorem illum animaduertimus, Germanis antiquioribus illo, quibus deeſſe videbantur præferendus vt cenſeretur: alijsque deinceps locum inuentionis præriperet. Sed quàm indignè picturis illis artificiosè mutilis nos atque ſeipſum deceperit pudet referre. Candidiores quidem in hac parte Trãſalpinos fateri cogimur. Vérioresq; icones doctiſſimis eorũ commentarijs apposuiſſe clariſs. viros Rembertum Dodonæum, Lobellium, & alios, cæterisq; anteferendum Carolum Cluſium, quorum labore ac doctrina magis ac magis Medicinæ pars iſta φαρμακευτικὴ maximè illuſtrata videtur. Horum lectione, maximeq; doctiſſimis Cluſij obſeruationibus nos hiſce ſtudijs profeciſſe fatemur. Sed non deſunt alij inter quos doct. Gaſpar Bauhinus, eiusq; frater, quorum induſtria & labore Dioſcoridis volumen clarius eſt redditum: & ex noſtris Ferdinandus Imperatus nemini poſthabẽdus, cuius in hiſce rebus laborem atque peritiam non ſolum ſui ipſius volumen doctiſs. ſed aliorum quoq; multò ante commentaria edita teſtantur. Deſcripſimus iccirco loca in quibus primùm illas adinuenimus, germinandi cauleſcendi, atque perfectionis modum ac tẽpus. Addidimus alia quædam ad priuatam illarum cognitionem oportuna: & etiam ſapores atque odores: vt ex illis quodammodo qualitates percipere poſſit ſtudioſus. Virium nobis haud licuit præſertim de nuper inuentis plantis facere periculũ, doctioribus reliquimus, & Medicis quibus data eſt à lege auctoritas. Vtinam Antiquorum Theophraſti nõ inquam illius Paracelſi damnatæ memoriæ, nec non Dioſcoridis præſertim genuinum haberemus textum, vt aliqua nobis certiora eſsẽt quibus maximè adhærere poſſemus, vt certiora quædam in medium adduceremus; pleraque in illo etiam deſiderantur, de quibus ſuis locis aliquando lectorem fecimus certiorem. Pauca hæc igitur tam ex Antiquorum placitis collecta, & recenſita, quàm noſtro labore nuper conquiſita, & deſcripta hilari accipe vultu atque candida perlege mente. Quod ſi DEO Opt. Max. placuerit otia nobis aliquando largiri δυστυχίαν auertendo, tibiq; grata hæc fuiſſe cognouerimus, non minus quàm antea animum his addicere pro viribus conabimur, elucubratiora, vtilioraq; proponemus, & iam nõ paucas rariores alias plantas, Purpuræ animal infectorium, & pleraque teſtacea rariora, in voluminis ſpeciem ferè congeſſimus; vt aliquando Deo fauente ſtudioſis pateat omnibus; Appendicis, vel Tomi ſecundi nomine.
Vale.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

TYPOGRAPHUS LECTORI S.

RARIORVM stirpium refertum Volumen, quod tibi studiose Lector nunc præbeo, medicæ rei professoribus, atque naturalium rerum vestigatoribus perutile; illud si accuratè perpendes, præter variam Plantarum, aliarumq; rerum cognitionem, cum Antiquorum historijs maximo ingenio ac industria collatarum; reperies quidem in eo textuum Antiquorum Græcorum, tàm sensuum, quàm verborum acutas, accuratas, atque fidas interpretationes: necnon & modum quo Auctor noster in conferendis plantis vsus fuerit; quem si posthac veluti optimum in vestigandis plantis modum, ac methodum imitari quisque conabitur, facilè genuinas Antiquorum plantas comparabit. Non solùm enim Græca verba quædam interpretatu difficilia inuestigauit, sed & grammaticas obseruationes quandoque in medio adduxit, vt veriora proposuisse videretur. Stirpium, rerumque aliarum historias ita priuatim descripsit, vt nihil pro illarum cognitione deesse censeri queat: ac etiam vt minimum laboris in his adipiscendis studiosus perciperet, icones ex viuis plantis, alijsq; rebus summa cum fide ac solertia delineatas apposuit; in quibus priuatim è regione veluti Anatome rei, flores fructus, eorumq; conceptaculos, & partes singulas internas atque externas, semina, & minima quæq; addidit, vt ex sola pictura facilis etiam illius rei cognitio redderetur. Et quidem nec alius eadem facere potuisset, nisi idem Auctor historias literis mandare, idemq; icones delineare, ac sculpere non ignorasset. Obiter quoque aliarum plurimarum stirpium habetur mentio, quibus proficere poteris huius operis lectione: atque non solum proprijs capitibus res descriptas, verùm etiam pleraque scitu digna reperies. Quæ verò proprijs capitibus describuntur, præter pauca quædam, omnia rariora, minimeq; ab alijs hucusq; descripta, aut delineata fuisse cognosces. Vale.

A FRAN-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

FRANCISCI MAVRI MAIDENSIS
Philosophi & Medici, Epigramma de Auctore.

ROMANAM FABIVS cunctando restituit rem,
Et verè dictus Maximus ille fuit.
Naturæ hic FABIVS rimando restituit res,
Dicitur & verè celsa COLVMNA caput.
Gloria Romulidum certè immortalis vterque,
Prænitet at iuuenis Fama, subitque. polum.

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΥ ΤΟΥ ΟΥΕΡΡΙΡΙΟΥ ΕΚ ΚΟΙΝΩΝΙΑϹ ΙΗΣΟΥ
Ἐπίγραμμα εἰς Φάβιον τὸν κολόυμναν

Γῆν πόλε, καὶ πόντον, καὶ ἠέρα, καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς
Ἣν κατὰ τὴν τέχνην ἡ φύσις εἰργάσατο.
Εἶτα ποθοῦσα λίαν μορφὴν καὶ εἰκόνα πλάττειν
Τὴν ἰδίην, τεχνικῶς ἔπλασε τὸν Φ-Β ON,
Οὗτος νῦν πλάττει, φύσις ἄλλη, πᾶν πετεινὸν,
Πᾶν ἅ,τι πόντος ἔχει, πᾶν ὅ τι Γαῖα φέρει.

GREGORII CHIOMENTI CIRINOLANI
Epigramma ad Auctorem.

SOL nouus, ac longè maior quàm Solis & auræ est
Docte FABI, virtus floribus ista tuis.
Sidereo accensus terras nam lumine Titan
Naturæ abstrusas rite recludit opes:
Tu tamen & vires plantis, & iura medendi
Atque ignota viris nomina restituis.
Ille quidem pressas terra Sol excitat herbas,
Phœbe nouus, tu quod succus, & herba potest.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

MINVS COGNITARVM STIRPIVM, AC ETIAM RARIORVM ΕΚΦΡΑΣΙΣ.

FABIO COLVMNA AVCTORE.

Chamæleo albus Dioſcoridis, & de Ixine Theophraſti, Helxine Plinio. CAP. I.

CHAMÆLEONIS nomen plantæ colorem in folijs mutanti, eorundem obſeruatione, Antiquiores tribuerunt; eo quadrupedem Chamæleonem æmulanti. Illius duo genera tradiderunt; album, atque nigrum ad differentiam appellantes. Vtri autem, an ambobus coloris mutatio in folijs eueniat, ſuo loco dicemus. Omnium notas à diuerſis Scriptoribus traditas, foliorum, habitus, naturæ, atque loci admodum claras, parum in plantarum illis reſpondentium perquiſitione, ac inueſtigatione, difficultatis attuliſſe, neminem ambigere cenſemus. Non tamen plantas adhuc propoſitas ab alijs adeò veras eſſe putamus, vt etiam in illis aliquid deſiderari non poſſit. Chamæleonis albi quidem planta communiter ab omnibus Carlinæ nomine recepta, Ixinæ ſpinæ à Theophraſto, & Plinio relatæ hiſtoriæ potius quadrare, quàm albo Dioſcoridis Chamæleoni videtur. Illius quidem ortus in montibus tantùm frigidis, nec omnibus terris, vt Plinius ex Theophraſto refert: atque gummi, ſiue lacryma in fructus vertice ſummo manat, Mali effigie, atque magnitudine: vt Æquicolorum montibus in quamplurimis fructum habentibus plantis obſeruauimus:

Nomen. *Etymon.* *Differētia.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

& incolarum dicto, ac more moniti, plurium capitum, siue fructuũ carnosam illam esui aptam Scolymi æmulam partem comedimus, manibus & ore visco illo albo, siue lacryma infectis, sapore dulci non ingrato, sed graui, aromatico, odore cerebrum petente: cuius notæ hæ sunt ex Theophrasto excerptæ, veluti ab antiquiore ini-
Lib.6. c.4. tium ducentes. Ἡ ἰξίνη δὲ φύεται μὲν οὐ πολλαχοῦ. ῥιζόφυλλον δέ ἐστιν· ἀπὸ δὲ τῆς ῥίζης μέσης ὁ σπερματικὸς ἄκανος ἐπιπέφυκεν, ὥσπερ μῆλον, εὖ μάλα ἐπικεκρυμμένον ἐπὶ τῶν φύλλων. οὗτος δὲ ἐπὶ τοῦ ἄκρου φέρει τὸ δάκρυον εὔοσμον, καὶ τοῦτό ἐστιν ἡ ἀκανθικὴ ἡ μαστίχη. Latinè: *Ixine vero oritur non quidem multis locis. ab radice verò foliosa est, ac è radice media seminifer acanus exoritur velut Malum, admodum occultatus à folijs. hic verò in vertice producit lacrymam ori gratam, & hæc est spinea Mastiche.* Ex Plinio verò *Helxine*, [sic enim Ixine interpretatur, nec
Lib. 21. c. 16. vt aliqui putant corrupto textu, sed data opera; nam alibi, de
Lib. 22. c. 17. Helxine parietaria loquens, ait: *Sed nos qualis vera esset Helxine, diximus priori libro.* Atque in antecedenti nullam aliam habet Helxinem, nisi supra relatam à nobis, quæ vt ex Historia patet, eadem est, quæ Ixine Theoprasti.] *rara visu est, neque in omnibus terris est, ab radice foliosa, ex qua media veluti malum extuberat, contectum sua fronde. Huius vertex summus lacrymam continet*
Lib. 13. c.17. *iucundi saporis, acanthicen Masticen appellatam.* At alibi de Mastiche loquens, nisi eandem, similem omninò describit. *Sed mastix quoque gemina est, quoniam in Asia, Græciaque, herba reperitur è radice folia emittens, & carduum similẽ malo, seminis plenum, lacrymaq; erumpit incisa parte summa, vt vix dignosci possit à Mastiche vera.* De Ixinæ natura, & lacryma varijs locis
Lib.9.c.1. mentionem fecit Theophrastus. Nam alibi de lacrymam spontè ferentibus plantibus agens, ait; καὶ ἐπὶ τῆς ἀκάνθης τῆς ἰξίνης καλουμένης. ἐξ ὧν ἡ μαστίχη. *Et in spina Ixina appellata, ex quibus Mastiche.*
Ibid. Et paulò inferius, ἔχει δὲ δάκρυον ἡ ἰξία. *Habet quidem lachrymam & Ixia.* Sed hic Gaza ἰξίνη, pro ἰξία, legisse videtur, nam solito
Lib.6 c.3. more, *Carduus pinea*, vertit hoc loco. Et alibi, inter acanaceũ fructum gerentes plantas enumerat, ὀνόπυξος, ἰξίνη. χαμαιλέων, *Onopyxus, Ixine, Chamæleon.* Et paulò inferius, Æstate florere ait, vt τετραλὶξ καὶ ἰξίνη. *Tetralix, & Ixine.* Ex quibus Plinius similia in sua transcripsit, quæ nunc repetere non est opus. His igitur præterquam quod perbellè vulgatam Carlinam, album Dioscoridis Chamæleonem à Doctioribus putatam, pallente flore, longis barbulis, siue radijs coronatam Asteris vulgaris modo, Ixinæ hi-

storiæ

ſtoriæ ſupra relatæ reſpondere apparet; ex Theophraſto etiam colligitur, ac eius tranſcriptore Plinio, diuerſam Ixinem, ſiue Helxinem, ab albo Chamæleone ab ipſis habitam fuiſſe: cum præter variam hiſtoriam, varijs locis narratam, tam breui verborum ſerie, de Ixine, & Chamæleone agant. Confirmatur hoc, nam præter ſupradicta loca, in quibus Theophraſtus, de Ixinæ & Chamæleone, veluti diuerſis inſimul verba facit; alio loco de Chamæleone vtroque agens, nullam de Ixine mentionem habuit, nec album, nec nigrum Chamæleonem, quos eadem oratione ferè perſtrinxit, *Ixinen*, aut *Ixiam* appellari, ſed *Acanum* à quibuſdam, nec lacrymam, aut viscum proferre aſſerit. Quapropter non ita facilè aſſerendum videtur, idem eſſe Ixinen cum albo Chamæleone, vt alij putant ex doctioribus. His adde quæ idem Theophraſtus de albo Chamæleone inquit, illius natalis loci hiſtoriam tradens, φύεται δὲ ὁμοίως πανταχοῦ, καὶ ἔχει φύλλον, &c. *Oritur autem itidem omnibus locis, & habet folium,* &c. De Ixine verò, φύεται μὲν οὐ πολλαχοῦ. *Oritur quidem non multis locis.* Et Plinius, *rara viſu.* Quibus verbis diuerſus, ac vulgaris, frequentiorq; traditur Chamæleonis albi ortus, Ixinæ verò rarior, difficiliorisq; conſequutionis, cum non multis oriatur terris: nec in Chamæleone quicquā de lacryma ſiue gummi habetur, cum in Ixine, ſpontanea tradatur in ſummo vertice fructus. Ac vt diximus, veluti diuerſas plantas, ſed eodem modo conſimili fructu acanaceo præditas, inter alias acanaceas enumerat ſimul, ibi: ἀλλὰ τάγε τοιαῦτα πάντων, οἷον, ἀκάρνα, λευκάκανθα, χάλκειος, κνῆκος, πολυάκανθος, ἀτρακτυλὶς, ὀνόπυξος, ἰξίνη, χαμαιλέων. *Verum eiuſmodi omnium, veluti Acarna, Leucacantha, Chalcbios, Cnecus, Polyacantha, Atractylis, Onopyxos, Ixine, Chamæleon.* Quæ omnia in Plinio videre licet, nec repetemus. Reſtat modo Plinij eiuſdem de Chamæleone vtroque hiſtoria conſideranda, quam ex Theophraſto, aliiſq; excepiſſe ſcimus; in qua vterque Chamæleo prolixè deſcribitur; & albus, Ixia appellari; quia quibuſdam locis viſcum gignat ſub alis foliorum. Et niger etiam, cuius mas & fœmina deſcribitur, & viſcum etiam ferre, ſed Vlophonon appellari. An autem iccirco idem ſit Helxine ab ipſo Plinio ſupra relata, & Chamæleo vterque; nam Vlophonon, Ixia dicitur à Dioſcoride & Nicandro. Ixia verò albus Chamæleo à Dioſcoride, & Plinio ipſo refertur etiam appellari, affirmare nequimus. Et quidem ſi vt alij fecerunt, vellemus; nihil varia nomina, variam hiſtoriam, & varium loquendi modum, in deſcribendis

Lib. 9. c. 13

Ibid.

Lib. 6. c. 3.

Lib. 21. c. 16.

Lib. 22. c. 18.

Lib. 6. & lib. 3. in Theriaca.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

dis rebus referre, atque Theophrastum ac Plinium, Nicandrum,& alios antiquiores, quid de illis scriptis mandarent (quod asserere non audemus) ignorasse penitus esset dicendum. In qua re non parum animaduertenda nobis videntur, quæ supra retulimus. Si idem profectò esset Helxine, Ixine, aut Ixia cum Chamæleone, appellatio controuerti debebat; vt sicut Chamæleo, Ixia, traditur appellari; quia viscum sub alis foliorum ferat. Sic è conuerso Helxine, Ixine, siue Ixia, Chamæleon appellari, quia colorem foliorũ mutare soleat. Quod ratione ac historiæ necessitate tradi debuisset, vel saltem vno ex supradictis locis. Nec relinquenda est differentia etiam illa loci, vel partis, in qua gummi manare traditur vtraque. Ixine quidem in fructus vertice(vt obseruauimus)Chamæleo verò inter alas foliorum. Sed non parum etiam mirari subit Gazam, qui Theophrasti ἰξίνη alibi *Carduus pinea* verterit. Et alibi de lacrymam spontè ferentibus postremò, *Spina Ixina*, ibi, ἀκάνθης τῆς ἰξίνης, immemor forsan; aut quia additum erat verbum ἀκάνθης, putans forte differre, nam alibi ἰξίνη, tantùm scriptum inuenitur: atque paulò inferius, ibi, ἰξία vertit *Carduus pinea*, ibi, *Quin & carduus pinea*, &c. in Græco textu, ἔχει δὲ δάκρυον, καὶ ἡ ἰξία. An autem hoc ratione fecerit, vel mendum sit in Græco textu nescimus: Theophrastum quidem inter aculeatas, & acanaceas plantas semper ἰξίνη plantam numerasse animaduertimus: quare spinam esse haud erat illi dubitandum, vt versionem legentium impedimento variaret. Sed ad Chamæleonis, & Ixinæ, vel Ixiæ æquiuocationem redeuntes, atque illam opinionem sectantes, vt idem sit Ixine, siue Ixia,& Chamæleo. De quo Chamæleone albo,an nigro sit intelligendum? Ex supradictis quidem, quoad descriptionem plantarum, de albo Chamæleone videtur: vtraque enim ab radice foliosa, humilis, in medio fructum acanaceum gerit,& viscum siue lacrymam fert; &si vario loco. Nec de nigro Chamæleone intelligi posse videtur, quamquam viscum, siue lacrymam proferat etiam Plinij tantùm relatione; nam caulem gerit altum Plinij, Dioscoridis, atque Nicandri dicto, atque flores in vmbellam; non vnicum acanũ Theophrasto atque Dioscoride ex radice prodeuntem, affirmantibus. Sed Ixiæ nomen, non autem Ixinæ nigro Chamæleoni congruere videtur, nam Vlophonon, quod proprium nigri Chamæleonis est epithetum, idem cum Ixia esse refertur, de Ixia veneno intelligentes; non autem Ixine humili planta. Remanet lacrymæ qualitatis differentia, illa ori grata, vel iucundi

Lib.9.c.1. *Ibidem.* *Lib.22.c.18.*

sapo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

ſaporis, vt ait Plinius, Chamæleonis verò albi, quantum conijcere licet, dulci & graui odore; ſicut de illius radice traditur, ex qua manat. Ixiæ verò veneni Ocimi odore, atque ſapore: quæ illis concilianda relinquimus. Nunc autem videamus an Ixia, quæ inter venena enumeratur à Dioſcoride, gummi ſit, vel lacryma albi Chamæleonis, an verò quid diuerſum? nam & albus Chamæleo Ixia appellari tàm à Dioſcoride, quàm à Plinio refertur, quia viſcum, ſiue gummi ſub alis foliorum ſtillet. Et non parua videtur difficultas ob coniunctam in Dioſcoride, cum de venenis agit, traditionem ineſſe; ac etiam in Theophraſto, cum de Acanaceis, quandam inter Ixinen, Ixiam, & Chamæleonem cognationem eſſe; veluti ac de albo, & nigro Chamæleone loqui voluiſſent, Ixinen, vel Ixiam, pro albo Chamæleone intelligentes; & Chamæleonem, pro nigro Chamæleone accepiſſe. Sed contra hanc opinionem idem Dioſcoridis, & Plinij textus aduerſari videtur; nam & ſi quia viſcum ferat Chamæleo, Ixia iccirco appellari tradant; illud ita, ob ſimilitudinem ſcilicet intelligendum, quia viſci modo lacrymam ferat, non autem quia cum *Ixia* veneno idem eſſet, quod haud tacuiſſent. Nã Chamæleonis albi radix hominibus alexipharmacum eſt contra latas tineas, & in vino pota Theriace contra venenata, vt Dioſcorides & Nicander teſtantur. Atque non parua doſi vtuntur introſumpta, quæ ſi venenata eſſet, non nocere propter minimam quantitatem minimè dici poſſet; nam Acetabuli pondere, duas ferè vncias æquante ad latas ventris tineas necandas, pellendasq; præſcribitur, tàm à Theophraſto, quàm Dioſcoride, & Plinio: & ad difficultatem vrinæ, & Serpentium ictus decocta, vel in vino pota radix abſque menſura præſcribitur à Dioſcoride. Nec ideo putandum quod gummi, ſiue viſcum noceat, radix verò ex qua manat minimè poſſe: hoc enim miſerorum eſt refugium. Ixia quidem venenum, non viſcum ſiue gummi, ſed radix eſt Dioſcoridi læthalis, vt apertè liquet ex eius hiſtoria, in qua inter radices noxias recenſet. An autem, quia iam ſatis liquet albi Chamæleonis non eſſe viſcũ, nec radicem, ſit potius nigri Chamæleonis, adiuuat Dioſcoridis textus in capite de Ixia, in quo Ixia Vlophonon appellari traditur, ſicut etiam Vlophonon ait appellari niger Chamæleo Plinius: nec album Chamæleonem vnquam Vlophonon appellatum aliquis hiſtoriæ mandauit. Quare autem niger Chamæleo Vlophonon dictus fuit, à Plinio dici videtur, quia iuuencas anginæ modo ſtrangulet. Sed nobis huius Etymi ratio à veritate abeſſe videtur, non

enim

Loco citat.

Lib. 6. in præfat.

Lib. 6. c. 1.

Lib. eod.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

enim à Græcis per dictionem οὖλος, iuuenca, nec aliud animal intelligi poteſt, ſed οὖλος, pro ὅλος, aliquando accipi traditur, ita vt *totus mortifer*, Vlophonon interpretari poſſit οὖλος, & ὅλος, *totus*, *omnis*, & φόνος, *mortifer*, *occiſor*, ἀπὸ τοῦ φονέω, φονεύω, vel φονάω, quod eſt, *occido*, *interficio*, *mortem infero*. Vel potius οὖλος, *pernicioſus*, verti poteſt, vt *pernicie occidens*, οὐλόφονον interpretetur: quod proprietas eſt veneni. Ac non ſolum forſan velut albus Chamæleo minora animalia, ſicut oues, & canes, ſed maiora etiam niger Chamæleo, vt Iuuencas, quaſi maiore pernicie, atque vi in occidendo maiore animali ſit opus. Sed nos haud conſentire poſſumus, vt idem ſit nec albus, nec niger Chamæleo, & Ixia venenum dictum, ea maximè ratione, quia in Dioſcoridis textu de venenatis radicibus agente, Chamæleonem, atque Ixiam enumeratas inuenimus veluti radices varias, ſed veneno noxias ſimiliter, his verbis: ῥιζῶν δὲ, χαμαιλέων, ἀκόνιτον, θαψία, ἐλλέβορος, ἰξίας, ἀγαρικὸν, τὸ μέλαν, ἐφήμερον ὅ ἔνιοι κόλχικον καλοῦσιν, διὰ τὸ ἐν κολχίδι γίνεσθαι. *Radicum verò, Chamæleon, Aconitum, Thapſia, Elleborus, Ixia, Agaricum nigrum, Ephemerum, quem aliqui Colchicon dicunt, quia in Colcho oriatur*. Ex quibus diuerſas eſſe radices colligitur, ſed venenatas; nec ſi idem eſſet cum albo Chamæleone, aut congener nigro, aut idem niger, ſeorſim deſcriptum eſſet, ſed poſt, aut ante verbum Chamæleon poſuiſſet hoc modo, *Chamæleon, Ixia, Aconitum*, vel *Ixia, Chamæleon, Aconitum*, &c. Sed & ex ſupra relato textu miramur etiam illos, qui volunt Ixiã eſſe viſcum, ſiue lacrymam Chamæleonis, vt ait Plinius, quæ ἰξὸς Græcis dicitur, & idem eſſe cum Ixia veneno inter venena à Dioſcoride relata; cùm apud Dioſcoridem non lacryma, aut viſcum, Ixia ſit; ſed radix plantæ Ixiæ dictæ, aut Vlophonon, nobis ignota: & hoc firmatur, nam Dioſcorides ſuprà ſtatim de liquoribus verba fecit, nec Ixiam enumerauit, vt de Thapſiæ liquore fecit. Cuius etiam radicem iterum inter radices enumerauit, nec Chamæleonem; quare non erit albus Chamæleo, qui Ixia appellatur, quia viſcum ferat, Ixia hic relata, cum non ſit liquor, ſed radix. At radix Chamæleonis albi non nocet hominibus, ſed Theriace eſt contra venenata. Nec etiam niger erit Chamæleo, nam abundè fuiſſet in initio relationis radicum, Chamæleonem præponere alijs, & quinto deinde loco Ixiam repetere, quæ ſicut niger Chamæleo, Vlophonon appellari etiam traditur. Adde, quod ſi Ixia radix venenata idem eſſet cum Chamæleone, ſicuti de Ephemero, quod Colchicum appellatur, ad differentiam Ephemeri alterius non venenati,

Lib. 6. in præfat.

nati, ad cautelam præſcripſit, ita de Ixia, quæ ab alijs Chamæleon appellaretur, quia Ixiam ſiue viſcum proferret, appoſuiſſe hiſtoriæ ac doctrinæ medicinalis oportunitate debebat; quod fecit in Agarico, quod nigrum damnat in præfatione & in vltimo capite de ijs, quæ ad ſanitatis recuperandæ cauſa intrò exhibentur, iterum cum Veratro, Thapſia, Elaterio & alijs enumerat, vt periculum ſtrangulationis euitetur. Sed pro ſubſidio hæc addantur. Vt idem cenſeatur Ixia Vlophonon dicta, & niger Chamæleo, hæc affertur ratio. Etſi à Dioſcoride Chamæleon præponatur in præfatione alijs venenatis radicibus, in capitibus tamen illorum poſtea nihil de Chamæleone, nec albo, nec nigro traditum reperitur; ſed de Ixia tãtùm veneno ſigna, & remedia præſcribuntur: quare verbum illud, *Chamæleon*, in præfatione adiunctum potius fuiſſe Dioſcoridi, quàm Chamæleonis integrum caput deperditum: & ideo Ixia à Dioſcoride in ſuo capite Vlophonon appellari fuit notatum, ac ſi niger Chamæleon ſcriptum eſſet; cum antea in cap. nigri Chamæleonis, Vlophonon, & Ixia appellari animaduertiſſet: ac etiam à Nicandro Vlophonon ἰξιόεν appellatur. Niger enim Chamæleo cum ſit ex erodentibus, vt notauit, non debet intrò ſumi. Illius vſus apertè quidẽ à Nicandro damnatur, de Vtroq; Chamæleone verba faciens.

Lib. 6. — *Lib. 6.* — *Lib. 3. in Alexipharm.* — *In Theriaca.*

Τῶν δὴ κυάνεον μὲν ἀναίνεο.

Horum autem cæruleum omitte——

Cæruleum appellauit nigrum Chamæleonem, à floribus, quos Dioſcorides *Hyacinthinos* dixit, verbo ὑακινθίζοντα; non ab radicis colore fuſco. At dato, quod ita ſit, Vlophoni ſiue Ixiæ radicis venenatæ ſapor, vt à Dioſcoride notatur, Ocimi ſaporem, & odorem referre debet; atque hoc ſigno noſcendum venenum: a Nicãdro Ocimi tantùm ſaporem: & ab vtroque, linguam inflammare, &c. Sed Ocimi ſapor acris quidem, & non dulcis, ac boni odoris percipitur; Chamæleonis albi radix, & viſcum dulci ſapore à Dioſcoride, & melleo traditur à Nicandro, & graui odore: nigri verò Chamæleonis radix, non illius viſcum, [de quo nihil Dioſcorides & Nicander & Theophraſtus,] noxia, vt inflammatio ſequi poſſit, & ſine odore, de quo nulla fit mentio, quapropter cum deſint Ocimi ſapor & odor, & gummi ſiue viſcum, non erit niger Chamæleo, etiam quod ex erodentibus & venenatis eſſe clarè conſtet. Sed de nigro Chamæleone Dioſcoridem intellexiſſe dicimus, non verbo, *Ixia*, ſed *Chamæleon*, quod in præfatione omnibus radicibus præpoſuit. Atque Ixiam alterius plantæ ſic vocatæ radicem eſſe, non viſcum,

nobis vt Pharicum & Carpaſum ſucci venenatæ quoque plantę incognitæ; illamq; vt diuerſas cæteras radices, ſimul cum reliquis venenatis enumerauit. Hoc denique non aſpernendum etiam argumentum pro concluſione addimus: Dioſcoridem ideò quinto loco poſt verbum, *Chamæleon*, repoſuiſſe *Ixiam*; ne iuxta & ſimul *Chamæleon* & *Ixia* poſitæ, vtrumq; Chamæleonem intellexiſſe videretur: Iccirco alias intermedias varias radices interpoſuiſſe, vt nulli dubium foret diuerſam à Chamæleonibus eſſe Ixiam ibi memoratam. Nunc autem ad plantam redeamus albi Chamæleonis Dioſcoridis, cuius notas præ cæteris exactiùs deſcripſiſſe videtur, his

Lib. 3. verbis. χαμαλέον λευκὸς, ἰξίαν τοῦτον ἐκάλεσαν, διὰ τὸ ἔν τισι τόποις ἰξὸν εὑρίσκεται πρὸς τὰς ῥίζας αὐτοῦ, ᾧ καὶ ἀντὶ μαςίχης χρῶνται αἱ γυναῖκες. ἔχει φύλλα ὅμοια σιλύβῳ ἢ σκολύμῳ, τραχύτερα δὲ καὶ ὀξύτερα, καὶ ἰσχυρότερα τοῦ μέλανος, καυλὸν δὲ οὐκ ἔχει ἀλλ' ἀφίησιν ἐκ τοῦ μέσου ἄκανθαν, ὁμοίαν ἐχίνῳ θαλασσίῳ ἢ κινάρᾳ. ἄνθη δὲ πορφυροειδῆ, ὥσπερ τρίχας ἐκπαππουμένας. καρπὸν δὲ κνίκῳ παραπλήσιον. ῥίζαν ἐν μὲν τοῖς εὐγείοις γεωλόφοις παχεῖαν, ἐν δὲ τοῖς ὀρεινοῖς ἰσχνοτέραν λευκὴν διὰ βάθους ὑπαρωματίζουσαν, βαρύοσμον, γλυκεῖαν. *Chamæleon albus, Ixiam illum appellant, quia in aliquibus locis viſcum reperitur circa radices ipſius: quo vice maſtichæ vtuntur mulieres. Habet folia ſimilia Sylibo, aut Scolymo, aſperiora verò, & acutiora, robuſtioraq; nigro. Caulem quidem non habet, verùm è centro ſpinam ſimilem Echino marino, vel Cinaræ. Flores verò purpuraſcentes velut capillos pappeſcentes. Fructum quidem Cnico adſimilem. Radicem in fertilibus collibus craſſam, in montanis verò graciliorem, albam intus, aliquantum aromaticam graui odore, dulcem.* Hic animaduertendum cenſemus verbum illud ἐκπαππουμένας, ſubſtantiuo τρίχας, concordare: ſed nobis videtur impropriè, niſi corruptus hîc ſit textus: non enim capilli, cùm tenues iam ſint, in pappos iterum abire poſſunt, vt hîc dicitur: *veluti capilli pappeſcentes*; potius quidem veriſimile videtur, vt Chamæleonis flores in pappos abeant, & verbum illud ἐκπαππουμένας, corrigatur ablato, σ. ἐκπαππουμένα, neutro genere, ἄνθη verbo reſpondens; vt ſenſus ſit,

Deſcriptio *flores pappeſcentes vt capilli*, capillorum ſcilicet modo tenues & diuiſi, papposi videantur: & ita re ipſa in planta obſeruantur. Huic deſcriptioni magis accedere videtur planta illa Cirinolæ frequentiſsima ſterilibus deuexis locis occidentalibus editis, ac etiam planis, purpuraſcante flore capillari Cynaræ æmulo; cuius effigies parum à vulgata Carlina, pro Chamæleone albo recepta diſtat. Huius radix craſſa eſt admodum & longa, foris ruffeſcens, intus alba,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

ba, διὰ βάθους, vt Dioſcorides notat, lacteſcens, aromatico, graui parum odore, non iniucundo; cerebrum petente: dulci ſapore, edulis, quæ cum extirpatur, non illa poteſt adhiberi diligentia, quin minus vel fibrula aut aliquo modo non findatur; qua parte ſtatim lac emittit in grumos ob viſcoſitatem concreſcens, etiamq́; grumis hærentibus inuenitur effoſſa circa ſummas radicularum ſoboles, ex qua fruticare obſeruauimus, & in plantas plures diuidi vetuſtate; in quibus ſingula capita orbiculata mali parui magnitudine, ſingulis foliorum vmbilicis hærentia inueniuntur echinata, vt in Vulgata Carlina, flore pallente, & humo hęrentia. Huic verò ſpinoſum caput ſiue Acanus, (ſic enim à Theophraſto hæc appellatur, ſpinoſum caput Carduorum) in quo flos concipitur, minimè, vt in Vulgari, à radiantibus foliolis illis, veluti corona diſpoſitis inter caput, & folia magna circundatur, quibus caret: nec floris vmbo planus, atque depreſſus conſpicitur inter pallentes barbulas illas magnas vndique radiantes, illumq́; Chryſanthemi ritu coronantes; ac elatior, tumeſcẽs, ruffas minutasq́. barbulas ſiue potius ſquamas, occultans; atque pappoſus. Foſculi quidem in quinque partes ſinguli diuiduntur, tenues admodum, vt capillares ferè videantur; non ſecus ac in floribus Scolymi ſiue Cynaræ, quibus ſimillimi effigie, colore verò non ita cæruleum imitantes, ſed potius purpuraſcẽtes: iccirco ὥσπερ τρίχας ἐκπεπτυμένα dicuntur. His mareſcentibus candidum pappum emittunt interna ſemina ſingulis floribus ſubſidentia, vt in Cynara, & Acanaceis; verùm oblonga cinerea, ſplendida, non vt Cnici modo craſſa, ſed Cnici modo contenta & effigie. *Tempus.* Iunio menſe acanum profert, Iulio dehiſcere incipiens ſuaueruben- tem canam lanuginem oſtendit, quæ deinde Auguſto extuberans, purpureo colore perficitur floreſcentes: iterumq́; Septembri perfecto caneſcens pappo & euolante cum ſemine. Folia huic pedalia, vel maiora, magis profundè inciſa, & ſpinoſiora Vulgari; Scolymi ſiue Cinaræ ſimiliore diuiſura; colore albicantia veluti caneſcentia, infernè hirſuta, quandoq́; virentia: in eruptis Maio menſe obſeruauimus, vt diuerſa videretur planta. In vetuſtioribus, & areſcẽtibus rubentia, vt in cæteris plantis obſeruatur. Quod autem planta hæc, vt ex Plinio colligitur, rubentia, aut cærulea, variaq́; proferat folia, nondum compertum habemus. At non albo Chamæleoni Dioſcorides hoc tribuiſſe videtur, cùm in fine Chamæleonis nigri hiſtoriæ nominis etymon, atque foliorum varietatem tradiderit, ſicut in initio eiuſdem nigri Chamæleonis hiſtoriæ, eius folia &

Lib. 9. c. 13 (margin, beside "Vulgata Carlina")

B 2 caulem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Chamęleo albus Apulus purpureo flore gummifer.

caule rubeſcere dixit, & nos ita eſſe cenſemus. Chamæleonis enim nigri vmbellata coma, in alijs candicans, alijs ad cæruleum inclinans, alijs vireſcens, quòd Eryngio montano quoque euenit, vt nos in Apuliæ Cirinola vbi copiosè vterq; oritur, reperitur, antequam flores dehiſcere incipiant: & folia quoque rubeſcentia, ſicuti & caulem dodrantalem ad ſummum, etiam rubeſcentem, in alijs candicantem, aut virentem data opera obſeruauimus. Obijcebatur enim à Matthiolo caulem huic plantæ non purpuraſcere, atque ideo præter cæteras notas, vt illi videbatur, Dioſcoridis hiſtoriæ non reſpondere. At planta ab ipſo propoſita, nec ſupradictas notas, nec vmbellam, nec flores Hyacinthinos proferre certum eſt, nec in cãpeſtribus maritimis ſiccis cliuoſis, qualis eſt Apulię Cirinola; ſed in frigidis admodum humentibusq; montibus oritur: & à Vulgata Carlina parùm abeſt caule, vt plerique illam eandem eſſe cum humili non cauleſcente cenſuerint & ad eadem vtantur: & nos congenerem illi eſſe teſtamur. Ruſtici armentorũ duces gummi, quod in acano, & inter ſpinoſa foliola calycis manat, colligunt ex hac in Apulia, & ex Vulgari in montibus excelſis, frigidis, illudq; appellant, *Cera di Cardo*, quia concretum veluti Cera dureſcit, atque vbi attrahendi opus ſit eo vtuntur. Vix enim eſt planta cui ſponte gummi hoc non hæreat, vnicum ſaltim grumulũ, quod Matthiolo tam arduum fuit reperire, vt nunquam in Italia ſe album Chamæleonem gummi manantem vidiſſe fateatur. Non ſecus ac viſcum dum recens eſt adhæret, & in fila protenditur, colore candido, nam ex lacteo ſucco concreſcit, & deinde collectum cærę modo concreſcit, contrectatumq; inficitur nigreſcitq;. Hanc plantam in Apuliæ Cirinola & vicinis locis obſeruauimus, vbi niger ſimul inuenitur Chamæleo verior, cæruleis floribus albis intus ſtaminibus, vmbellam habens confertam & latam, à Doctiſsimo Maranta primum obſeruatus; qui locis cliuoſis, ſiccis, campeſtribus maritimisq; vt Dioſcorides notat oritur. Vulgarem verò Carlinam pallente, coronatoq; barbulis flore, (non quidem purpuraſcentem noſtris regionibus, vt à Plantarum Auctore Lugdun. refertur, qui forſam re ipſa non vidit,) in *Mateſio* Campoclarenſium monte, & *Raſcino* Æquicolorum, alijs excelſis iugis, & Appenninis montibus ſæpius obſeruauimus. Nec verum eſſe animaduertimus Vulgarem Carlinam, vt alij tradiderunt, caule carere, ſed aliquando illum emittere. Quæ caulem habet, nunquam humilis eſt florida, vt Vulgaris; at genere diuerſo folia profert anguſtiora, virentia, magisq; ſpinoſa:

lib. 6. cõm. in Dioſc. c. de Ixia.

Lib. 2. c. 7. method. cognit. ſimplic. & c. 8.

ſpinoſa;floremq; minoribus barbulis,illisq; candicantibus;vmbone intus floſculis purpurorubentibus , quamuis antequam expandantur lutei conſpiciantur. Quod niſi quis animaduertat,plantam obſeruans ad perfectionem vſque , diuerſas iudicabit eaſdem: Alias quidem luteo vmbone paruo , alias purpurorubente colore conſpiciens:in ipſa etiam planta hoc inueniens : plura namq; capita profert,ſingulis caulibus quos plures emittit,ſingula proferēs. Æquicolorum montibus in quibus copioſè fruticabat obſeruauimus , atque Capras huius cauleſcentis plantæ capita mandere vidimus.Radix huic nigra erat exeſa , caulis pedalis rubeſcens , tota planta viſcoſo candido lacte manat diſrupta,vt in Vulgari humili, concreſcitq; gummi modo,odore nihil differens;quare ni fallimur, deceptos illos putamus qui eandem humilem Carlinam & cauleſcentem eſſe tradiderunt: gummi etiam in capitibus hærens inuenitur. Nos autem congenerem eſſe dicimus. Appinximus è regione noſtri Chamæleonis immaturum Echinum demptis acanaceis foliolis illum vallantibus, vt ſquamoſa interna foliola ſiue barbulæ, quæ florem continent calycis vice Cinaræ modo , ante oculos poneremus. Addidimus etiam flores diſtinctos , ſeminibus paruis inſidentes , ac etiam grumos aliquos gummi concreti circa radicem exciſam & detruncatam ; vt omnia quàm facillime conſiderari queant. Huius folia Naturæ luxu criſpa,atque denſa aliquando inuenimus Maio menſe Cirinolæ,propè Reguli Vineam deuexis editis illis locis;quæ ob humoris abundantiam,vt in alijs plantis euenire obſeruauimus etiam , degenerant: & apud nos ſicca memoriæ cauſa ſeruamus . Colore purpuroceruleis floribus etiam depictum vidimus album Chamæleonem in Antiquiſsimo Herbario manuſcripto Græcis literis maiuſculis,alphabetico digeſto ordine,coloratis iconibus;quod Neapoli in Sancti Ioannis Carbonarię nuncupati ornatiſsima librorum copia Bibliotheca ſeruatur , membranacea pagina extructo;quod nuper anno 1605. Neapoli prętereuntes obſeruauimus euoluentes illud , quare hîc referre in ſtudioſorum gratiam libuit. Inuenimus quidem & alia quædam noſtris ſententijs,atque iconibus quodammodo congruere,tam antè à nobis in Phytobaſano editis,quàm nunc hoc volumine deſcriptis, non ſine animi noſtri iucunditate. Reſtat nunc ad maiorem huius plantę declarationem , vt Doctiſsimorum Matthioli & Marantæ controuerſias dirimemus;non parum de hac diſceptaſſe inter ſe videntur: quæ verò fuerit huius controuerſiæ cauſa paucis exponemus. Matthioli

Lib. 4. Epiſtol. medic. Meth. cogn. ſimpl. lib. 2. cap. 10.

Matthioli igitur albus Chamæleo depictus, cuius notas, vt ſolet in arduis cognitione plantis, omiſit; illa eadem planta eſt, quæ vulgò Carlina humilis dicitur, excelſioribus, frigidiſq; montibus Neapolitani Regni frequens, à quibus vtrinque flumina ortum ducunt, ad vtrumque mare Thyrrhenum ſcilicet, atque Adriaticum decurrentia, tamquam à terræ continentis dorſo elatiore, vtramque plagam diuidentibus: flore prædita eſt pallido, magnis barbulis ſiue foliolis oblongis, leuibus, nitidis ſplendentibus, rigidis, obliquè radiorum ritu diſpoſitis, vt in Chryſanthemi flore obſeruatur, coronato: vmbonem depreſſum habente, minutis ac denſis floſculis luteis constructo. Eandem plantam exactiùs depinxère doctiſſimi viri Rembertus Dodonæus, Lobellius, & Petrus Pena, itemq. Carolus Cluſius, additis tamen inter capitulum floris, ſiue Acanum, & folia magna humi iacentia, plura intermedia foliola, tertia parte breuiora, & anguſtiora, minuſq; inciſa, quæ Acanum ſiue Capitulum illorum poſitu vndique radiante coronare videntur; quamobrem planta hæc triplici radiorum ordine ornari videtur. Primo foliorum maiorum, quæ humi ſparguntur. Secundo foliolorum, vt diximus, anguſtiorum tenuium ac frequentiorum, quæ Acanum circundant. Tertio denique barbularum floris, quæ ex ipſo Acano ſiue Echinato capite calycis vicem, antequam flos hiaret, explente, obliquè ac densè circum exertæ conſpiciuntur, ex aculeatis admodum illis calycis folijs elatis florem ſepientibus, radiantis pyxidis effigiem præferentium. Quæ verò à Maranta deſcribitur, nō *Lib.2.c.1.* enim picturis vſus eſt, illa eadem videtur, quam nos deſcripſimus, *method.co-* atque depinximus; foliolis illis medijs carens, atque barbulas oc- *gn ſimpl.* cultans, quibus maximè præter floris colorem ab illa diſtat. Cauſa verò quæ Marantam Fuchſij depictum Chamæleonem probare magis videtur impuliſſe, quamquam illius etiam picturam arguat; illam nos fuiſſe cenſemus; quia Matthioli, & Fuchſij depictum Chamæleonem album, eandem plantam exprimere voluiſſe cenſuit, quam idem Maranta in Venuſino agro frequentem obſeruarat: putans forſitam aliam eiuſdem ferè effigiei flore luteſcente non inueniri alibi. Illorum quidem vitium fuit notas omittere plantæ propoſitæ, atque Dioſcoridis hiſtoria vti, qui purpureo flore Chamæleonem eſſe deſcribit, vt Venuſina erat. [Sed heu humana calamitas! ea eſt hominum verſutia, vt ne facilè argui poſſent, ea quæ ab ipſis tamquam indagatoribus, commentatoribus, & expoſitoribus, vt ita dicamus, neceſſariò ad rei declarationem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

exprimi deberent; ſilentio plerunque inuoluunt, & occultant, Antiquorum verba ſupponentes, atque hiſtoriam, tanquam rei propoſitæ, aut depictæ congruentem, aliorum verba & dicta referentes, propria dicenda verò omittentes.] Id etiam vt breuibus aliorum verbis per quàm Latinè loqui videantur. Non enim ex eorum ſcriptis colligere poterat priuatam plantæ hiſtoriam ac differentiam, qui nullam expreſſerunt niſi Dioſcorideam. Fuchſius quidem plantæ formam ex Dioſcoride tranſcriptam appoſuit. Matthiolus verò picturam tantùm, & vulgò notam Italis eſſe retulit. Quapropter illorum Chamæleones purpureis eſſe floribus, vt à Dioſcoride traditur, & ab ipſo in Venuſina planta obſeruatum erat, eandemq; illos exprimere voluiſſe ſibi perſuaſum; in ea prorupit verba, vt Matthiolo picturæ tantùm obijceret erratum, quod floris ſcilicet acanum ſtatim ſupra craſſam radicem appoſuerit hęrentem, atque Fuchſij magis probandam potius iconem, quia non ſtatim radici, ſed illius adnatis elatum ab illa caput expreſſerit: verùm & illum erraſſe, quia in illis ſurculis, caulis modo folia diſpoſita hærere finxerit, vt caulis ſpeciem potius, quàm radicularum habere videatur. Veriorem verò iconem eſse, vt ex craſsa radice, ac veluti matre aliæ radiculæ vel ſoboles pullulent, quæ Græcis παραβλαστήματα dicuntur, in quibus capitula inſideant inter folia, terræ proxima. Vera quidem hæc eſt plantæ hiſtoria. Nec ſimilia obiecisset, ſi ab illa diuerſas, illos depinxiſse animaduertisset. At in quibus deceptus ſit Maranta præter ſupradicta explicabimus. Doctus quidem vir, ſubtili, acriq; ingenio fuit, & in ſtirpium obſeruatione, ijsq; in examinandis diligentia profectò admirabilis, vt ex eius Methodi & Theriacæ voluminum lectione patet. [Vtinamq; plures Marantæ nunc viuerent.] Picturæ verò dignoſcendæ, ac diſtinguendæ non admodum naturæ dote ornatum ex ſupradictis ſuſpicamur. Poterat quidem ex illorum iconibus & picturis ſatis animaduertere, ac putare illorum Chamæleones inter ſe diuerſos eſſe, ac etiam ab ea, quam ipſe Venuſino agro reperierat longe diſtare: atque non minus errare illos potuiſſe in illarum expreſsione, quàm etiam diuerſas à ſua voluiſse exprimere cogitare. Fuchſij quidem caulis, & floris effigie; Matthioli verò ex pyxidato, & barbulis coronato magno flore, vt etiam Fuchſij: quæ in Venuſina planta, & reliquis Apuliæ locis prodeunte minimè exeruntur, flore Cinaræ modo intumeſcente. Hæc ſi ex pictura noſcere non ignoraſſet, non ea, ſed quæ nos diximus, protuliſse

tuliſse

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

tuliſſe forſan opinamur. Verùm non tantùm picturæ inobſeruatione, ac eorumdem depictarum plantarum frigidis in montibus orientiũ ignoratione, ſed potius quia Doctiſſimos illos viros purpureo flore, iuxta Dioſcoridis textum plantam expreſſiſſe firmiſſimè opinaretur; non ab hiſtoria alienam. At quia locus eſt opportunus, non tacebimus; non minus naturalium rerum indagatori, vt perfectior euadere poſſit, diſciplinarum ſcientiarum, linguarũq; varietatem eſſe conquirendam, quàm ipſam pingendi ac delineandi rationem, vel ſaltim illius quandam agnitionem. Non enim mente conceptis rerum hiſtorijs, ac earum differentijs, earundem ideâ veras effigies concipere poteſt picturæ diſciplina penitus ignarus. Sicuti, nec pictura expreſſas rerum icones, illas idea ad naturalem ſuum indiuiduum aptare poteſt: nec earum differentias, & minimas quaſque partes conferre ac examinare. Quare illam nobis aſſequi peritiam neceſſe videtur: vt ex pictura, rem ipſam idea videre putet, ſicuti è contra re ipſa conſpecta, eandem qua forma pictura exprimi debeat noſcere ſatis calleat. Sic enim Marantæ, atque Matthioli ſupra enarratos lapſus profectò euitabit. Hac enim de cauſa doctiſſimi plerique Philoſophi ac Medici Simplicium medicamentorum cognitionem aſpernere videri malunt, cum ad illa agnoſcenda, atque examinanda naturæ defectu minus idoneos ſemetipſos ſentiant, hac ſupradicta Ideâ carentes: quod ſi fateri velint, vera dixiſſe videbimur. Hæc profectò potiſſima ignorationis huius Medicinæ partis primariæ connexæ occaſio, ſummo hominum damno, vt Medicorum quorundam proueniat ſuperbia, ac inuidia, qui ne ipſos hac parte deficere videantur, illam ſpernunt velut ignobilem. Sed vnde Medici dicuntur, niſi ab ipſo medendi actu? in quo ille medebitur Medicus, ſi locis contingat pharmacopolis carentibus artem exercere? an ne verbis? an ſufficiet noſcere morbum? Medici quidem nomine ex ſe ipſo priuari videbitur; tunc enim re ipſa medicamenta nouiſſe oportere fatebitur. Sed hìc tacendum. Nunc autem Matthioli contexamus errata. Primùm eſt, quòd planta illa pro Chamæleone depicta, omiſſis à Maranta obiectis, non habet foliola illa intermedia minora minusq; inciſa, vt ſupra retulimus; quæ alijs iconibus additæ fuerũt, & Doctiſſ. Gaſpar Bauhinus in ſua Synoninijs ornata Matthioli operum editione, expuncta illa Matthioli, Tranſalpinorum iconem appoſuit tanquam veriorem, animaduertens forſan etiam, quod in Epitome Francofurtenſi longè peſſimè efficta erat ſuppo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

ſita. Secundum, quòd omiſſis Acani floris notis, tanquam purpureum florem proferentem plantam poſteris impoſuerit. Tertium, quòd in Epiſtola lib. 3. ad Marantam, pictorem ſuum aſſerit ex viua planta iconem deſumpſiſſe, quam nos ſcimus, & reliqui qui illam delinearunt ex Tranſalpinis, foliola illa intermedia viuis plantis nunquam deficere florentibus, quin minus cum Echino reperiantur. Quod autem plantam à Maranta deſcriptam in plures proceſſus radice diuiſa, in quibus aliquando ſinguli Echini ſingulis radicis adnatis inſideant, minimè impugnare voluerit, rectè feciſſe arbitramur; nam & in planta ab ipſo propoſita etiam euenit nō rarò, ſicut etiam an ſuæ Fuchſij planta depicta ſit præferenda poſteris iudicium relinquere: quod recti animi ſignum eſt perſpicuū. Fuchſij verò plantam pro albo Chamæleone depictam, neminem hæſitare quidem cenſemus, quin illam eandem eſſe cenſeat, quæ Carlina caulem habens dicitur, ab eodem Matthiolo pro nigro Chamæleone depicta & propoſita, necnon pertinaciter aſſeuerata. Non poſſumus hîc omittere, à Plantarum Lugdunen. Hiſtoriæ auctore ex eadem Matthioli notarum omiſſione florum Chamæleonis forſan cogitaſse plantam illam purpureum habere florem, ac ita in ſua hiſtoria addidiſse; quod ni ita foret, auiditate flagramur plantam ſimilem conſpectam habere; quam qui habuerit, nos certiores facere ne dedignetur ſummis precibus rogamus. Sed

Vires. Vires à Dioſcoride relatas addemus. *Hæc acetabuli menſura pota, educit lumbricum latum. Sumitur autem cum vino auſtero, & origani decocto. Sed & hydropicis commodè datur drachmæ pondere cum vino. Attenuat enim ipſos. Et decoctum eius ad vrinæ difficultatem bibitur. Eſt & theriaca aduerſus venenatas beſtias potæ cum vino. Occidit & canes & ſues & mures cum polenta ſubacta, aut aqua & oleo diluta.* Plinius addit, *Radicem eius aliqui conciſam ſeruari iubent funiculis pendentem, decoquuntq; in cibo contra fluxiones, quas Græci rheumatiſmos vocant.* Theophraſtus quidem ſimpliciter fluxum verbo ῥοῦς additque: *Et ſi hominem ægreſcentem experiri volueris an viuere poſſit, lauandum ea radice triduo iubent, hoc enim ſi tolerauerit, moriturum nequaquam exiſtimant.* Ac etiam in fine omnium. *Omnium autem generum earum radices ſcorpionibus aduerſantur.* Sed & magicum quiddā addemus ex eodem Plinio irridendum remedium, vt ne quis ab alijs cerni poſſit. De Chamæleone quadrupede verba faciens: Eius ait, ſiniſtrum verò pedem torreri in furno cum herba quæ etiam

Lib. 22. c. 18. *Lib. 9. c. 13* *Lib. 22 c. 18.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Chamæleon vocatur, additoq; vnguento in paſtillos digeri: eos in ligneo vaſe conditos, præſtare ne cernatur ab alijs qui habeat. Hæc de planta Chamæleone Dioſcoridis magis noſtro iudicio reſpondente protuliſse nunc ſatis viſum fuit: meliora Deo dante aliquando acturos confidentes. Non defuturos opinamur, qui prolixitatem obijcient enarrationis noſtræ. At quia non Doctioribus, ſed minus peritis hæc ſcripſiſse maluimus, quantùm ſtirpium indagatori arduum ſit veriora perquirere, ex hiſce noſtris incócinnis periodis excipere poſse putauimus; nec non & quantùm candoris oporteat alijs ſcribentem habere. Addendũ etiam cenſuimus alios putaſſe Theophraſti albũ Chamæleonem differre ab illo Dio- *Lib. 9. c. 13*
ſcoridis, quia perperam legatur nòn habere aculeos in folijs, ſed quia Scolymo folijs ſimile vtrunque idem fecit, & nigrum λειότερον *Lib. 6 c. 3.*
albo; potius cenſemus verba illa Scolymo poſse magis quadrare, cuius ſpecies culta ſine ſpinis eſt, & ſylueſtris ſpinoſa; vel alio *Lib. 6. c. 4.*
modo mendum adeſse, cum dicat: Scolymi folia cum areſcunt nõ amplius pungere. Atque hoc ex Plinij textu etiam mendoſo irre- *Lib 21. c. 16.*
pſiſse cenſemus: ex quo clarè patet, Scolymi ex genere Carduorũ folia areſcentia minus pungere, quod contra eſt in alijs ſpinoſis *Lib. 20. c. 23.*
plantis. Et ſatiuum & ſylueſtre, cuius duo genera facit inueniri *Lib. 22. c. 13.*
Latinis Cardui nomine, Græcis Scolymi refere, & confundere videtur. Chamæleonis verò folia aſperiora eſse albi, quamuis antea lib. 21. cap. 16. in folijs non habet aculeos, ſcriptum reperiatur. Hæc alij cogitent, & nos etiam aliàs longa vt oportet declaratione conabimur perpendere, ſi Deo Opt. placuerit. Differt à nobis depictus Chamæleo albus, ab eo, qui Septentrionalium appellatur exiguus, vt ex icone colligitur, foliorum ſciſsura profundiore, atque acani magis ſpinis, vulgari ſimilibus, quæ illi deſunt, ſquamis tantùm depictis.

Atraſtylis Theopraſti, & Dioſcoridis, ſanguineo ſucco. Cap. II.

ATractylis dicta fuit, quia huius caule mulieres pro colu vte- *Nomen, et Etymon.*
bantur, vt ex Dioſcoride liquet, ᾧ καὶ αἱ γυναῖκες χρῶνται ἀντὶ ἀτράκτου. *quo mulieres vtuntur pro colu.* ἄτρακτος enim *fuſus*, & *colus*, *Lib. 3.*
vertitur. Plinius verò ait, quia pro colu vtebantur Atractylis *Lib. 21. c. 15.*
dicta, eius verba hæc ſunt: *Vna mitior eſt, ſimili caule, tamen rigido. Itaque & colu antiquæ mulieres vtebantur ex illis, quare quidam Atratylida vocant.* Sed quia ex Theophraſto, non ex Dio-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

ſcoride Plinius excepiſſe videtur, aliqui Plinium ipſum, atque Gazam illius exemplo deceptos fuiſſe putant, Ruellium ſequentes qui vertit *Fuſo*, non *Colu*, in Theophraſti quidem textu non, ἀντὶ ἀτράκτῳ. ſed διὸ καὶ σπληνίοις, ἔνιαι τῶν ἀρχαίων ἐχρῶντο γυναικῶν: *Quamobrem ex eo mulierum priſcarum nonnullæ colu vtebantur*. vertit Gaza Plinium imitatus. Marcell. Virg. verò ἀτράκτῳ verbũ *ad fuſos* vertit, & ἀτρακτυλὶς *Colus ruſtica*, & *Fuſus agreſtis* interpretatur. Sed in Commentario pro fuſo, & colu Atractylidis caule vti poſſe mulieres ait: *Cur autem Colum ruſticam, & fuſum agreſtem, ex herbæ figura factum eſt: quæ glabro nudoq́; penitus caule ſurgens, & cum aruit inflexili duritie rigente aliquando cubitali altitudine, plerumque autem minor, nec niſi in ſummo folioſa & aculeata, in maiore illa altitudine Colum, in minore fuſos ruſticis fœminis ad lanificium dedit*. Nos autem vocem ἄτρακτος pro *Colus*, ab Emblematum in Dioſcoridem ſcriptore, & interprete verſam videntes, ac Marcellum Virgilium ancipitem; Grammaticos conſiderantes variè vocem ἄτρακτος accipientes, Pollucem inuenimus, qui pro ſuperna parte Mali ſupra Antẽnam accipit illam: & in nauigijs pars illa Mali craſſior & latior eſt, atque ſaltem trocleas habet concinnatas, in quibus funiculi circum dependent, atque etiam ipſa Antenna, vt deprimi, eleuariq́; facilè pro oportunitate poſſit: quare non parum Coli effigiem cirroſam lana, aut lino repreſentare videtur magis, quàm fuſum, & ſi pro fuſo accipi etiam poteſt alio loco. Hic autem potius *Colus* vocem verſam retinendam duximus, facileq́; adducimur Plinij auctoritate, qui vt ſupra diximus, quia colu vtebantur mulieres antiquæ, Atractylis à quibuſdam dicta refert. & quamuis non ex Dioſcoride, ſed Theophraſto excepit, & verbum illud *Colu* in Græco σπληνίοις, non ἀτράκτῳ legatur, nos autem quia ad nominis Etymon facit, & nominis Atractylidis rationem reddere videtur, verbum illud etiam σπληνίοις conſiderandum cenſuimus, quod minus vſitatum videtur; & à linguæ Græcæ obſeruatoribus corruptum putatum, vt non σπληνίοις, ſed πηνίοις legi oporteat: ſed πηνίον variè etiam accipitur, vt tam *fuſus*, quàm *licium*, & *ſtamen* ſignificet, & σπλήνιον, tam *Splen*, quàm *Emplaſtrum*, aut illud aliud quod medicamentum excipere poſſit, vt deinde aptè collocari imponiq́; poſſit: in hac igitur verborum varia ſignificatione, minusq́; cognita, magis antiquum atque grauem Auctorem Plinium, multarum linguarum interpretem, quibus Auctores, quorum ope ſuam hiſtoriam compilauit, variè ſuo idioma-

Lib. 1.

cc

te conſcripſerant volumina, ſequendum, ac retinendam interpretationem cenſemus: in qua non minus verſionem verbi, quàm rei hiſtoriam attendendam. Nec vt alij Ruellium in hac parte ſequendum curamus, nam & plantæ huius caulis ab imo nudus, & propè ſummum folioſus ac diuiſus, capitatusq; Cneci modo, vt illum Dioſcorides deſcripſit, colum potius, quàm ſuſum repreſentare videtur: retulitq; nobis Græcus natione literatus, pro Colú accipi verbum σπλωνίον, quia Spleni hærens Colus lateri figitur ad nendum. Sed relictis his Etymi varietatibus, vt liberum ſit cuilibet, quam voluerit verſionem recipere. Aliud nominis Etymon à nemine hucuſque animaduerſum, Plantæ proprium in medium afferemus; atque plantam hanc ideo Atractylidem dici, quia non ſecus ac Colus capitata eſt, ac villoſa; atque hoc, maximè prima facie a Cneco & Acorna, quibus ſimilis eſt, diſcerni; vt infra dicemus in plantæ obſeruatione. Hanc Dioſcorides Cneco ſimilem facit his verbis: Ἀτρακτυλὶς ἄκανθά ἐστιν ἐοικυῖα κνίκῳ, μακρότερα δὲ πολλῷ φύλλα ἔχουσα ἐπ᾽ ἄκρου τῶν ῥαβδίων· τὸ δὲ πλεῖον γυμνὸν τραχύ. ᾧ καὶ αἱ γυναῖκες χρῶνται ἀντὶ ἀτράκτου. ἔχει δὲ καὶ ἐπ᾽ ἄκρου ἀκανθώδη. ἄνθος ὠχρόν, ῥίζα δὲ λεπτή, ἄχρηστος. *Atractilis ſpina eſt ſimilis Cneco longiora verò multò folia habens in ſummo alarum: reliquum verò nudum aſperum. quo etiam mulieres vtuntur vice Coli. Habet quidem & capita in ſummo ſpinoſa: florem pallidum: radix tamen tenuis & inutilis.* Theophraſtus verò diligentiore obſeruatione magis priuatas addidit notas in ſua hiſtoria, quibus nos certiores de plantæ identitate facti ſumus; nec alioquin veram Atractylidem ſtatuere potuiſſemus.

Auctoris Etymō Atractylidis proprium.

Atractylidem quidem non ſolum Cneco ſimilem, ſed eius ſpeciem fecit his verbis: τοῦ κνήκου δ᾽ εἰσίν· ἡ μὲν γὰρ ἀγρία, ἡ δ᾽ ἥμερος. τῆς δ᾽ ἀγρίας δύο εἴδη. τὸ μὲν προσεμφερὲς σφόδρα τῷ ἡμέρῳ, πλὴν δ᾽ ὀρθοκαυλότερον. διὸ καὶ σπλωνίοις ἔνιαι τῶν ἀχραίων ἐχρῶντο γυναικῶν. καρπὸν δὲ ἔχει μέλαινα, καὶ μέγαν, καὶ πικρόν. &c. *Lib. 6. c. 4.* *Cneci verò ſunt, quædam ſylueſtris, altera verò vrbana. Sylueſtris verò genera duo. alterum quidem admodum ſimile vrbano, rectiore tamen caule. Quamobrem colu quædam priſcarum mulierum vtebantur. Fructum verò habet nigrum, magnum & amarum.* Et inferius: ἀτρακτυλὶς δέ τις καλεῖται, καὶ λευκοτέρα τούτων. *Ibid.* ἴδιον δὲ ἔχει τὸ φύλλον, ὅτι ἀφαιρέμενον καὶ τῇ σαρκὶ προσφερόμενον, αἱματῶδη ποιεῖ τὸν χυλόν. διὸ καὶ φόνον ἔνιοι καλοῦσι τὴν ἄκανθαν ταύτην. ἔχει δὲ τὴν ὀσμὴν δεινήν, καὶ φονώδη. ὀψὲ δὲ καὶ τελειοῖ τὸν καρπὸν πρὸς τὸ μετόπωρον. *Quæ verò Atractylis dicitur, & bis candidior, proprium habet eius folium, vt auulſum,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

uulſum, & carni confricatum. ſanguineum reddat ſuccum: quapropter cædem, ſiue cruorem aliqui appellant ſpinam hanc: habet quidem odorem grauem & funeſtum. Serò tamen perficit fru-

Lib. 9. c. 1. *ctum circa Autumnum.* Et alibi de plantarum ſuccis loquens, ſanguineum ſuccum tribuit Atractylidi, his verbis: τοῖς δ' αἱματώδεις, οἷον τῇ κευτηρίᾳ, καὶ τῇ ἀτρακτυλίδι καλουμένῃ ἀκάνθῃ. *Aliquibus ſanguineus, vt Ceuteriæ, & ſpinæ Atractylidi appellatæ.* Nos autem verbum illud κδτηρία ignotum omnibus, κενταυρίῳ legendum cenſemus, Centaurium magnum accipientes; cuius radix rubeſcentem ſuccum emittit. Quare non mirum ſi in diuerſis illis nomenclaturis Dioſcoridis Androſæmon etiam appellari tradatur. Quem ſuccum ſanguineum recentiores cum non inueniſſent in planta ab illis propoſita, regionis varietati, atque tempori experimenti cauſam tribuerunt: non enim quouis anni tempore, & quouis modo, auulſo folio cruentum poſſe fundere ſuccum putarunt, ſed vel affrictum, maceratum, vel alijs modis. Quod fortè non dixiſſent, ſi ita auidè plantam hanc quæſiſſent ac obſeruaſſent, vt vt nos fecimus has dirimere volentes controuerſias, atque veri-

Deſcriptio. tatem inquirentes. Huius plantæ radix, folia, atque capitula virentia auulſa quouis anni tempore ab exortus initio & germinatione ad florum vſque productionem (poſtea quidem areſcit) ſanguineum ſuccum ſemper emittunt, in venulis ſeruatum, nam in carne aqueum vel virentem habet, vt infra in Aloë dicemus, atque hoc Cirinolæ Apuliæ oppido præteritis annis obſeruauimus in tenella etiam planta Februario menſe, ex autumnali ſemine deciduo forſan orta; cuius radix tenuis atque parua erat, duro cortice, foris pullo, dulci ſapore, graui odore: atque diſrupta etiam circa corticem venulas, ſiue fibrillas cruenta ſtilla emicante oſtendebat, ſed ad luteum inclinante; nondum enim in ruborem concocto colore. Folia prima carnoſa, humi hærentia, expanſa in orbem, lata, oblonga, triuncialia, vel longiora, per ambitum aculata, quæ poſtea lacinijs paulatim diſſecantur Calcitrapæ vulgaris & aliorum Carduorum modo; virentia, ſed alba hirſutie obſita, magiſq; infernè hirſuta, aſpera, ſed non pungentia dum in terra iacent: atque diſrupta, & ab radice auulſa ſanguineum ſuccum fundunt, atque pluuia marceſcunt antequam caulis erumpat. In vetuſtiore verò planta, lignoſa eſt radix, atque folia dodrantem longa & maiora; cum caulis erumpit Aprili menſe læuia, profundè lacinioſa in lobos diuiſa, aculeata magis, duriora, atque pungen-

tia,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

tia, bipedalem caulem alternatim ambientia, qui ſolidus rotundus, hirſutus, craſſus, atque in ſummo alis diuiſus paucis, in quibus minora habentur folia Cneci forma, & modo hærentia; inter quæ lanoſior, araneoſa veluti ac longa lanugine dependente obſitus eſt, (ſicuti & alæ) tactu gummoſus, odoratus, graui aromatico odore; atque reciſus rubentem ſanguinis modo ſuccum fundit, ex fibris ſiue venulis circum corticem, ſicut etiam capitula ex ſummis virgis exciſa Iunio menſe, antequam florem explicent, ac etiam explicatis recenter floribus; in quorum etiam ima parte, vt in ſummis virgis oblonga, dependet lanugo, vt ex Colu ſolet ad nendum aptata: ob cuius ſimilitudinem Atractylis hæc dicta fuit. Huius odor quodammodo thurem imitatur, ſed grauior, non tamen ingratus. *Tempus.* Capitula tria, aut quatuor ſylueſtris planta profert Iulio menſe, flores luteos obſoletos, minutis foliolis, vt Cneci, & Chamæleonis a nobis depicti, cōſtructos, paucos & inconcinnos edentia: foliaq; tunc magis rigent, atque pungunt, & etiam capitula, nec ſuccum amplius fundunt affrictis venulis, quamquam in illis ſanguineus color cernatur, ob humoris diminutionem atque ſiccitatem, atque tunc circa corticem capitulis reciſis veluti puncta rubentia circūſcripta venulæ illæ conſpiciuntur. Singulis floribus Cneci modo & Acanaceorum, ſingula ſemina ſubſunt, minuta verò, nec pappum hirſutum & plumoſum vt in alijs, ſed radiatum, velut ſtellæ radios latos in acutum deſinentes, fulueſcentes, ſplendidos, inæquales: ſemen vero quadratum rhomboides Cneci æmulum, ex albo purpuraſcens primùm, quare non mirum ſi à Plinio candidum de- *Lib. 21. c. 15.* ſcribatur, ibi, *Semen candidum, grande, amarum*. Deinde flaueſcens, atque perfectum nigrum, ſplendidum punctis veluti deſcriptum. In capitulis vermiculi gignuntur, vt etiam, præter Dipſacum, in multis Acanaceis obſeruauimus. Caulis cum florere incipit, iam denudatus ab imo incipiens, pauca tandem circa capitula folia relinquit, eaq; maximè pungentia, reliquus verò nudus durus, atque cacumine hirſutus, vt Colus vicem de ſe præbeat, atque æmuletur, dependente veluti ſtamina, candicante illa oblonga lanugine. Septembri menſe finitur. *Locus.* In agris incultis Cirinolæ frequentiſſima, atque etiam Campoclarenſiū collibus, alijsq; locis montanis. Ex his igitur veram hanc eſse Atractylidem tàm Dioſcoridis, quàm Theopraſti & Plinij aſseri poteſt, qui ſilueſtris Cneci primam ſpeciem faciunt, cuius caulis nudus, & folia læuiora, *Ibid.* quæ mitiora dixit Plinius, ad differentiam ſecundæ quam hirſu-

tiorem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

tiorem notauit, quæ ab omnibus *Cardui Benedicti* nomine, vel
Cardui Sancti cognoſcitur: cuius etiam capitula, antequam flores
pandantur, & florida Maio menſe reciſa circa collum, ſanguineum
paucum ſuccum eodem modo habere obſeruauimus, & araneoſa
lanugine obducta, ac etiam in cæruleo Cnico dicto, cuius capita
non ſolum araneoſa lanugine inter folia ſepta conſpiciuntur, ſed
reciſa ſuccum luteum ex venis fundunt, quod etiam in Cynara re-
ſecta obſeruari poteſt fuſco colore. Atque de illius viribus, nec *Vires.*
etiam dubitandum, cum Alexipharmaca etiam ſit, vt congener; cu-
ius vires à Dioſcoride ſic deſcribuntur: *Huius folia & coma, &
fructus, conciſa pota cum pipere & vino, ictis à Scorpione opitu-
lantur. Quidam narrant ictos doloris exortes eſſe, quamdiu her-
bam tenuerint*: *depoſita vero dolere*. Et Plinius: *Nec de Cnico, ſi-* *Lib. eod. c.*
ue Atractylide verboſius dici par eſſet, Aegyptia herba, ni magnum *32.*
*contra venenata animalia præberet auxilium. Item aducrſus fun-
gos. Conſtat à Scorpione percuſſos, quamdiu teneant eam herbam
non ſentire cruciatum.* Galenus verò, vim moderatè calidam, at- *Lib. 6. de*
que ſiccantem Atractylidi tribuit, appellatq; illum κνῆκος ἄγριος, ibi *ſimpl.*
ἀτρακτυλὶς, κνῆκος ἄγριος, *Atractylis, ſiue Cnecus ſylueſtris, &c.* Non
igitur amplius Matthioli verba contra Ruellium, & ſuam in non
reperiendo ſanguineum ſuccum in Carduo benedicto, & Atractyli-
de diligentiam attendendam cenſemus; nec opinionem illam vt
differat Atractylis à prima ſylueſtris Cneci ſpecie, cùm ex Plinij
verſione, atque textu proximè relato, clarè conſtet; & ex ipſo Ga-
leno. Nec verſionem Gazæ adeò nos recipiendam putamus, vt
Plinio præferamus, nam vt diximus, vtrumque verbum ἀτράκτου,
& σφονδύλοις, *Colu* interpretari poteſt, atque potius Gazæ verſio ver-
bi *Fuſus agreſtis* debuiſſet corrigi, nec alia ibi, quâm propria ap-
pellatione interpretari, nomen quidem eſt proprium plantæ *Atra-
ctylis* ἀτρακτυλὶς, ibi in Theophraſti textu, atque deriuatiuum ab
ἄτρακτος, propter ſimilitudinem aut vſum; nec adiectiuum *agreſtis*
appoſitum vllo modo concipitur ſub illa λὶς particula. Nos autem
plantarum imagines non apponimus mendicatas, non viſu, nec hi-
ſtoria obſeruatas; ſed tam diligenter deſcriptas, vt ex illius notis
quilibet plantam à nobis propoſitã inuenire poſſit. Matthioli igi-
tur icon appoſita, quibus à vera differat collatione quiſpiam ſcire
poterit. Romæ frequentem obſeruauimus in ſterilibus editis locis,
ac etiam propè *Pontem mollem* appellatum ſeſquipedali caule.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Acarna Theophrasti, siue Acorna Plinio. *Cap. III.*

INTER Cneci species Acarnam Theophrastus recenset, spinosis folijs præditam ob similitudinem quam cum Cneco habet toto habitu, vt ex Theophrasto excipitur, ac etiam quia inter spinosas folijs enumeratur ab eodem, ac acanum proferentes: ibi, ἀλλὰ ταχὺ
Lib. 6. c. 3. τοιαῦτα πάντων, οἷον, ἄκαρνα, λευκάκανθα, χάλχειος, κνῆκος, &c. *Verum eius-*
Lib. 6. c. 4. *modi hæc omnium, vt Acarna, leucacantha, Calchios, Cnecus, &c.* Acarnæ verò notæ hæ sunt, Ἡ δ' ἄκαρνα προσεμφερὴς, ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν, κατὰ τὴν πρόσοψιν τῇ κνήκῳ τῇ ἡμέρᾳ, χρῶμα δ' ἐπίξανθον ἔχει, καὶ λιπαρόν. *Acarna verò quodammodo similis, simpliciter loquendo, aspectu Cneco vrbano, colorem verò subruffum habet, & succosum.* Quem ruffum colorem, non in flore, sed in totius plantæ aspectu, vel maioris partis inesse, & sequentibus Atractylidis notis, quibus à Cneco vrbano, & Acarna differre ait, apparet: ait enim, ἀτρακτυλὶς δέ τις καλεῖται, καὶ λευκοτέρα τούτων. &c. *Atractylis verò appellata, & candidior his* &c. candidior intelligit Theophrastus Cneci speciebus alijs & Acarna. Ex
Lib. 21. c. 16. quibus Plinius de aculeatis plantis agens diuerso tamẽ ordine ait, *Acorna colore tantum ruffo distinguitur, & pinguiore succo: Idem erat Atractylis quoque nisi candidior esset, & nisi sanguineum succũ funderet.* &c. Ex quibus colligitur Acornã esse ex aculeigeris plãtis & acanaceis, aspectu atque effigie Cneco, & Atractylidi similẽ, differre verò aspectu coloris ruffi, atque succo pingui turgere: quod non obseruatur in Cneco, sed in Atractylide tenui, ac sanguineo.

Locus. Descriptio His notis respondere videtur planta illa in Campoclarensium collibus, & Æquicolorum secus vias in incultis, quam iuxta & simul cum Atractylide sæpius obseruauimus, nec pudet referre, decepti non semel illius cacumina, antequam floreret, detruncantes Atractylidem quærentes & sanguineum succum, sed lacteum copiosum inueniebamus atque viscosum siue pinguem: illius quidem plantæ habitus adeò similis videbatur, vt nisi supradicta nota fuerint, non minus decipi quis poterit floribus adhuc non exertis. Nullam quidem propriorem nos differentiam agnouimus, capitibus plantæ adhuc tenellis, illâ, à Teophrasto & Plinio obseruata, coloris scilicet ruffescentis plantæ atque caulis præsertim Acornæ: in Atractylide verò albicantis vt Theophrastus notauit, & supra diximus, & quam ille, ac Dioscorides omiserunt certam & extrinsecam differentiam, araneosam illam caulis circa capitula lanuginem, tactu gum-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

gummoſam ſiue viſcidam atque odore graui. In Acorna verò leuorem foliorumq; rigentium aſperitatem maiorem obſeruauimus, caulisque ruffum & ad rubedinem inclinantem colorem, atque totius plãtæ ſuccum candidum pinguem, viſcoſum, facilè æſtate concreſcentem dulci ſapore. Radice longa pedem ſuperante, craſſitie digiti maiore pallente, odorata, Carlinæ vulgaris modo, etiamque lacteſcente, dulci. Caulis bipedalis folijs alternatim hærentibus Atractylidi & Cneci modo & ſimilibus, durioribus verò magisque pungentibus læuibusque, in ſummo tria aut quatuor capitula vt

Tempus. Atractylis, quæ florem Æſtatis fine emittunt luteum foliolis ſiue barbulis circumambientibus Aſteris, Anthemidis, vel potius vulgaris Carlinæ modo, ſed colore magis ſaturo. Semen Autumno pappoſum vt in congeneribus, ſed paruum cinereum Chamæleoni albo ſimile, ſed proportione minus: ramulum appinximus iuxta Atractylidem differentiæ notitiã, cum integram plantam ad manus nõ habeamus, & ex ſupradictis facilè cognoſci poſſit.

Vſus. huius radix eſtur elixa deinde oleo frixa, neruo exempto quadragenæ diebus à pauperibus Valuenſibus.

Acarna ſiue Acorna altera Apula. Cap. IV.

Locus. EST & altera congener, vt cenſemus, in Apuliæ Cirinola oppido à nobis primùm obſeruata, fruticoſior, in agrorum marginibus ſpontè fruticans; radice pollice ampliore, bipedali fere ex albo flauente, odorata, Chamæleonis albi modo aromatica, lacte dulci turgida. Inuenitur etiam in illa, Cirinolæ obſeruauimus, menſe Februario velut gummi lac denſum ceræ modo ſub folijs,

Deſcriptio non ſecus ac in Chamæleone albo à nobis deſcripto. Folia ei ſunt Cneci vel Atractylidis, in terram expanſa, ſed non hærentia, duriora, læuia acutis admodum ſpinis, quæ Hyeme regerminant: è quorum vmbilico caules ruffeſcentes, aut rubentes parum, lacte turgidi, prodeunt cubitales, vt in ſuperiore folijs hærentibus alternatim, in ſummo verò non vt in ſupradicta & Atractylide, tria aut quatuor capitula, ſed veluti denſos corimbos in vmbella ferè nigri Chamæleonis rariore, capitella ſunt parua Echinata acanacea Anthemidis florem æquantia floſculis intus luteſcentibus, atque circum radiãtibus barbulis luteo ſaturo admodum colore, quibus perfectis capitula etiam lutea viſuntur, & ſemina ni fallimur, non enim ad maturitatem perfecta vidimus ſed incipientia: pappum

habent

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

habent candidum ſericeum tenuiſſimum Auguſto floret, Septembri ſemina perficit. Huius caulis & cacumen toto anno durat ſiccatus vt facilè ſit plantam perquirenti inuenire, nam vmbellata cacumina illam deſignant. Sub quibus ab radice Autumno Fungi exeunt laudatiſsimi, Cirinolanis gratiſſimi, atque maximè expetiti; nam è planta dicunt oriri Alexipharmaca, quam illic, *Cardoncello*, vulgò denominant. Ex his igitur, plantæ illæ quæ nullam cum Cneco habent ſimilitudinem, nec folijs nec habitu, nec ſucco ſunt turgidæ pingui, haud eſſe recipiendas facilè iudicari poteſt. De huius viribus ab antiquis nihil adhuc proditum inuenimus; ſed vulgò alexipharmacæ cenſentur. *Tempus.* *Nomen.*

Acanthioïdes parua Apula. *Cap. V.*

ACANTHII folia, vt ex Plinio clarè liquet, ſimilia eſſe debent albo Chamæleoni, ſed duplò vel magis minora: Illius quidem folia & ſimilia & minora multò etiam facit Plinius Spina alba, cuius folia minora, & anguſtiora Chamæleone albo deſcribuntur à Dioſcoride: Eandem Plinius ita deſcripſit, ſupra de Spina alba verba faciens his verbis, *Huic ſimilis eſt ſpina illa, quam Græci Acanthion vocant, minoribus multò folijs, aculeatis per extremitates, & araneoſa lanugine obductis, qua collecta etiam veſtes quædam bombycinis ſimiles fiunt in Oriente: ipſa folia vel radices ad remedia Opiſtothoni bibuntur.* Ita etiam in Dioſcoridis legitur reſtituto textu: deficiebant quidem verba illa, *& araneoſa languine*, quæ ita reſtituta integrum ſenſum efficere videntur, ſequentibus verbis, *qua collecta ſimulque compoſita bombyci ſimilis fit*. Hanc autem à ſimilitudine *Acanthioidem* appellauimus, atque paruam, à tenuitate & breuitate, addidimus; non enim parum ad illius notas accedere videtur. Folia ſunt ei parua multùm reſpectu Chamæleonis albi, per ambitum aculeata, & ſpinis horrida Atractylidis vel Acornæ modo, ſupernè, atque magis infernè araneoſa lanugine obſita, vt multa excipi poſſit, quæ ita ductilis, ac tenuiſſima eſt, vt bombycis vicem ſupplere poſſit ſimul compoſita, atque ita facillimè nei poteſt, & filo tenui, at tenaci, vt tela effici poſſit. Radicem habet tenuem admodum reſpectu plantæ, paucis fibrillis diuiſam, parum flauicantem, lignoſam, odoratam ſapore amariuſculo, ad ſylueſtris Valerianæ guſtum ferè accedentem. Caulem rotundum, dodrantalem, album, eademq; languine obſitum, folijs alternatim Acornæ *Lib. 24. c. 12.* *Deſcriptio*

modo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

modo uestitum,& perficiente se flore ab imo decidentibus,supra medium denudatum Atractylidis ritu : in summo verò & iuxta capitulum,quod vnicum gerere solet,densiora in rotæ modum , caulescentis Carlinæ æmulatione , cui etiam floris effigies similis admodum , verum minor admodum Acornæ primo loco à nobis descriptæ par,& similis: barbulis enim læuibus,nitidisq; floris vmbo imus capillaribus flosculis constructus circundatur,vt in Astere , Acorna,Chamæleone vulgari pallido flore:sed huic foliola illa siue barbulæ purpurorubentes sunt , quem colorem in alijs non obseruauimus barbulis.

Tempus. Iulio floret,& Augusto perficitur. Semen habet cinereum læue amarum paruum vt noster Chamæleo papposum:

Locus. locis incultis,siccis,editioribus, sterilibusq; Cirinolæ frequentissima,via quę ducit ad Vineam, *Acquamena*,dictam. Emittit aliquando vnam,aut alteram propaginem circa caput,sed Impiæ dictæ herbæ Plinij modo , supra patrem eleuatam, in qua capitellum & flos, omnia verò minora . Acanthij verò Galenus folia & radicem tenuium partium esse,ac calidam vim inesse asserit, vt etiam conuulsis auxilietur;quod etiam Paulus Ægineta notat. Et nos hanc plantulam ad supradictas vires accedere viribus censemus , vt ex gustu

Sapor. radicisque sapore percepimus amaro,aromatico cerebrum gustanti roborante parum , etiam quod tàm tenuis radicis tantillum manderemus .

Carduus stellatus mitior Apulus , Spina Solstitialis altera. *Cap. VI.*

DIFFERT hæc à vulgaribus plantis,quas recentiores,quia stellæ instar aculeos acani radiantes diffunderent,& Solstitio florerent,appellarunt Carduos stellatos,& Solstitiales spinas; foliorũ rotundioribus lobis atque carnosis,& acano minore,nec ita rigido, nec longis aculeis radiantibus armato .

Locus. Descriptio Sapor. Copiosa in incultis Cirinolæ cliuosis,aridis,Martio mense:ex radice parua, pulla, dulci ac graui sapore & odore Calcitrapæ dictæ , lignosaq; : folia emittit in orbem disposita , parùm è terra elata , semipedali longitudine aut maiore,diuisuris æqualibus, raris, sinuosis, Hieracij Apuli magno capite modo,in rotundos & pares ferè lobos quinos diuisa : alba , atque breui hirsutie obsita,albicantia,molliaque.Ex quorum centro caulis rotundus,angulosus, bipedalis , & maior producitur folijs vestitus , vt ocreatus videatur , vt in congenere læuifolio , &

Chon-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Chondrilla Galeni, à nobis infra propoſita; albus, hirſutus, multis alis in ſummo è folijs anguſtis degeneribus prodeuntibus diuiſus: in quibus capitula parua copiſa inſunt echinata vt niger Chamæleo Maranthæ breuibus aculeis, ipſisq; vtrinq; aculeatis pungentibus, ſed non vt Vulgaris Stellaria dicta & Solſtitialis. Flores lutei ſunt atque tenues non illis diſſimiles, Maij fine prodeuntes apertis acanellis, & Iunio ſemina perficientes; atque capita etiam tunc luteſcentia. Ab effigie atque ſapore ſimili nomen impoſuimus.

Tempus. *Nominis cauſa.*

Senecio Carduus. *Cap. VII.*

Nomen & cauſa.

FOLIORVM primus exortus fecit, vt meliore deficiente denominatione, Senecionis medium nomen haberet, & Cardui, cuius ſpecies planta hæc videtur; carduum intelligimus hoc loco generis vice omnem aculeatis folijs plantam, quam Græci ἄκανθαν dicunt, & ἀκανθόφυλλον. E radice huius quæ parua, fibrisq; duris paucis diuiſa, gracili; circa caput rubeſcente, graui Calcitrapæ odore, folia è ſemine, [annalis quidem eſt,] duo primum prodeunt rotunda, læuia, vnguis magnitudine, quæ ſeminis ſunt eruptio; ſecunda verò quæ plantæ ſpeciem referre incipiunt, Senecionis modo in lobos parũ inciſa ſunt, atque inſuper per extrema ſerrata denſis, ac minutiſſimis dentibus aſpera: tertia verò magis inciſa ſunt, & maiora, longioribus lacinijs, illisq; in lobos etiam inciſis, atque ſerratis Campoclarenſis Chryſanthemi ſylueſtris, vel Athanaſię dictæ modo, quibus ſimiliora ſunt; minora verò, & carnoſa, prominente dorſo lęui, intus verò canaliculata & lanoſa; reliqua deinceps maiora ſemper hęrent, ad caulis ferè medium vſque; ac deinde decreſcentia, minora, anguſtiora, tenuioraq; alternatim cauli hęrentia, pedali aut bipedali, duro, ſtriato, candicãte, hirſuto, tenui: in cuius ſummo capitula proferuntur tria, vel quatuor, Sonchi æmula, læuia, ſquamoſa, purpurantibus aciebus, mollibus, non acanaceis; floribus Carduorũ modo capillaribus, purpuraſcẽtibus, inodoris, in medio albicantibus ſtaminibus: ſed & floſculi exteriores purpurei ſunt, quorum terna, ex quinis foliolis quibus conſtant, exterius circumprominentia purpureaq; bina verò interna albicantia obſeruantur. His craſſum ſemen admodum reſpectu plantæ calycis ſubeſt, nec ſingulis floſculis, vt in alijs ſed duo, aut tria perficiuntur; vt in carduis compreſſa parum lata, nigreſcentia, ſed nitidã flauente hirſutie leni ac tenui obducta; pappum verò [quod adhuc ſingulare in

Deſcriptio

hac

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

hac planta putamus] breue, nigerrimum ac ſericeum, quo euolant perfecta: guſtu amaro. Maio menſe perficitur; locis oritur incultis editioribus Cirinolæ propè ſyluulam, *Mezzana*, dictam, poſt D. Rocchi ædem, & Æquicolorum collibus propè Cappuccinorum ſyluulam & hortum. Huic ſimilis videtur planta illa pro Chondrilla rara à lobellio depicta, quæ ſi eadem eſt non nimis rectè depicta fuit, nec lacteſcit, aut quidpiam commune cum Chondrillis habere putamus. Sed ſi coniecturæ indulgendum eſſet, non parũ Seſamoidi paruæ quadrare videbitur, nam à ſimilitudine Seſamoides nomen accepiſſe inquit Plinius, ſed maius vt Dioſcorides notat, folio eſt & habitu Senecionis vel Rutæ, vt propriè in hac plantâ æmula videntur, ad Coronopi folia accedentia quę cauli hærent hirſutaq; niſi quod magis profundè laciniata conſpiciuntur: Flores quadrare videntur, nam purpurei ſunt, medium album habentes: ſeminis color fulueſcens, & amaritudo: radix verò tenuis: in aſperis & glareoſis locus natalis, quæ non ita in illis Ocymoidi æmulis putatis conferri queunt: Quorum nec folia lacinijs diuiſa, nec flores mediocandidi, nec ſemina colore, aut ſapore, & magnitudine reſpondere videntur. Sicut nec flore, nec ſeminis colore aut amaritudine, aut viribus reſpondet planta illa, quàm ex Cichoriaceis rectiùs putamus, Plinij forſan Cyanus: à Dodonæo Chondrillam cæruleam appellatã, à Matthiolo pro Seſamoide parua propoſita, de qua aliàs diximus in Papauere heracleo: At nos non minus veriorem Seſamoidem quærimus. Hæc etiam ex plantis eſt, quæ acanum non profert, & ἀκανθόφυλλα ſicut Sonchus, & Strutium eſt, vt Theophr. notat.

Tempus. Locus.

Seſemoides parua.

Lib. 6. c. 3.

Iacea læuis maxima Centaurioides Apula. *Cap. VIII.*

PARVM obuia hæc, nec vnquam vno niſi in loco Cirinolæ ortam vidimus, in foſſa quadam arginis vineæ depreſſioris cuiuſdã propè, *Acquamena*, (ſic enim Vinea Reguli ibi dicitur) dextrorſum cum itur. Quam, à totius plantæ habitu quodam, & natura Iaceæ vulgari putatæ ſimili, atque à foliorum læuitate, magnitudine, ac latitudine Centaurio magno proximorum, Iaceam læuem, maximam Centauroidem ad differentiam appellauimus. Radix humũ profundè nixa petit, lignoſa, dura, longa, corticoſa veluti Quercus caudex, caput habens piloſum, neruulis vetuſtorum foliorum, foris nigreſcens, & albicans intus. Folia quæ primò erumpunt Ru-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

mici æmula, carnosa, dura, læuia retusiora, magna, longa, lata: quæ deinde, in lobos paulatim diuisa erumpunt, Rhaphani modo, maiora, latiora, Centaurio magno æmula & Limonij soliditate. Caulem habet tripedalem angulosum, folijs diuisura Quercus, vel Cerri modo hærentibus alternatim, in summo parum hirsutum, sicuti & folia parte auersa. Capita profert duo aut tria, crassa magno Centaurio paria, Iaceæ aut vulgaris Cyani squamulis compacta, aculeata, & per ambitum insecta lutescentibus spinulis, sed maiora sunt omnia: internum verò quod à luteis spinulis siue lacinijs sepitur, virescens conspicitur, gratum oculis opus reddens; ex quibus flosculi lutei capillares Carduorum modo emicant. Spontaneum in his capitibus gummi hærens reperimus, flauum, splendidum adhuc florens Iunio. Semina deinde perficiunt candida depressa pur-

Sapor. purante pappo. Radicis sapor & odor Calcitrapæ ingratus fuit.

Iacea montana minima tenuifolia. Cap. IX.

Locus. *Tempus.* AEQVICOLORVM montes herbidi hanc non descriptam Septembri mense floribus luteis onustam fundunt prope D. Angeli dirutum ibi templum, supra villam Flaminianum dictã,

Descriptio vbi rariores non desunt plantæ; cuius caulis & folia pusilla respectu capituli & florum; magnum quidem illud profert, congenerum etiã modo squamulis compactum, atque flores maioris Iaceæ pares aureo colore, quorum interni elati atque recti, & exteriores circa caput procumbentes. Caulis verò tenuis angulosus, semipedalis ad summum, duabus alis foliorum interceptus: folia verò triuncialia propè humum expansa, in tenues admodum lobos diuisa, ipsique insuper lobi etiam laciniati, carnosi, aucleati, Vermicularıæ Dioscoridis dimidiatum folium æmulantes, læues, see tenuiores. Semen profert deinde papposum vt xongenerum. Radix circa caput pilosa, fibris diuisa crassiusculis, odore & sapore congererum.

An Hippophæ Dioscoridis. Cap. X.

NEMO [quod notum sit nobis] veram Hippophaën adhuc se reperisse fatetur, atque plantam illam quam supponunt à veriore distare demonstrabimus. Nec enim maritimis oritur, vel folijs oleæ longis angustioribus, sed latioribus ac rotundioribus; nec alijs nititur signis, nisi quod purgatoriam vim obtinere dicatur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

tur. Nos aliam plantam, vt fertur, in ſabuloſis, maritimiſq; naſcentem, totoq; habitu Dioſcoridis delineationem referentem, iiſdemq; purgatorijs viribus reſpõdentem, interim proponemus. Nec aliud deeſſe videtur, (quod adhuc ignoramus) nec aliquis adhuc obſeruauit, an radice ſit ſuccoſa vt Thapſia, ex qua ſuccum colligi vt in illa poſſit. Rogamus enim incolas, aut ſtudioſos, vt ſpontè naſcentis plantæ radicem ſecent Veris tempore prægnantem, noſq; certiores illa obſeruata facient, vt vel hanc omninò probare, vel refellere poſſimus. Hæc autem propter aliquam foliorum & habitus cũ Rhamnis ſimilitudinem, in illorum ordine primo ſuppoſita fuit, nec animaduerterunt nullam de fructu racematim congeſto in Dioſcoridis Rhamnis mentionem eſſe, atque de vi purgatoria, quam in hac recentiores, Acinos purgatrices huius corymbos appellantes, cognouerê, à Rhamnis alienam, & Hippophaë propriã. Cuius notas ita Dioſcorides deſcripſit. Ἱπποφαές ᾧ γνάφεσι τὰ ἱμάτια. φύεται μὲν ἐν παραθαλαττίοις καὶ ἀμμώδεσι τόποις. θάμνος δὲ ἐστι φρυγανώδης, πυκνός, ἀμφιλαφής. φύλλα ἔχων μακρὰ πρὸς τὰ τῆς ἐλαίας, στενώτερα δὲ καὶ λεπτότερα, καὶ μεταξὺ ἀκάνθας ξηρὰς ὑπολεύκους· γωνιοειδεῖς ἀπὸ ἀλλήλ διεστώσας, ἄνθη κορύμβοις ἐοικότα κισσοῦ, ὡς βοτρύδια προσκείμενα ἀλλήλοις. πλὴν μικρότερα καὶ μαλακὰ, καὶ μετὰ τοῦ λευκοῦ φοινίσσοντα ἐκ μέρους. ῥίζα παχεῖα καὶ μαλακὴ, ὀποῦ μεστή. γευσαμένῳ πικρά· ὀπιζομένη ὥσπερ θαψία. *Hippophaë quo poliunt veſtes, naſcitur in maritimis, & ſabuloſis locis. Frutex ſucculoſus, denſus, vndique amplus, folia habens longa ſimilia Oleæ, anguſtiora, et tenuiora, & iuxta illas ſpinas aridas, ſubalbidas, anguloſas, ad inuicem diſtantes. Flores corymbis Hederæ ſimiles, velut botrilli cohærentes ad inuicem, minores tamen, & molles, & ex albo phœnicei ex parte, Radix craſſa & mollis, ſucco turgida, guſtu amara. Ex qua ſuccus eximitur vt è Thapſia* Et Plinius. *Hippophies in ſabuloſis & maritimis naſcitur, ſpinis albis, hederæ modo racemoſa eſt, candidis & ex parte rubẽtibus acinis. Radix ſucco madet, qui aut per ſe cõditur, aut paſtillis farina Erui.* Lib. 22. c. 12. Quibus notis quãtũ reſpõdeat plãta à nobis ꝓpoſita, ab alijs Rhamnus primus putata, Oleaſtri Germanici appellatione, ac Acinorum purgantium, ex hiſce liquebit. Non enim nos illam adhuc habere potuimus, quàm maximè videre cuperemus, vt de ea certiorem redderemus ſententiam, iccirco aliorum deſcriptionibus vſi ſumus, quibus in hanc deuenimus ſententiam. Sic enim Petrus Pena in Stirpium aduerſarijs habet. *Primus Rhamnus Italiæ, Galliæ & Hollandiæ maritimis pluribus in locis, ramoſus ab imo ſummo tenus frutex, aculeatus, ſurculis albidis, folijs anguſtioribus,*

multis

Descriptio locus. *multis, hærentibus Chamælea longioribus: iuxta alas fructu denso, racematim aggesto, Asparagi, aut Agrifolij minore, succo flauo turgido.* At doctissimus Gaspar Bauhinus in Synonimis suis in Matthiolum, flores addidit herbaceos esse; atque baccas racematim cohærentes tenui & ruffescente, vel ex luteo rutilante cute tectas; atque semen intus vnicum oblongum splendens, tunica foris nigra, intus candida inuolutum. De radice nihil ait, Rhamnum faciens, vt alij, quam obliquam & latè sparsam depinxerunt, nec aliam effigiē vidimus quamquam ab alijs depictam, nisi illam eandem in Lobellij obseruationibus propositam, & ab illa exaratam quam videre poteris: qui Rhamnum primum Dioscoridis nominat. Succum in radice, de quo nihil asserere nunc possumus, studiosi qui plantam obseruare possunt viuam relinquimus obseruandum, quem si inuenerint, nihil obstabit quin vera sit Hippophaës, quod nobis com-

Etymon. municare non dedignentur. Huius Etymon ex ἵππος, & φάως, vel φύω, quod equorum salus, vel lux, aut equis genita significare videtur,

Lib. 22. c. 12. vnde Plinius ait, *Debent accommodatæ esse, & equorum naturæ, neque ex alia causa nomen accepisse.* Posset etiam Equorum furorem sanare, vnde etiã *Hippomanes*, appellatur, ex ἵππος, & μανία. Sed quia Dioscorides fulloniam spinam esse ait, atque ea vestes expoliri posset Etymon alia ratiooe deduci, vt ἵππο pro aduerbio accrescentis, & sic pro, *Valde, multum*, & φάως, pro *lumine, nitore*, ac splendore, ab effectu, quia, illius succo radicis, splendida, nitida, luminosaq; lanificia & vestes efficerentur, detergendi vi, atque amarore, acrimoniaq; . Quare forsan ex frutice contuso & radice in pilas congesto, saponis vice vsos fuisse priscos verisimile, vt de Radicula, & de

Lib. 27. c. 10. Hippophesto idem Plinius ait, *Hippophæstum nascitur in spinis, ex quibus fiunt pilæ fulloniæ* &c. Vt de Tithymalo apud Tegæam apud

Lib. 6. c. Theophrastũ legitur, optimum Hippophaës confici. Sed de his nihil affirmare possumus. Rhamni verò speciem, illam esse censemus, quæ vulgò in maritimis Campaniæ & Apuliæ, *Spina sãcta* dicitur, cui Halimus comparatur à Dioscoride, à Doctiss. Carolo Clusio, Rhamnus altera prioris speciei dictus; cuius folia carnosa albicantia, multa circa spinas: flores habet singulos aut binos oblongo tubulo emicantes, atque in sex foliola dehiscentes, Hyacintho æmulos, albicantes, purpurocæruleis maculis infectos. Octobri mense florent: fructum edunt rotundum paruum Piso parem, recto petiolo insidentem, ex spina, vel sinu illius & caulis, Asphodelo similem; semine intus copioso minuto. Hoc frutice incolæ pro sepibus, ac etiã

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Halimo vtuntur, ſicuti in agro Romano planta illa, quam aliqui Paliurum cenſent, fructu folliculi ſpecie, aut rotulæ, qua pro pondere in fuſis mulieres addunt, aut potius compreſſi pilei more antiqua Religioſorum; quam nos etiam tertiam Dioſcoridis ſpeciem Rhamni cenſemus eſſe cum Matthiolo; Sed hoc ab illo differimus, nam ille legit, meliorum codicum vt ait, fide: in Græco textu Dioſcoridis, vt Cornarius, Marcellus, Virgilius, & Ruellius, καρπὸς δὲ πλατύς, λευκός, λεπτὸς ὡς θυλακώδης. ἐοικὸς σφονδυλίῳ. *Fructus verò latus, albus tenuis velut folliculoſus, ſimilis Sphondylio* Matthiolus verò, ex Ruellio, & Marcello Virgilio, *Fructum edit latum, candidum, tenuem, folliculari ſpecie, verticillo ſimilem, quo ſcilicet vtuntur in fuſis mulieres*: Sed eorum pace dixerimus, tàm Marc. Virgilius, quã ipſe Matthiolus illum ſequutus, noſtro iudicio hallucinari videntur, qui, *Verticillum*, contendunt interpretari non autem *Sphondylium* herbam, quæ etiam ab aliquibus, *Verticillum*, appellatur; ſed rotulam illam fuſis pondus addens, qua mulieres in initio vtuntur, vt melius circumagatur adhuc ſtamine nudus fuſus; atque de hac rotula verticillo appellata, Dioſcoridem intellexiſſe hoc loco cenſent, & illi ſimilem feciſſe Rhamni huius fructum folliculi ſpecie. Quam ſententiam haud nos recipere poſſumus, cùm potius Sphondylij ſeminis, quod aceroſum, & latum eſt, ſimilitudinem voluiſſe deſcribere Dioſcoridem cenſemus: ac præterquam, σφονδυλίῳ, *Sphondylio*, non σπονδύλῳ *Verticillo* legatur, & propriè; Tenuitatis quidem nota latitudini appoſita, verbo illo, λεπτός, ac etiam θυλακώδης, *folliculari ſpecie*, vt in alijs, minimè Verticillo ſiue rotulæ fuſorum quadrare videtur, nam Verticillus fuſo apponitur grauitatis cauſa, qui niſi craſſus præter latitudinem etiam ſit, haud vſum præbebit. Potius igitur Sphondylij ſemini aptare poſſumus, cui ſimiles Rhamni huius folliculares fructus videntur, orbiculata effigie medio carnoſa; nam & Sphondylij ſemen latum, compreſſum eſt, vt Dioſcorides ait, & aceroſum ſiue furfuroſum, vel paleare, ibi σπέρμα δὲ ἐπ' ἄκρῳ ὅμοιον σεσέλει διπλοῦν, πλατύτερον δὲ καὶ λευκότερον, καὶ ἀχυρωδέστερον. &c. *Semen verò in ſummo ſimile Seſeli, duplex, latius, & candidius, & magis aceroſum* &c. In capite verò proprio Peloponnenſis Seſelis fructum latiorem alijs deſcribit. Et in capite Cretici Seſelis, ſemen deſcribit effigie clypeoli rotundum; ſed comparatio ſeminis Sphõdylij facta Seſelis ſemini verbo comparatiuo ἀχυρωδέστερον, *aceroſius* referri debet poſitiuo proximiori & ſimiliori, quod Creticũ Seſeli, aut Peloponnenſe erit, ſi creticum nomine Tordylij quis potius

tius acceperit. Nec aliquo modo ad aliam Seſelis ſpeciem extorqueri poteſt. Atque hanc dubitationem eximemus Gentianæ ſeminis collatione, quod latum, rotundum, cartilagineum, vel furfuroſum, aut paleare, & compreſſum eſt admodum, omnibus notum, quod Dioſcorides ita deſcripſit, καρπόν δὲ ἔχον ἐν κάλυξι πλατὺν, κοῦφον, ἀχυρώδη, πρὸς τὸν τοῦ σφονδυλιόυ. *Semen autem habens in Calycibus, latum leuem, aceroſum, accedens ad illud Sphondylij*. Itaque verbum illud ἀχυρώδη, *aceroſum, furfuroſum, paleare*, vertendum eſſe, & ſeminis effigiem referre non eſt dubitandum, ſicut etiam in Cumino altero verti noſtro iudicio debet, atque ſimili modo eſſe Spondylij ſemen: cuius tres ſpecies obſeruauimus, de quibus aliàs Deo dante dicemus. Non negamus quidem quin Theophraſti Paliurus, quem

Lib.4.c.4. noſtratem appellat, idem videatur frutex cum tertia Dioſcoridis Rhamni ſpecie, idem enim Theophraſtus Paliuro vulgari latum fructum tribuit, & altero Lotophagorum rotundum Cedri modo, Et alibi de Aceris ſpeciebus diſſerens, ait, *De flore autem naſci aiunt*

Lib.3.c.11 *fructum haud valde oblongum, & Paliuro ſimilem, verum oblongiorem aſſignant.* Quam effigiem nedum in Acere vera, ſed Carpino, & mari Tiliæ putatæ, Theophraſti Phyliræ fœminæ ſimilem videmus, alatum ſcilicet fructum, ſiue cartilagineum folliculum, A triplicis

Vires. modo & ſemine. Hippophaë vires has Dioſcorides tribuit. *Purgat billioſa, aquoſa, & pituitoſa deorſum, ſyncerus oboli pondere: Erui farina exceptus quatuor obolorum pondere cum aqua mulſa. Sed & ipſe frutex vnà cum radicibus contunditur, & datur tritus cum aquæ mulſæ ſeſquihemina. Exprimitur etiam ex radice, & herba ſuccus, velut ex Thapſia. Sed huius drachma vna datur ad purga-*

Lib. 22. c.12. *tiones. Plinius, Radix ſucco madet qui aut per ſe conditur, aut paſtillis farina Erui. Bilem detrahit oboio ponderis, ſaluberrimè cum mulſa.* Paulus Ægineta ex Dioſc. tranſcripſiſſe videtur. Ex his igitur, niſi ex hac excipi poſſit ſuccus quia lignoſa ſit radix, & dura, genuinam quis maritima loca perquirens inuenire facilius poterit.

Aloë Dioſcoridis, & aliorum, atque illius ſuccum eliciendi experimentum. Cap. XI.

ALoë planta dicta, notiſſima atque vulgatiſſima omnibus ſemper fuit, vt nemo illam non agnouiſſe videatur. Qui tamen veram hanc vulgò notam eſſe contendunt, ſuccum illum Aloës nomine

mine

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

mine, qui ab exteris affertur, Hepaticum, atque Socoterum dictũ, in hoc noſtro cælo ob Soli, cæliq; varietatem, atque defectum non emittere ore pleno dicunt. Quod auctoritate Dioſcoridis confirmare videntur, qui ait: γενᾶται δὲ ἐν τῇ Ἰνδίᾳ πλείστη λιπαρά. ἐξ ἧς καὶ τὸ ὄπισμα κομίζεται. φύεται δὲ καὶ ἐν Ἀραβίᾳ, καὶ Ἀσίᾳ, καὶ ἐν τίσι παραθαλασσίοις τόποις, καὶ νήσοις, ὡς ἐν Ἄνδρῳ, οὐκ εὔχρηστος εἰς ὀπισμόν. *Naſcitur in India plurima, pinguis, ex qua etiam ſuccus affertur. Naſcitur & in Arabia, & Aſia, & in quibuſdam maritimis locis, velut Andro, non idonea ad ſuccum eliciendum.* Ac etiam Galeni: *Aloe herba,* inquit, *apud nos non admodum naſcitur, quæ verò in Syria magna prouenit, aquoſior & debilior eſt: ſiccat tamen adeò, vt vulnera glutinet. At in calidioribus regionibus, qualis eſt caua Syria, & Arabia, multò melior eſt,* &c. Hæc autem ſi in Aſia, Arabia, inſulis illis, & maritimis locis orientalibus magis temperatis, ac tepidioribus non funderet ſuccum Aloẽ dictum, atque eadem foret, nec nobis emittere poſſe credendum eſſet. Contrarium tamen cum viderimus, incolarum inſcitiæ tribuendum potius, quàm Soli, cæliq; varietati, defectuive cenſemus. Quod videtur verius, nam tempore Meſues ex Arabia afferebatur, vt idem refert, & ſi deterius eſſet, & forſan nec rectè incolæ exprimere ſciebant, vel maioris quæſtus gratia omnibus contuſis impurum conficiebant. Huius plantæ delineationem omittimus, cùm à Dioſcoride deſcribatur accuratè, atque vulgò ſit notiſſima: vt nec Artifex Neapoli, aut fœmella ſit, quin vnam ſaltem non habeant Aloẽs plantam in fictili, aut laqueari appenſam, herbæ *Noale*, ſic nomine corrupto, aut maioris Semperuiui ab effectu, nam & aëre tantùm viuit etiã appenſa. Nec illius iconem addidimus, cum ad manus florida nõ peruenerit, vt illius effigiem, flores, fructus, atque ſemina ſingillatim, vt in alijs noſtra manu delinearemus, ac etiam deſcriberemus. Succi eliciendi occaſionem atque modum à nobis inuentum, ac experientia comprobatum, nunc in medium afferemus, vt Aloẽn vulgò cognitam, veram eſſe teſtificetur: atque etiam ex ea, Socotero illo vulgari Officinarum Aloẽ præſtantiorem ſuccum elici poſſe noſtro cælo, magisq; reſpondentem ſuæ hiſtoriæ faciem, viribuſque. Dum, vt cæteri dubitaremus an hæc planta, quam omnes Aloẽn facimus, ſuccum emitteret, qui externo Aloẽs dicto medicamento, ſiue concreto ſucco ſimilis concreſcere poſſet (quod omnes noſtro cælo minimè fieri poſſe cenſuerunt, atque affirmarunt) diſſecto quidem plantæ folio, atque radice conciſa, nihil ſuc-

Lib. 3. c. de Aloe.

ci, neque amari, ſed muccoſum quid, ac potius inſipidum guſtu inueniebatur : omnibus ingenij noſtri viribus conati ſumus hac de re certiores nos reddere, vt noſtram de ea in medium ſententiam afferre poſſemus. Domi igitur noſtræ, cùm plures adeſſent huius plantæ in ædis ſummo Soli, imbribusq; aperto loco, vt moris eſt Neapolitanis ædibus: extirpatis aliquibus folijs ac experimentum tentantes, in mentem venit, idem nobis in veræ Atractylidis obſeruatione accidiſse, ſanguineumq; ſuccum non ex carne, ſed venis exire: quapropter per obliquum folii venas inuenire auſi ſumus. Sic abrupti recenter ab radice folii ſucci parum lutei ex ſingulis venarum oris exire animaduertimus, atque deinde ſimul concurrere, guttasq; decidere vidimus non ſine animi noſtri gaudio; atque nouitate exultantes, alia atque alia datâ operâ folia è radice extirpauimus: atque certiſſimum, ex neruulis veluti filamentis, ſiue venis intra folij carnem per longum ductis, detentum luteum ſuccum elici debere comperimus. Suppoſito deinde lato figulino vaſe vitriato multa ſupra illud ſic ab radice ſtatim auulſa folia appendimus, atque ex illis ſpontaneum ſuccum deſcendere ſinebamus, manibus poſtremò etiam deorſum verſus comprimendo folia, atque quod imis foliorum oris concreuerat radendo. Excepto itaque ex pluribus folijs copioſo ſucco, vas illud tribus diebus Soli expoſuimus, ex circumferentia vaſis quotidie quod hærebat durius [ſtatim enim quod paucum eſt concreſcit] cum liquidiore commixto: idq; pluries in die fecimus, noctuq; repoſito vaſe, concretum poſtridie ſuccum omnem, atque friabilem effectum habuimus. Color ex citrino, cum concreſcere incipit ruffeſcit, atque concretus magis nigricat, & obſcurè parum rubentem acquirit colorem concreti ſanguinis modo, vel potius Hepati ſimillimus, trãſlucidus, læuis, odore graui aromatico, ſapore amaro admodum, ac abhorrendo; & mirum quod manu tantùm attrectanti odorem, atque illius vapore, vt ita dicamus, inficiatur aër, atque guttur amarum reddatur. In puluerem, vt Dioſcorides notat, digitis cõfricatus ſuccus, qui probè fuerit arefactus, ad minimum vſque ramentum facilè reducitur: & aqua infuſa ſtatim liqueſcit, diſſoluitur, atque citrino euadit colore, eo quo ante concretionem modo fuit. His gaudens, fruſtulum [binas enim conchas tunc plenas habuimus] amicis pharmacopæis oſtendimus, ſi noſcerent, atque vt cum illorum Succotrino, corruptè à Soccotero compararent. Quod etiam præſtare videbatur, colore magis rubente Hepati ſimilio-

miliore, odoris grauis aromatici vehementia, amarore, leuitate, ac ſubſtantiæ tenuitate, fragilitate, ac faciliore diſſolutione tàm digitis tritum, quàm aqua madefactum. Multis quidem amicis communicare tunc viſum fuit, at nunc omnibus, quibus hæc in manus peruenerint, vt quod nos ſedulitate acquiſiuimus, ſine labore cæteri habeant certiores poſthac de illius veritate à nobis edocti. Qui verò copioſum ſuccum elicere voluerit, turgeſcente planta Vere hoc faciat, non Æſtate, vt nos fecimus, verùm nigrior euadet, non tamen vt vulgaris terreus, Hepaticus dictus, quem gummi, alijsq; rebus adulteratum eſſe animaduertimus diſſolutione: non enim aqua è vini ſpiritu educta, niſi præſtantiſſima, quæ phlegmate careat diſſoluitur, nec niſi mortario contuſus, aut molitus; quod nos in condiendis animalibus, ſtudij, ac memoriæ, obſeruationisq; cauſa retinendis experti ſumus. Secus autem noſtro modo excepto erit, nullam etiam ſi adhibeas diligentiam in excipiendo, tempore, atque ſiccando: non enim ita niger, nec dēſus, nec ponderoſus, ſed leuior, ruffior, fragilior, & aqua ſimplici diluetur, facillimèq; manibus preſſo in puluerem impalpabilem reddetur. Æſtiuo verò tempore, & pauco ſingulis vaſculis excepto, tunc enim Sole concoctior & ſpiſſior ſuccus, ſtatim ceræ modo concreſcet, quo poſtea ex omnibus antequam in totum ſicceſcat commixto glebam confice, habebisq; pellucidam nec nimis ſaturo colore; atque quò minus ſucci in vaſculis effundes, pulchrior euadet, quia ſtatim concreſcit, eritq; præſtantiſſimum colore atque læuitate. Hæc poſt annum editionis Phytobaſani noſtri obſeruauimus. In medicinæ vſum experientia nouimus omnimodo valere, intrò ſumptum nobis ipſis pilulas purgandi occaſione ex noſtro Aloë componere fecimus. Extrinſecus verò vulneribus, vlceribusq; efficacem eſſe alijs dono datum experimento aſſeruerunt. Atque ſic omnes notas, atque dotes à Dioſcoride traditas habere comperies, qui ait: *Duplex ſucci genus eſt, alterum arenoſum, quod puriſſimæ fex eſſe videtur: alterum iocinoris ſpeciem præfert. Elige puram, non adulteratam, calculorum exortem, ſplendentem, ſubflauam. friabilem, iocinoris ſpeciem præferentem, facilè liqueſcentem, amaritudinis intenſæ. Reproba contra nigrā, & quæ ægrè frangitur. Adulterant ipſam gummi, quod deprœhenditur guſtu, & amaritudine, & odoris vehementia, & quod non diſſoluitur ad minimum vſque ramentum, dum digitis atteritur: quidam etiam Acaciam ammiſcent.* Meſue verò habet: *Aloë Suc-* *Lib. 3. c. de Aloe.*

cutrinum melius, post Persicum, deinde Armeniacum, deterius Arabicum. Probatio, sit coloris citrini declinantis ad rubedinem, in qua sit claritas, sapor ex dulci amarus: sit leue pondere, quanto leuius melius; sit friabile: quanto ab his conditionibus abest, deterius est. Tempore denigratur. Auicenna verò: *Aloës est succus congelatus inter rubedinem & citrinitatem existens, & eius aliud est Succutrinum, aliud Arabicum, & aliud Semegenium: & dixerunt quidam, quod eius planta est sicut planta Enulæ, sed non est ita. Electio, illud quod melius est, est Succutrinum, cuius aqua est sicut aqua Croci, & odor eius sicut odor Mirrhæ, splendidum, frangibile, mundum à Gypso. Et Arabicum est minus eo in citrinitate, & ponderositate, & in splendore, & viscosum eius est illud, quod durescit. Et Alsemegenium est fœtidi odoris coopertum, paruæ citrinitatis, cui non est splendor. Cumq; Aloës antiquatur fit nigrior.*

Lib 2. tract 2. de Aloe.

His notis omnibus respondet ita exceptus, vt supra ostendimus ex Aloë succus, omni extero præferendus, nulloq; adulterio corruptus: quod etiam in illo pellucido extero ex his inesse percipietur: non enim rubescit aliquando, & vt maximè sit pellucidus gũmi adulteratur, quod in confricando digitis facta collatione deprehendere quisque poterit, si pro vsu aut delectatione sibi eo modo, vt diximus, comparauerit: non enim in illo quid arenosum, vt lotione opus sit, reperietur; sicuti de vulgari dicitur. Hic enim purus, ac veluti lacryma censendus. Modum etiam eliciendi succũ hunc tradidit Plinius, de ea agens his verbis: *Quidam & caulem ante maturitatem seminis incidunt succi gratia, aliqui & folia. Inuenitur & per se lacryma adhærens. Ergo pauimentandum vbi sata sit, censent; vt lacryma non absorbeatur. Fuere qui traderent in Iudæa super Hierosolymam metallicam illius naturam: sed nulla magis improba est, neque alia nigrior est, aut humidior. Erit ergo optima pinguis ac nitida, ruffi coloris, friabilis, ac iocinoris modo coacta, facilè liquescens: Improbanda nigra & dura, arenosa quoque, quæ & gustu intelligitur. Gummi adulteratur & Acacia* Aloën in Asia ad vulnera tantùm glutinanda vti incolas idem refert, mirificè quidem glutinare ait folijs recentibus vel succo, quapropter in turbinibus cadorum eam ibi seri vt maius Aizoũ. Et nos famuli cuiusdam fratris nostri manus volæ cultelli acie obliquè sauciatæ, ita vt nerui omnes apparerent albicantes recentis folij frustrum cute ab vna parte detracto imponi, & parum succi iussimus: nec alia medicina vsus, paucis post diebus agglutinatam inuenit.

Lib. 27. c. 4

inuenit. Herba igitur eſt admodum medicamentoſa, atque vtilis inter cætera remedia nullam corpori noxam afferens, vt de ea teſtatur Dioſcorides, & alij poſt illum, apud quos breuitatis ergo Lectores remittimus. Aloë autem dicta videtur, quia maritimis *Etymon.* gaudet ἁλὸς maris vertitur, & quia ſemper viret, numquam folia demittens Semperuiui etiam nomen eſt adepta, appellaturq; à Re- *Nomina.* centioribus marinum Semperuiuum. Amphibia planta eſt, quia in terra ſata, & appenſa aëre viuit. Differt ab hac Americana illa planta Aloës facie maxima arboris inſtar cauleſcens tota natura, nec ab illa ſuccum hepaticum expectes. De qua recentiores vide.

Ceanothos Theophraſti. Cap. XII.

CEanothos Cardui ſpecies à Theophraſto tantùm obiter me- *Lib. 4. c. 11* moratur inter plantas, quæ radice per terram Graminis modo repente, plura ſurſum germina, vel ſoboles emittat, non quidē vt Graminis radice ſit geniculis diſtincta, vel arundinoſa. Quare ex his conijciendum an ex Carduorum genere radix aliqua eiuſdem ſit naturæ, quippe quæ non minus ac Gramen per humum reptet, non geniculata nec arundinoſa pluribus locis exurgat pullulans, plantasq; plures producat. Præterea an ex nominis Etymo aliquid notionis excipere poſſimus. Et quidem ſi Græci nominis κεάνωθος deriuationem perpendamus, nihil aliud exprimere noſtrā ſententia videbitur, niſi eandem ſupradictæ radicis naturam: ſcindit quidem repens humum, nec ei refragari poſſe videtur, quin illam infringens permeet vndique, vt obſeruauimus, quare ἀπὸ τοῦ κεά- *Nominis* ζω, & ὠθέω, vel ὠθέομαι dictum cenſemus; quod eſt diuido, ſcindo, ir- *etymon.* rumpo, adigo. nec aliquid amplius de ea vnquam legiſſe meminimus. Theophraſti verba ſunt, ὡσάυτος δὲ καὶ ἡ ἄκανθα κεάνωθος, ἀλλ᾽ οὐ καλαμώδης, οὐ δὲ γονατώδης ἡ ῥίζα ταύτης. *Huiuſmodi verò eſt etiam ſpina Ceanothos, verùm non arundinoſa, neque geniculata radix huius.* Huius naturæ Carduus eſt ille agris, vineisq; infeſtus, Romæ ac *Deſcriptio* Zagarolæ, ac vbique non nimis ſpinoſus, folijs primùm tenuibus oblongis oleæ paribus, carnoſis hirſutis mollibus, exiguis ſpinulis circum aſpera, deinde alternatim per caulem maioribus ſubſequentibus, ſinuoſis, maioribus aculeis armatis, vt in caulis medio latiora longiora omnibus hæreant, magisq; profundè ſinuoſa, & laciniata ſint pratenſis Cardui dicti, vel Senecionis ritu, lacinia-

nia-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

niarumq; neruuli maioribus, longioribusq; ſpinis rigeant; parum quidem ob foliorum mollitiem pungentibus: decreſcunt à medio ad ſummum iterum, virgellas aliquot poſtremò emittentia, in quibus capitula inſint ſquamis compacta, parua, capillaribus tenuibus, mollibusq; ex albo purpurocæruleis floribus denſis villoſa, iucundè olentibus Æſtate: quibus marceſcentibus copioſum ſuccreſcit pappum candicans oblongum admodum in auram cum ſeminibus ſubſidentibus euolans, illisq; tenuibus oblongis. Caulis ex rotundo anguloſus, hirſutus cubitalis purpuraſcens. Radix candicans odore ac ſapore Stellariæ vulgaris, aut Iaceæ dictæ, cortice tenui obducta, medulla lignoſa, fibris plurimis villoſa, oblongis tenuibus obliquis; ipſa verò parùm recta deſcendit, deinde in ramos ſe diuidit, atque repens diuagatur, vt ſemel ſata vix vnquã emori poſſit, ſi anni tempore dimittatur, totum implens locum. Hanc aliqui *Stoppone* denominant, quia veluti ſtuppa cano pappo abundet, agrosq; impleat. Eiuſmodi etiam naturæ ſpina illa eſt Drypis à Recentioribus putata, & ab Anguillara deſcripta, quam fortè quis accipere pro Ceanotho ſi maluerit non refragabimur, donec illam obſeruauerimus. An autem quam ſupra deſcripſimus plantam, eadem ſit quæ *Aſtone* dici à Patauinis aſſerit Anguillara, qui illam ex iiſdem locis habuerit, dijudicabit. *Sapor.*

Polium Theophraſti, Dioſcoridis, Plinij, & aliorum. *Cap.* XIII.

SATIS crinitam foliorum huius plantæ comam, atque canam declarat Polij nomen. Canum enim πολιὸν Græcis eſt. De qua Plinius inquit, *Polium, quidam Teuthrion vocant. Folia canis hominis ſimilia.* Ex quibus verbis colligere licebit, Polij folia crinitum, hominisq; canum caput repræſentare, quod eleganter exprimere videtur totius plantæ orbiculata coma. Dioſcorides verò non ad foliorum reſpexit effigiem canam, ſed floris capitello canitiem tribuit: quod & ſi referri poſſit illi, quia magis quidem in folijs canities exprimitur, atque diuiſura, nedum colore [quælibet enim incana planta aliàs Polium diceretur] ab illis deductum opinamur cum Plinio nomen eſſe Polij. Quam Etymi vim ſi Plinius conſideraſſet, non hanc eandem cum Tripolio ab aliquibus cenſeri retuliſſet, cum de Tripolio loquutus eſſet, hæc ſubiungens: *Hæc herba eadem videtur quibuſdam quæ Polium, de qua ſuo lo-* *Etymon.* *Lib. 21. c. 7* *Lib. 26. c. 7* *Lib. 21. cap. 20. & Lib. 21. c. 7*

co

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

eo diximus. Nec idem cum Tripolio aliâs confudiſset nomine, notis, ac viribus commixtis. Non mirum igitur ſi Recentiores alij minimè reſpondentes plantas depinxêre, Dioſcoridis forſan tantùm notas proſequuti. Qui etſi plantæ huius reliquas tradat, foliorum verò nullam: iccirco verum Polium non mirum ſi adhuc incognitum eſse comperimus. At ſi Theophraſti notas Polij folijs attributas, reliqua plantæ ſigna, & naturam conſideraſsent, ac denique poſtremam Auicennæ deſcriptionem, & ſi Arabis, Barbariq; Scriptoris, cuius nec fidam habemus interpretationem, haud profectò aliquam ex vulgatis plantis recepiſſent, ſed in aliam ſententiam incidiſsent. Nunc autem quid de Polio ſentiamus declarabimus. Huius plantæ ſigna ex antiquorum placitis collecta hæc erunt. Quia Polium dicitur, folia cana debet habere, vt ſupra diximus ex nominis Etymo: & quia ſeneſcentis hominis canis capillis à Plinio ſimilia eſse dicuntur, crinita folia, τριχόφυλλα ſcilicet eſse debent, atque candida, vt hominis caput canum repræſentare poſſint; effigiem, atque colorem referentia. Quod autem huius plantæ folia teretia, oblonga, tenuia, carnoſa ſint; vt ex capillarium genere, vel vermiculatarum cenſeri poſſint, vt Aſparagi, Myachanthæ, Vermiculariæ, Semperuiui, Sparti, Iunci, & ſimilium, quorum folia non in latitudinem, ſed rotunditatem craſſantur, Theophraſti vtimur auctoritate, qui Polij folia inter ea, quæ carnoſa, oblonga parum, teretia, vermiculataq; folia gerunt, de

Lib.1.c.16 foliorum diuerſitate diſſerens, enumerauit his verbis: τὰ δ᾽ οἷον σαρκόφυλλα (τοῦτο δ᾽ ὅτι σαρκῶδες ἔχουσι τὸ φύλλον) οἷον κυπάριττος, μυρίκη μηλέα. τῶν δὲ φρυγανικῶν, κνέωρος, στοιβή. καὶ τῶν ποωδῶν, ἀείζωον, πόλιον. τοῦτο δὲ καὶ πρὸς τοὺς σῆτας τοὺς ἐν τοῖς ἱματίοις ἀγαθόν. τὰ γὰρ αὖ τῶν τεύτλων, ἢ ῥαφάνων, ἄλλον τρόπον σαρκώδη, καὶ τὰ τῶν πηγανίων καλουμένων, ἐν πλάτει γὰρ, καὶ οὐκ ἐν στρογγυλότητι, τὸ σαρκῶδες καὶ τῶν θαμνωδῶν, δὲ μυρίκη, σαρκῶδες τὸ φύλλον ἔχει. *Quæ verò velut pinguifolia (illud velut pulposũ habet foliũ) ſicut Cupreſſus, Myrica, Melea. Ex fruticũ, Cneorus, Stæbe. Herbarum verò, Semperuiuũ, Poliũ. Quod quidem & contra tineas, veſtibus interpoſitum eſt vtile. Nam Betarum, & Braſſicarum alio modo carnoſa, ac etiam Rutularum, in latitudinem quidem, non autem in rotunditatem illud carnoſum. Sed & fruticum Myrica pulpoſum folium habet.* Ex

Lib.7.cap. vlt.de hiſt. plant. quibus clarè conſtat Polij folia, carnoſa, pinguia, vel pulpoſa oblonga Semperuiui a Theophraſto deſcripti, Vermiculariæ ſcilicet modo, inter herbas; inter Arbores verò Cupreſſi & Myricæ, &c. Adde vt ſemper vireat, ex eodem Theophraſto de tempore

germi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

germinatus herbarum loquens, qui ait, καὶ ἀείφυλλα τῶν τούτων ἐστὶν ἔνια Lib. 7.
καθάπερ τὸ πόλιον, καὶ τὸ ἡλιοτρόπιον, καὶ τὸ ἀδίαντον. *Et ſemperuirentia ex* c.10.
his quædam ſunt, veluti Polium, Heliotropium, & Adiantum.
Adde protinus ex radice prodeuntia nunquam palmo altiora, ex Lib. 21.
Plinio, Et frutex dodrantalis ex Dioſcoride. Cuius delineatio hæc c. 7.
eſt. Πόλιον, θαμνίον δέ ἐστι λεπτὸν, λευκόν, σπιθαμιαῖον. καρποῦ πλῆρες, ἔχον κεφάλιον ἐπ᾽ ἄκρου κορυμβοειδὲς μικρὸν, ὡς πολιὰν τρίχα, βαρύοσμον μετὰ ποσῆς εὐωδίας. τὸ δ᾽ ἕτερον θαμνωδέστερον. οὐχ οὕτως εὔτονον τῇ ὀσμῇ καὶ ἀδρανέστερον κατὰ τὴν δύναμιν.
Polium frutex eſt paruus, albus, dodrantalis, fructu plenus; habet capitulum in ſummo corymbi modo paruum, vt canum capillum, graue olens cum quadam ſuauitate. Alterum fruticoſius, non ita validi odoris, & viribus inefficacius. Plinius verò ſic habet, *Duo genera eius, campeſtre maius, ſylueſtre quod minus eſt, Quidam Teuthrion vocant. Folia canis hominis ſimilia, à radice protinus, nunquam palmo altiora.* Effigie verò Thymi regerminantia Vere, vel Autumno potius folia magnitudine & poſitu repreſentantia: tunc enim breuia & paria ſunt atque denſa, vt in Capitato verò Thymo Apuliæ frequentiſsimo ſæpius obſeruauimus. Plinius Polij vires perſequutus, ex Muſei & Heſiodi ſcriptis ſubiunxit: *Hi, & folia eius Thymo ſimilia tradunt, niſi quod molliora ſunt, & lanatiore canitie.* Præter ſupradicta adde, vt ſit amarum, acre, odoratũ, ad Abſynthij ſaporẽ, & odorẽ accedẽs, ita vt ex Abſynthiorũ genere putandũ ſit, quemadmodum ab Auicenna refertur, qui Polium Abſynthij ſpeciem eſſe tradit his verbis, vt in vulgata interpretatione. *Polium eſt ſpecies de Sceba,* ſed Abſynthium quòd vulgò Romanum dicitur, Sceha Romanum, appellari tradit, ſicuti & Marinum. Atque ita, vt idem Auicenna pro Abſynthij penuria, eius loco Polium ſubſtituat ibi, *Loco eius .ſ. Abſynthij, ponitur Polium, aut Sceba armenum* &c. Adde vt flores ſint capitati, rotundi, ſupra virgas nudas, rectas thyrſi ſpecie, vt idem Auicenna refert in capite de Polio his verbis, *Et ſunt in eo thyrſi, & flores piloſi, decliues ad citritatem, vſque ad menſuram palmi; plenum ſemine; Et eius caput eſt ſicut ſphæra, in quo ſunt pili albi grauis odoris cum quadam aromaticitate.* His notis omnibus nulla magis reſpondere videtur, quàm ea quæ pro Abrotoni fœminæ ſpecie, vel Seriphij ab Herbarijs & recentioribus agnoſcitur; qua ratione non inuenimus: nunc autem ni fallimur pro veriore Polio agnoſcenda. Hæc oritur in montanis locis ſiccis calidis, alba radice longa fibris diuiſa, ex qua numeroſi exeunt ſurculi dodrantales quibus fruticat ſemper

Marginal notes: Lib. 21. c. 7. — Lib. 21. c.20. — Lib. 2. tr. 2. c. de Polio. — Lib. 2. tr. 2. cap. de Abſynt. — Ibidem. — Lib. 2. tr. 2. — Deſcriptio

virens, folijs onusti crebribus incanis, lanosis mollibus carnosis, teretibus, breuibus admodum, vermiculati minimi Semperuiui tenuioribus admodum, quaterno dispositis ordine, sed illis imparibus numero, (quadam cum folijs Cupressi illis tributa similitudine, vt illam Chamæcyparissum Plinij censuerint.) grauiter, sed iucundius olentibus vulgari Absynthio, quemadmodum & illius flores & capitula copioso semine referta; vt à Pena & Lobellio illam, vel congenerem Seriphium Absynthium esse statuerit, infirmis nostrò iudicio rationibus. Foliola illa, siue lobuli vermiculati quadrantalibus pedicellis hærentia, quatuor angulos constituentia, nouella Thymi folia iterum Vere, aut Autumno regerminantia, & surculis lignosis hærentia repræsentant; cuius folia per quam minuta tunc temporis eodem ferè modo ramulos vestiunt cruciato, densè congesta; adeò plantæ à nobis descriptæ similia, vt præter canitiem, nulli plantæ verius æquiparari possint, toto stirpium genere perquisito, quàm Thymo capitato; quo tota Apulia in sterilibus locis scatet. Et Plinius Musæi & Hesiodi auctoritate refert, vt supra diximus. Atque ita similia sunt huiusmodi folia Thymo veriori, vt ob similitudinem & affinitatem cum illis, etiamnum ab Hispanis Castella vetere oriundis Thymum caninum hęc nuncupetur, & vernacula eorum lingua, *Tomillo perruno*, quemadmodum Doctiss. & Clariss. Carolus Clusius in sua historia refert, eiusdemq; plantæ sex describit varietates. Huius Plantæ orbiculata foliorum coma, antequam flores emittat, humum operit, & orbiculatum caput atque canum repræsentare videtur lobulis illis, siue incanis foliolis, hominis cana referentibus, vt Plinius ait; Polijq; nomen merentibus. At non minus, vt Dioscorides ait, capitellis paruis rotundis, incanâ hirsutie obsitis, corymbos imitantibus antequam in flores dehiscant, tunc enim canam vndique comam habent, & πολιὰν τρύχα imitantur, quamuis verba illa non minus ad totum fruticẽ referri debeant, quem in initio λευκὸν appellauit vt infra dicemus. Non autem vt Quatramius ille, non percipiens sensum Dioscoridis Latinè versum, nec Græcè legens, in Matthiolum, eiusque sectatores insurgens, italicè ait: *Nec animaduertunt illorum plantas non habere corymbos paruis pilis refertos canis hominis similes, vt vult Dioscorides; at candidis floribus refertas spicas vice capitulorum; doceant quæso vbi sunt corymbi pilis referti?* Sed ipse non perpendit, vel potius non percepit, verbum illud, μικρὸν *paruum*, non ad capillum, sed ad capitellum referri, in vulgatis Latinis commate distinguitur,

Lib. 3. hist. rar. Plăt.

In Tract. de Ther. c. de polio.

quod

quod ipſe coniunxit ſequentibus: Vel non vidit Marcelli Virgilij Latinam interpretationem, qui ne ambiguitatem inferret, poſt verba, *Capitulum paruum*, non dixit, *velut canum capillum*, vt Græcè ad literam ſonant; verùm diſtinctius, *cano hominis capillo ſimile*. In Græco textu verbũ illud, *paruum* μικρὸν, adiectiuũ eſt verbi κεφάλιον, neutri generis: nec vllo pacto ad capillum canum referri poteſt. Poſſet quidem & melius ad fruticem ipſum *Polium* πόλιον, & ſic ad folia ipſa, quæ Plinio teſte canis hominis ſimilia eſſe debent; & Dioſcorides λευκόν *album* appellauit fruticem ipſum, cui comparatio, ὡς πολιὰν τρίχα referri deberet, potius quàm capitello. Aliàs quidem incongrua canitiei comparatio nobis videtur, & mutila oratio: textusq; diminutus vel deprauatus. Græcè quidem πολιὰν τρὺχα dicitur fœmini ſexus. Dioſcoridis igitur Græca verba hìc inſeremus, ne vt Quatramius fecit, noſtro marte illa extorquere videamur. ἔχον κεφάλιον ἐπ' ἄκρυ κορυβοειδὲς μικρόν, ὡς πολιὰν τρύχα. *Habens capitellũ in sũmo corymbi figura paruũ, veluti canum capillum*, Verba hæc, ***veluti canũ capillũ***, nullum habere ſenſum videntur hoc loco, niſi ad verbum illud λευκόν, *albus*, quamuis remotum referantur; quemadmodum & ſequentia, *grauè olens cum quadam ſuauitate*: quæ ad totum fruticem pertinere videntur. Patet id ex ijs quæ ſequuntur: *Alterum fruticoſius, non ita validi odoris, & uiribus inefficacius*: Verba hæc, *non ita validi odoris, & viribus inefficacius*, iam ſatis declarant de vniuerſo frutice loqui, non de capitulo; nec comparatio, *non ita validi odoris* reſponderet congruè ſupradictis, niſi de toto etiam ſupra verbis, *grauè olens*, &c. intellexiſſet: quibus etiam hæreant illa, ὡς πολιὰν τρύχα, relata, verbo λευκόν, quod ibi deeſſe videtur. Æſtate verò virgellas in ſummo nudas profert longas rectas tenues, thyrſi ſpecie, [at quid pro thyrſo debeat intelligi, diximus in Aliſmate.] in quorum ſummo parua capitula ſingula ſingulis virgellis inſunt rotunda velut corymbum, vt Dioſcorides requirit, ſingulari numero κεφάλιον; non plura, vt in Vulgato: foliolis ſiue ſquamulis compacta, hirſuta incana, corymbis Abſynthij æmula, verùm maiora: flores deinde hiantia oſtendunt minutos denſos, capillares, ex albo pallentes vt in Auicenna legitur, vel luteſcentes, aut ex pallido albicantes, variant quidem, & de his nihil Dioſcorides tradidit, capitula tantùm, nec floreſcentia dixit, ſatis forſan ratus expreſſiſſe pro plantæ cognitione. Singulis floſculis illis, non minus vt in Abſynthio Chamæmelo, & Carduis ſingula ſemina ſubſunt Autumno parua, copioſa, amara, odorata; vt tota *Tempus.*

 planta;

planta; Abſynthio gratiorem, & ſi parum grauem, odorem reddit. Hyeme folia non pereunt, quapropter ex ſemper frondentibus eſſe conſtat; Infeſtantur verò à vermiculis quibuſdam nigris, vel potius
Lib.2. c.9. pediculis humentibus locis ſata, vel Autumno, quod vitiũ à Theophraſto etiam recenſetur. Eſt & altera ſpecies maior fruticoſior, maioribus folijs luteo vmbone in capitibus apparente cum dehiſcunt, quam vulgò, Herba di ſanta Maria noſtrates appellãt, magis nota; Eſt & altera, non ita incana, minutioribus folijs, flore ex pallido candicante, omnes ab Herbarijs pro fœmina Abrotono vſurpatæ. Huius etiam ſpecies ſex à Ioanne Mutono cultæ, atque ab ipſo Lobellio & Pena obſeruatæ traduntur; quorum folia aliquando degenerare obſeruaſſe, atque latiora, longioraq; fieri linariæ aut Paſſerinæ dictæ folijs ſimilia; Sed horum aliquæ canitiem cultu relinquere, atque viridiorem colorem induere ob humoris copiam & locum referunt, & vidimus, in tertia. Harum maior non ita validi odoris ſed fruticoſior, & amarior, vt Dioſcorides refert. *Fruticoſius alterum genus, non ita validi odoris, atque viribus inefficacius.* Auicenna verò ait, *Maius eſt debilius, quod etiam eſt amarum, & in ipſo eſt acuitas quædam. Et montanum eſt minus, & calidius; & eſt calidum, in tertio, ſiccum in ſecundo. Maius calidum & ſiccum in ſecundo.* Galenus verò tamquam de vno genere Polij loquens, ait, *Polium guſtu amarum, & moderatè acre, ex tertio ordine ſiccantium, & ſecundo completo calefacientium.* Ob amarorem itaq; veſtibus interponitur contra tineas vt diximus ex Theophraſto, nõ ſecus de Abſynthio refert Dioſcorides & vulgaris eſt vſus; quod etiam Plinius ſicuti de Saliunca refert fieri de Polio etiam. Recen-
Lib.21. c.7. tiores verò muliercularum experimento huius ſemine quotidie vtuntur ad lumbricos necandos, ſeminis Sancti dicti vice. Atque hac de cauſa Lobellius confirmare videtur non ſine ratione Abrotonum fœminam putari, candidiorem lanatioremq; Seriphium verum putat. Nos autem iiſdem viribus & eorum experimento edocti, certioreq; inſuper delineatione relata ex antiquorum placitis, illiq; magis reſpondente propoſita planta, ni fallimur, illius atque reliquorum de Abrotono & congenere Seriphio planta firmioribus rationibus opinionẽm refellere nitemur. Marini quidem Abſynthij ſiue Seriphij effigiem non aliam, quàm ipſius vulgaris terreſtris eſſe debere primùm è nomine conſtat, atque ab illo natali tantùm loco variare, ex quo nomen habuit ad differentiam terreſtris. Altera verò ratio ſit, nam illud Dioſcorides & ſi terreſtri
Abſyn-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Absynthio non fecerit simile cum esset; vt certiorem atque propriorem plantæ habitum atque effigiem exprimeret, qua præter natalem locum differebat, ob illorum tenuiorem diuisuram, Abrotono paruo simile fecit; & in capite de Abrotonis, fœminę Abrotoni folia Seriphio comparauit, tenui scissura Seriphij, ibi λεπτοσχιδέστερα ὥσπερ σερίφιον. quamuis Abrotonon fœmina arborescere referatur ab eodem Dioscoride, & Abrotonon mas sarmentosum & paruo semine Absynthij. At quia paruum Abrotonum non expressit de quo genere, & aliqui putent de mare esse intelligendum, nos quidem vtrique simile facimus tam adhuc paruis quàm semine prægnantibus, quamuis Abrotono vulgari quod pro mare accipitur admodum sint respondentia: antequam in flores abeat tunc latiore diuisura conspiciuntur, & marino Absynthio vulgari similia; sed & florescentes vtræque plantæ etiam similes tenuiore foliorum scissura videntur, nam & Absynthij folia circa flores admodum etiam tenui scissura euadunt lignosiore caule. Nec aliam foliorum effigiem in fœmina esse à mare Abrotono diuersam censemus, cum ab Antiquioribus hoc minimè describatur, sed magnitudine tantùm forsan distare quod loci varietate posset euenire, & cultu; vt in Vulgari mare Abrotono obseruauimus; cuius species est humilis tenuisq; sarmẽti, bipedalis ad summum, vt Æqui colorum montibus, vbi copiosè spontè fruticat. Eandem cultam in hortis Campoclari vidimus hominis ferè proceritatem adæquantem, crasso rectoq; caule fruticosiore. Hanc autem sententiam adiuuare videtur, nulla viriũ diuersitas ab Antiquis memorata, quod mirum nobis videtur, cum alterum Campestre, alterum verò montanum etiam à Plinio sicuti Polium, tradatur; Et si illius argumento vti volumus, nostram sententiam profectò probatam esse dicemus. Ille quidem sic de Abrotono inquit. *Abrotonon duorum traditur generum, Campestre ac montanum. Hoc fœminam, illud marem intelligi volumus.* Sed montanum Abrotonum Plinio fœmina appellatur, & montanum Abrotonum illud est quod vulgò pro mare accipitur, Dioscorides verò Seriphium simile folijs Abrotono fœminæ tradidit, ergò si montanum Abrotonum, esset Abrotonum fœmina Dioscoridis, quod nos Æquicolis paruum, & cultum prægrãdè vidimus vt supra retulimus, & Seriphium folijs est simile Abrotono fœminæ, proculdubio concludetur Absynthium marinum siue Seriphium, non aliud esse, quàm quod vulgò pro Absynthio accipitur, & vtuntur; multiscisso incauo folio, lignoso caudice in montibus & scopulis maritimis Nea-

Lib. 21. c. 21.

Polium Theophrasti et Diosc.
et Arabū: vermiculato fol.
Abrtonum

Neapoli frequentissimum, & afflatis locis vt Romæ ruinis omnibus innascens, atque in sterilibus Apuliæ locis, vt ad sæpes vtantur cum Halymo & Rhamno hortorum marginibus Cirinolæ. Abrotoni speciem aliam viribus parem, fruticosiorem, minorem, magis incanam, tenuioribus admodum folijs odore acribus & sapore, eadem foliorum diuisura cultam vidimus in horto Collegij Romani Iesuitarum, cuius natalem locum ignorantes, non possumus an mari, vel fœminæ Abrotono teddere; maritimam propter incanum colorem maiorem, esse putamus, ac propter breuitatem mari accedere censemus: de Fœmina Abrotono quid nunc statuamus nihil certi asserere possumus, si non est vulgatum mas abrotonum montanum nostras, nisi Siculam specie videamus: quamuis inefficacem illam maritimam maximam speciem ad Artemisiæ leptophyllæ historiam accedentem supponant aliqui, folijs etiam supradictis maioribus duplò. Quare Penæ & Lobellij Seriphium putatum dissimile folijs erit à vero Abrotono, cum Abrotonum seriphij folijs esse, à Dioscoride clarè tradatur. Addemus Galeni testimoninm, qui ait: *Seriphium simile est Absynthio, & specie, & sapore*: Sed quæ similitudo foliorum vermicularium cum Absynthio? prosequitur etiam & ait, *Differt tamen gustu quidem, quod non similiter vt illud adstringit, & magis calefacit, atque cum salsedine quadam amarum est.* Sed ex Plinio clarius apparet, qui de Absynthij terrestris generibus supra locutus, subiungit; marinum Absynthium siue seriphium describens, *angustius priore, minusq; amarum* His igitur Penæ Lobellijq; Seriphium putatum, atque vulgò putatum & receptum Abrotonum fœminam longius à veritate abesse constat: & veriùs Polium repræsentare facie viribusque: Similes quodammodo vires habere cernuntur, Absynthium, Seriphium, Polium, & Abrotonum, nisi calidius esset Abrotonum, & quod notat Theophrastus, & ab alijs differt, acri admodum odore præter saporem, qua etiam ratione, nec vulgare Abrotonum fœmina, poterat Abrotonum censeri. Polij vires ex Dioscoride sunt, *Decoctum ipsorum potum commorsis à bestijs venenatis auxiliari potest. Hydropicis, & morbo regio. Splenicis autem cum aceto. Inducit & capitis dolorem, & stomacho incommodum est. Ducit quoque aluum & menses. Quin & substratum, & suffitum venenatas bestias fugat. Idem impositum vulnera glutinat.* Galenus verò, *Polium gustu amarum, & moderatè acre esse dicit, vt sit ex tertio ordine siccantium, & ex secundo calefacientium completo* Plinius verò præter ea quæ de Museo & Hesio-

Lib. 21. c. 20.

Lib. 27. c. 7

do

do retulit, *Polio Museus & Hesiodus perungi iubent dignationis gratia: gloriæq; auidos polium tractare: colere: Polium contra serpentes substernitur, vel portatur. Medici in vino decoquunt recens vel aridum illinuntq; vel splenicis propinant ex aceto. Morbo regio in vino. Et hydropicis incipientibus in vino decoctum. Vulneribus quoque sic illiniunt. Secundas mulierum partusq: emortuos repellit. Item doloris corporis Vesicas inanit. Epiphoris illinitur. Nec magis alia herba conuenit medicamento, quod Alexipharmacon vocant. Stomacho tamen inutile esse: Caputq, eo impleri & abortum fieri poto. aliqui negant. Ad religionem addunt: vbi inuentum sit: protinus ad alligandum contra oculorum suffusiones, cauendumq; ne terram attingat.* Huius drachmas quatuor quinta simpliciũ partitio Thæriacæ immiscere demonstrat, ficuti in Mithridatio tertiam septem addere cernitur. Ex his denique aliorum plantas pro Polio vsurpatas minimè respondere nec facie, aut viribus cuique cognitum erit: Sicuti toto cælo abesse videntur propositæ ab illo, qui de plantis ac Theriaca suo nomine euangelizare putat; (qui Doctissimum Matthiolum indoctum appellare ausus est, cum nec ipse post illum Grammaticos ferre dignus videatur, non dicimus Dioscoridem, (Nonnè Matthiolum hoc loco errasse, vt & quilibet potest, (& nos etiam hic forsan) dicere satis erat? Cuiusque doctissimi etiã, cum homo sit, facilis est lapsus; non ideo non doctissimus.) illius Polia reprobans, multò inefficaces, atque diuersas plantas ipse proponens, atque tàm diligenter in quibus nascerentur loca describens, ac si Pharmacopæi statim omnes pro illis legendis equum sternere properarent. In quibus reijciendis non est amplius commorandum. satis enim ex supradictis responsum videtur. Sed alia demonstrabimus grauiora. Matthioli igitur putatum primum Polium ille pro tertia Origani Dioscoridis specie supponit: nigrum pro albo proximo, vt sæpè iterat, suo fratri conscientiæ reatu offerens. Neque animaduertit veriores notas non perpendisse, quibus poterat verum Origanum statuere. Et primò non considerauit Agerati similitudinem à Dioscoride traditam cum Origano, non esse foliorum, sed totius plantæ habitus: caulis nempe tenuis, foliorum rariorum, non autem figuræ illorum: & vmbellæ præsertim densioris effigiei, quemadmodum & Plinius refert. Qui maximè similem Origano esse ait, differrè verò colore aureo florum, diutius colorẽ seruantium, ex quo nomen accepit. Atque Origanum tertium facit, & syluestrem putat Dioscoridis, cur non potius Onitidem?

Nec

Nec animaduertit suam opinionem à Dioscoride non comprobabari, Origani textum simul conferendo: in quo apertè dicitur, Syluestre Origanum non Agerati, sed Origani folia habere. Ergo verum est, vt diximus, non in folijs, vel foliorum incisuris, vt ille putauit, sed in toto Plantæ habitu esse similitudinem, ac in corymbosa præsertim vmbella. Sed quam similitudinem ostendat florum quibus comparentur illi Dictamni cretici, vt idem refert de Dictamno loquens? Vulgaris agriorigani flores & capita simillima illis Dictamni conspiciuntur. Hęc pro tertia Origani speciei Quatramij reiectione sufficiant. De viribus enim prolixum esset dicere quare de illis hactenus. At quia de Origano locuti sumus, alias etiam eiusdem Quatramij Origani putatas species, & pro verioribus propositas occasionem nacti, vt vtiliores quàm ille proximo nostro simus, hoc loco reijciendas esse censemus. Atque pro omnibus Origani illius speciebus commune contrariumq; sit hoc axioma, ex quo vires pendent. Plinius cui magis credendum hoc loco putamus de hortensibus & condimentarijs loquens ait, à Græcis appellari, *Thymbram verò quæ sit Cunila. Hæc apud nos habet vocabulum & aliud, Satureia dicta in condimentario genere. Seritur mense Februario Origano æmula. Nusquam vtrunque additur, quippe similis effectus.* Sed & versus Lib. 19. c. 8

Et Satureia thymi referens thymbræq; saporem.

Et Dioscorides Thymbram Thymi vires habere asserit. Ergo ex his Origani sapor, & vires Thymo, Satureiæ & Thymbræ pares esse debent. Galenus verò syluestri Origano efficaciorem vim tribuit. Polium igitur Matthioli quod primò loco statuit, non potest neque folijs, neque viribus tertio & Syluestri Dioscoridis Origano respondere, vt ex odore & sapore colligi potest, gustata planta, quæ amara est admodum gustu, odore medicato, cibo inepta, immo ingustabilis & abhorrenda. Quoad verò alias Origani species, notanda videntur: Dioscoridem minus Centaurium Hyperico, aut Origano similem herbam fecisse: quorum folia Rutæ, vel Serpilli sunt Dioscoridis iudicio. Sed Plinius minoris Centaurij folia angustiora facit, & longiora Origani folijs, quod non eget declaratione, vel extorsione: Ergo Origanum habet folium rotundius & latius Centaurio minore. Et ex Dioscoride dicere possumus, Origanum simile esse Agerato, Hyperico, Centaurio minori effigie, atque folia non dissimilia habere Hyssopo, vel similia Serpyllo hortẽsi: sed Serpyllum hortense, vel in montium Syluis natum, quem noscimus Lib. 25. c. 6.

omnes, folijs est in suo vigore rotundis circinnatis. Vel Tragorigani, quod est Origano, vel syluestri Serpyllo simile, cuius folia ex locorum bonitate latiora sunt Origano, & Serpyllo syluestri, cui erat similis, vt Dioscorides apertè notat. Sed Quatramius Serpyllum hoc syluestre putans Zygin esse Serpyllum dictum, non syluestre spontaneum quod colitur, Rutæ folia illi tribuit, sed dato quod sit, Rutæ folia Dioscorides similia quandoque facit Polygono mari, cuius folia maiora & latiora sunt etiam; aliquando Nepetæ tenuifoliæ; sed Nepeta tenuifolia, non est angustifolia cum similis sit Sampsuco, cuius folia circinnata esse Dioscorides tradit. Rutæ autem folia quandoque latiora etiam anni temperie sunt, suâ naturâ, & est etiam vulgaris latifolia, nec ita sunt angusta vt Quatramius habere vult secundum suum Origanum. Quare Origani folia, quorum forma & magnitudo à Dioscoride tacetur, non ita sunt angusta & parua vt Thymi angustifolij & Syluestris Serpilli Zygis putati à Quatramio, sed maiora, rotundiora, vt saltim Vulgari Serpyllo, quem noscimus omnes in collibus spontaneum, æquiparentur: & sunt rotunda vt Dioscorides censet in capite de Serpyllo. Sed ex Plinio maiora, atque rotundiora erunt, vt diximus, minore Centaurio: cuius verba nec declaratione aut extorsione indigent, sed clara atque aperta sunt, vt nulla remanere possit dubitationis scrupulus ait enim: *Est alterũ Centaurium cognomine lepton, minutis folijs, quod aliqui Libadium vocant, quoniam secundum fontes nascitur, Origano simile, angustioribus, & longioribus folijs, anguloso caule, palmum alto fruticanti, flore Lychnidis, radice tenui, & superuacua, succo efficax. Hoc Centaurium nostri fel terræ vocant, propter amaritudinem summam.* Plantam hanc omnes quidẽ cognoscunt, & Quatramius etiã; quapropter illi simile Origanum toto habitu esse debet, latioribus verò folijs atque breuioribus. & de Onitide, *Alterum exilioribus mollibusq́; Sampsuco non dissimile, quod aliqui Prasion vocare malunt.* Quas notas proculdubio nulli Origano à Quatramio proposito conuenire quisque ac idem iudicabit. Habitu verò & vmbella Hyperico & Centaurio minori similis erit prima Origani species: Onitis & Syluestre Origanum Agerati verò vmbellã habebunt coniectura, quia Dioscorides illius semen corymbis confertis simile describit, vt in Agerati vmbella conspicitur. Syluestre verò Anethi modo vmbellam habere dixit. Quibus nec facie, nec habitu, nec viribus aliquo modo respõdere Origanis Dioscoridis plantas illas à Quatramio

Cap. de Tragorig.

Lib. 25. c. 6.

Lib. 19. c. 17.

tramio

tramio propoſitas,anguſtifolias , & tenues,quiſque non imperitus iudicabit.De Hyſſopo illius ſpicato etiam quia locus videtur , ade toto cœlo differre à Dioſcoridis notis . Dioſcoridis enim Origanum folium habet Hyſſopo ſimile, vmbellam verò non rotundã, ſed veluti diuiſam,Et de Chryſocome loquens,ait , *Comam habens corymboſam Hyßopo ſimilem*,Et de Oniti, *Onitis Origanum candidius eſt folijs,Hyſſopo magis ſimilis , & ſemen habet velut coniunctos corymbos* . Ex quibus Hyſſopum habere debet folia Origani vtriuſque,vmbellam verò non diuiſam,vt Origanum primum,Hypericum , & Centaurium minus, ſed coniunctam vt Onitis & Ageratum corymborum modo,vt etiam coma Chryſocomæ, cui eſt ſimilis Hyſſopi coma ex Dioſcoride . At foliorum candor Hyſſopi , cui Onitis candidiora folia cæteris Origanis aſſimilat Dioſcorides,quomodo tacetur, perijtne? Hæ notæ cum ab Hyſſopo Quatranij ſpicato abſint,minus illi adhærendum erit . Atque hæc illi perpendenda erant. Potius igitur vulgatas Origani plantas recipiendas cenſemus,atque aliorum Hyſſopum , donec melior de his ſententia proferatur.His igitur cognitis,ſatis liquet vetum Polium hucuſque omnibus incognitum fuiſſe , reijciendas etiam eſſe plantas ab alijs receptas tanquam facie viribusq; omnino ab hiſtoria alienas,quarum repetito omittitur breuitatis cauſa .

Hyſſopum Dioſcoridis & Antiquorum. Cap. XIV.

SED nunc videamus quænã ab Antiquioribus notæ Hyſſopo ſint adſcriptæ,vt noſtram de Hyſſopo aduerſus Quatramij poſtremi recenſoris,& reliquorũ ſententiam proferamus;verioremq; plantã quoad fieri poterit nunc ſtatuamus. Hyſſopum Græcè ὕσσωπος dictũ videtur,quaſi ὕομενον pro χεόμενον ἐπὶ τὴν ὦπα, quia ſuper vultus effundatur, ἀπὸ τοῦ ὕω, ὕσω ,quod eſt *perfundo* & ὢψ ὠπός , *aſpectus,vultus, facies.* Nam & antiquitus ad expiationem peccatorum vſos fuiſſe Hyſſopi aſperſione,teſtari videtur illud Numeri cap.19.nu.17.&c. annuere illud Dauidis carmen, Aſperges me domine Hyſſopo,&c. quamuis pro Domini noſtri paſſione eiusq; ſanguinis effuſione , ibi accipiatur Hyſſopum;quod declarare videtur D.Paulus Apoſt. ad Hebræos,c. 4. & infra dicemus . Atque hac deriuatione Hyſopum dictum,per ſimplicem, s,ſcribi deberet *Hyſopum*,ſicut in quibuſdam Plinij codicibus impreſſis legitur antiquioribus.Illius medicus vſus,& notio apud Antiquos adeò vulgaris erat, vt tanquam

Nomen etymon.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

vulgatiſſimæ plantæ ſilentio illius effigies habitusque ſint præter-miſſi. Nos autem pro viribus, quoad poterimus, varijs locis diſiunctas notas colligemus, vt ex illis magis reſpondentem, donec Cilicium viderimus, proponamus. Et quidem ex Dioſcoride, quem magis ſequimur, videtur quod Hyſſopi folia debeant referre quodammodo folia Origani Heracleotici, idem enim Dioſcorides de Heracleotico Origano agens, ait; φύλλον ἔχει ἐμφερές ὑσσώπῳ. colore verò candicantia, atque magis quàm Onitis, nam de Oniti idē Dioſcor. ait; *folia habet candidiora, magisq́; ſimilia Hyſsopo.* Coma quidem, quam Hyſſopum habere debet, ex eodem Dioſcor. colligitur, quod ſit effigie rotunda in vmbellam conferta: idem enim Dioſcorides, poſita ſimilitudine foliorum Heracleotici referentium Hyſſopi folia, & ſic maiore propoſita; excipiendo ea, quæ diſſimilitudinem inferebant inter Origani vmbellæ effigiem, & Hyſſopum; ne ex maiore ſequeretur minor propoſitio, & ſimilitudo tacitè illata, ſubdit; *Vmbellam verò non rotundam rotæ effigie,* vt Hyſſopum habet, intelligendo ex conſequentia*: ſed in plures partes diuiſam.* Et hoc magis, quia ſecunda Origani ſpecies, quæ ſimilior eſt Hyſſopo, ſemen habet veluti denſos corymbos: & congener tertia ſpecies ſylueſtrior ſemen profert in Vmbellam: atque ita conſimili ferè modo vmbellatam comam omnes habere videntur. Quòdque ſit verius, atque ex neceſſaria conſequentia debeat præſupponi: Origani ſpecies omnes comam in vmbellam, vel denſos corymbos, aut diuiſos parum habere probatur. Idem enim Dioſcorides de Agerato loquens ait; Ageratum plantam eſſe denſam ſimplicem atque breuem, admodum ſimilem Origano: hoc loco tanquam genus Origanum intelligens. At Ageratum quod noſcimus omnes, & pro vero habetur, nullam habet in folijs, neque poſitu nec effigie aliquam ſimilitudinem cum aliqua planta ex Origanis verioribus, atque receptis; Origani partes ſingulæ ſi conferantur ſingillatim. At figura ſiue habitu toto conſpecto, quodammodo reſpondere videntur, vt cenſuit Dioſcorides: Quia tenui cauliculo, raris folijs, denſis corymbis vmbellam effigiantibus primo aſpectu reſpondere videtur: & tamen ex Origanis nulla ſpecies tam denſam habere conſpicitur comam. Quod autem vmbellæ ſimilem comam Origanum generis nomine accipiendo habere videatur, atque Dioſcoridem Origano tanquam generi tribuiſſe, ex Polycnemonis capite apertè colligitur, vbi Dioſcorides data foliorum ſimilitudine Polycnemonis cum Origano, quamuis geniculatum caulem Pulegio ſimilem

Lib. 3. Lib. 4. Lib. 3.

habere

habere tradidisset, ne quis adhuc Origano coma similem putaret, addidit; vmbellam non habere, sed illius vice in summo paruos corymbos. Quare hunc Dioscoridis loquendi modum non differre à communi nostrate, cùm similitudo in reliquis præsumi potest, quæ non adsit, verùm excipi debeat. Hoc autem confirmari videtur ex eodem Dioscoride, qui comam Hyssopi confertam corymbis præsupponit apertissimè, dum Chrysocomæ comam corymbis præditam, Hyssopo similem fecit, de ea loquens, *comam habet corymbaceam similem Hyssopo.* Quòd verò vt Onitis sit densior, vel in vmbellam laxior, vt syluestris Origani, aut in rotam vt præsupponitur ex Origano Heracleotico parum refert: clarè liquet profectò ex Dioscoride, vt iam retulimus, Hyssopi comã, & Chrysocomæ æquiparari corymbosa effigie. Nunc autem corymbosam aliam plãtam notiorem ostendemus, vt corymborum notior sit intelligentia atque cognitio. Et ne Chrysocomæ quis in dubium vertat, eiusdem Dioscoridis Onitis comam densis corymbis refertam in medio adducimus, quam Doctiores iam nouerunt, atque delinearunt. Qui verò minimè viderint, corymbos illos Agriorigano similes censeãt densiore quidem compage, at non ita frequentes. Sed vt vno verbo loquamur, corymbos hoc loco intelligi capitula illa dicimus globulis oblongis similia, densis foliolis atque vtriculis composita, in quibus flores; vt in Thymi coma obseruatur, capitati epitheto vulgò insigniti: vel capitulis Psyllij similes, si cui Thymi capitula sint adhuc incognita. Sed & Thymi capitula similia sunt illis Stæchadis, quamuis huius maiora, atque oblongiora conspiciantur: De Stœchade verba faciens Dioscorides, comam illius Thymi similem esse retulit, ac vt postmodum differentiam inter Thymum & Stœchadem notaret, cùm similes essent coma capitulis referta, subiunxit folia huic esse longiora, & amariuscula: videturque eundem loquendi modum de Origano Heracleotico loquens seruare voluisse, vt etiam in Polycnemone veluti regula quadam, vt supra notauimus: data quidem in folijs similitudine cum Hyssopo, vmbellæ dissimilitudinem, è conuerso notauit. Quid autem hoc loco cæteri strepant, & congesserint, comæ interpretationem extorquendo, relictis alijs, hac tantùm responsione, congesta omnia ab ipsis, vt aiũt sublimi iudicio perpensa, quàm facillimè corruent, obtusâ hac nostra mente prolata. Dioscorides ita Chrysocomæ speciem delineauit, *Comam habet corymbaceam Hyssopo similem.* Sed quàm clarius poterat exprimere, Chrysocomæ comam esse corym- *Lib. 4.*

bis refertam, atque iccirco Hysſopi comę ſimilis? Verùm Grammaticè illis loquamur. Adiectiuum verbum, *corymbaceam*, eſt qualitas ſubſtantiui verbi, *comæ*; qua ſimilitudo refertur ad comam Hyſſopi. Quomodo igitur ſimilitudo cenſeri poteſt de ſubſtantiui effigie, & non ſimul de adiectiuo illam declarante? Sed hîc hactenus. Adducimus inſuper eiuſdem Dioſcoridis in deſcribenda plantarum coma, loquendi ſtylum, ac auctoritatem; qua in plantis, nihil aliud pro coma intelligitur, quàm iam adultæ plantæ cacumen. Sic enim de Peucedano ait: *Peucedanum caulem babet tenuem, debilem Fœniculo*

Lib. 3. *ſimilem: Comam verò ſtatim propè humum folioſam, atque denſam, atque florem luteum.* Nonne ineruditus quilibet, caulem vndique ramoſum, folioſum atque floridum intellexiſſe comam dicet? At dilucidius, Atractylidis delineatione perfecta, foliorum ſcilicet, caulis, capitulorum, floris, atque radicis, addidit: *Comam ſemen, &*

Ibid. *folia etiam in vino pota* &c. Quid hoc loco aliud intellexit pro coma, niſi floridam plantam? tunc enim comam habent plantæ, cum capita protulerint; non enim coma ſine capite cenſetur ineſſe, quâ plantas habere dicimus, cum ita cacumine caulis & alarum excreuerint, vt ſupercreſcere nequeant: idq́ue floreſcentibus euenit. Hoc patet apertius ex eiuſdem Dioſcoridis capite de Pſyllio, quo loci,

Lib. 4. tradita iam adultæ plantæ delineatione, ait: *Coma ex medio caule incipit, & in ſummo bina, aut terna capita, in quibus ſemen.* Et qui Pſyllium obſeruarit, è medio caule alas proferre viderit quoquo verſu, in quibus capitula pauca inſunt. tunc enim comam habere dicitur. Sed hand dilucidius poteſt: in Capite de Elychryſo, ibi, *Comam habet rotundam aureo colore in vmbellam confertam, velut aridis corymbis dependentibus.* Hyſſopum igitur vulgare Officinarum, quod & alij ante Quatramium probarunt, nullas ex ſupranumeratis notis habere perſpicitur, illud tamen verum eſſe contendunt. Comam quidem corymbis refertam non habet, non enim corymboſa deſcribitur aliqua planta, niſi quodammodo in orbis dimidium globum rotundam corymborum ſitu, vel plana efficiatur coma, quæ parum ab vmbellatis differre videtur plantis. At Hyſſopi ſupradicti vulgaris coma, non corymbis rotundatur, ſed in tenues, longasq́; virgas protenditur, in quibus ex interuallo verticillati ferè ſunt flores, vno verſu diſpoſiti, Calamenthi modo, quos in ſpicam digeſtos eſſe non negat Matthiolus; atque ideo ſimilem eſſe Stoechadi, quam Dioſcorides ſtatim in ſequenti capite, ea de cauſa deſcripſiſſe autumat. Nos quidem contrariâ ſententiâ, cẽſeri poſſe

conce-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

concedimus, Dioſcoridem ob ſimilitudinem capitulorum, Stœchadis hiſtoriam poſt Hyſsopi delineationem ſubiunxiſse: nam Hyſsopum, & Stœchas capitula in ſummo habent, ſimilia, quamuis illa Stœchadis maiora ſint, atque minus denſa; Hyſsopi verò rotundiora, & plura ſimul eadem virgella, atque, tàm Hyſsopi quàm Stœchadis ſimilia illis Thymi, cui Stœchadis etiam coma æquiparatur à Dioſcoride: ſapore amaro quoque, ac etiam viribus ad eadem ferè valentibus: Non quia longis virgis flores Calamenthi modo hætentes vt Vulgare habet. Sed proh? Vt contemplantium oculos delineatam plantam contuentes deciperent, affabrè ſculpere illius ſpuriam effigiem dẽſiſſimis vtriculis in ſpicam breuem diſpoſitis haud ſunt veriti. Scimus in his Pictoris artem nunquam eſse in culpa: non ignoramus quidem alios candidiores Tranſalpinos veriorem effigiem propoſuiſse, in qua longis virgis flores ex geniculis per interualla diſpoſitos, parum quàm in Calamento denſiores conſpiciuntur. Addendum etiam cenſemus, tali vulgato Hyſsopo deeſse comæ ſimilitudinem, quam habere debet cum Stœchade, vt Plinius refert: cuius & Dioſcoridis auctoritate videtur Thymi, Stœchadis, atque Hyſsopi coma æquiparari capitulis. Nec minus etiam refellendum vulgare Hyſsopũ, quia corymboſa careat coma, nec Chryſocomæ ſimilibus corymbis referta; non ſimilibus Oniti, cui Plinius integram plantam aſſimilat, illius enim notas deſcribens, ait; *Onitin, vel Praſion non diſſimile Hyſsopo.* Quapropter non ſolum candore foliorum, vt ex Dioſcoridis textu apertè liquet, ſed toto plantæ habitu ſimilitudinem ineſse cenſendum ex Plinio; non minus quàm de Agerati effigie, & habitu ſimili cum Origano generis loco, vt ſupra retulimus. Nec omittenda baccarum nota ſæpius à Plinio in remedijs repetita, quam deeſse fatentur alij. Verùm enim vero mirari ſatis licet, tàm claram, præcipuamq; notam candoris foliorum Hyſsopi, quæ nullo retorqueri poteſt argumẽto, qua Onitis folia ſuperare canitie videtur, ex Onitis hiſtoria à Dioſcoride tradita, neminem horum, nec Quatramium nouiſſimum obſeruaſse, vel potius tacuiſse; ne primo intuitu plantæ, ignorãs quiſque obijceret, foliorum virorem admirãs, aiensq; vbi candor Oniti maior? nec reſponſionis remaneret locus. Hac equidem cenſemus verſutia omnes adhuc deceptos eſse. His igitur nihil eſt, quod Hyſsopum iam vulgatum, Dioſcoridis vel Plinij, & antiquorum cenſeri queat, nulla ex ſupradictis remanente nota, collatione iam facta. Sed nec viribus efficax, non enim inter Condimentarias, & hortenſes her-

Lib. 27. c. 12.

Lib. 20. c. 17.

Lib. 26. c. 11 & 14.

bas

bas Hyſsopum Antiquis numerabatur, vt Thymbra, Cunila, Origanum & ſimiles, quibus ſapor erat quidem acris, ſed guſtu ſuauis, vt & vulgati Hyſsopi videtur; inter quas miſceremus, potius quàm inter medicatas, ingratas vt Stœchas, Hyſsopum, & ſimiles, quas in condimentis non reperimus recenſitas, ob ingratitudinem guſtus. Ob ingratum quidem amarum ſaporem alij plantam illam vulgò *Gratiola* dictam, Hyſsopum verius vulgato eſse cenſuerunt: ſed an ratione patet, reliquis notis deficientibus. Quæ tandem, Quatramius dicet, erit planta hæc abs te pro Hyſsopo proponenda tot notis reſpondens, viribusq́; efficacioribus? En dicimus, paulò ante abs te propoſitã, in manibus habes: adeo ſimilem effigie Origano, vt abs te Origanum vulgato verius, atque Dioſcoridis genuinum ſit putatum; quia folijs, vmbella, & reliquo habitu Agerato ſimile videatur, cui Ageratum Dioſcorides ſimile fecit. Nos quidem ſimiliorem hanc eſse plantam Origano cuilibet, quàm Ageratum Origano. Huic enim ſurculorum geniculis folia hęrent bina ex oppoſito, vt in Origanis candidiora, anguſta; coma corymbis ita referta vt cuilibet Origani comæ ſimilem eſſe cenſeri poſſit; quamuis Heracleotico denſior videatur, nec minus Chryſocomæ ſimilis. Hæc autem omnia in Agerato non ita reſpondere vidẽtur. Foliorũ effigies, alternus eorum poſitus in caule, denſitas etiam, planitiesq́; corymborum exilium ipſius comæ, magis differre quiſque collatione vtriuſque plantæ cognoſcet. Sed & foliorum candor huius plantæ Oniti maior, qua Polium ab omnibus hucuſque putabatur, additis ſupradictis notis magis reſpondentem eſse confirmat. Quid quæris, baccas in hac planta? Plinium ecce adducimus baccas declarantem, qui Mori fructus ex acinis multis compoſitos inter baccas enumerat. *Magna*, inquit, *& baccis differentia; aliæ namq́; ſunt*
Lib. 15. c. 24. *Oliuis, Lauris; & alio modo Loto, Cornis: alia Myrtis, Lentiſco: Aquifoliæ enim ac Spinæ ſine ſucco. Medioq́; etiamnum genere inter baccas, acinosq́; Cerafis. Pomum ijs primò candidum: & ferè omnibus baccis, mox alijs vireſcit, vt Oliuis, Lauris: Rubet verò Moris, Ceraſis, Cornis deinde nigreſcit Moris, Ceraſis, Oliuis.* Sed Origani, Thymi, Stœchadis Hyſſopi & ſimilium capitula, ſiue corymbi ex pluribus foliolis, & florum vtriculis compactis conglobantur. Sed
Lib. 25. c. 11. clarius noſtro propoſito idem Plinius de Pſyllio loquens, illius ſemen in baccis contineri ait, capitula Pſyllij intelligens; quæ antea ſimilia magnitudine Fabæ granis in cacuminibus fecit; his verbis: *Semine autem pulici, vnde nomen, hoc in baccis: ipſa herba in vineis*

inue-

inuenitur. Et Psyllij capitula non nisi breuitate ab illis Origani distant Thymo proximiora: at Hyssopo nostro similiora rotunditate. Sed & baccas etiam Cirinolæ proferre obseruauimus, vbi frequentissimum vbique viarum, & sterilium agrorum ob saxosam humi cutem, non dicimus capitula orbiculata vtriculis conferta, sed acinos leues, rotundos parum oblongos, & parum hiantes ore, vt Anthyrrhini fructus imitari dices; magnitudine ferè pares; atque illos in ipsis capitulis plures edit, atque delineatione priuata expressimus illos è plantæ iconis regione. Nos quidem quamuis baccas, acinosuè hosce proferat planta hæc, non illos, sed capitula in globulos composita accipienda pro baccis existimamus: baccas illas non omnes plantas naturâ, quamuis ferè in omnibus eo anno obseruarimus, sed ob alimenti copiam pluuio anno emisisse censemus: eosdemq; florum vtriculos sic extuberasse dicimus. Obijciet, cur Hyssopo magis quadrare, quàm Origano censemus? Respondemus, quoad effigiē nihil aduersaremur, at circa vsum per quàm sumus alieni: Origanum quidem, vt diximus, hortensis, & condimentaria est antiquis, gustus & odoris suauitate in cibos recepta: Hæc autem quamuis odore placere posset, quem aromaticum habet; gustu quidem abhorrenda videtur ob amaritudinem. Quare quoad vires rectius alij pro Polio vsi sunt incana ferè effigie, atque saporis amaritudine ducti: atque neminem inuenies qui hanc plantam illius relatione pro Origano in cibos vtatur. At pro Hyssopo qui vti velit, si verum est, viribus Polij respondere, quod facilè credimus, propter acrimoniam, odorem, ac amarorem; cùm parùm à Polij viribus euariet, minimè deceptum se existimabit. Ac si, vt Matthiolus hoc loco fecit, argumentari nobis ex Dioscoridis capitulorum dispositione, atque ordine licebit, profectò non alia de causa, vt ille ait, Hyssopi caput, medium inter Abrotonum & Stoechadem posuisse dicendum esset, nisi quia sapore amaro, acri, odorato esset: atque etiam vt illę thoracis defectibus succurrit, & asthmati: similiq; modo tergit, tenuat, aperit, siccat, putrediñe prohibet; quapropter interaneorum vermes interficere censetur: præter aluum molliendi vim, quam illis Dioscorides non tribuit, Stœchadi verò à Mesue adscribitur: iccirco stomacho inimicum censetur, & Plinius refert illius vires persequens, pluresq; addit. *Hyssopum in oleo contritum phthiriasi resistit, & prurigini in capite. Est autem optimum Cilicium è Tauro monte, dein Pamphylium & Smyrnæum. Stomacho contrarium. purgat cum fico sumptum per inferna: cum melle vo-* Lib. 25. c. 11.

mitionibus: putant, & Serpentium ictus aduersari tritum cum melle sale & cumino. Et alibi, Comitiales sanant, *Hyssopi baccæ ternæ contritæ & in aqua potæ diebus sexdecim.* Et alibi, Regio morbo medentur, *Hyßopi baccæ cum aqua potæ.* Er alibi, *Hyssopi manipulus decoctus ad tertias cum sale pituitas trahit, vel contritus cum oximelite & sale. Pellitq; vetris animalia.* Et alibi, de Onocleo Anchusa loquens, *Pellit tineas cum Hyssopo.* Et alibi, faciles præstat vomitiones, *Hyssopum tritum cũ melle, vtilius præsumpto Nasturtio aut Irione.* Et inferius ibidem, *Pleureticis & peripneumonicis centaurium maius, item Hyssopum bibitur, & ad Orthopnoeas.* Et alibi de lyenis remedijs, *Prodest Hyssopum cum fico decoctum.* Et alibi, *Hyssopi fasciculus cum quadrante mellis decoquitur ad tussim.* Et ibidem superius, *Hyssopi quoque quinque rami cum duobus Rutæ, & ficis tribus decoctis thoracem purgant.* Et alibi, *Anginæ medetur & Hyssopum cum vino decoctum & gargarissatũ.* Et alibi de Aniso. *Sedat anginas cum melle & Hyssopo ex aceto gargarissatum.* Et alibi, dentes. *Hyssopo colluuntur.* Et ibidem in fine, *Sugillata Hyssopo emendantur.* Et alibi, *Sextarijs tribus aceti decocto Hyssopi fasciculo medetur sedis vitijs.* Et alibi, de Origani viribus agens, *Hydropicis cum fico aut cum Hyssopo acetabuli mensuris decoctum ad sextam.* Et alibi, de Ruta. *Item torminibus in Hyssopo decocta.* Plinij remedia præposuimus, vt vires, quæ ab amaritudine mixta procedunt, quarum aliqua tacentur à Dioscoride, maximè noscerentur: (Nos quidem amaro sapore fecimus Hyssopum, & à Dioscoride & alijs non refertur.) Et sunt; Contrarium stomacho esse; vermes interaneos, atque externos interficere, phthiriasi scilicet resistere; vomitiones præstare. Eoque magis inimicum stomacho videri, cum amaritudini non sit adiuncta stipticitas, vt in Absynthio vtroque refertur; & tamen à Dioscoride vtrumq; Absynthium stomacho inimicum esse traditur. Sed amaro sapore Hyssopum esse à Serapione apertè asseritur, atque plantam esse Maioranæ similem, cui maximè simile videtur toto habitu Hyssopum à nobis propositum. Eius verba vulgatæ editionis. *Ramuli eius & folia Maioranæ, & herba quidem est viridis primò, sed postea citrinescit: & ramuli eius sunt puluerulenti, quorum crassitudo est sicut ramulorum Maioranæ, & habet odorem bonum, & saporem amarum: colligitur vere.* Nostrum Hyssopum, antequam in caules abeat, plurimis ab radice ramulis emissis Hyeme tota virescit: deinde Vere albescit, atque canitie hirsutum apparet, videtur idem forsan

Lib. 26. c. 11. — *Lib. eod. c. 12.* — *Lib. 22. c. 21.* — *Lib. 26. c. 7.* — *Lib. 26. c. 8.* — *Lib. 26. c. 6.* — *Lib. 26. c. 4.* — *Lib. 20. c. 17.* — *Lib. 25. c. vltim.* — *Lib. 23. c. 1* — *Lib. 20. c. 17.* — *Sapor.* — *De Simpl. Calid. in tertio gradu c. 270.* — *Descriptio*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Hyſsopus Apulus Dioſc. & Serapionis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Serapioni puluerulentum,deinde citrineſcit perfectum. Non altius fruticat vulgari Maiorana,cui ramulis,& folijs magis accedit,niſi quod parum anguſta , & crenata viderentur : coma ſimili,verùm denſiore atque rotundiore . Vere caules ad ſummum dodrantales, & flores edit,atque Æſtate perficitur. Locis oritur ſaxoſis,& ſole illuſtratis,montanis,ac etiam planis.Humilis igitur planta eſt admodum,vt opponatur veluti minima maximis : de qua legitur in
Num. 33. Regum tertio. *Et diſputauit*, Salomon ſcilicet, *Super lignis, à Cedro,quæ eſt in Libano,vſque ad Hyſſopum.* &c. Minimam videlicet herbarum intelligens,ad oppoſitum Cedri maximæ Arboris.Quapropter hallucinari videntur ij,qui plantarum rerumq; naturalium inconſultis Auctoribus Hyſſopum pro arundine , aut, vt alij tradiderunt,pro Vimine acceptum fuiſſe ſcripſerunt à Phariſæis, vt ſcilicet Spongiam aceto plenam Hyſſopo imponerent , vt extollere poſſent , & ori Saluatoris noſtri in cruce clauis affixi facilè offerre poſſent:vel,vt alij,Spongiam aceto plenam Hyſſopi ramulis Arundini colligarent, ſtaminis vice eo vtentes . Neutrum quidem ſua breuitate efficere aptum eſt,nec ab aliquo Naturalium rerum Scriptore vnquam Hyſſopum aliud,nec idem magnitudine adultius deſcriptum inuenitur.Nec naturaliter,aut cultu adhibito etiam ita adoleſcere poteſt , atque calidioribus locis adeò minor & breuior exoritur,vt quilibet montano , & campeſtre Apulo collato cognoſcet.Iccirco non alia de cauſa , noſtrâ ſententiâ, Hyſſopum à ſpongia plena aceto circundatum,oblatum fuiſſe Domino noſtro in Cruce cenſemus,niſi vt illius amarore , non minus ac felle, os eius at-
Io: Euang. que palatum guſtu teterrimo afficeretur.Græcè quidem, καὶ ὑσσώπῳ
c.19. n.29. περιθέντες legitur,idem enim eſt *circumponere*,quod *circundare*,quod ſonat verbum περιθέντες atque ὑσσώπῳ legitur, *Hyſſopo*,datiui caſus,& non *calamo*. Quo autem ligno ſuperpoſuiſſent Hyſſopum ſpongia circundatum Phariſæi , parui fecit D. Ioannes altiora cogitans . Hanc noſtram ſententiam veram eſſe, ex eodem D.Ioanne Euang. firmari poſſe videtur; qui vt conſumaretur ſcriptura Prophætarum ait , & refert Dominum noſtrum Saluatorem in Cruce affixum ſuã ſitim tunc temporis per verbum, *Sitio*, expreſſiſſe: nec alibi legitur Dominum in paſſione ſitiſſe,atque potum petijſſe . Quare hoc loco Prophetæ videntur adimpleri verba illa : *Et dederunt in eſcam*
Pſalm. 69. *meam fel,& in ſiti mea potauerunt me aceto* . Ob amaritudinem
nu.22. fellis vice Hyſſopum herbam virentem in medio ſpongiæ aceto turgidæ conuolutum Domino noſtro ad famem ſitimq; explendam

in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

in opprobrium oblatum fuiſſe,(idq;quia in promptu facile habuiſſent,cum locis montanis,ſaxoſiſq; oriatur.)ac etiam quia,conſuetudo adhuc viget,cibi aliquid etiam prius ſitienti offerri ſolet, ne ieiunus bibat: quamuis & cibum & potum inguſtabile in opprobrium dederint. de quibus accepiſſe tunc temporis Dominum idem Ioannes qui præſens fuit, & vidit, atque refert ſic fuiſſe conſumatam ſcripturam. Quòd autem amarum quid,pro felle, qualitatem, non rem,forſan intellexerit Propheta,atque aliqui ex Euangeliſtis, Theophylactus eximij iugenij vir etiam poſſe dici, atque cenſeri, videtur inter cætera ſenſiſſe,illud Matthæi,& Marci Euang. *Vinum bibere cum felle mixtum, & Myrrhatum vinum, & non accepit.* exponens conciliando textus. Nec enim,felle vel Myrrha oblata Domino antequam crucifigeretur,de quibus non accepit, Scriptura adimplebatur,etiam quod re felle mixtum eſſet vinum, aut acetum; cum illud dilutum vino non in ſolida forma cibi eſſet oblatum,ſed potionis:tùm etiam quia illud non petente nec ſitiēte Domino reſpuit. Contrarium verò, Sitiente atque petente in Cruce, atque accipiente,tunc enim adimpleta fuit Scriptura; quare videtur non inſcitè à nobis propoſita hæc Hyſſopi interpretatio,vt illius amara qualitas fellis vices ſuppleat. Et quidem vulgò ad hanc vſque diem,cum amaritudinem quis exprimere velit, Adagij more,materna lingua profert, *E vn fiele*, fellis ſcilicet amarorem repreſentat. Hyſſopum quidem ob ſuam amaritudinem abſtergit, tenuat, aperit, ſiccat, vomitiones præſtat, pulmonem curat,vermes interficit atque expellit,corruptioni reſiſtit, putredinem prohibēs atque alexipharmacum eſt,quamuis amarum admodum,ac ſtomacho inimicum. Quapropter & Pœnitentiæ, ac contritionis ſymbolum eſt, quia licet ſit amariſſima ad guſtandum & ſubſtinendum, vtilis tamen ad ſpiritualem medicinam, per illam purgantur humores craſſi, ſcilicet pigritia & accidia; ſtomachus conſcientiæ à prauis humoribus vomitione ideſt confeſſione vacuatur;colorem efficit bonum,mores ſcilicet,& vitæ famam; lienem purgat, internas affectiones; hydropin curat, ſcilicet Auaritiæ ſitim extinguit, pulmonem purgat,voluntatem purificat, ac depurat à ſordibus peccatorum; ac ſi cum melle delingatur tineas necat, ſi contritio vel pœnitentia melle ſpei veniæ miſceatur, remorſus conſcientiæ peccata abhorrendo;putredinem prohibet,fœtorem ſcilicet malarum cogitationum & operum,& ſic de reliquis;quare qui Dei Opt,Max. gratiam inuenire velit,aſpergi atque vti Hyſopo oportet,per pœniten-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

nitentiam & contritionem. & aqua Paſſionis dominicæ memoriæ & deuotionis. Sicuti de Leproſo de caſtris eiecto legitur, Leuit. 14. qui ad hoc vt ad aliorum ſocietatem reuerti poſset, neceſse erat quod Hyſsopo aqua & ſanguine aſpergeretur; nec non tota ſacra Scriptura Hyſsopo aſperſionis eſt referta ad expiationem peccatorum. Quapropter & Domini noſtri Paſſionis, eiuſque ſanguinis effuſionis in remiſſionem peccatorum Symbolum eſt. Sic etiam Cedrus. Vtrumque Paſſionis ſymbolum ac inſtrumentum. Vtrumq; detergendi facultate præditum, atque contra corruptionem efficaciſſimum. Hyſsopum quidem viuens corpus, Cedrus mortuum, naturaliter vtrumq; expurgat, atque à corruptione vindicat: non minus quidem animam, vtrunq; myſticè acceptum. Hoc Hyſsopo myſtico aſpergi ſe Dauidem pœnitentia ductum, atque à Deo in remiſſionem petijſse orantem cenſemus: atque, *Aſperges me domine Hyſſopo, & mundabor, &c.* ceciniſse: atque etiam præſcientiam habuiſse Salomonem dum legitur, *Et diſputauit ſuper lignis, à Cedro,* &c. non tantum naturales qualitates Cedri, & Hyſsopi, ſed illorum ſupranaturale myſterium, inſtrumentum ſcilicet paſsionis dominicæ. Sed ad externam corporis adſperſionem Hyſsopo faciendam, addendum cenſuimus: aptiorem adeò eſse huius plantæ vnicam virgellam, ob illius denſam corymbis comam, ſpongiæ vicem calamo impoſitæ ſupplētē, atque ad effuſionem aquæ copiam haurientem; vt vix plures ex Vulgato & Quatramji Hyſsopo colligatæ ſufficiant: ad cæremoniarum verò decorem, argenteos globulos perforatos ad illius vel ſpōgiæ quādam imitationē pro vſu Sacriſtæ habēt. Hæc à Quatramio tāquā Theologo magis recitanda erāt quàm à Doctore vtriusque iuris. Sed ad Dioſcoridis vires redeamus. *Vim, ait, habet extenuandi, calefaciendi; decoctum cum ficis aqua melle & Ruta, potumq́; peripneumonicis, diuturna tuſſi, ſuſpirioſis, deſtillationibusq́; & Orthopnoicis auxiliatur; tineas necat. Idem facit, ſi cum melle delingatur. Craſſum humorem per aluum extrahit, decoctum ex aceto mulſo epotum. Et ad ſubducendam aluū cum ficis viridibus detritis manditur, vehementius addita Iride Cardamomo, aut Irione deijcit. colorem in corpore fouet, lieni, & aquæ inter cutem cum fico, nitroque. Inflammationibus quoque ex vino illinitur cum feruenti aqua impoſitum ſugillata diſcutit. cum decocto ficorum optimè anginis gargariſſatur. Decoctum cum aceto dentium dolorem in collutione ſedat. Inflammationes auricularum vaporis ſuffitu diſcutit.* Fit etiam ex Hyſsopo vinum, vt idem Dioſcori-

Pſalm. 50

Vires.

Vinum Hyſſopites

Dioscorides tradit, foliis tusis libræ pondere in amphora musti *Lib.5.c.50*
coniectis per quadraginta dies,quod postea transfundatur. Vires acquirit. *Contra pectoris laterum, & pulmonis vitia veterem tussim, & suspiria: vrinam cit. torminibus & horroribus febrium circuitu repetentibus auxiliatur. mensesq; mouet.* Alexipharmacum est Nicandro contra venenum iaculantia atque contra Lithargyrium. *In Theriaca & Alexipharm.* His igitur satis liquet, Vulgatum & Quatramij Hyssopum, non esse Hyssopum Diosc. nec Antiquorum, notis omnibus aduersantibus,ac etiam qualitatibus. Quod animaduertens Doctiss. Anguillara, ac etiam notas addens ex Crateua, qui etiam vt Serapio illud simile fecit Maioranæ vel Sampsucho. Eius verba Græcè apponens, ὑσσωπος δὲ βοτάνη ὅμοια σαμψύχῳ. Et quidem commune vulgatumque Sampsuchum effigie parum ab Origano Heracleotico alijsq; differt,nisi quod tenuioribus angustioribus sit folijs,atque ramulis etiam minoribus; coma Origano simili corymbacea, nostro Hyssopo magis accedens. Quæ an pro vero Sampsucho sit retinenda aliàs à nobis Deo dāte dicetur. Quare pro Hyssopo Dioscoridis,album Origanum,quod alij Onitin censuerunt,descripsit. Effigie quidem nihil à nostra sententia euarians. At quia potius Origanum imitatur gustu,& odore,vt etiam cæteri statuerūt,nec amaro sit sapore,vt supra retulimus,minimè pro Hyssopo recipiendum putamus: sicuti neque etiam à Doctissimis Petro Pena & Lobellio propositum eadem effigie: quod etiam ex eius icone, Origanum syluestre imitatur,potius,quàm Maioranam; latis admodum folijs Oniti maioribus, nec candicantibus; sapore Origanum referens, condimentaria planta,nec amara. Depingitur ex Cesareo Codice in Lugdunensi Historia Plantarum, & similis planta etiam Origani folijs & capitulis, in Vetustissimo Græcis literis maioribus manuscripto Herbario Dioscorideo, Alphabetico digesto ordine, coloratis iconibus præpositis, quod in Ornatissima Bibliotheca sancti Ioannis,Carbonariæ dicti,Neapoli seruatur. Et nuper obseruauimus,vt hic addere libuerit. Vtinam pictor ille arte magis calluisset,diligentiorique obseruatione illas effinxisset. Patet iam ex supradictis Hyssopum,non spicata coma,vt Vulgatum & Quatramio comprobatum,sed corymbosa,Origanis adsimili describi, & habitum fuisse ab antiquis,quamuis hucusque ab Officinis nulla ratione aliud sit receptum. Mesuæ descriptionem addemus, ne clypeum pertinacis ignauię illis remaneat,atque dicimus. Thymum quidem sub nomine *Hasce*,Hyssopum facit Mesues,vel Origanum: ac Hys-

sopum

ſopum Thymo congenerem floribus etiam purpuraſcentibus: ſed Thymum ab Origano & Hyſsopo folijs minutis differt.nec niſi capitulis inter ſe ſimilibus nos facimus, & Meſues quoque forſitan: cuius textus,aut corruptione:aut mala verſione, hoc loco alij doctiores mutilos,vel deprauatos dijudicarunt. Noſtrum Hyſsopum excepto florum colore à Meſue traditum ſatis illius deſcriptioni, atque Thymo congrueret effigie atque habitu Sed iſta florum controuerſia,quam nos hîc parui faceremus, (nihil quidem mirum eſt variis locis varios colores plantas in floribus edere, vt etiam Vulgato euenit, quod cuilibet parum ſtudioſo innoteſcit:) Clariſsimi viri Caroli Cluſii atque indefeſsi ſtirpium obſeruatoris doctiſſimi diligentiâ atque hiſtoriâ dirimitur.Sex enim in ſuis Obſeruationibus huius plantæ ſub vulgaris Polii nomine, (aliud verius nemo cognouit hucuſque)tradidit varietates;foliis,colore,magnitudine, atque florum colore aliiſque inter ſe diſtantes; ac ſpeciem ſub numero quinto traditam colore purputeo florem edere refert. Eius verba hæc ſunt. *Quintum prorſus tenellum eſt,exilibus,& dodrantalibus ramulis humi fuſis,multa lanugine candida tectis, quæ ſubinde ad nodos radices agunt, folia illi ſunt mediæ inter primum & ſecundum genus magnitudinis,breuiora tamen,denticulata valdeq; tomentoſa,quæ adeo cauſa eſt, vt tenellis folijs nulla dentium veſtigia conſpiciantur,niſi à diligenter obſeruantibus; capitella ſuperioribus paulo minora,totaque tomentoſa, in quibus flos purpureus.* Addenda hæc oportuit hoc loco, cum illa ipſo die quo hæc prælo ſubiiciebantur habuerimus, humanitate nobilis ac doctiſsimi Viri,variarumq; linguarum peritiſsimi Ioannis Baptiſtæ Raimundi; in cuius ornatiſsima Bibliotheca variarum ſcientiarum,quamplurima volumina externarum linguarum, Arabicæq; præſertim,manuſcripta omnia,ex Ægypto, Perſia, Indiaq; orientali ingenti pretio empta & delata conſpiciuntur; qui voluminum quatuor in Dioſcoridem & alios quamplures, Auctore *Abamad ben Abdeſſamad*,interpretandi copiam fecit, (is enim grauioribus incumbit) ex quibus inter cætera ad hanc rem maximè facientia, interprete peritiſs.viro *Marco Dabelo Partho*,ordinario Arabicæ linguæ publico Romæ profeſsore,hæc Latinè exarauimus,non parum noſtræ de Hyſsopo ſententiæ conſentanea:(plurium linguarum ac ſcientiarũ Summus Pontifex ad publicã vtilitatem profeſsores alit, vt mater liberalium artium Italia præcipueq; Roma cæteris nationibus ſit,atq; videatur.) *Hyſſopum ſiccum*, ex Iſaac ben Emran,

herba

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

herba eſt oriens in montibus Hieruſalem cuius rami ſuper terræ faciem repunt, longitudine cubitali, aut minus, frondibus & ramis magnitudine ſimilibus magnitudini Maioranæ quā Marzangheus, appellant Arabicè, odore ſuaui, amaro ſapore, & colligitur tempore Veris. Similia in alio quodam volumine cuius adhuc auctor ignoratur habentur, appellantq; Hyſſopum Arabicè *Zufa*, non enim alijs vulgatis nominibus inueniri poterat, niſi ad Pſalmi verſiculū Aſperges me domine, Arabici voluminis recurreremus; Hæc doctiſs. Io. Bapt. Raimundus probauit, ſicut & cætera de quibus ſuo loco. Sunt & alia Medicæ materiei volumina rariora, ac etiam ſextum Auicennæ librum Canonis Medicinæ conſpeximus, quæ omnia Deo dante, vt Arabicè ac Latinè imprimantur, curaturum ſe in animo habere quamprimum aſſeruit. Nulla itaque remanet coloris florum vel alterius notæ differentia. Viribus quidem ſuam adimplere poſſe hiſtoriam ſatis notum eſſe poteſt, cùm illas Polij tribuiſſent. Vulgatum verò facie longius à Thymo, cum ſit ſpicatis longis virgis, atque ab Origano diſtat: Origanum & Thymum florum capitulis & coma ſimilibus conſpiciuntur; quibus coma capitulis & habitu ſimile Hyſſopum à nobis deſcriptum proponitur, longè aliorum plantas viribus & facie magis reſpondentibus ſuperans. Ex his quilibet aliorum propoſitas plantas reijcere poterit, quare de his hactenus. Huius verò iconem ab alijs Polij nomine ac vice vſurpatam, vt capitulis reſpondentem propoſuiſſe viderentur, minimè vmbellæ modo corymboſam depinxerunt: quòd à viua planta longè alienum videtur, atque ob vmbellatam comam Quatramius Origanum tertium genuinum putauit, vt ſupra diximus.

Androſæmum Campoclarenſe. *Cap. XV.*

DIFFERENTIAM ponit Dioſcorides inter Aſcyrum, & Androſæmum, atque Hypericum eorum genus, vt Androſæmum tenuibus ſit ſurculis, ſarmentoſum, & folia triplò aut quadruplo maiora quàm Rutæ habeat; ex quibus videtur etiam ſurculis eſſe maioribus, ſi folia ſunt tantò maiora, quòd à Plinio refertur. Quare cum Planta hęc maior ſit Hyperico, maioraq; habeat quadruplò *Lib. 27.* folia, virgis ſit etiam maioribus, rubentibusque, & ſuccum emittat *c. 4.* ſanguineum trita coma, nec aliquid deſit, quin Hyperici ſit ſpecies maior omnibus; non dubitauimus Androſæmi nomine illam appel- *Nomen &* lare, & forſan alijs plantis à recentioribus putatis reſpondentio- *cauſa.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

rem. Huius plantæ radix tenuis eſt, obliqua, duos vel tres caules rotundos, rectos, læues, firmos, parum cauos, tenues, cubitales & longiores producens, folia geniculis abſq; petiolo hærentia habentes, vt ferè perfoliata videantur, virentia, læuia, inferne albidiora, nec poros translucidos habentia, vt in Hyperico vulgari, *Perforata*, dicto, quia lucem per poros foliorum tranſmittat: in illorum circumferentia inferna parte nigris punctis inſcripta, rigentia: in caulis imo ſunt rotundiora, minora, & dēſiora ob geniculorū breuitatem, ad medium vſq; caulis ſemper maiora, & oblongiora triunciali longitudine, & ſeſquiunciæ ferè latitudine: è medio caulis verò ad ſummum vſq; ſemper decreſcētia, minora, anguſtiora, vt admodum tenuia ſint. Ex illis alæ prodeunt multæ, & veluti cohęrentes, diuiſam vmbellam conficientes dum adhuc floreſcunt. Origani & Centaurij minoris modo. Flores quidem melini, non diſſimiles Hyperico niſi magnitudine: punctis nigris inſcripti ſecus ora foliolorum florum, atque calyculorum, in quibus puncti illi nigri è pilo tenuiſſimo, breuiſsimoq; ſuſtineri videntur, hirſutiei modo, quod etiam in ſummis foliolis alarum eſt. Defloreſcētibus floribus protendente ſe magis caulis cacumine, alæ illæ diuiduntur, atque aliæ ſuper alias alternatim ſupereſſe videntur: in quibus calyces fructus habēt vt in Hyperico, ſemine intus copioſo nigro minuto vt punctus, qui in orationis fine deſcribi ſolet, quod Dioſcorides notat verbo κατάγραφος. Hoc non tantùm in ſeminis effigie atque magnitudine obſeruatur, ſed in florum, calycum, & foliolorum circa fructus ſuperficie, veluti punctis inſcripta nigris atque parum elatis. Odor plantæ, florum & fructuum præſertim reſinoſus atque ſuccum nigropurpureum ſanguineum flores, fructus & ipſa coma vt in Hyperico triti emittunt. In Valle oritur Campoclarenſi vmbroſis; & per Mateſium montem ſeptentrionalibus locis. Iulio menſe floridam inuenimus.

Deſcriptio *Locus.* *Tempus.*

Alterum Hirſutum. Cap. XVI.

ALTERAM obſeruauimus ſpeciem, quæ cum poros habeat lucem tranſmittentes vt Hypericum, atque caule & ramulis ſit ſubhirſutis vt Hypericum Dioſcoridis, non affirmare audemus cui reddenda ſit ſpeciei, Hyperico vel Androſæmo. Hyperici quidem notam habet hirſutiei ramulorum & fructus inuolucri, quamquam Dioſcoridis textus corruptus videatur, ibi, κλωνάρια ὑπόδυσα, quæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Ruellius & Marcellus Virgilius, *Siliqua ſubhirſuta*, alij', ***ramulos ſubhirſutos***, & quidem verbum κλονάρια. ramulos ſignificare certum eſt, verùm locum in oratione quod ſibi vendicat verbum illud κλωνάρια, ſatis indicat, vel tranſpoſitum, aut potius noſtro iudicio corruptum, & pro illo, κεφάλια, reponendum, eritq; ſenſus apertus, κεφάλια ὑποδάσεα, προμήκη ἐν τῷ περιφερεῖ μέγεθος κριθῆς, ἐν ῷ σπέρμα μέλαν ῥητίνης ὄζον, ***capitula ſubhirſuta, oblonga ex rotundo, magnitudine hordei, in quibus ſemen nigrum reſinæ odore***. Sed remaneret corrigendum, relatiuum, ῷ, vt οἷς, reponatur, aut poſt, ὑποδάσεα, addere, καρπὸν, προμήκη, & quæ ſequuntur. Verbum quidem προμήκη, tam accuſatiuus neutri pluralis, quàm ſingularis maſculini eſſe poteſt. Nec relatiuum ῷ, corrigere oporteret. Miramur non parum interpretes quotquot fuerint, non animaduertiſse, ῷ relatiuum, non habuiſse antecedens verbum ſubſtantiuum, quod referret. Sed hæc potius Commentator rem ipſam veſtigans, quàm linguæ Interpres, animaduertere potuit, ſicut nobis veram plantam perquirentibus Deo dante contigit. Eritq; ſenſus, ***capitula ſubhirſuta, fructum oblongum ex rotundo, magnitudine hordei, in quo ſemen nigrum reſinæ odore***. Sed legatur κεφάλια, vel κλωνάρια, quoquo modo ſit hirſutiei nota remanere certum eſt in aliqua ex dictis partibus. Hæc autem planta magnitudine caulis, & foliorum. Hypericum ſuperat. Androſæmo verò foliorum magnitudo quadrare videtur, at hirſuties in illo nulla deſcribitur. Fruticoſior eſt ſuperiore, qua nota Aſcyro conuenire videtur; ideo dubium erit cui ſit referenda. Nos autem cum aliam ſpeciem hac minorem nouerimus, ab alijs receptã quadrato caule, fruticoſam Aſcyro congruentem à Matthiolo alijſq: depictum, ſub Androſæmi varietate hanc deſcribemus, liberumq; relinquimus vnicuique arbitrium, vt pro qualibet accipere poſſit, non enim inter ſe differunt viribus, & parum facie, atque natura.

Locus. *Deſcriptio* Loca hæc amat rigua, nec ita vmbroſa: in torrentium alueis ſæpius inter ſiccos Æſtate colles inuenimus: radice obliqua, rubeſcente; caules cubitales, rotundi, ſubhirſuti, folia habentes vtrinque hirſuta, mollia, albicantia, lucem è poris vt in Hyperico tranſmittentia, caulium geniculis breuiſſimo petiolo hærentia, à caule parum diſtantia vt in Hyperico; & magis alis diuiſo frequentibus à medio, atque etiam alæ iterum diuiduntur, qua nota à ſuperiore præter alias differentias diſtare videtur. Folia vt in illo in ſummo minora, ſed non adeò etſi minima videantur; quæ verò caulem ambiunt breuiora, magiſq; retuſa. Coma huius ab alijs non differt,

flore,

flore, calyculis aut diuiſura, niſi quòd maior ſit Hyperico vulgari, & minor ſuperiore Androſæmo. Eodem tempore floret, Iulio nempe: atque trita coma, flores & calyces ſanguineum ſuccum, vt congeneres fundunt. Odore reſinam olet, tactuq; viſcido ſeminum calyculi ſunt. Si quis verò hanc Galeni Aſcyron, vel Aſcyroidem appellare maluerit non videbitur indicio carere: ita quidem Galenus de Androſæmo diſſerens ait. *Androſæmum fruticoſa planta eſt, duplex natura. Altera quæ Aſcyron, & Aſcyroides nominatur, & Hyperici ſpecies eſt: Altera quæ à quibuſdam Dionyſias appellatur. Eſt enim ſemen ipſorum purgandi vi præditum, ac foliorum facultas ſiccat; & moderatè exterget, vt etiam ambuſta ſanare credatur: cocta verò in vino auſtero vinum efficit vt magna vulnera glutinet.* Quare Pharmacopæis has maiores Hyperici ſpecies ad vulnerarium oleum vino præparandum accipere ex hoc textu conſulitur. Atque hæc magis Hyperico accedit quàm ſuperior. Non eſt Androſæmon planta illa maxima lignoſa ferè arboreſcens Siciliana dicta, hircinum odorem reſipiens, neque eadem Tragium primum Dioſcoridis vt aliqui ex Recentioribus referunt, legitimumq; cenſent; caret enim lacteo ſucco, & nos eandem cum tragacantha putamus, vel ſimilem, vt alias in Phytobaſano noſtro ediximus. pro Tragio magis facie viribusq; reſpondente, ex nobis notis ſi Cretæ oriretur frutex ille, (arboreſcens cultu vt Romæ viſitur in Palatio præclariſſimi Ducis Martij Columnæ) à Doctiſs. Viro Carolo Cluſio *Molle* appellatus, à Doct. Gaſp. Bauhino *Lentiſcum Peruana quæ eadem eſt*, facilè ſupponi poſſe cenſeremus. Veram Dioſcoridis Tragacantham vel Theophraſti neminem adhuc depinxiſſe putamus, nulla ex illis lacteo ſucco predita eſt, nedum turget. Vtinam nobis Cretam videre fas eſſet. Variat *Molle* dicta folijs minimè ſeruatis adulta, germinantibus ramulis ipſis folia ſerrata obſeruauimus, deinde ſerraturis euaneſcentibus. *Tempus.* *Vires.*

Androſæmum alterum Apulum. Cap. XVII.

CIRINOLANVS incultus ager hanc rariorem fundit ſpeciem, fruticoſiorem, ſed non ita longis caulibus. E radice fibroſa rubente, obliqua, plures ſurculos pedales & maiores profert rubicundos & rotundos, limbo alternatim per longum decurrente, in caulis geniculis veluti anguloſis, ab imo pluribus alis diuiſis, atque geniculis illorum & caulis folijs binis hæretibus admodum, *Locus.* *Deſcriptio*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

ex oppoſito alternatim, atque adeò vt à caule perforata videantur vt in Periclymeno, & Campoclarenſe Androſæmo ſupra propoſito, minora verò acutiora, & infernè albidiora, læuia, & imperceptibilibus ferè punctis nigris per ora depicta; lucem etiam ex poris tranſmittentia vt Hypericum. Differt ab alijs, nam circa caulis ſummum non decreſcentia & minora, ſed huic ſemper ampliora, & latiora ad caulis vſque cacumen, ipſaq; caua veluti peluiculæ, per ambitum minutis dentibus ſerrata, vt penè fallant oculos. Flores inſunt multi coaceruati, veluti corymbi: quorum calycum foliola, & florum depicta ſunt punctis illis nigris minutiſſimis, non elatis vt in ſuperioribus. Florum botri antequam pandantur rotundiores, & compreſſiores ſunt alijs, & minores, ſed oblongi parumper fiunt dehiſcere incipientes, colore pallidiores. Aprili & Maio menſe floret. Foliola florum caua & latiora ſuperioribus inſunt, neruisq; per longum ductis; ac etiam vt calycum inſcripta tūc infernè apparent. Coma trita, tam antequam floreat, quàm fructus habens, ſanguineum ſuum emittit quo manus inficit, vt alię congeneres, reſinoſumque emittit odorem. Maio fructus perficit. Differt hæc à Campoclarenſi foliorum tenuitate, quæ illis minora triplò fere videntur, acutiora, molliora, & lucem tranſmittentia, atque in ſummo imis maiora: differt etiam neruorum diſcurſu in folijs, & floribus. Huius ortus in campeſtibus Soli expoſitis calidiorum regionum, illius verò in vmbroſis montibus frigidioribus ſeptentrionalibus locis. Huic plantæ videntur poſſe magis verba illa Dioſcoridis de Androſęmo referri. μασχάλας δ' ἔχει πλείους ἐπ' ἄκρῳ τεταρσωμένας, περὶ ἃς ἀνθήλια μικρὰ μήλινα. *alas verò habet plures in ſummo pennatas, in quibus floſculi parui melini*. Verbum quidem illud τεταρσωμένας, *pennatas*, ita propriè accipiendum hoc loco dicimus, vt ſcilicet folia alarum, geniculis obliquè ita hæreant vtrinque, vt alas expanſas imitentur, non autem elata, aut recta, vt in alijs plantis, vel deorſum inclinata; vt in hac planta & priore Androſæmo à nobis deſcripto conſpiciuntur: folia quidem plana rigentia obliq; cauli hærent vtrinque, vt expanſas alas repræſentent. ταρσὸς enim, nedum alarum effigiem pectinatim compoſitam, ſed quicquid expanſam ſuperficiem habet, vt expanſa ala auium. Hæc autē ab alijs minus animaduerſa ſcimus. Non enim prætereundum eſt hoc loco Dioſcoridem verbo τεταρσωμένα, in Ebulo, alijſque locis vti, & nos Grammaticæ obſeruatione ita diſtinguimus: in Androſæmo Dioſcoridem non folia, ſed ramulos pennatos dixiſſe; in Ebulo verò nō

ramulos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

ramulos aut caulem, ſed ipſa folia τεταρσωμένα *pennata*; quare in Androſæmo ſufficit folia obliq; vtrinque alarum modo expanſa ramulis hærere: in Ebulo verò nedum poſitum eundem foliorum requirimus, ſed vt ipſa etiam folia alata, diuiſaq; pennæ modo ſint. Hæc ad Struthij folia perquirenda referre veſtigatoribus non parum videntur; quæ nemo ex commentatoribus adhuc nouiſſe conſtat.

Linaria cærulea Apula triphylla. Cap. XVIII.

Locus. *Deſcriptio* VALENTINÆ linariæ a doctiſſimo Carolo Cluſio deſcriptæ folijs accedere paruula hæc planta Cirinolanis agris pratenſibus incultis obuia, quæ radice alba, tenui firmatur, ex qua plures teneri caules pedales fruticant, [aliquando ſingulari caule inuenitur,] læues, albicantes, folijs per genicula ternis Rutaceis paulò maioribus, latioribus, acutioribusq; cinereo colore Rutæ aut Braſſicæ; circa ſummum verò caulis alternatim diſpoſitis, ex quibus *Tempus.* Martio menſe flores primùm coaceruati, cærulei minuti, extumeſcentia labia tantùm lutea habentes, qui paulatim creſcente caule decidunt, & fructus inter folia remanent rotundi, Linariæ alterius modo, in quibus foliaceum latum, compreſſam, nigrum atque reſpectu plantæ magnum. Aprili menſe perficitur. Sapore palatum *Sapor.* calfaciente, nec dulci nec amaro excedente.

Linaria altera botryodes montana. Cap. XIX.

Locus. *Etymon.* *Deſcriptio* MONTANA, inculta, & ſterilia loca Æquicolis diligit hæc, quàm à fructu acinoſo, & copioſo botryoſam diximus; & ab illorum poſitu ſpicatam. Summas quidem alas ab imo ad ſummum vſque fructibus ſingulis, binis, aut plurium ternis piriformis refertas habet paruis: in quibus florum rudimenta inſunt lutea, nam flores non ſemper poſſunt obſeruari aperti, qui foliolis quatuor exiguis luteis conſtruuutur; prius enim fructum quàm flores edit inter anguſta & parua foliola lino æmula & minora, alternatim per alas diſpoſita ſingula, & ex illorum ſinu alia bina puſilla, quæ baſim fructibus cõficiunt, & vbi fructus deſunt, in caule & alis minimè proferuntur. Caulis bipeda lis eſt, rotundus virens, ſolidus, læuis, alis vndique diuiſus, atque ab alis ad radicem vſque denudatus, folijs facilè defluentibus, atque exortus ſigna reliuquentibus:

vt in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

vt in Tithymalis. Radix verò bifurcata, fibris raris diuiſa, alba & lignoſa. Septembri & Octobri menſe perficitur. Saporè herbaceo planta eſt. Fructus cortice virente exuto, libro intus nigro tegitur, medulla verò interior alba ineſt, vſus nullius, & incomperti. *Tempus.* *Sapor.*

Chryſocome Dioſcoridis & Plinij. *Cap. XX.*

HAVD quidem hâc improbaſſet Lobellius vel Pena, & ſi ſpontè ortam tunc temporis legiſſet; at quia in horto Brughelij & Coudenbergij ſe vidiſſe refert illam Æſtate lætè florentem, non minus, ſi aliam longè differentem propoſuit. At nos qui illam, antequam de ea cogitaſſemus, in Monte Caſtri Vulturariæ excelſo, arboribus conſita, & vmbroſa via, quam Apuliam petentes aſcendimus, Autumni tẽporibus floridam, aurea emicante coma allecti, copioſam eruimus, atque odore naribus admota, contrariam ſententiam recepimus. Non enim natalis locus, montanus, petroſus, atque vmbroſus, nos tantùm mouet, qui præcipuus eſt in ueſtigandis plantis, & à Dioſcoride hîc notatur, φύεται ἐν παλισκίοις καὶ πετρόδεσι. *Oritur in vmbroſis & petroſis.* Sed aureis corymbis prædita coma, atque totius habitus plantæ, cuius delineatio à Dioſcoride ſic tradita fuit. Χρυσοκόμη ῥαβδίον ἐςὶ σπιθαμιαῖον, ἔχον κόμην κορημβοειδῆ, ὁμοίαν ὑσσώπῳ. ῥίζαν δασεῖαν, λεπτὴν, ὡς ἐλλεβόρυ μέλανος, γευσαμένῳ ὀυκ ἀπηνῆ, κυπέρῳ ἴσην οὖσαν ἐν τῷ γλυκεῖ ὑπαύστηρον. φύεται ἐν παλισκίοις καὶ πετρώδεσι. *Chryſocome virgula eſt dodrantalis, habens comam corymbaceam, ſimilem Hyſſopo. radicem hirſutam, tenuem, vt Ellebori nigri. guſtanti non iniucundam, Cypero æqualem exiſtẽtem, in dulci ſubauſteram. Oritur in vmbroſis & petroſis locis.* Ex qua delineatione præter foliorum notam, tota planta deſcribitur. Plinius verò ita de ea tradit, *Chryſocome, ſiue Chryſitis non habet latinam appellationem*, (Sed Latinis diceretur Aurea coma.) *Palmi altitudine eſt, comantibus fulgore auri corymbis; radice nigra, ex auſtero dulci, in petroſis, opacisque naſcens.* Planta verò à nobis in Vulturariæ monte collecta, non altiorem virgam habebat pedali menſura, omni inibi obſeruata: in hortis verò tranſlata maiorem fieri ſcimus. Folia habet parua, anguſta, lini modo, maiora parum, atrouirentia, carnoſa, læuia, parum ſplendida, per interualla alternatim rotundæ virgæ atque læui diſpoſita, ac circa radicem longiora, latioraq; parum obſeruauimus, è radice tenui æqualiter fibroſa, carnoſa, parum lignoſa, guſtu ex dulci auſtero, vt à Dioſcoride notatur, aliquam cum nigro Elle-

Locus. *Tempus.* *Lib. 4.* *Lib. 21. c. 8.* *Deſcriptio*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

boro ſimilitudinem, fibrarum multitudine tenuium habente, colore nigreſcentium, itemq; à ceſpite ſimiliter prodeuntium; obliquè ſe propagante, vt Valeriana ſylueſtris, & Ruſcus. Caulis verò in ſũmo in plures ramulos veluti inordinatam vmbellam, ſed rotundam diuiditur, bullas ſiue capitula denſa corymborum modo plura habẽs, q̃ luteos edũt floſculos minutos, ſtellatos, quinquepartitos, ſplendentes, odoratos ſuaui odore, Octobri menſe, qui non diutius, vt de Elichyrſo fertur permanent, ſed facilè & eodem menſe in pappos euolant, ſemina ſubtus perficientia, oblonga, compreſſa, cinerea. Folia verò ſapore ſunt aromatico calfaciente. Radix quidem non iniucundo odore, & ſapore vt diximus. Quare Dioſcoridis delineationi admodum natali loco, facie, ſapore, & viribus reſpondere videtur. Nec vt Pena mauult, radice eſt, rigida, quia ſic planta ab ipſo propoſita erat; atque legit, δασεῖαν in Græco textu, atque licentiam interpretandi arripit; nec animaduertit eadem voce adiectiua pluraliter, δασείας, (acuto accentu,) in Dryopteride Dioſcoridis, *hirſutas*, interpretari, nec ibi *rigidas* verti, & in Dioſcoridis textu in capite noſtro δασεῖαν, per circumflexum ſcriptum eſſe, ſicuti in Polypodio, nec accentu ſignificationem variari, ſed *hirſutam* interpretari, *villoſam* ſcilicet, aut *piloſam* vt Plinius vertit: atque differentiã accentus eſſe nam ſingularis caſus δασεῖαν, circumflectitur, & pluralis acuitur, δασείας; ratione ſyllabæ vltimæ, ας, longæ, quæ ſi conſideraſſet haud verſionem mutaſſet, vt ſuæ opinioni reſponderet. atque δασὺς, verbum opponitur, λεῖος, nec vllo modo extorqueri poteſt, vt, pro *rigido*, accipiatur, ſed rectè pro, *piloſa*, *hirſuta*, ſicuti hoc loco intelligere videtur Dioſcorides, cum ſimilem fecerit Elleboro nigro, cuius radix fibroſa eſt, vel cirris hirſuta, ſiue fibris, eique ſimilem Chryſocomæ radicem facit. Nec tenuis radix vt hîc Dioſcorides notat, verbò, λεπτὴν, rigida eſſe poteſt, niſi in totum lignoſa ſit, atque tunc Elleboro diſſimilis, cum illius flexilis ac carnoſa ſit fibris. Quapropter Dioſcoridis textus non eſt immutandus, nec alio modo extorquendus, ſed rectè & propriè interpretandus, qui radicem *tenuem*, non *nigram*, dixit, & ſimilem Elleboro nigro propter fibrarum tenuitatem: verbum enim adiectiuum μελάνος, ſic in omnibus legitur, *Elleboro* refertur, non *radici*, quæ fœminini generis eſt: nec in Dioſcoride μέλαιναν, legitur vt Lobellius corrupit: nec oportebat adiũgere ſimilitudinem Ellebori, ſi nigra tantùm eſſet, ſed ſuffeciſſet nigram dicere vt Plinius rſcipſit, à quo forſan motus eſt Lobellius, ſed Plinium non Dioſco- *Sapor.*

ridem interpretari debebat. Hanc diuerſitatem animaduertit etiã M. Virgilius: Nec etiam ἁρμοζούσαν, vel συμβιάζαν, vt idem Lobellius corrupit in aliquo textu legitur, ſed ἴσην οὖσαν. & ita ab omnibus incorruptus recipitur textus. Planta igitur hæc ſatis reſpondere videtur, eò magis quia nulla indiget textus extorſione. Vires huic Galenus acres, ſimulq́; adſtringentes tradidit, atque non multi vſus eſſe ait, ſed quo exceſſu calefaciat, vel ſiccet non adiunxit. Non illam vidit forſan, & Dioſcoridi aſſentit, qui ait, *Vim habet radix calefacientem, & adſtringentem, hepaticis & peripneumonicis commodum. Eadem cum aqua mulſa cocta ad vteri purgationem aſſumitur*. Plinius verò addit, *Vulvæ dolores in aqua mulſa decocta, ciet menſtrua, & ſi cruda detur hydropicorum aquam*. Non eſſe Chryſocomen Dioſcoridis Amaranthum luteum vulgò dictum, ſiue ſtœchadem citrinam, ſed potius verius Elichyrſum, ex natali loco primùm conſtat, illa quidem maritimis præſertim atq; ſoli expoſitis locis, ſaxisque, tenuibusque locis gaudet, nec in vmbroſis ſyluis, & montibus arboribus confertis, ſed nudis ſaxoſisque locis Soliq́; expoſitis, vt perquirenti notum erit, nec radice hirſuta fibroſa ſcilicet atque tenui, ſed craſſa ſingulari rigida, lignoſa, nec ſapore, nec odore reſpondente vt idem Pena & Lobellius teſtantur, nec deſcriptioni, quia multa obſtare videntur, vt ex verbis ſupra corruptis ab ipſis oſtendimus, & alias dicemus. Hanc Recentiores alio nomine non inuento à foliorum ſimilitudine, ſicuti Dioſcorides comam, Linariam auream, à florum confertorum colore dixerunt. Noſtræ plantæ ſimilis depingi videtur in Vetuſtiſſimo Græco Herbario Neapoli in ornatiſſima Bibliotheca S. Ioannis Carbonariæ nuncupati, cuſtodito.

Vires.

Perfoliata minima Bupleuri folio. Cap. XXI.

Deſcriptio

INTER vepres in Collibus Campoclarenſium plantula hæc inuenitur, radice tenui, puſilla, ſingulari, lignoſa, ex qua folia anguſta, oblonga triuncialia, læuia, duriuſcula, per longum neruoſa Bupleuri anguſtifolij modo, colore nigrouirentia in pinguioribus, & pallentia in ſiccioribus & tenuioribus locis, & molliora, bina ex oppoſito vno verſu ferè diſpoſita in imo caulis; qui ſingularis, ferè dodrantalis, tenuis vt feſtuca, anguloſus, paucis deinde foliolis alternatim hærentibus; in ſummo habens veluti vmbellam foliaceã Perfoliatæ vulgaris modo. Huius vmbellæ baſis quinque foliolis

ſtellæ

stellæ modo radiantibus construitur, oblongis, in acutum desinentibus Myrti effigie, paruis, pallidis, cartilagineis, intra quæ veluti corymbi, ex paruis petiolis breuibusq; prodeunt quinque, aut minus, flores habentes luteos pusillos, conceruatos, basim aliam stellatam, quinque partitam angustiorem, minorem prima, Perfoliatæ vulgaris ritu habentes, quæ seminibus se perficientibus pericarpij modo illæ concludit, vt etiam in Perfoliata obseruatur; semina bina Ammeos Apuli magnitudine ex nigro rubentia, parua, dura, translucida, sapore parum aromatico, sicut & radix magis, quamuis admodum tenuis sit. Folia verò & caulis, amaro sapore, ac etiam semen. Iunio floret, & perficitur. Inuenimus etiam copiosam in Cappuccinorum Syluula Flaminiani Villæ Æquicolorum. Quia coma vmbellata Perfoliatæ vulgaris effigiem referebat, idem nomen imposuimus, nam præter effigiem supernam ad illius naturam maximè accedere visa fuit. *Sapor.* *Tempus.* *Locus.* *Nomen.*

Bupleurum tertium minimum. Cap. XXII.

BVPLEVRIS duobus à Recentioribus propositis, hæc propter folia angusta, flores luteos, & semina quodammodo quibus affinis videtur, tertij atque minimi propter tenuitatem Bupleuri nomine appellanda, illorumq; familiæ reddenda visa fuit. In siccis agris, & illorum marginibus Æstate Cirinolæ oritur, atque cum Kali cocleato inuenimus copiosam, radice parua, tenui, fibrosa, lignosa, flauescente, gustu dulci, ex qua caulis tenuis admodum, & sesquipedalis ad summum; alis ab imo diuisus frequentibus, vt fruticosa videatur, supinis & longis. Cauli folia hærent alternatim angusta, elato dorso, acuto cacumine, non pungente propter foliorũ mollitiem, caua intus veluti Cyperi, colore cinereo, triunciali longitudine, Lino multum angustiora, in summo verò breuiora & admodum tenuia, ex quorum sinu breues alæ, tenuioresq; prodeunt, in quorum cacumine veluti basim habent minutæ veluti vmbellulæ, quatuor aut quinque foliolis constructam, in qua flores lutei, densi, parui Vmbelliferarum more: quibus inest semen duplex cum perficitur Apij magnitudine, vel Anisi fusco colore. Floret à summo, vt reliquæ vmbelliferæ, & semen perficit. Deinde in imis partibus paulatim, vt tota Æstate duret, atque floribus & semine perfecto inueniatur Augusto & Septembri mense. Folia, flores, & semen commansi parum amaroris & aromatis habent, in gustu cum mo- *Nomen.* *Locus.* *Descriptio* *Tempus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

dica caliditate. Semine adeò prægnans est hæc plantula tam parua. *Sapor.*
Inuenitur minus alis imis diuisa aliquando, vt vnicaulis sit.

Panax Asclepium Dioscor. & aliorum, Gummiferum. Cap. XXIII.

NVLLAM, quod viderimus, adhuc Panaci Asclepio antiquorum plantam congruentem, ab alijs depictam nouimus. A Matthiolo verò ficta nostro iudicio depingitur, nulla addita historia, vt in Heracleo & similibus 40. ferè solet, primus vt videatur inuentor: & à Pena & Lobellio exarata, de qua non sine ratione conqueritur, aduersus Matthiolum verba vertens vt solet: quare illam parui faciendam duximus. Addidit alteram Pena caule & radice Anethi, vt referunt, & semine Ferulæ, ex Histria allatam, quæ rectè perpensa ex eiusdem historia nihil cum Panace Asclepio commune habere perspicitur. Nos autem in Apulia frequentem, & facilis commercij plantam proponemus, ni fallimur, effigie, odore, atque gustu magis Asclepium Panacem referentem. Quam gustu, & odore, ex genere Panaceo esse ex Theophrasto collegimus, qui Herculanæ Panacis radicem amaro gustu, & odore thus syncerum redolere asserit, quas notas in radice plantę à nobis depictæ inesse quisque gustu percipiet: nec in Apulia Theophrastum habebamus, cum plantam hanc eruimus, gustauimus, depinximus, atque notas apud iconem, saporem & odorem descripsimus. Radicem habet tenuem longam, pollicis crassitie, cortice crasso, subflauo ex albo foris, intus candido fungoso; obliq; totam rugosam; copioso lacte viscoso, candido turgidam; vt gummi statim concrescente, amaro, ingrato, sed aromatico vel medicato acri gustu: medulla intus parua, lignosa, alba; gummi etiam inuenitur sapore & odore Thuris, verum amaro; cuius caput pilosum est villis foliorum marcidorum. Folia non alia habet quàm propè humum in orbem sparsa, atque conuexa circa caulis imum, quæ capillaria sunt, minutis lobulis densis diuisa Millefolij vulgaris modo, atque hirsutis, vt Dioscorides notat, quod in alijs non obseruatur, in petiolorum alis, siue costis hærentibus Fœniculi similitudine, verum maiora. [totum folium πολυτριχόφυλλον intelligendo,] quod in costas septem diuiditur à petiolo, quinque maiores, & duas verò paruas in imo obliquiores, circa crassum petiolum rotundum, atque cauum hirsutum; sesquipedalis longitudinis ab radice totum folium. Lobuli verò minuti

Descriptio *Lib. 9. c. 13.* *Sapor.*

sunt

ſunt admodum & ſyluestri fœniculo breuiores, & hirſuti. Foliæ vireſcunt primùm, ſed cum caule flaueſcunt. Caulem ex eorum centro profert ſingularem Fœniculaceum, bipedalem, aut tripedalem ad ſummum, tenuem, geniculis ſiue nodis abſque folijs diſtinctum paucis, rectum, nudum foliis, in cuius cacumine vnicam aut duas vmbellas rarò tres inuenimus, (adeò alis caret, & foliis in caule, magis quàm Thapſia ſiue Turbith Apulum dictum,) Iulio menſe floribus luteis onuſtas, amplas dodrantali diametro: planas. verùm ſemina perficientes, extuberantes rotundantur. Semina foliacea ſunt duplicia, alata, vtrinque binis cartilaginibus, vt in Thapſia dicta, in quibus, & in vmbellæ centro, atque etiam in caule aliquibus concretum gummi flaueſcens, odoratum inuenimus adhærens. Semen verò cartilagine denudatum, oblongum, amarum, acre, & eodem radicis odore. Hanc neminem depinxiſſe adhuc ſcimus, & forſan inuiſam & incognitam, ſed apud hortos translatam Romæ vidimus degenerantem, nunc autem pro Panace Aſclepio à nobis propoſitam, quæ ex Antiquorum placitis his notis prædita erit. Radicem vt habeat longam, pedalem, albam, ex Theophraſto, & Dioſcoride: craſſum corticem, & craſſam radicem ex Theophraſto. Folia ex Dioſcoride fœniculo maiora hirſutioraque. Caulem ex vtroque geniculatum: flores luteos ex Dioſdoride: odor Thuris ex generis ſimilitudine, quod Herculanum ſtatuit ex Theophraſto. Radicis lac concreſcens atque gummi modo hærens atque flaueſcens ex Dioſcoridis Herculeo, & Aſclepio ex Plinio & Meſue. Nomen verò ex Aſclepio, vt Plinius ait, *Quoniam is filiam Panaciam appellauit*. An autem Salſum, corticem habeat, propter acrem, amarumq; ſaporem non obſeruauimus, nec tunc in mentem venit: fieri enim poſſit, cum locis exeat ſalſuginoſis & nitroſis, qualia ſunt Apuliæ, & præſertim Cirinolæ, in qua Kali cochleatũ oritur in hortis, & Halymus; ἁλικώδη, quidem non modo *ſalſus*, vel *maritimus*, ac etiam *humore plenus* interpretari poteſt, vt apud Hyppocratem, & rectius. Hanc autem propè vineam Reguli, *Acquamena*, dictam eruimus & copioſam inuenimus, edito deuexoq; loco Septentrioni aduerſo. Quibus & ſi in aliquibus ex Dioſcoridis, Theophraſti, & Plinii notis planta hæc euariare videtur, quia & textus corrupti ſunt & euariant, vt M. Virgilius animaduertit ſuis in Dioſcoridem doctiſſimis Cònmentariis, ac etiam intellectu ambiguavideantur, non tàm ſtrictè conferendos, neque hùc inſerendos cenſuimus. Non tamen putamus quin Planta hæc Aſclepium Panax, non refe

rat,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

rat, cæteriſque ſit anteferenda, donec meliorem inueniamus. Ex huius radice, quam craſſam fieri vetuſtate percepimus, & bipedalem, in taleolas diſſecta copioſum collegimus gummi, atque ſpontaneum Terebynthinæ ſiue Arabici gummi colore, pellucidum atque diaphanum, quod autem è taleolis parum flaueſcit igni exceptum. Odore thuris æmulo, guſtu amaro acri. aqua madefactum lacteſcit, atque difficilè ſine calore ſoluitur. Taleolis aduolarunt auidè apes ſuccum deuorantes etiam viſcoſum.

Aniſomarathrum Apulum. Cap. XXIV.

NVSQVAM viſa, minuſq; nota, ni fallimur, hæc eſt: non niſi in Cirinolanorum ſyluula propè D. Rocchi ædem collecta: effigie rara, gratiſſima, tenerrima, ac ſuauiſſima in olere accepta: quã à ſuaui odore, & ſapore, quem medium inter Aniſum & Fœniculũ refert, *Aniſomarathrum* appellare maluimus. Dodrantalis planta eſt, tenella, tenuibus ab radice admodum exili, alba, dura, capillaribus foliolis, Ameos Apuli ſylueſtris diuiſura multiplici, non ita denſa, Chamæmæli folijs proximis, tenuioribus, atque hirſutis tribus, aut quatuor. Caulem producit dodrantalem, tenuem, admodũ, Iunco tenuiorem, neruoſum fœniculaceum, læuem, rotundum, paucis alis diuiſum, folijs maioribus hærentibus, in quibus flores non in vmbellam aperti, ſed corymborum modo denſi, ex baſi foliacea, albicantes, minuti, quinque foliolis paruis, anguſtis, conſtructi, quorum vnicum longius, vt ſtellam caudatam effigient Cometæ modo. Quibus ab initio veluti ſiliquulæ ſubſunt, quæ dum creſcũt, flores in cacumine inſidentes, dum adhuc teneræ ſunt, ſubleuant; atque in ſiliquarum cacumina paulatim Veneris Pectinis modo plantæ deferunt. Floribus deciſis omnibus, ex baſi illa foliacea vmbellarum petiolis expanſis ſimiles ſiliquulæ in acutum deſinentes parum in imo craſſiores decem, aut duodecim remanent elatæ, quarum acies purpuraſcit, ſicuti & ſiliquulæ etiam teneriores: quæ cum perfectæ ſunt, efficiuntur aſperæ atque ab imo diuiduntur, quæ eædem ſemina ſunt, cacumen vero binos aculeos puſillos habet. Caulis ſummum, & alarum ſemper in binas diuiditur alas æquales, expanſas: in quibus pares vmbellæ, niſi in vnicam aliquando degeneraret. Tota planta odorem & ſaporem Aniſi & Fœniculi medium fundit, guſtu ſuaui in mandendo, atque pro olere accipienda. Aprili & Maio menſe inuenitur, deinde deperditur. Huic ſimilẽ ſemine

Locus. *Deſcriptio* *Sapor.* *Tempus.*

M nouam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

nouam plantam videtur doctiſſimus Gaſpar Bauhinus in ſuo Matthiolo pro Scandice adpoſuiſſe, & nobis dulcis ſapore eſt: illamque forſan ex à me miſſis Ferdinando Imperato viro naturalium rerum peritiſſimo ac ſtudioſiſſimo eſſe potuit, cùm è Neapoli acceptum ſemen dicat, multis annis à nobis Cirinolæ obſeruatam & Imperato cum alijs dono miſſam. Nos autem ex viua planta iconem delineauimus, qua potuimus diligentia & obſeruatione. Similiorẽ depictam poſtremò vidimus in Plantarum hiſtoria nunc in lucem folij forma edita à Doctiſſimo atque Clariſsimo viro Carolo Cluſio, quam ab Honorio Bello Medico Cidoniæ Cretæ Anthriſci nomine acceptam refert; De qua Plinius loquens ſimilem, atque eandem eſſe ait, quæ Scandix, (*ſi tenuiora folia, atque odoratiora haberet,*) Hæc autem nobis odorata eſt admodum atque ſuauis, folijsq; minutiſsimis, vt nõ ſolum Paſtinacæ folijs, ſed Fœniculo æquiparentur; quare Anthriſcum latiora folia ſcandice Plinij ſententia habere oportet, minusq; odorata: nam ideo Anthriſcus non eſt eadem planta quæ Scandix, quia non habet tenuiora & odoratiora folia, vt Scandix, ſed latiora, minusq; odorata. Oritur & in Valuenſium montibus, ibique planam florum vmbellulam habere obſeruauimus. *Lib. 21. c. 22.*

Echinophora πυκνόκαρπος *an Dioſc. Gingid.* *Cap. XXV.*

SI Gingidij nomine decoranda eſt planta aliqua, primum hæc inter deſcriptas à Recentioribus habere poſſe locum videri poteſt. Nulla melius ſylueſtrem Paſtinacam folijs imitatur, poſitu, inciſuris, & ipſa ſubſtantia: De qua Dioſcorides loquens, Paſtinacę ſimilem fecit ſylueſtri, tenuiorem: herbulamq; appellauit verbo βοτάνιον. Plinius verò, ſimillimam fecit, & Dioſcorides de ſylueſtri Paſtinaca ſcribens, ſimilem fecit Gingidio, latioribus verò folijs: quapropter non ſine ratione nobis videtur ſub hoc nomine Gingidij deſcribi poſſe plantam à nobis depictam, Paſtinacæ ſilueſtri ſimillimam, minorem, illa multò vt herbula dici poſſit, nec niſi vmbella differentem, qua dignoſcitur à Paſtinaca. Huius radix craſſitie, & longitudine minor eſt ſylueſtri Paſtinaca, albicãte, eſui apta, acris parum, amariuſcula, aromatico odore in mandendo, & olfactando, reſinæ odore, vel Pice; vetuſtior verò lignoſior, & in ſummo rugoſa: Folia ei prima, parua multùm, longis petiolis ſylueſtri Paſtinacæ modo hærentia, non circa medium ad ſummum denſa, ſed *Lib. 20. c. 5.* *Deſcriptio* *Sapor.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

per totum petiolum magis diuisis alis disposita, tenuioribus etiam, sed similibus incisuris: circa caulem verò latiora, & maiora primis multùm, læuia, teneriora q; Caulem mittit bipedalem ad summum sed minorem, læuem, striatum, parum angulosum, solidum, virentē, alis ab imo diuisum paribus, vt plures, ferè caules edere videatur. Horum geniculis folia circa medium breuiore petiolo disposita hærent, latiora, minusq; incisa: circa verò extremum breuiora, minora sunt, & aliquando degenerantia in longum, minusq; incisa, vel nihil, vt in pictura demonstratur. Ex singulis verò alarum geniculis longo & pedali nudo cauliculo crassiore, ac rectiore insunt vmbellæ caulem terminantes. Sed ex eodem geniculo inter vmbellæ cauliculum, & folijs hærentis folliculum caulis producitur tenuior in longum magisq; obliquum, alias alas, & geniculos eodem ordine ad finem vsque vmbellas relinquentes. Vmbellæ verò cauliculus antequam in vmbellam diuidatur, basim illi construit in quinque foliolis stellatis, quorum ora limbo albo circumdantur, eorumq; vnicum in longius duplò degenerat, & antequam flores in vmbellam expandantur, illos veluti folliculo inclusos seruabant. Ex quibus quinque etiam panduntur tenues petioli duas vncias longi, vel magis, qui vmbellæ circumferentiam terminant, intus verò tres vel quatuor minores habent, plenam vmbellam reddentes atque planam. Hi quidem petioli aliam minorem basim, quinque etiam minoribus foliolis albo etiam limbo terminatis, vt in inferioribus habent: ex qua etiam quinque breues ac multò tenuiores veluti stamina exeunt petioli, quinque stellatos flores paruos albos etiā habentes, alios internos circundantes, vt in Pastinaca & similibus: illorum verò exteriores quinque ab interioribus hoc differunt, vt bina habeant foris dependentia foliola maiora, barbulæ modo, vt Galericulati flores habent: quorum tribus exterioribus Vmbellæ circumferentiam terminantibus, maiora folia siue barbulæ dependent, Rutæ folijs forma & magnitudine ferè, quod omnibus exterioribus floribus euenit, vt vmbellæ circumferentia tota albis barbulis dependentibus circundata videatur. Quibus omnibus & si fructus subsit paruus, hirsutus, virens: exterioribus tamen quinis illis barbulas habentibus, & medio crassescit & ad maturitatem perducitur, quia forsan maiore abundant alimento, ita natura plantæ, constituente. Fructus hi crassescentes duriores aculeos habent, ex viridi albicantes, & postea flauescentes, & in summo cornicula obliquè tendentia, alba, tenera, in extremo tuberosa vt Limacæ cor-

nicula,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

nicula, circa fructus latera reſpicientia, canaliculo ſignata læui, quo deſunt aculei, quæ parte ſiccato fructu diuiduntur, ſemina intus bina oualia habentes, lata compreſſa, parum caua, acria, amara, aromatica, odorata, & reſinam olentia ſicuti tota planta. In illius vmbellæ, petiolis, & caule parum gummi hærens reperimus Picæ modo album ſapore acuto, & odore Reſinæ. Iunio floruit, & Iulio menſe perficitur Campoclari, locis incultis, ſaxoſis. Hanc videntur Recentiores pro Caucalide depinxiſſe, de qua infra dicemus, & an reſpondeat. Matthiolus pro Gingidio plantam latifoliã depinxit domeſticæ ab ipſo dictæ, & ſatiuæ Dioſcoridis perperam putatæ ſimilem, neque animaduertit Dioſcoridem non Paſtinacæ ſatiuæ, ſed ſylueſtri Gingidium ſimile feciſſe, ibi βοτάνιον σαφυλίνῳ μὲν ἐοικὸς ἀγρίῳ λεπτότερον &c. *Herbula ſtaphylino quidem ſimilis ſylueſtri, tenuior*, &c. etiam Paſtinacam ſylueſtrem folijs ſimilem Gingidio verum latioribus. ibi, σαφυλῖνος ἄγριος φύλλα ἔχει ὅμοια γιγγιδίῳ πλατύτερα, &c. *Staphylinus ſylueſtris, folia habet ſimilia Gingidio, latiora*, &c. nec aliam inter ſatiuam & ſylueſtrem paſtinacam eſſe differentiam, præter magnitudinem cultu prouenientem atque vberiore alimento. Ex quibus quantùm aliorum Gingidium differat ab hiſtoria Dioſcoridis ſatis videtur indicaſſe. Vires Gingidio has Dioſcorides tribuit, *Editur crudum & coctum, & ſale aſſeruatum, Eſt autem ſtomacho commodum, ciet vrinam, & decoctum ipſius potum cum vino veſicæ vtilis eſt*. Galenus verò. *Plurimum*, inquit, *in Syria naſcitur & editur, ſimile apud nos Scandici. Eſt autem ſtomacho valde commodum, ſiue crudum, ſiue ferueſactum edere ipſum velis: longiorem autem cocturam non ſubſtinet. Quidam edunt ipſum cum oleo & garo: quidam etiam vinum aut acetum addunt: & multò magis commodum eſt. & auerſantibus cibum appetentiam facit, ſi cum aceto edatur*, &c. & Rurſus, *Gingidium quemadmodum guſtu, amaritudine, & adſtrictione participat: itaque temperamento caliditate & frigiditate. iuxta ambas qualitates ſiccat. Et ſtomacho commodum eſt, eo quod non pauca adſtrictione participat*. Echinophoram appellauimus quia fructus admodum aſperos Echini modo proferat:-

Tempus. *Locus.*

Lib. 2. c. de Ging.

Lib. 3. c. de Paſtin.

Vires.

de Alimentis. 2.

de Simp. phar. Lib. 6

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Echinophora altera aſperior πλατύκαρπος. *Cap. XXVI.*

ASPERIORA loca hæc amat, macilenta, inculta, ſaxoſa ſiccioraq́; , & à ſuperiore differt, radice, quæ minor eſt, alba lignoſa cum cauleſcit, ſapore, & odore aromatico, at dulciore : Folijs etiã, quæ breuiori petiolo hærent, & è medio illius circa ſummum denſa magis, vt in ſyluestri Paſtinaca, parum latiora, & in aduerſa parte parum in dorſo hirſuta. Caulem habet parem ſuperiori, læuem, angulofum, ſolidum; medulla fungoſa, eodem modo alis diuiſum ; vmbellas habentem cauliculis pedalibus incumbentes, quorum baſis non quinque, ſed tria foliola limbo etiam candicante circumſepta habet, quæ folliculi vicem gerunt antequam vmbella prodeat, & longiora ſunt illis alterius plantæ, & anguſtiora: quorum tertium degenerat ſemper in longius, & in extremo inciſuris aliquot diuiſum. Ex baſi vmbella non rotunda, & plena, ſed tribus tantùm corymbis trifida, tribus petiolis: in quorum cacumine alia tria ſunt foliola minora florum baſim conficientia: & flores ſunt denſi, albi, ſtellati: & qui circumferentiam terminant, barbulas habent omnes, minores multò antedictis; & non rotundã vmbellam magnam, vt in antedicta, ſed tres vmbellulas ex ſingulis tribus illis petiolis efficere videntur. Differt hoc etiam, nam & ſi flores denſi, & plurimi ſingulis petiolis inſint, bini tantùm fructus ad frugem perueniunt, ita vt ſex tantùm in tota vmbella inſint : maiores verò antedictis duplo: ouales, compreſſi, vnguis indicis digiti magnitudine, admodum aſperi aculeis rigentibus, craſſis, pyramidalibus, pungentibus, purpuraſcentibus, quorum aliqui maiores ordine diſpoſiti, per latera læuem canaliculum relinquunt, per quem ſiccati fructus lateribus ſe diuidentes dehiſcunt, & bina ſemina oſtendunt oualia, compreſſa, magnitudine Melonis, parum ab vna parte caua, & altera conuexa, acri, amaro & aromatico ſapore. *Sapor.*

In cacumine verò fructuum bina inſunt cornicula ſiue apices recti minimi. Iunio floret, & Iulio menſe perficitur, Campoclarenſium incultis. *Tempus. Locus.*

-:: -

Echino-

Echinophora tertia λεπτόφυλλον *purpurea.* Cap. XXVII.

MAGIS hæc quadraret Caucalidi, ſi pro illa depingenda eſſet ab alijs nondum deſcripta, niſi floribus eſſet purpureis; folia quidem habet tenuiora, & antedictis omnibus minora, pluribus minutioribusq; inciſuris diuiſa Officinarum vulgari putato Dauco, in ſaxis & vetuſtis muris naſcenti, ſimilia: quare illũ, quia Daucus ſylueſtris etiam appellatur Caucalis, & hirſuto ſit caule, craſſoq; & his teneriore, eſuiq; apto, & albam vmbellam odoratamq; habeat, atque ſylueſtris Paſtinacæ modo, ſiue Dauci vulgaris clauſam, auicularum nidum referentem, vt Nicandri tralator in Theriaca vertit, facilius reciperemus,

Caucalis.

——— *& ſimilans nidum Daucus,*

Ibid. de Paſt. marina.

Vel Paſtinacæ ſylueſtri ſimilia ſemina Caucalis habere debet, eiuſdem teſtimonio;

Carpe breuem quoque Caucalidem natalibus aruis,
*quæq; adeò huic ſimilis producit ſemina * Daucus.*

** In Græco textu* σαφυλῖνυ *ſ. Paſtinaca.*

Deſcriptio

Hæc autem radicem habet tenuem admodum, albam, lignoſam, cauleſcẽs: Caulem verò lignoſum, anguloſum, ſolidum, vẽluti ſtriatum, medulla intus fungoſa, alba, hirſutum, ſed supernè rara hirſutie aſperum: alis pluribus ab imò & ſupernè diuiſum; folijs per genicula denſis, inciſuris tenuibus, lobis Officinarum Dauco, ſiue Caucalidi nobis ſimilibus, minoribus & infernè hirſutis, cauli hærentibus: ex quibus petioli ſemipedales, vmbellas trifidas habentes exeunt, abſque folijs illis baſim conſtituentibus, ſed nudi tres vmbellulas corymborum modo habentes purpureas, inter ſe diſtantes, & flores paruos admodum habentes purpuro rubentes: quibus ſuccedunt ſingulis tribus petiolis, tres fructus: vt nouem quælibet vmbella habeat; ijq; terna folia parua baſim conficientia. Fructus huius maiores ſunt ſuperioribus, rotundiores, aculeis durioribus, craſſioribus, luteſcentibus, octo ordinibus per longum diſpoſitis, intra quos breuiores, & viridiores alij ſunt; in cacumine veluti ſtellulam habent viridantẽ. Hi non per latera diuiduntur, ſed per medium, vt Fœniculi ſemina, & intus ſemina ſingula alba, oblonga, rotunda, ex vna parte canaliculata, velut Triticũ, aut Far, vel nudum hordeum, cui paria ſunt, vel oblongiora: ſapore aromatico, amaro & acri. Iulio perficiuntur, ſed Iunio floret. Alę vt in ſuperioribus ad cacumen vſque eodem modo diuiduntur. Campoclari

Tempus.

ijſdem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Echinophora quarta maior πλατύφυλλον pur.
Echinophora tertia λεπτόφυλλον purpurea

Sapor. Locus. ijſdem locis cum superiore inuenitur. Radix & folia odore & ſapore Paſtinacæ aromatico.

Echinophora quarta maior πλατύφυλλον purpurea.
Cap. XXVIII.

Deſcriptio HVIC radix eodem colore, ſapore aromatico & effigie eſt, in adultis lignoſa, paucis fibris diuiſa: Folia tamen maiora aſpera, dura, latiora, & alio modo diuiſa. Quinis vel ſenis lobis oblongis Sorbi modo diuiduntur, & ſinguli lobi trium digitorum ſunt longitudine, vnius latitudine, per ambitum profundis inciſuris diuiſi Quercus vel Heptaphylli Quinque folij dicti modo, vel alterius maioris Tordilij putati vulgò, folia præſertim quæ propè vmbellas hærent. Caulis eſt bipedalis, alis diuiſus, rotundus, ſtriatus, vt anguloſus videatur, aſper, alba hirſutie, vmbellas vt in ſuperiore trifidas, ſed breuiori petiolo, & craſſiori impoſitas; baſim habētes trifoliam, ſed iuxta flores pentaphyllam; Flores quidem purpurei, ſuperiore maiores, barbulas illas etiam habentes; quibus ſuccedunt fructus quini ſingulis petiolis, aſperi, ſtriati, vt quindecim ſingulis vmbellis inſint, ſuperioribus minores, molliores, viridioribus aculeis; Semen verò vt in ſuperiore minus & aromaticum. Eodem modo fructus diuiduntur, atque perficiuntur, eodemq́; tempore floret. Campoclari depreſſioribus locis, atque humentibus parum obſeruauimus. Huic ſimilem foliis quodammodo & florum colore pro Caucalide in Latina Matthioli editione depingitur, in Italica quidem depictam nemo vidit, niſi qui illam idea ex hiſtoria Dioſcoridis corrupta depinxit tenuifoliam. Lobellius etiam rubro flore ſimilem plena vmbella depinxit, ſed ſi eadem eſſet minus rectè depicta videretur. Nec aliquid cum Caucalide commune, vt ex ſupradictis liquet, habere videtur.

Paſtinaca echinophora Apula, & Scandix. *Cap. XXIX.*

PROPRIVS accedit hæc folijs, atque habitu ſylueſtri Paſtinacæ quàm vulgò recepta aculetæ marinæ vel littoralis Paſtinacæ dictæ, quæ in arenoſis iuxta mare degit à Matthiolo ſecundum Chrithmum putata. Hæc autem & ſi terreſtris eſt, maritima dici poteſt, vt in Tripolio dicemus. Locus quidem denſus, aſper, nitroſus, vel ſalſus, vti tota ferè Apulia eſt, maris afflatui ſuppoſita, & Cirinola

præ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

præsertim, vbi Libanotis Cachrifera, atque caule, vt Plinius notat, gummifera; Capparis, Halymus, Rhamnus, Kali, Ferula, & similes frequentissimæ sunt; quæ locis alijs minimè sponte oriuntur, nisi maritimo tractu. Campestribus siccis sterilibus tophaceis gaudet, semitis, viarum marginibus, marginumq; fossis Cirinolæ vbi à quodam Pharmacopæo *Finocchio ceruone* appellabatur. Radicem habet cubitalem digiti crassitie, longam æqualem, Eryngio similem, foris verò flauicantem intus albescentem, neruo intus tenui, cortice carnoso; sapore aromatico ferè non ingrato, cum acrimonia quadam & amarore dulci mixto; succosa in minus vetustis. Esui aptior est quam syluestris pastinaca Dioscoridis, quæ non ita carnosam, nec crassam aut molliorē habet. In nouellis radicibus adeò gratus est sapor, vt quilibet quam libentissimè vescatur, sicuti euenit cum nos Pharmacopæo illo escam esse diximus, qui se non alijs, quam ijs vesci radicibus posthac potius, quàm Carotis, gustata dixit. Olus tamen syluestre est. Folia promit Vere in terra strata Pastinacæ satiuæ nostratis, quam alij *Carote bianche & rosse* appellant, æmula; non ita ampla, minusq; lata, diuisura tenuiore admodum, carnosiora tamen, media inter marinam & terrestrem, parum acuta, leniter hirsuta, & ex viridi albicantia propter hirsutiem. Caulem crassum, cubitalem, vndique foliosum, alarumq; copia, & densitate singulis geniculis reflexum. Alæ in orbem obliquæ & resupinæ plantam conglobant, vt rotunda fit plantæ tota effigies atque coma: vt Libanotis cachryfera & rotundior. In alis verò folia minora, minusq; diuisa, carnosiora, rotundiora, acutiora, asperiora, & duriora, similia illis littoralis Pastinacæ ex quorum sinu aliæ alæ breuiores prodeunt, vt densa & orbiculata plantæ effigies videatur ob alarum multitudinem obliquè se propagantium. In illarum cacumine flores in vmbellis Pastinacæ littoralis ritu Iulio & Augusto mense exeunt lutei, ex basi sex foliolis crassis acutis, sicuti & ipsa vmbella pungentibus, in medio plantæ supra caulem primùm, deinde in reliquis alarum cacuminibus, à summo incipiētes, quare diutius floret. Septembri mense pericarpia remanent aculeata, dura sex radijs diuisa, supra quæ totidem apices eleuantur densi, qui flores erant prius, semenq; occultant ouali figura rotundum oblongum, cortice flauescente, medullam intus pullam ex flauo habens aromatico sapore. Octobri perficitur, caulisq; ab radice primis imbribus siccatus marcescit, atque diuellitur, vt locum in quo erat non reperies, vento quidem ita diuulsus vagatur per

Lib. 24. c. 11.

Locus.

Descriptio

Sapor.

Tempus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

campos globoſa ſua facie hoc adiuuante. Differt ab illa marina vul-
gari foliorum magnitudine, denſitate, atque multiplici tenui ad-
modum diuiſura, Paſtimacam magis æmulante; radice maiore, ſua-
uiore, & reliquis; & ſi ſemine ſimilis videatur. Sunt qui hanc pro
Siſere accipere malint; quibus hæc tantùm obijcieda videntur ver-
Lib. 20. c. 5 ba, quæ Plinius de Siſere refert. *Gelduba appellatur caſtellum Rhe-
no impoſitum vbi generoſitas præcipua: ex quo apparet frigidis locis
conuenire.* Natalis quidem & priuatus locus ſicuti regio hic admo-
dum conſiderandus videtur: atque in hac planta diuerſus ab hiſto-
ria, nam Apulia maritima & feruens regio eſt, præſertim Cirinola,
quæ centrum Apuliæ dicitur. Nos autem frigidarum regionum in-
digenam plantam pro Siſere depinximus in noſtro Phytobaſano,
cuius radice, quam *Carota bianca* Æquicolani appellant, vbi co-
pioſiſſima ſpontanea vicinis Caſtellis, in cibis elixa, & fixa oleo,
Piſcium ritu vtuntur, & expetunt. Sed & melle decoquunt contuſã,
ad picis ſpiſſitudinem, & duritiem, atque in placentas efformant,
ſicuti ex Amigdalis alijs locis, & illas vulgò conſimili modo *Copeta*
denominant: ori gratiſſima & ſtomacho vtilis, magno eorum lu-
cro: Mos eſt ijs etiam Decembris menſis diebus feſtis Natalis Do-
mini noſtri Seruatoris, & Ianuarij initio, noui anni ingreſſu illas
emptas affinibus, & amicis dono dare, fœlix anni initium auguran
tes. At ſi coniecturæ indulgendum eſſet, potius pro Scandice ſup-
poni poſſe videretur, ex quadam cum Paſtinaca ſimilitudine, ac
Lib. 2. de alim. Gingidio, effigiei & ſaporis vt Galenus notat, copioſam in Syria
calida regione, ſicut etiam Paulus Ægineta ait. Quod pro grato ac-
Lib. 1. c. 74 ceptum olere, & non legitimo, cum eſſet ſyllueſtre, obiectum Euri-
pidi ab Ariſtophane fuit, matrem eius legitimum olus non vendi-
taſſe, ſed Scandicem. Minus quidem olus legitimum illud eſt, quod
ſpontaneum in incultis oritur, minusq; vſu cognitum, quamuis
guſtu & cibo gratum videatur, & vtile: decurtatis ramulis depinxi-
mus, vt foliorum dilucidior eſſet aſpectus. Sed quia locus eſt Theo-
praſti de Scandice naturam addemus & plantam illi magis reſpon-
Lib. 7. c. 8. dentem. De caulium igitur differentia differens, inter plantas hu-
mi caule procumbentes, aut vt melius loquamur, ſupinum caulem
habentes, per humum proerptãtem Scandicem enumerat: ad diffe-
rentiam earum, quę recto aſſurgunt caule, & ſubſiſtunt; quarum ma-
ior pars vnicaules exiſtunt; eius verba ſunt τὰ δὲ ἐπιγειόκαυλα, καθάπερ
μαλάχη, σκάνδιξ, σίκυος ἄγριος, &c. *Alia verò humicaulia, vt Malua,
Scandix, cucumis agreſtis*, &c. Cui naturæ additis quæ ſupra retu-
limus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

limus notis ex Galeno & Paulo, qui Scandicem effigie ſimilem Gingidio dixerunt; Gingidium autem Staphylino ſylueſtri ſimile, verùm tenuius: igitur planta tenuioribus Paſtinacæ folijs, & humicaulis, ſiue ſupina, facile pro veriore Scandice ſuppoui poſſe exiſtimamus; Cui deſcriptioni & naturæ nulla melius noſtro iudicio quadrare videtur ex nobis obſeruatis hucusq; plantis, niſi illa, quam alij pro Lappa Boaria, & doctiſſ. Gaſpar Bahuinus pro Caucalide altera nodoſo echinato ſemine addidit ſuo ſynonymijs ornato Matthiolo, quæ radicem habet candicantem acrem tenuem admodum, folia & reliqua, Paſtinacæ erraticæ veriori ſimilia, profundioribus inciſuris, hirſatie rara obſita vtrinq; : caulibus pluribus quibus fruticat humi procumbens, quæ de cauſa non Vmbellas in ſummis caulibus, ſed inter foliorum alas coaceruatos edit echinatis ſeminibus candidos flores Iunio menſe locis ſaxoſis ſterilibus Puteoli, & Cirinolæ vt obſeruauimus: non enim recto caule aſſurgit, niſi ab alijs herbis impedita ramulum aliquem elatum proferat, præter ſui naturam. Ex his igitur, non eſſe ſcandicem alias plantas ab alijs propoſitas, nec ſiſerem quiſque dijudicare ſatis poterit: Non addidimus iconem quamuis exactiorem poſſemus, quia ab alijs iam eſt depicta, & facilis eſt cognitionis. Gazam hoc loco pro ἐπιγειόκαυλα. legiſſe ἐπετειόκαυλα & interpretaſſe perperam *annicaulia*, ante nos animaduertiſſe Cornarium legimus; atque nihil ad ſenſum, & materiam *annicaulia*, verbum facere quiſque iudicabit. Pro Anthriſco plantam illam in vmbroſis frequentiſsimã Paſtinacæ erraticæ & huic Scandici ſimilem, recto tenui caule, vmbellis absq; foliata baſi, minus denſis, ſemine ſimili, minus his odorata & ſapida ſupponi poſſe cenſeremus.

Scandix Theoph. Lib. 2. c. de Caucal. de

Sylueſtris Paſtinaca Daucoides Apula. *Cap.* XXX.

Deſcriptio

ADEO ſimilis hæc eſt ſylueſtri Paſtinacæ Dioſcoridis, vt quilibet pro ea facilè decerpat, niſi floridam inuenerit. Folia quidem admodum ſimilia, tàm ima, quàm caulem cingentia, vt niſi minora parum paucioribus lobis diuiſa, quod id omnibus obſeruauimus, eadem viderentur; etiamq; difficilis eſt dignotio. Caulem habet rubeſcentem alba hirſutie aſperum, alis diuiſum; in quibus folia maiora ſylueſtri Paſtinaca, paucioribus longioribus, atq; aduncis lobis diuiſa degeneribus, quibus differre videtur; vmbellas ex baſi foliorum lacinijs interſecta, vt in vulgari, rotundas, planas,

magnas,

magnas, maiores reſpectu plantæ; floribus ex albo obſcurè purpuraſcentibus depictas: medium illud croceum habentes vt in Dioſcoridis Paſtinaca ſyluestri. Semine verò differt oblongo anguſto non echinato, ſed hirſutie quadam aſpera, minuta albicante obſito: Quare potius Dauco, quàm Paſtinacæ ſimile ſemen quod viride purpuraſcit etiam: guſtu amarum, odorumq; parum in mandendo. Vmbella non in totum conglobatur areſcens, & clauditur, vt in vulgari, ſed minus, vt Auium nidum cauum repræſentet, vt Daucus ex Nicandri Latina tralatione metrica. *In Theriaca.*

Et ſimilans nidum Daucus,

Iulio menſe floret Cirinolæ cum congeneribus, Auguſto ſemen perficit. nec frequens admodum ſed rarior. Radix lignoſa alba dulcis aromatica, Poſſet hæc Plinij adaptari deſcriptioni, qui de Daucis loquens, ait: *Si iam maximè tertium genus facere libeat; eſt ſimile Staphylino, quod Paſtinacam erraticam appellant, ſemine oblongo, radice dulci.* Quod quartum genus eſſe deberet, vt idem ait, de radicibus loquens cartilagineis. *Eſt & quartum genus in eadem ſimilitudinem Paſtinacæ quam noſtri Gallicam vocant. Græci vero Daucon: cuius genera etiam quatuor fecere.* Sed non deſunt etiam aliæ varietates Dauco affines magis aromaticæ, vſu potius recipiendæ. *Locus. Tempus. Lib. 25. c. 9. Lib. 21. c. 5.*

Daucus Secundus Dioſcoridis. Cap. XXXI.

TRES à Dioſcoride Dauci ſpecies numerantur, quorum primus Creticus, Fœniculi folijs minoribus: alter agreſti Apio: Tertius verò Coriandro. Plinius verò & ſi quatuor genera eſſe à Petronio Diodoto tradita referat, in duas tamen in ſumma differentias diuidere videtur. Quorum alteram primam Dioſcoridis, folijs ſcilicet fœniculi in ſiccis ſaxoſis meridianis oriri tradit, non ſolum in Creta, vbi probatiſſima, ſed in Achaia etiam. Reliqua inquit genera, ſub alterâ & ſecundâ differentiâ comprehenſa, quam generis nomine comprehendit, & ideò plures ſpecies continentem; vbique naſci in collibus terrenis, limitibusq;. Ex quibus innuere videtur plures eſſe ſpecies, ſub ſecunda differentiâ, quam Coriandri folijs facit, ſub quibus & Apij foliis ſimilia Coriandro affinia intelligere etiam poterimus. Nam & Ranunculus qui Coriandri folio eſt, Apium niſus, & ſylueſtre dicitur ob foliorum ſimilitudinem. Horum primum genus, Fœniculi folio, ſemine Milio ſimile eſſe *Lib. 25. c. 9*

ait.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

ait. Secundum verò Coriandri folio ſemine Cumini modo, omnia feruida, ſed ſecundi vehementius. Tradit deinde ſtatim Plinius, & tertium genus Dauci ſimile Staphylino, quod quartum eſſet, niſi ſub ſecunda diuiſione plura genera duo ſcilicet, Apij, & Coriandri folio compræhendiſſet, ob aliquam inter illos ſimilitudinem, quæ à Dioſcoride rectè diſtinguitur. Atque ita tertium Dauci genus Plinij, quartum eſſet Dioſcoridis, & Diodoti, quod forſan erit ſimile, vel idem cum Caucalide vel Daucalide, vt in aliquibus legitur, qui ſylueſtris Daucus appellatur, à Dioſcoride, & Galeno: cùm tertium genus Dioſcoridi ſit Coriandri folio, à Plinio in ſecunda diuiſione reliquorum generum relatum. & Quarta hæc Dauci ſpecies, eſt quarta etiam ex cartilagineis radicibus, vt Plinius refert. *Eſt & quartum genus in eadem ſimilitudine Paſtinacæ, quam noſtri Gallicam vocant, Græci Daucon, cuius genera etiam quatuor fecere.* Lib. 19. c. 5. Et alibi, *Dauci genera quatuor fecit Petronius Diodotus, quæ perſequi nihil attinet, cum ſint differentiæ duæ, probatiſſima in Creta, mox in Achaia, & in ſiccis vbicunque nati, Fœniculi ſimilitudine, candidioribus folijs, & minoribus hirſutisque. Caule pedali recto, radice ſuauiſſimi guſtus, & odoris. Hoc genus naſcitur in ſaxoſis meridianis. Reliqua genera vbiquè naſcuntur terrenis collibus, limitibusq; nec niſi pingui ſolo, folijs Coriandri, caule cubitali, capitibus rotundis, ſæpè pluribus, quàm ternis, radice lignoſa, & cum aruerit ſuperuacua. Semen eius Cymino ſimile, prioris Milio, album, acre, odoratum omnibus feruens. Secundum priore vehementius eſt, ideò parcè ſumi debet. Si iam iam maximè tertium genus facere libeat, eſt ſimile Staphylino, quod Paſtinacam erraticam appellant, ſemine oblongo, radice dulci.* Lib. 25. c. 9. &c. Quare abundare in Dioſcoridis textu, & ab aliquo adiuncta cenſeri poſſunt, putante idem eſſe tertium genus Dioſcoridis & Plinij, verba illa, ἐφ' ἧ σκιάδιον ἐμφερὲς σαφυλίνῳ. σπέρματος ἐπιμήκους πλῆρες ὡς κυμίνου δριμέος. *Supra quod* (caput ſ. antedictum) *vmbellam ſimilem Paſtinacæ, ſemine oblongo plenam, vt Cuminum acri.* Antea quidem totam plantæ delineationem expreſſiſſe Dioſcorides videri poteſt, cùm plantæ flores deſcripſiſſet, & capitellum, & ſeminis ſimilitudinem his verbis, Τὸ δὲ τρίτον εἶδος κορίῳ φύλλα ἔοικε, καὶ τὰ ἄνθη λευκὰ, κεφαλὴν δὲ ἔχει καὶ καρπὸν ὅμοια ἀνήθῳ. *Tertium genus folijs Coriandro aſſimilatur, & flores albos, & caput & fructum ſimiles Anetho.* Quomodo nunc ſupra caput in quo ſemen habet Anethi, vmbella ineſſe poteſt Paſtinacæ, & ſemen Cumini? Sed perijſſe verba aliqua in Dioſcoride potius vel ex Plinij

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

textu excerpta irrepsisse credendum est, non sine maxima rei Herbariæ iactura. Vtinam Dioscoridis textum incorruptum haberemus in omnibus capitibus, quæ à translatoribus siue interpretibus cum Plinij, Theophrasti, Galeni & aliorum textibus collatione, pro eorum intelligentia omnia subuersa & corrupta, etiam quod in aliquibus emendata & restituta videantur: non ideo genuinus textus habetur. Habemus ex Vetusto barbarè tralato Dioscoridè alphabetico ordine digesto, cum additionibus Petri Paduanensis Venetijs Impresso 1514. ab Arriuabenis, de Dauco caput, in quo quatuor genera enumerantur his verbis, *Daucus calidæ est virtutis, & extenuatoriæ, vrinam, & menstrua prouocans, & partum deducens, folia habet similia Fœniculo sed minora, & tenera, & virgam duarum palmarum, in qua virga est caput simile Coriandro, florem album habens, in quo est semen quasi pilosum in magnitudine Milij, minutum, asperum, gustu viscidũ, & odoratum: radix est illi vnius digiti grossitudinem habens, longa duabus palmis, nascitur in locis asperis, & solanis. Sed vnum genus Dauci simile est Apio agresti odoratum, viscidum & calidum, sed melius est Creticus de quo supra diximus. Est & tertium genus Dauci, folia similia habens Coriandro, & florem album, in cuius capitello simile semen est Anetho. Est & aliud, quod semen habet oblongum, & graue sicut Cyminum agreste, & cunctis omnibus supra seminibus calidius est*, &c. Ex quo manifestè apparet Dioscoridis textum esse corruptum omnibus in vulgatis, & mutilum. Secunda quidem species Dauci Dioscoridis Apij folio, à Plinio sub eodem genere secundæ diuisionis quasi congener, vel species illius Coriandri folijs reticetur: quapropter ex ipso Dioscoride petenda sunt signa, atque hæc tantùm adducit. *Alter verò Apio agresti similis, aromaticus, acris, odoratus, & gustanti feruidus.* Cui tàm breuĩ delineationi dubium remaneret, an similitudo Apij agrestis sit nè foliorum, vel ipsius seminis, quod fructus hîc Dioscorides appellauit, καρπὸς, δριμύς Et de secundo ait, ὁ δέ τις, αὐτῦ ἐςὶ σελίνῳ ἀγρίῳ παραπλήσιος, *Alter huius est Selino syluestri adsimilis*. Quare relatio videtur ad verbum καρπὸς, *fructus*, seminis primi scilicet, nam masculino genere dicitur, & amplius qualitates adiectæ odoris, & saporis fructum potius siue semen respicere viderentur: nisi Daucus etiam masculino genere esset, atque in primi delineatione, & tertij de foliorũ figura disseruisset, antea quàm de fructu; cuius in primi descriptione de odore, & sapore, non de figura disseruit. Quare primam similitudinem Apij agrestis non ad

fructum

fructum, ſed ad folia reſpicere dicemus, reliquas verò ad totam plantam & fructus. Cuius delineationis notæ hæ ſunt ex Dioſcoridis textu deſumptæ, Ο δέ τις αὐτοῦ ἐςὶ σελίνῳ ἀγρίῳ παραπλήσιος ἀρωματώδης, δριμὺς καὶ εὐώδης γευομένῳ καὶ πυρώδης, διαφέρει δὲ ὁ κρητικός. *Alter verò huius eſt Apio agreſti aſsimilis, aromaticus, acisr, & odoratus, guſtanti feruidus. præfertur verò Creticus*. His reſpondere videtur planta illa Cretica, aut Veneta pro Macedonio Petroſelino accepta, quæ folia Apio vulgari ſimilia habet, ampliora, copioſioribus lobis, rotundioribus, magiſq; ſerratis, nitidis, Coriandrinis æmulis, vel Hircinæ ſaxifragiæ ante quam caulem edat, albicantibus, ex radice longa, craſſa, alba, rugoſa, lignoſa, pedali, acri ſapore. *Deſcriptio*

Caulem verò poſt multos à ſatu annos promit nobis cubitalem, craſſum, hirſutum, alis diuiſum frequentibus, rotuudam effigiantem comam, vmbellis candicantibus refertam, ſemine verò paruo, hirſutie alba obſito, oblongo ſaifragiæ Hircinæ ſimili, odorato, aromatico ſapore, acri, feruido, & Cuminum ferè reſipiente guſtu: viribus efficaciſsimis, vt Neoterici, pro eliciendis vrinis admodum efficacem prædicent, ideoq; Petroſelinum putauerint. *Sapor. Vires.* In hortis à noſtris colitur, Macedonici Apij nomine propagato, ſed nobis Dauci ſecundi nomine retinendo, quamquam & tertij ſimilitudinē etiā referre videatur, vt dicemus. His quidem patebit longius aberraſſe, qui Theophraſti putatam Libanotidem Apij folijs, Angelicæ dictæ proximis, foliaceo ſemine, non rotundo præditam depinxerunt; magis Silphij ſpeciem referentem, ſicuti eſt ipſa Angelica, de qua alias dicemus. Vires ex Dioſcoride. *Semen omnium vim habet calefaciendi. Menſes & fœtus, & vrinas ducit potum: tormina diſſoluit: tuſſes dinturnas mitigat. Auxiliatur etiam commorſis à Phalangio potum cum vino. Diſcutit quoque tumores in cataplaſmate impoſitum. Et vſus quidem aliorum ſeminis ſolum eſt, in Cretico verò etiam radicis, quæ maximè aduerſus venenatas beſtias bibitur cum vino.* *Vires.* Galenus verò non alium Daucum cognouiſſe videtur, quàm Staphylini ſpeciem, cui viribus ſimilem fecit. Quòd autem planta hæc Macedonicum Apium referat Lobellius & Pena dubitant, viribusq; inefficacioribus Apio ſatiuo fecerunt, verùm guſtu nobis acrimonia ſatiuum Apium non parum ſuperare viſum eſt huius plantæ ſemen, ad Cumini ſaporem & odorem accedens ſtatim linguam mordicans, vt non ineptè Daucus ſit iudicandus effigie atque ſapore, & viribus. cæteris plantis pro Dauco ſecundo receptis præferendus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Daucus Tertius Dioſcoridis , Secundus Plinio.
Cap. XXXII.

TERTIVS iſte Daucus ſic à Dioſcoride deſcribitur. *Tertia verò ſpecies Coriandro folijs aſſimilatur, & floribus albis: capitellum verò habet, & fructum ſimilem Anetho* . Quæ lectio eadem eſt cum antiquo textu ſupra relato. Reliqua verò verba quæ leguntur, ἐφ' ᾗ σκιάδιον, &c. vt ſupra retulimus corrupta, vel adiecta eſſe videntur , & aliud genus, quartum ſcilicet, conſtituere videntur. Plinius vero, *Reliqua genera vbique naſcuntur terrenis collibus, limitibusq́, nec niſi pingui ſolio, folijs Coriandri, caule cubitali, capitibus rotundis, ſæpè pluribus quàm ternis: radice lignoſa, & cum inaruerit ſuperuacua . Semen eius Cumino ſimile, prioris Milio, àlbum, acre , odoratum , omnibus feruens* . Ex quo differentia dicitur in ſemine in hoc Cumini , in Dioſcoridis verò Anethi, quod minus eſt , atque rotundius . Ex quibus notis ſimul iunctis facilè quiſque iudicabit plantam hanc magis alijs reſpondentem eſſe Dauco à Dioſcoride tertio loco deſcripto, à Plinio verò in ſecunda diuiſione tradito. Natalis quippe locus primùm, in quo inuenimus in Syluestribus, reſpondere videtur, Campoclari quidem per colles nigro terreno refertos , herbidosq́; quamquam ſaxoſos frequens Vere, ac etiam in limitibus propè D. Rocchi ædem & in horto feudali tunc noſtro eruimus . Radice alba , læui, tenui Paſtinacæ vel Raphani, quæ lignoſa efficitur cauleſcens aromatica, guſtu acri, ſed parum hircino, & linguam vellicante , qui ſapor cum areſcit & lignoſa efficitur euaneſcit, ideo ſuperuacua à Plinio tunc reputatur, & rectè. Folia emittit læuia, rotunda, Coriandri æmula, rotundiora & longiore petiolo hærentia, primùm ſingula , deinde vnica loborum interceptione, tertiò bina, deinde ternis , & quaternis hinc inde lobis minus rotundis, & anguſtioribus diuiſa. Caulem emittit bipedalem, & ampliotem alis diuiſum, rotundum, læuem, ſolidum , Fœniculi effigie , fungoſa medulla alba , in imo ex viridi obſcure purpurante: folijs interceptum alternatim minoribus , anguſtioribus, magisq́; inciſis, in ſummo vmbellas albas habentem plures ſine baſi vt Anethi, [nec enim numerus ita ſtrictè eſt obſeruãdus] rotundas longis petiolis hærentes, atque dum corymboſæ, nec adhuc floridæ, teneriores, in terram inflexæ decumbunt: cum autem florere incipiunt eriguntur, atque dilatantur, flores oſtẽdentes Iulio mẽſe denſos,

Lib. 25. c. 9.

Locus.

Deſcriptio

Tempus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

densos, minutos, non dissimiles Anetho: semina deinde perficientes parua albicantia, hirsuta Aniso similia, magis quàm Anetho, & Cumino, & si eadem, specie videantur, superioris Dauci æmula: gustu acri admodum, odorato, Cuminum & hircinum quid resipiente. Variat hæc ijsdem locis orta folijs in caule maioribus, ita profundè incisis ac tenuiter, vt foliorum nerui à carne distincti sint omnes, ita vt in huius plantæ folijs propè vmbellas conspicitur, & folij exemplo segregato; Pastinacæ diuisuras quodammodo imitante, nec ideò diuersa est planta, tam diuersa & tenuiore, quæ rarior est, effigie. Quartum verò genus ex genere Pastinacæ, variè ab antiquis traditum, variè à nobis distinguendum, nam Theophrasto, Daucus est nigra nobis Carota dicta, quæ satiua est. Plinio verò syluestris Pastinacę similis quarta species, Daucus à Græcis appellatus, à Romanis Gallica. Galeno verò similis etiam est, vel idem, Staphylinus, & Daucus: quem apertè his verbis pronuntiauit. *Daucus, quem aliqui Staphylinum vocant, syluestris minus esui aptus est, quàm satiuus. Sed in omnibus vehemētior.* Et de Alimentis secundò. *Est autem Daucus Staphylinus syluestris.* Qui cum Caucalide affinis admodum erit facie viribusq; vt supra diximus, & idem Galenus refert, his, *Caucalis, quam aliqui Daucum syluestrem nominant, Est enim similis ipsi sapore & facultate.* Facie verò seminis vn Nicander loco supra citato. Ex his igitur Recentiorum Daucos putatos minus veris respondere quisque iudicabit. Differt hæc ab Hircina saxifragia natalibus, magnitudine caulis & foliorum, atque odore, huius enim folia hirci virus non reddunt. differt etiam ab altera sassifraga pimpinella non fœtida, cuius folia maiora, nec in summo ita dissecantur, sed rotundis lobis tantùm diuiduntur.

Sapor. *Varietas.* *Lib. 9. c. 22 & c. 15.* *De simpl. phar. lib. 7*

Myrrhis Æquicolorum noua. Cap. XXXIII.

ESCVLENTAM plantam Cicutæ simillimam omnibus sui partibus præter semen, odoratam, & minorem, Myrrhidi notis accommodatiorem haud habemus. Hanc in Æquicolorum Villis secus viarum margines, & sæpes, atque maceries frequentem cum Cicuta, vt non nisi peritus, & naribus experiatur, haud facilè caulescentem dignoscat, atque à Cicuta distinguat. Radicem habet albam, oblongam teneram, in summo crassam, paucis fibris diuisam atque tenuibus, per obliquum rugosam in summo, facilem vulsu

Locus. *Descriptio*

sapore

ſapore dulci aromatico, parum graui, vel medicato, guſtu non inſuaui quodammodo ad Carotam accedente. Folia prima ex ſemine admodum breuia, & diuiſura rotundiore veluti Fumariæ, at poſt quatuor, vel quinque in bipedalibus petiolis cauis Cicutæ modo, atque canaliculatis, in imo latis ſuccoſis, admodum maiora & ampla Cicutæ æmula, minora verò, læuia ſplendida præſertim infernè, ſed neruis & petiolis hirſutis, rara, mollique hirſute alba: folia verò ſupernè antequam edat caulem Aprili menſe maculoſa euadunt, albicantibus veluti calce infecta, ac etiam purpuraſcentibus maculis; atque tunc tenella Cerefolij vice legunt, eduntq; in acetarijs, *ſylueſtre Cerefolium* appellantes: guſtu ſimili, parũ amariuſcula. *Nomen.* Caulem edit altum bicubitalem Cicutæ æmulum, atque ferè parem locis terrenis, in ſaxis verò breuem admodum & bipedalem, atque tenuem: terrenis craſſum pollicis magnitudine, tenerum læuem, rotundum, inanem, ſuccoſum, eſculentum, dodrantalibus interſtitijs diſtinctum geniculis, in quibus folia maiora, maioribus ante caulem editis, petiolis hirſutis amplis quoquo verſu bipedalibus, ac etiam longioribus, Cicutæ folijs, niſi minora parum eſſent, admodum ſimilibus. In ſummo alæ multæ ex foliorum ſinibus prodeunt, atque hoc à Cicuta differt, quod vmbellæ ſecus alas poluſtris Apij ritu hærent, non in ſummo vt in Cicuta & alijs Vmbelliferis. Flores albi, tenues, ſeminibus inſidentes: ſemina verò oblonga, hirſuta, duplicia, rotunda, Aniſi modo, vel Dauci, aſperiora, veſtibus hærentia, cacumine longo, ſapore aromatico acriparũ, & dulci, amarore quodam mixto non ingrato. Martio germinat, Aprili folioſa, & Maio Caulem profert, qui non eſt maculis infectus vt in Cicuta obſeruatur, ſed albeſcens: flores & fructus Æſtate *Tempus.* profert. locis exit meridiei expoſitis, vt eſt Æquicolorum poſitus Villarum. Hanc præ cæteris Myrrhidis notas explere toto habitu, & guſtu videtur, non enim aliæ ſemine oblongo admodum putatæ *Lib. 24. c. 16.* Myrrhides non aſpernendæ, ita Cicutæ ſunt æmulæ, vt ſimillimæ dici poſſint folijs, & caulæ, vt Plinius notat, & Dioſcorides ſimilem, & radice cibo ſuaui his verbis. Μύῤῥις οἱ δὲ μύῤῥαν καλοῦσιν, τῷ καυλῷ καὶ τοῖς φύλλοις ἔοικε κωνείῳ. ῥίζαν δὲ ἔχει ἐπιμήκη, ἁπαλὴν, περιφερῆ, εὐώδη ἡδεῖαν βρωθῆναι. *Myrrhis, quam Myrrham appellant, caule, & folijs aſſimilatur Cicutæ. radicem habet oblongam teneram, rotundam, odoratam, in cibo ſuauem.* Plinius, *Myrrhis quam alij ſmyrrhizam, alij Myrrham vocant, ſimillima eſt Cicutæ caule folijsq. & flore, minor tantùm & exilior, cibo non inſuauis.* Quibus Myrrhides ſupradictę

oblongo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

oblongo ſemine haud caule Cicutaceo ſimili ſunt, nec radice tenera, ſed dura quamquam aromatica; Cicutariæ verò depictæ potius fœtidæ & Cicutæ, quam Myrrhides appellandæ. Vires ex Dioſcoride *Phalangiorum morſibus ſuccurrit eadem, ſ. radix, in vino pota. Purgat deinceps à puerperio fœminas. Trahit & menſes. Eadem cocta in ſorbitionibus tabidis commodè exhibetur. Quidam narrant ſi ea in peſtilentibus conſtitutionibus, bis aut ter in die, cum vino bibatur, auxilio eſſe, vt ne quis à morbo tentetur.* Plinius verò præter ſupradicta, addit, *Vlcera quoque in facie aut capite ſuccus eius in aqua triduo maceratus ſanat.* Galenus, *Myrrhis quam alij Myrrham nominant, odoratam & dulcem radicem habet, quæ & menſes mouet, & quæ in thorace & pulmone hærent repurgat, vt ſit ex ſecundo ordine calefacientium, habens etiam quid tenuium partium.* *Lib. 24. c. 16.*

Petroſelinum, ſiue Apium hortenſe vulgare, idem eſſe cum Antiquorum Apio ſiue Selino, non autem Dioſcoridis Petroſelinum. Cap. XXXIV.

MAXIMA etiam adhuc Recentiorum extat controuerſia de vero Petroſelino Macedonico, atque hucuſq; alij hortenſe Apium noſtras receperunt, vt Germaniæ Officinæ, ſicut ab Auctore Germano, qui Emblemata in Dioſcoridem ſcripſit aſſeritur: idemq; Marcellus Virgilius etiam putat. Itali noſtro verò Creticã vel Venetam plantam Apio vulgari maiorem admodum, latioribus folijs, rotundioribus lobis, illiſq; circumſerratis, ſplendidis Coriandrinis, albeſcentibus; caule craſſo hirſuto, alis vndique multum diuiſo, cubitali, vt rotundam efficiat comam, albicantibus vmbellis ornatam, & ſeminibus ex cæruleo albicantibus hirſutie; ſapore velut Cumini, acribus multum. Quam pro Dauci ſecunda Dioſcoridis ſpecie ſumere verius poſſumus, vt ſupra diximus. Nũc autem Theriacæ recenſor nouus Euangeliſta Quatramius putans nouam ſe opinionem proferre, magiſq; veriorem: vulgare iterum ſatiuum Apium, quo in condimentis totus orbis terrarum vtitur, & vtebatur antiquitus, vt à Plinio refertur, pro Petroſelino reuocare conatur noſtris regionibus, ac pro Apio hortenſi Eleoſelinon ſpontaneum, ſed mangonio Geoſelinum factum, Dionyſij forſan nigrum Apium breuioris radicis omnino deteſtandum, atque ab vſu repellendum, vt Plinius idem tradit: Nec animaduertit, ſe magis, atque magis erraſſe, vt ex ſequentibus patebit. Et vt eiuſdem *Lib. 20. c. 11. Ibid.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

vtamur argumentis,(vt ſua elixetur,vt vulgo dicimus,aqua:)illius relata referemus. Et primo neſcio,an κακόδαιμον fuerit, qui mentem illius falſis idæis,ac diuinationibus repleuerit,vt tam falſa, & diuinata referat. Et quo textu probabit Theophraſtum pro ſatiuo Apio, Dioſcoridis Petroſelinum Macedonicum intellexiſſe, & deſcripſiſſe? Nullam quidem de Petroſelino in Theophraſto deſcriptionem inueniet,nec ex Plinio,qui ad verbum Theophraſtum exarauit. Quatuor quidem Apiorum genera deſcripſerunt,vt etiam à Dioſcoride factum eſt,nullam de Petroſelino pro Apio mentionem facientes: ſed Apium ſatiuum folijs variare dixerunt, vt iam cognouit Quatramius & refert;quod prolixius eſſet referre. Preterea quomodo ſcit,an ad aures noctu retulit Theophraſti Genius Quatramio?(vt de Homero tradit Ennius poëta,)in ſexto capite lib. 7. hiſtoriæ plantarum ſe aliter de Selino,quàm in capite 4. eiuſdem libri ſenſiſſe? Atque cap. 6. intellexiſſe de Selino,quod Geoſelinum nos appellamus ab ipſo propoſitum Selinum,& cap. 4. de Apio vulgari petroſelino dicto,quod Petroſelinum Dioſcoridis fuit?qua ratione?Theophraſtus quidem in cap. 6. ait,Reliqua Apiorum genera,ſcilicet Equapium,Paludapium, & Montapium,tam inter ſe differre, quàm differunt ab Apio vrbano, à quo plurimum differunt. E quibus Paludapium quodammodo ſimile eſt Apio odore, ſapore & figura. In cap. 4. eiuſdem libri ait,Apiorum genus folijs & caulibus variare,verum omne ſyluestri ſimile eſſe:atque cap. 6. de ſylueſtris generibus, in cap. 4. verò de Vrbanis verba facere videtur.

In primo Annali.

Lib. 7 hiſt. plant.

Lib. 1. c. 9.

Amplius,textus quos adducit Theophraſti qui ait, *Apio radix ſingularis*, Et alibi, *proportione ſua altius, quàm Arbores radicat*, Et alibi, *Fruticat non anno primo, ſed bimatu.* Cur hæc non contulit cum Apio ab ipſo propoſito?An de nouo Apio ſuo Geoſelino maximo,ingrato fœtido,an de noſtrate vulgari intelligi debent? Vbi in iſto ſuo Apio maximo Cicutaceo odore radix ſingularis? cuius breuis & fibroſa ab vno principio eſt æqualiter. Vbi nam & quo loco radicem agit ſingularem, longiſſimam proportione ſui caulis? quod folia longiſſima & maxima ita habet, radicem verò breuem admodum non ſingularem ſed potius Elleboraceam, minorem ſui? Vbi perpetuò virere obſeruatum?quod poſt caulis productionem finitur. Vbi ſuaueolentia? quod potius Cicutæ modo fœtet ob humoris ſuperfluitatem?Quo loco difficillimè exit,& fruticat? cum eodem anno ſtatim in caulem abeat. Sed addamus ex Plinio textum ab eodem relatum,ibi, *Apio gratia vulgò eſt,namq; rami largis portionibus*

Lib. 20. c. 11.

tionibus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

tionibus per iura innatant, & in condimentis peculiarem gratiam habent. Quibus in terris,& quibus ab incolis in condimentis recipitur iſtud maximum?cuius non ramos, ſed folia ipſa in fruſtra ſecare oporteret, vt innatare poſſent per iura, non largis portionibus,ſed quam breuiſſimis:nulla gratia nec olentia niſi abhorrenda? An de illo Plinius intellexiſſe videtur?vel Auicenna, qui valde bonum oris odorem efficere domeſticum Apium aſſerit? Quis enim erit qui Plinij mentem verbis contrariam diuinare poſſit vt Quatramius? An ne ibi, *Apio*, addidit, in petris nato,cum dixit,*Apio gratia vulgò eſt*;cum de Satiuo intelligatur.Vel alibi ſatiuumApiũ Petroſelinum eſſe aſſerit? vel ex aliquo ex antiquioribus hoc habet? nunquam inueniet quidem. At ne nimis in refellendis argumentis immemoremur, eandem eſſe plantam *Geoſelinum* iſtud, quod ſic nos appellamus,cum Eleoſelino experientia comprobatũ eſt,mangonio variantem,atque ita excreſcentem: quippe cum in aquoſis ſpontanea ſit, atque ex aqua non adeò copioſum; habeat alimentum,quàm ex terreno refoſſo, & irrigato,vt in magnos ramos, & maxima folia, Hipposelinum ſuperantia degeneret: quod quiſque ſi à paludibus paruas plantas in horto vt fieri ſolet refoſſo transferat, non minus addoleſcere atque degenerare animaduertet: atque eò magis ſi ſemine ex illis ſatum erit, & poſtea,vt fit in omnibus ſatiuis,iterum transferatur,in maximum degenerabit. Atque in marem & fœminam diſtinguere poterit, nam vt in Cannabi ſatiua euenit, eodem ſemine aliud in caulem ſtatim non trãſlatum, aliud in fœminam in folia abiens craſſeſcere cognoſcet. Hoc non modo Cirinolæ vbi etiam ſeritur, ſed Romæ deinde obſeruatum reperimus.Nec me mouet traditio illa Quatramij,plantam hanc in ſiccis in inſula Scio prouenire, cum & pleræque paludes,& aquoſa loca Æſtate ſiccata Eleoſelinum habere inueniãtur: & iam Horti Æſtate illis aquoſiores cum irrigentur quotidie nobis videntur.Nec refert,ibi Selini nomine plantam hanc appellari, vt idem inquit, nam & ab alijs etiam Ciliciæ incolis vt ibi ruſticis & ignaris, à ſimilitudine Petroſelinum appellari tradit Dioſcorides, quod propriè Smyrnium eſt : ſicut & nobis Petroſelinum dicitur hortenſe ac ſatiuum Antiquorum Apium.Quæ nomina nobis minimè retinenda cenſentur, ſed quæ Doctioribus & Antiquioribus omnibusq; communiora. Sed noſtris nunc vtamur argumentis. Apium Quatramij Cicutaceum,non eſſe Antiquorum ApiumTheophraſti,Dioſcoridis,Galeni,& aliorum, ex Plinij verbis colligi poteſt:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Lib. 19. c. 8. teſt: ibi, *Et Satiuis autem differentiæ in folio denſo, criſpo, aut rariore, & leuiore*. Sed Apium Quatramij nullas in folijs habet differentias, Satiuum verò noſtras multis differentijs conſtare idem Quatramius refert, ex Plinij verbis. Quamquam ex mente Theophraſti, ex quo excepit Plinius non de Satiuo vnico noſtrate, ſed de omnibus ſpeciebus in horto ſatis intellexiſſe videtur, ibi generis nomine accipientis verbum illud Theophraſti *Apiorum* &c. vt ex verbis, materia, & oratione liquet, ibi concludens, *Verùm ad ſummam eiuſmodi omne ſylueſtri proximum eſt:* aliàs enim non *Apiorum*, ſed *Apij*, ſingulari numero loquutus potius fuiſſet. Et ex Plinio hoc comprobari poteſt; Omnes quidem ſpecies Apij apud Olitores antiquos etiam ſeri mos erat, atque ait: *Hipposelinum ſeri nunc in repaſtinato agro quamquam antiqui locis lapidoſis, & maceriis ſeri præceperant*. Et de Smyrnio, *iiſdem quibus Libanotis*, ſeri aſſerit. Et de omnibus ſpeciebus dixerat ex fine cap. ſeptimi, in initio, cap. octaui, vbi de ſatis in horto ad condimenta agit, *Apij*, nomen loco generis accipiens. Nec ſatiui aliam ſpeciem tradidit, quæ ab Eleoſelino, Hippoſelino, & Oreoſelino ſylueſtribus differre aliò quàm ſatu, & cultu cenſeri poſſit. Omnis enim planta è ſylueſtribus primùm allata in hortis reponitur, & ſatiua dicitur, nec ideo ſpecie differt. Atque iterum idem Plinius de Apio agens, in dubium vertens quod nam ſit Apium ad vſum recipiendum ait; *Verum apud Eruditos non aliud erutum è terra, in maiore ſententiarum varietate eſt. Diſtinguitur ſexu*, &c. alias ſpecies & differentias enumerans. Horum præter vrbanum ſiue ſatiuum à Theophraſto tres ponuntur differentiæ, à Dioſcoride quinque, nam Petroſelinũ addidit: à Plinio verò ſex, qui Buſelinum ſuperadiunxit, ab alijs minimè notatum, quod Satiuo Apio ſimile fecit, facie & viribus, differens tantùm breuitate caulis, & radicis colore ruffo. Cur & Petroſelinon, cùm eo loci, alio genere eſſe præter quatuor ſupradicta genera dixit, non ſatiuo Apio ſimile, aut idem eſſe non retulit, vt de Buſelino: quod in argumentum pro ſe Quatramius accipit? Cur diuerſas Petroſelini vires, nec Alexipharmacas tradidit, vt de Buſelino? Igitur non idem, ſed alio genere viribus & facie. Quod ibi teſtari videtur, atque ideò, *Quidam appellant*, dixiſſe dicendum eſt eo loco, non enim ab omnibus deſcriptum inuenit, vt aliàs *Græci dixerunt*, vt in Clymeno, & ſimilibus locis nolens auctores citare; & nõ quia Dioſcorides ignoraret, (vt tacitè innuere videtur Quatramius,) an idem eſſet ſatiuum Apium cum Petroſelino: quod nec

Ibid. Lib. 19. c. 12.

Lib. eiuſdem.

Lib. 20. c. 11.

forſan

forsan ipse animaduertit. Et verbum illud *Addidere*, in Buselino Plinij, non vt Buselinum in petris oriatur vt Petroselinum, declarat: sed potius orationem disiungens notat, aliud esse Apiorum genus, quod, Buselinum, appellatur: & sextum numero: à quibusdam vestigatoribus non omnibus, nomine & genere distinctum, & si paucis notis à Satiuo distare videatur, caulis breuitate & radicis colore russo; Et hæc Plinij est non extorta, neque fucata intentio. Cæterum Dioscorides de Eleoselino loquens ait, Palustre Apium maius est quàm Satiuum, sed istud Quatramij maius est Eleoselino & Hipposelino duplo ferè, nedum Satiuo vero Apio: quo etiam Hipposelinum maius esse satiuo, & Smyrnium latiora folia habere ait idem Dioscorides, quod verissimum est, vero collato Apio nostrate: Sed Quatramij Apium maius est omnibus generibus: & cum Apiū Dioscoridis sententia, minora folia proferre debet satum in hortis omnibus syluestribus generibus, caule & folijs Smyrnio minoribus, & similibus, vt sunt veri Apij. Præterea Apij veri radix à Theophrasto gratiam habere in mandendo asseritur, eamq; pro vsu coli, sed in isto Apio Spurio Quatramij non radix, sed petioli & crura foliorum vt Carduorum cruda eduntur, cum radix ita fibris tenuibus diuisa cibo sit inepta, vt vix ceruicem comedant. Adde, cur Theophrastus, si Apium verum hortense idem fuisset cum Petroselino, non dixisset. Apiorum, aliud in saxis quod colitur Petroselinū dicitur, aliud in aquis quod Eleoselinum, Aliud in montibus; quod Oreoselinum, Aliud denique propter magnitudinem Hipposelinū: cum tamen Petroselinum tacuerit? Hanc rationem fuisse cesemus, aut quia illud tunc temporis ignorabatur, vel quia si nouit, in ciborum vsu non erat, nec serebatur in hortis, vt alia quatuor genera satiua omnia vt diximus, sed potius medicatum & vsu diuersū: quod Theophrastus non requirebat: At Dioscorides qui de re medica ex professo tractauit, illud adiunxit, atque vt nemini dubium ob æquiuocationem relinqueretur, sic de Oreoselino loquens ad diffetentiam tradidit. *Nec verò nos falli oportet, vt putemus Oreoselinon esse, quod in petris prouenit, Aliud est enim Petroselinon.* Et Plinius superiore capite de quatuor Apiorum generibus loquutus, in sequentis initio subiungit, *Alio genere Petroseltnon quidam appellant in saxis natum*. Ex quibus videtur quod Oreoselinum etiā in petrosis in monte proueniat; vt Dioscorides animaduertit; sed Petroselinum differt genere, & quod in præruptis saxis, non petrosis locis, oriatur in Macedonia. Hoc videtur intelligi vt nō in locis ter

Lib. 3.

Lib. 6. c. 16 de caus. plant.

Lib. 20. c. 12.

reno

reno ſaxiſq; mixtis oriatur, ſed Montium rupibus ſaxoſis, & inacceſſibilibus locis, vt Valles ſunt ſciſſorum montiũ. Sed videamus, an alia habeamus ſigna quibus illud venari poſſimus, & alijs oriri poſſit locis. Galenus hìc diligentior videtur & ſi Plantæ notas ſuo more reliquit, cũ ait, *Petroſelinon ab omnibus laudatũ eſt macedonicum, quod etiã quidã Eſtreaticũ vocant, nomine à loco, in quo naſcitur impoſito. Eſt autẽ omnino modicũ quod in illo loco naſcitur, qui præruptus eſt, & non magnus. At Eſtreaticum Macedonicum, quod ex Macedonibus ad omnes gentes defertur, modicum per Macedonam terram naſcitur. Quare quod circa mel Atticum, & vinum Falernum contigit, id etiam circa Petroſelinon accidit. Nam per omnem ferè terram mercatores mel velut Atticum, & vinum velut Falernum diuendunt. Ita enim Macedonicum Petroſelinum, cùm non iſtic tantum naſcatur, vt omnibus gentibus ſufficiat. Verum in Epiro plurimum naſcitur Petroſelinum velut in Cycladibus inſulis mel, & defertur hinc Athenas. Petroſelinum autem ex Epiro prius defertur in Macedoniam, & plurimum ac ferè totum in Theſſalonicam, atque illinc velut Macedonicum exportatur. Sed & circa vinum Falernum ſimile quid contigit. In paruo enim loco Italiæ modicum naſcitur, & tamen velut illud ipſum ſit, ad omnem Romanis ſubditam terram defertur vinum à callidis hominibus, ad illius ſimilitudinem præparatum. Quòd ſi tamen Eſtreatico Petroſelino carueris, nihilo deterius fore putes Theriaces medicamentum, ſi alterum inieceris. Non enim velut quod aduerſus venena, aut beſtiarum venenum iaculantium plagas commodum ſit inijcitur, ſed vt debili ſtomacho, & hydropicis, & alijs eiuſmodi affectibus vtile, non iuxta principalem Theriaces promiſſionem. Facit autem amariſſimam antidotum Petroſelinum Eſtreaticum, & maximè ſi recens fuerit. Præſtat enim ſicut acerrimum præ alijs Petroſelinis, ita etiam amariſſimum.* Ex quibus omnibus habemus, Petroſelinum non eſſe illud quod in Montibus, vel Montium petroſis, ſed quod propriè in præruptis Montium ſaxis, illorumq; rimis oritur. Quod non in Macedonia tantùm, ſed alijs locis & ſi non ita efficax vt Eſtreaticum. Quòd differat genere ab alijs omnibus, ſemine Ammi ſimile, quod eſt candidius & minus Cumino, Oreoſelino ſimile, quod etiã Cumino aſſimilatur Dioſcoridis & Plinij iudicio, odoratius, acrius alijs, aroma redolens, & guſtu amariſſimum ex Galeno. His notis non ſine ratione dicere poſſumus falli eos, qui vulgare omnibus Petroſelinum dictum in condimentariis vſu receptum, Culinis & Olito-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Olitoribus frequentissimum, verum Antiquorum Petroselinum censent, & paluste selinum pro vero Selino siue Apio satiuo vsurpare malunt: Quare meliore deficiente plāta donec certior ex Macedonia vel Epiro habeatur, non parum accedere videtur illa, quæ in præruptis tantum saxis Montium, & Vallium rupibus præcelsis, sole illustratis, in saxorum ingentium rimis ferè occultis, oritur multis locis, vt Obseruauimus, & præcipuè in Campoclarensium Valle sic dicta, quæ altissimis vallatur saxorum præruptis, inaccessibilibus rectisq; rupibus, & Æquicolorum montibus rupibusq; in quibus Ligusticum etiam, sed illud in eorum alueis potius oritur; illa verò in rimis angustissimis, ab incolis loci, *syluestris Anethi* nomine ob quādam foliorum similitudinem, colore cæsio Brassicæ, vel Rutę, sed odore ita hortense Apium Petroselinum dictū vulgò, referens; vt nisi oculis foliorum diuersitatem inspicias Apium verum dicas. Folia verò eò distant ab Apij folijs, quod palmipedis Anseris pes, à fidipedis Gallinæ pede, qui nudis, diuisisq; firmatur digitis, nec intermedia cartilagine digitorum interuallum, vel loborum nerui coniunguntur; sed incisa sunt folia ad imum vsque neruum, primis Anethi folijs æmula, crassiora, carnosaq. & hortensis Apij diuisura expansa, & ordine disposita. Sapore verò acriore, amarioreq. Radicem habet longam vulgari petroselino similem, magis æqualem, sapore & odore parum acriore, & amariore Caulem tenuem etiam similem, paucis alis diuisum, folijs minoribus, angustioribus, atque summum trifidis Petroselini dicti modo. Vmbellas candicantes paruas rotundas breuiores, semen simile, magis albicans & canaliculatum Cymini modo: odoratum maius acrius, aromaticum, sapore amaro admodum, vt respectu Petroselini vulgaris & reliquorum, amarissimum dici possit: magisq. Petroselinum iudicanda. Ab omnibus verò selinis tenuiora foliorū figura differt: hoc enim aliogenere dignoscitur esse. odore verò Apio simillimo, vt idem videatur; sapore simili, verùm acriore, ac amarore seminis insigni admodum, vt ab illis hoc distare etiam dicatur vt ex Galeno constat. Natalis qnippe locus apprimè quadrat: & quod insuper plus est, Recentiorum experimento efficacissimis viribus respondere videtur. Quam ab eximia vi vrinas propellendi, & efficaciter arenas, Saxifragiam nostrates aliqui, & Recentiores, non quia in saxis præruptis tātùm oriretur, appellarunt. Nam vt Galenus ait, non ad principalem Theriacę promissionem inijcitur, sed vt stomacho debbili, & hydropicis iuuet, quod sua acrimonia, & partium

Petroselini succedan. *Locus.* *Descriptio* *Sapor.* *Vires.*

tenui-

tenuitate, atque extergendi vi ab amarore insigni facillimè præstare potest. Non enim in satiuo Petroselino vulgari amaror inest, qui à Galeno requiritur, & Quatramius illæ fidus proximo suo tacuit, ne obijci ab aliquo ipsi primo intuitu posset ex suimet ipsius scriptis: ideo in longã Apij antiquorum, quam refert historiã, non addidit illam Galeni non minorem, à qua veritas elucesceret. At si diuinare licebat Quatramio, cur non potius Apium siue Petroselinum vulgare hortense idem esse eum Oreoselino syluestri Antiquorum in hortis trãslatum & cultum ob suauitatem & gratiam dixit? quod magis credendum erat, vt nos censemus; quàm idem quod Petroselinum in saxis natum: cuius nullam foliorum ex antiquis Scriptoribus notam habemus, nec reliquarum partium, sed genere differre vt Plinius retulit: Et Oreoselini folia describantur Cicutæ similia ex Theophrasti & Plinij relatione, atque ex Dioscoride ramos & capitella, cum quibus etiam folia intelligi possent, atque nostras Petroselinum vulgare vix à nouellis Cicutæ folijs distingui potest, vt sæpè fœmellæ in illud legendo decipiantur, horto Cicutam producente, illius tenella folia consecantes. Nec apud alios, neque apud Plinium legitur Petroselinum pro condimentis satum aliquando apud antiquos Olitores, cum genera reliqua Selinorum syluestria seri scripserit, quæ omnia *Apÿ*, nomine generis idem recensuit; Et speciei; aliud *Eleoselinum*, aliud *Hipposelinum*, aliud *Oreoselinum*, appellauit: *Petroselinum* seri nunquam retulit, non modo in cap. octauo libri deciminoni, sed nec in tota ipsius historia. Nec plantam aliam Oreoselino magis respondentem quisnam inuenerit vrbano satiuo nostrate Apio, siue Petroselino vulgò appellato. Et Pro Apio alio, si libuerit, satiuo alias species supponere, Catalonicam nempè, Sardam, Gallicam, Syrianam, Anglicanam, vel Turcicam dictam, atque eò magis Sardam, quæ crispo est folio, nam Apij hortensis folia ab Antiquis crispa fieri etiam refertur. His magis chartæ erant signandæ, magisq; forsan credenda. Nihil Græcè addere voluimus, vt à Quatramio præcipuè intelligerentur.

Oreoselinũ (margin)

Lib. 20. c. 12. (margin)

Apium satiuum. (margin)

Tor-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Tordilium maius alterum luteum λειόκαρπος.
Cap. XXXV.

Nominis Causa. SCVTVLORVM effigies in Tordilij semine à Dioscoride tradita, vt à Recentioribus congeneres aliæ plantæ, atque similes eodem nomine proponerentur occasionem præbuit. Ex Vmbelliferis quidem non aptiores adhuc nouimus vulgatis, quibus hanc rariorem, minus cognitam cæterisq. minimè posthabendam, nec ab alio *Descriptio* descriptam addere visum fuit. Huius radix parua est respectu plantæ fibrosa candicans, dura; sapore inter Pastinacã & Eryngiũ dulci, aromatico; Folia congeneribus affinia, verũ plãtæ congeneri purpureo flore similiora, maiora & læuiora, gustu parum acria. Caulem habet parem, ab imo alis diuisum, tenuem rotundum striatum parum hirsutum, circa imum purpurantem, sicut foliorum petioli. Folia binis tantùm lobis diuiduntur, aut ternis circa summum. Flores lutei Anethi in magna vmbella, nullas habentes barbulas magnitudine dependentes, vt in alijs. Fructus edit cartilagineos latos magnos compressos, alijs maiores, virentes: at cum perficiuntur limbo externo, & vmbilico candicante, nec hirsutos, sed læues, parum vel nihil extuberante limbo; ruffaq. linea vmbilicum diuidente. In summo Thlaspeos fructus modo infractos ad Cordis figuram accedentes, apices inde exerentes. Perfecti cum siccantur vt congeneres diuiduntur, habentq. in vmbilico singula semina compressa ouali effigie. *Tempus.* Maio floret & perficitur. *Locus.* Spontè ortam non vidimus, at cultam Romæ in Horto plantarum copia refertissimo, ac illarũ varietate ac raritate ornatissimo Io. Pauli de Alexio Neap. viri huius rei peritissimi ac indefessi, cuius liberalitate habuimus, vt nostris insereremus obseruationibus. *Sapor.* Fructus virentis sapor acrior dulcis, parum naribus & cerebro in mandendo ingratus graui aromatico gustu. Fructus & floris magnitudinem præter integram effigiem Plantæ expressimus è regione, vt illius facilior sit dignotio perquirentibus illam.

Tordilium minimum Apulum. Cap. XXXVI.

Locus. PROXIMIOR hæc vulgari Tordilio dicto, acetarijs expetito, Pimpinellæ Romanæ nomine Olitoribus, videtur semine, quàm facie. In incultis & syluula illa propè D. Rocchi ædem Cirinolæ

Aprili

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Aprili menſe. Huius radix tenuis admodum, albicans, dura, dulcis, *Deſcriptio* aromatica & calfaciens eſt. Folia Coriandrina, maiora quæ radici *Tem* proxima, hirſuta, mollia; quorum primum oblongum, rotundis crenis per ambitum inciſum, ſeſquiunciam longum, latitudine verò vnciam parum ſuperans; alterum verò duas æquat, nam veluti alcinias & incipientes lobos habet. Tertium caulis imo hærens longiore petiolo binos lobos habet diſtinctos, paruos, rotũdos ſemunciali diametro, & in cacumine folium maius & oblongum, primis anguſtius. Quartum circa tertiam caulis partem hærens, tertio ſimile; ſed minus: Quintum verò tantundem ab inferiore diſtans minus omnibus eſt, & acutius folium quod imminet. Ex illius & caulis ſinu, & geniculo ramulus exit. Caulis nudus eſt ſupra folium tertia parte, hirſutus ſtriatus, durus, tenuis, vmbellam habens ſyluestri Paſtinacæ modo cum baſi foliacea, longis foliolis hirſutis conſtructa, ipſamq. planam, & expãſam, breuibus intus petiolis, in quibus flores albi, denſi, minuti, luteis intus ſtaminibus: in ſingulis verò florum, corymbis, tres flores exteriores, barbulas habent magnas binas, vt in congeneribus, & Echinophoris ſupra relatis, quorum medio inſuut minora: & vmbella exterius pendulis barbulis ornata videtur candidis, minutis intus floſculis remanentibus. Huic ſemina adeò ſimilia ſunt vulgari, vt non niſi magnitudine differant. Duplò ſunt huic minora ſemina, & vmbilico nigriore. Maio adhuc virentia purpuraſcunt, deinde albicant, & folia decidunt è caule, vt planta cognoſci nequeat, niſi à ſemine miuutiore, ſcutulis ſimile, per ambitum exiguis extumeſcentibus granulis dẽſis vallato, vt in congenere, ſed minora omnia. Sapore aromatico, odorato, amariuſculo. Huic ſimilis videtur planta pro Syriaco *Sapor.* Gingidio folijs Bauciæ à Lobellio depicta, ſed ſi eadem eſt, imperfecta videtur.

Sideritis ſecunda Dioſcoridis. *Cap.* XXXVII.

SIDERITIS ideo dicta fuit, quia facta vulnera ferro, quod σίδηρος Græcis dicitur, glutinandi vim habet. Huius notas ſic Dioſcorides tradidit. *Etymon* Ἄλλη σιδηρῖτις κλῶνας ἔχει διπήχεις, λεπτούς. φύλλα δὲ ἐπὶ μόσχων μακρῶν ὅμοια τοῖς τῆς πτερίδος, ἀκροσχιδῆ, πολλὰ ἑκατέρωθεν. ἐκ δὲ τῶν ἀντέρω μασχαλῶν ἀποφύσεις μακράς, λεπτάς, ἐπ᾽ ἄκρων σφαιροειδεῖς, κεφαλὴν ἐχούσας τραχεῖαν: ἐν οἷς σπέρμα ὅμοιον σεύτλῳ, στρογγυλώτερον δὲ καὶ σκληρότερον. δύναμις δὲ καὶ ταύτης ἐστὶ τῶν φύλλων τραυματική. *Altera ſideritis, ramulos habet bicubitales,*

 tenues:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

tenues: folia vero in longis petiolis ſimilia in illis Filicis, in extremo inciſa, multa vtrinquè. in ſummo verò alarum propagines longas, tenues, in ſummo orbiculatas, caput habentes aſperum; in quibus ſemen ſimile Betæ, rotundius quidem & durius. Vis huius eſt in folijs vulneraria. Cui deſcriptioni quænam planta magis reſpondeat adhuc doctiores hæſitant, nec nos niſi Plinij obſeruatione adiuti veriorem propoſuiſſemus, quod alij minimè obſeruarunt: caulem ſcilicet trigonum præter alias à Dioſcoride traditas notas: ſic enim Plinius de vario Sideritidum genere loquens ait, *Aliam verò binũ cubitorum ramulis exilibus, triãgulis, folio Filicis, pediculo longo, Betæ ſemine, omnes vulneribus præcipuas.* His notis quantum reſpondeat planta Pimpinella vulgaris dicta in acetarijs & poculis expetita, & ab effectu Sanguiſorba dicta, ex ſequentibus apparebit. Radicem habet lignoſam ſubruffentem longam adſtringentem ex qua multa folia in orbem expanſa propè humum pinnata, longis ex candido rubentibus petiolis lobis vtrinquè ſenis ſeptenis, vel octonis circumſerratis hærentibus, atque in cacumine ſingulis, profundè ad neruum vſque exciſis, rotundioribus antequam caulẽ edant, & in caule longioribus, anguſtioribus, & maioribus, acutioribus inciſuris ſerrata magis Filicis folia æmulantia; ſed prima Trichomanæ folia quodammodo ſimiliora videntur, atque ſimilitudo cum Filice, ex Dioſcoridis mente erit, vt folia habeat longis petiolis multa pinnata hærentia vtrinque Filicis modo, & inſuper, quod non eſt in Filicis folijs, per ambitum ſerrata, quòd verbo ἀκροσχιδῆ expreſſit. Folia hic pro lobis accipiẽs, nã in Filice lobi ꝓpriè dici debent, nõ enim ita parũ petiolo hærent, vt huius plãtæ, qui foliorum ritu magis vt in ſorbis hærent, potius quàm loborum vt in Filice conſpiciuntur, latiorem originem ex neruo habẽtium: atque in Dioſcoride loquendi modum in hac varietate obſeruandum maximè, notauimus in noſtro Phitobaſano edito, aliàs quidẽ nec plantam aliquis vnquam reſpondentem inueniet. Verba quidem Græcè ita foliorum notas exprimunt, non autem vt in vulgatis tralationibus, *Folia in pediculis longis, ſimilia folijs Filicis, multa, ſuperna parte vtrinque fiſſa.* Aut; *Folio Filicis, numeroſo, vtrinque per oras diuiſo*, vt Ruellius vertit. Sed ſic ad verbum Græca ſunt verba, *Folia verò in pediculis longis, ſimilia illis Filicis, circumſciſſa, multa vtrinq.* φύλλα δὲ ἐπὶ μόσχων μακρῶν, ὅμοια τοῖς τῆς πτερίδος, ἀκροσχιδῆ, πολλὰ ἑκατέρωθεν. non enim vtrinque ſciſſa per oras folia, ſed folia per oras ſciſſa, multa vtrinque petiolis ſcilicet longis.

Lib. 25. c. 5.

Huius

Descriptio Huius folia toto anno nobis vireſcunt,nam & cauleſcentem,& caule viduam,& regerminantem obſeruauimus eodem ferè tempore. Caulem edit Vere ex albo rubentem longum admodum, tenuem, trigonum,quòd à Plinio acceptum referimus,ex vna ſuperficie parum veluti canaliculatum, alis diuiſum paucis in quibus lobi aut folia duplò longiora & profundè ſerrata,ex quorum initio pedales vel ampliores prodeunt petioli ſiue alæ tenues admodum habentes in ſummo capitula oblonga, acinoſa, virentia antequam flores pandantur, & poſtea floribus puniceis tenuibus ſtaminibus ſericeis conferti, quibus defloreſcentibus ſemina remanent congeſta in caput, rotunda, oblonga, aſpera, quatuor ſtrijs diuiſa, vt quatuor illis facies conſtituant, dura admodum quodammodo Betæ ſemen non denudata referentia, quibus Dioſcorides meliorem non inuenit ſimilitudinem. Capita verò ſeminibus referta nucis Pineæ quodammodo iconem reddunt. *Tempus.* Martio & Maio floret. *Sapor.* Sapor foliorũ adſtringens odoratus, & RegiæNucis medullam ſiue nucleum ſiccatum guſtu referens ad amarum & acerbum mixtum inclinante. Huius ſpecies duas faciunt recentiores, & nos obſeruauimus in Syluestribus quarum alteram maiorem, alteram verò minorem, frequentiſſima vulgaris vbique *Locus.* in macerijs, locis ſaxoſis, præruptis, tophis, in agris, vineis, & collibus vbique, ſed in Apuliæ Cirinola obſeruauimus an omnis Pimpinella quoquo tempore pilis illis raris tenuiſſimis referta eſſet, atque rariorem piloſam reperimus,frequentiorem & ferè omnem ibi ſine pilis tam cultis quàm incultis. Romæ quoque deinde in hortis abſque pilis omnem obſeruauimus. Quare non eſt omnino verum vulgatum dictum, *Pimpinella habet pilos, Saxifraga verò nullos*. Pilos illos ex abundanti humiditate tam loci quam aeris excreſcere cenſemus, in locis verò calidioribus, ſiccioribus, tenuibusq.vt Cirinolæ, ac etiam Romæ in hortis abſque pilis omnino nudam obſeruauimus. Iccirco verum cum ſit Pimpinellam non minus abſque pilis inueniri, quam piloſam, & læuibus petiolis eſſe in quibus foliola ſiue lobi hæreant, aliam de Pimpinella etiam opinionem in medium afferemus. Nouimus quoſdam ore obtorto tertiam à nobis Sideritidem propoſitam reſpuiſſe, quia vnicum tantùm in petiolo hæreret folium, atque maius, ideoq. Coriandro nõ eſſe ſimile. Quibus &ſi reſpondere poſſemus Dioſcoridem folij partem, & lobum pro folio accipere, vt de folio Hyperici quod ſimile fecit Rutæ, ſicuti de lactaria Apio, Polygono,

Ono-

Ononide: & de folio Nucis regiæ in Gentiana & similibus: de folijs Amigdalæ a contrario folium pro lobo, in Ebulo: & de Mentæ folijs in Quinque folio: de Oleæ, in Vitice: Atque eodem modo in Sideritide tertia intellexisse forsam nonne potuit? De magnitudine quis vetat, cum similitudo non in quantitate, nisi exponatur, sed effigie consistat, & Plinius, Ranunculum, qui Coriandri folio esse dixit, magnitudine ad Maluæ folia accedere scribit? atque nonne & Coriandrum vnico folio quatuor & forsam plura rotunda folia promit antequam illa in lobos diuidere incipiat. Anemone Syluestris, nonne vnico folio inuenitur? atque etiam Ranunculus? & Coriandri folio esse debent? quare reliquis respondentibus non sine ratione hanc obiectionem his refelli cēsemus viribus præsertim respondentibus. Verùm ne pertinaces nimis in nostra tuenda opinione videremur, sed rationibus quæ haberi possunt, obseruationibus, indicijs, coniecturis, ac suspicionibus potius aliquo modo probabilioribus opiniones nostras substinere ostendamus, alteram hanc de Tertia Sideritide Dioscoridis a Crateuæ historia excepta proponemus: vt scilicet Pimpinella vulgaris læuis tertiam Sideritidem Crateuæ etiam referat, quam nisi variè descripta à diuerso Auctore Crateua censemus, atque nos eodem modo eandem verbis depingemus varijs, Folijs enim ab vna radice longa copiosis longis pinnatis Coriandro similibus antequam caulem edat, esse nemo inficiabitur; atque caules aliquando plures habet leues ex candido rubentes, trigonos flores puniceos, non purpureos, pilosos, gustu adstringentes & glutinosos cum amarore quodam, vt supra diximus, & gustu percipitur. Vires admodum vulgatæ, & Neotericis notæ, vt Sanguisorbæ nomine à vi sistendi sanguinem donata sit, quas hic repetere non erit necesse, pluries tamen multis accipiendam iussimus, vt manus cultro sauciatas glutinarent, dentibus commansam vel tritam, & impositam, cum alio modo illam terere nequirent. atque citissimè nullo alio adhibito remedio solidatas. Cur autem hic Matthiolus & Lobellius non esse hanc Coriandri folijs strepant ignoramus: aut Coriandrum non obseruarunt ante caulis productionem Autumno & hyeme toto, ac Vere, aut non nouisse dicendum erit: non enim alio modo folia vtrinque disposita atque pinnata habet, & si cum caulem proferat magis laciniata emittere incipiat, vt Apio similiora, deinde ita tenuiora, vt capillaria ferè existimentur, nec illis folijs est similitudo, sed imis tantùm,

Crateuæ sideritis.

in

in quibus plantæ natura consideratur, in caule quidem degenerare ferè omnes conspiciuntur, vt vix dignosci queant, nisi ab initio obseruentur. Ex his denique non esse Sideritidem secundam Tanaceti speciem illam inodoram, quam Lobellius proposuit, neque plantam illam CaninæRutæ Lobellij & Penæ similem, vt in Italica Editione, à Matthiolo propositam, neque tertiã illã ab eodẽ affabrè depictã, fictamq. ex notis idea retentis quam alias Ranũculi speciem representare diximus, & Doctiss. Gaspar Bauhinus vt illum defenderet ad Geranii speciem accedere censet, atque vtrinque folijs vel lobis etiam est depicta. Ex hisce igitur minutijs judicium sit de sideritibus istis. Hanc secundam Sideritidem etiam fecisse animaduertimus doctiss. Rembertus Dodonæus, & quia non ita priuatim desciptionem & plantam contulit, alios recentiores forsam illius sententiæ minime adhęsisse videmus, qui potius plantarum copiam, quam electionem affectant, nec trigoni caulis notam in ea animaduertit, quæ non parui pro veritate agnoscenda

Vires. facienda est. Vires quidem ex Dioscoride eædem sunt quæ à vulgò dignoscuntur, nam recentia & sanguinosa vulnera glutinare asserere videmus. His addunt alias Recentiores, quas ex illis quis habere poterit, & etiam ex Matthiolo.

Sideritis prima Dioscoridis. *Cap. XXXVIII.*

SED quia de Sideritidibus verba fecimus, ne studiosum nouã hac nostra sententia priuare videremur, in alteram Phytobasani aliquando emendatiorem editionem, vt in animo erat, cum alijs illam vsque seruantes, amici cuiusdam monitu hoc loco addere placuit, illius voluntati obsequentes. Dioscoridis igitur primæ Sideritidi respondentem præ cæteris plantam in Phytobasano nostro pro viribus, ex his quas obseruauerimus plantas, tunc temporis proposuisse visum fuit. At plantis postmodum plurimis Marrubij more, verticillatos flores edentibus conspectis, atque perpensis; necnon & Dioscoridis textum: in animo semper fuit, Dioscoridis primam Sideritidem hucusq; minimè notam fuisse: atque interpretationem illam à nobis tunc editam, foliorum breuitate peccasse; nec verbum illud μικρότερα μέντι, rectè à nobis relatum. Non enim Sideritidis folia minora illis Marrubij esse debent, vt nos & alij doctiores putarunt; Sed Saluiæ & Quercus folijs; immo & Quercus forsan tantùm folijs, cum relatio proximiori verbo fiat, quod non affirma-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

affirmamus ob coniunctionem. Dioscorides quidem postquam Sideritidis folia similia Marrubio esse dixit; addidit, longiora esse, ac Saluiæ aut Quercus folijs æquipararari: verbum illud πρὸς τὰ τῦ, similitudinem, & comparationem denotat, verbi ἐπιμηκέστερα, Atque postmodum, ne adeò magna censerentur, subiunxit, minora parum esse illis. Quare similitudo in forma & magnitudine est accipienda, non in forma tantùm, vt aliàs censuimus: atque relatio verbi μικρότερα, Saluiæ & Quercus folijs est reddenda: Notandum insuper hoc loco Saluiæ folia pari magnitudine illis Quercus à Dioscoride censeri, non vt alij putant, diuisura. Clara hæc esse, ex Dioscoridis textu liquet, ait enim. *Sideritis, quam Heracleam vocant, herba est, folia habens Marrubio similia, longiora verò sicut Saluiæ aut Quercus: minora quidem tantillum & aspera. Caules edit quadratos, pedales, vel maiores, non iniucundi gustus, aliquantumq́. substringentis, in quibus ex interstitijs verticuli rotundi, vt in Marrubio, & in illis nigrum semen. Oritur in subpetrosis locis*; Græcè verò, Σιδηρῖτις, οἱ δὲ ἡράκλειαν, πόα ἐστὶ φύλλα ἔχουσα ὅμοια πρασίῳ, ἐπιμηκέστερα δὲ πρὸς τὰ τῦ ἐλελισφάκου ἢ δρυὸς, μικρότερα μὲν τι καὶ τραχέα καυλὺς δὲ ἀνίησι τετραγώνους σπιθαμιαίους, ἢ καὶ μείζονας, οὐκ ἀηδεῖς ἐν τῇ γεύσει καὶ ποσῶς ὑποστύφοντας. ἐν οἷς ἐκ διαστημάτων σπόνδυλοι περιφερεῖς, ὥσπερ πρασίῳ, καὶ ἐν αὐτοῖς σπέρμα μέλαν. φύεται δὲ ἐν ὑποπέτροις χωρίοις. Huic descriptioni maximè respondere videtur planta quædam in saxosis locis, sterilibus, incultis, Campoclari, C rinolæ frequentissima, alijsq́; locis similibus vbique à nobis obseruata, quæ Marrubij ritu caules edit quadratos, atque per interstitia verticillatis floribus onustos, purpurascentibus, etiamque floribus & foliolis ad cæruleum vergentibus: Folia incana, hirsuta, vt caules. Differt verò à Marrubio, colore magis incano foliorum, illorumq́. oblongiore figura: vtriculis florum amplioribus, quinis tantùm aculeis rigidioribus atque asperioribus, pungentibusque. Folijs item in radice imis, quæ Marrubio desunt, oblongis Saluiæ figura vel Quercus, ac Marrubij, & Saluiæ modo, rugosis asperis, magis hirsutis, maioribusq́. crenis circumserratis, ad illius etiam magnitudinem accedentibus; vt ab Herbarijs etiam *Syluestris Saluia* appelletur, & ab aliquibus perperã Theophrasti *Sphacelus*. Ab alijs verò quotquot scripserint, pro *Stachide*, vel *Pseudostachide* sit depicta: quamquam & nostro iudicio minus rectè depicta videatur, non enim à syluestri, sed ab hortensi planta forsan delineata. Degenerat quidem in horto sata, vt triplò maior folijs & habitu efficiatur. Huius radix parua, obliqua ingrato odore, fibris

Descriptio
Locus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

diuiſa, folia primum exigua promens longis petiolis inſidtéia, pollicari longitudine; deinde paulatim maiora, vt ad Saluiæ magnitudinem accedant; Quæ verò caulem Marrubij more ambiunt, vix petiolum habere cernuntur, minora ſatis, & Marrubij proportione, anguſtiora illis, & Saluiæ longam formam habentia, magisq. pilosa & cana, molliora q, Maio menſe floret, Æſtate perficitur. Sapor foliorum primo guſtu calfaciens, quo euaneſcente adſtringit & ſiccat palatum, odorem & guſtum non ingratum emittens: quamuis etiam nec iucundus dici poteſt illius odor parum grauis. Longè quidem à Saluiæ odore, ac ſapore diſtare guſtu, naribusq. patet; quamuis proprietate quadam illi ſimilem contra rabidi canis morſum Ætius & Paulus Ægineta fecerint, ibi *cum cyatho decocti Saluiæ, aut herbæ ſideritidis, quam heracleam appellant*, Et *cum decocto Saluiæ, aut Sideritidis heracleæ, quam aliqui Alyſſon vocant*. Quare expunctâ illa hanc reponendam in Phytobaſano cenſemus, magis hiſtoriæ cõgruentem: ἀνθρώπινον γάρ ἐστι τό ἁμαρτάνειν, melioremq. forſan, niſi hæc verior ſit, aliàs daturos, alijs plantis obſeruatis cõfidimus. Nulla quidem ex ijs, quæ rugoſis hirſutis Marrubio ſimilibus folijs videatur, Saluiæ formam & ferè magnitudinem ex ſylueſtribus refert, vt à nobis nunc propoſita planta, cæterisq. notis etiã reſpõdere videtur. Quapropter alias putatas Sideritides heracleas primi generis, quamuis viribus reſponderent, effigie nulla Dioſcoridis hiſtoriam referre ex his iam ſatis conſtat. Proponitur ab Anguillara viro doctiſſimo qui in locis illis genuinam inuenire poterat, planta albis floribus folijs ſerratis, Quercus modo; ſed quia folia ob rugoſitatem & hirſutiem Marrubio ſimilia eſſe poſſunt, ob eandem cauſam & oblongam formam, Saluiæ reſpondere; ac etiam Quercus folijs; ſed ob ſerraturas Quercus modo à Dioſcoride minimè deſcriptas, longius ab hiſtotia diſtare videtur; non enim illius inciſuras, ſed oblongam tantum formam Saluiæ parem intellexiſſe certum eſt. Iconem ex viua planta in ſylueſtribus orta expreſſimus, quibus differat ab alijs quiſque iudicabit. Hanc Herbarij Syluestris Saluiæ nomine in ſuis phytopolijs habent ac diuendunt, pharnacopæis mulierculis & Chimicis varijs eorum vſibus, iuxta eorum mentem quidam calidam, cæteri potius frigidam, alij temperatam ſed adſtringendi vi atque ſiccandi pollere. Dioſcorides heracleæ vim tribuit, vt emplaſtri modo impoſita trita planta vulnera ſine inflammationis periculo iungere apta ſit,

Tempus. *Sapor.*

Tetrab. 2. ſer. 2. c. 14
Li. 5. c. 23

Tele-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Telephium Dioſcoridis & Plinij. Cap. XXXIX.

QVID de Telephio ſentiamus, ac quænam ex nobis notis plãtis, ſuæ hiſtoriæ, facie atque viribus magis accedere videatur
Nomen. exponemus. Telephium igitur, vt ex nominis Etymo initium duca-
Etymon. mus, quia τηλέφεια τραύματα ſanare creditur, dictum cenſemus: à pu-
Lib. 27. trilaginoſis vulneribus Telephi regis, quibus medetur. Vlceribus
c.13. fiſtuloſis & vulneribus vtilis à Plinio traditur, quamuis a Dioſcoride non referatur. Id autem præſtare poſſe putamus, ob extergentem & ſiccantem facultatem quam obtinet, ac moderatè calidam, vt a Galeno refertur; & ex guſtu amaro, parumq; acri percipitur guſtu. Huius delineatio ſic a Dioſcoride traditur, cuius textus corruptus a doct. Marcello Virg. animaduertitur, ob inconcinnam verborum ſeriem, & lectionis varietatem in Plinio, tàm circa notas,
Ibid. quàm eius vſum. In Græco textu Pariſienſi cum Ruellij interpretatione aſteriſci duo notantur; & in verſione nihil; nec ab aliquo, in quibus corruptio inſit, refertur. Nos autem ita legendum cẽſemus, Τηλέφιον, τοῦτο καὶ τοῖς φύλλοις, καὶ τῷ καυλῷ ἔοικεν ἀνδράχνῃ· μασχάλας ἔχον δύο παρ' ἕκαστον γόνυ τῶν φύλλων ἐμφυομένας· ἀφ' ὧν ἄνθη μήλινα, ἢ λευκά. *Telephium, hoc & folijs & caule congruit Portulacæ: ales habens geminas in quolibet geniculo foliorum innatas: ex quibus flores lutei, aut albi.* Verba illa, post ἀφ' ὧν, κλωνία ϛ', ἢ ζ', ἀπὸ τῆς ῥίζης πλήρη φύλλων κυανοειδῶν*, παχέων δὲ καὶ γλίσχρον, καὶ σαρκωδῶν, ἄνθη*. Ex Plinio addita putamus, qui
Ibid. ait, *Telephium, Portulacæ ſimilis eſt caule & folijs. Rami à radice ſepteni, oſtoniuè fruticant folijs craſſis, carnoſis.* Quamuis plura & varia ſint Græca verba, hoc modo Latinè reddita; *à quibus rami ſex aut ſeptem, ab radice pleni folijs cæruleis, craſſis, & lentis, & carnoſis.* Nec aliquo ex interpretibus verba illa, ἀφ' ὧν, Latinè reddita videntur, quæ orationis, & hiſtoriæ inconcinnam & incongruã reddunt lectionem: & nos vertimus. Relatiua quidem videntur verbi, μασχάλας, *alas*; quæ ita coniuncta, expunctis verbis illis medijs, (vt notauimus,) additis ex Plinj lectione, cum ſequentibus ἄνθη; rectus ſenſus, & hiſtoria Plantæ percipitur: Nam ex foliorum ortu flores prodeunt, non autem rami, qui à radice, & ex folijs exire lectione vulgata ſequeretur; quod ſecundum naturam haud fieri poſſe putamus. Non enim ſi ex radice prodeunt rami, ex geniculis foliorum exeunt; ſi verò ex foliorum alis, non poterũt ijdem ex radice proferri: atque hæc ſint dicta pro textus lectione, ac interpreta-

tione,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

tione. Nos autem aſteriſco notaremus verba κλωνία, & σαρκοδῶν; aut verba illa, ἀφ' ὧν, *ex quibus* poſt verbum σαρκωδῶν, *carnoſis*, reponeremus, magis congrua verborum, orationis, & hiſtoriæ lectione. Et ſenſus eſſet; vt, *rami*, iuxta Plinij hiſtoriam, *à radice* plures, (parum intereſt, *ſeni aut ſepteni aut octoni*, legatur iuxta Dioſcoridis vel Plinij textum,) *pleni folijs cæruleis, craſſis, lentis, & carnoſis, ex quibus flores lutei, vel candidi*. Sed nunc plantam conferemus. Supradictis notis nulla melius reſpondere videtur planta niſi illa, quam nos copioſam & cultam in horto Illuſtriſsimi & Reuerendiſſimi Card. Aldobrandini, Quirinali monte obſeruauimus Romæ floridam, ac fructiferam; vt delinearemus; Quæ radicem habet craſſam, perennem longam æqualem candidam tenui cortice obductam teneram, ſed vetuſtate lignoſiorem, capite extuberante ob germinum vetuſtorum amiſſionem & nouam quotannis eruptionem, plures quidem exeunt ab radice rami firmi teretes læues virentes geniculati ſpontaneæ Portulacæ ſimiles, ſinguliſq. geniculis folia vtrinq. adhærẽt vncialibus petiolis, vel minoribus craſſis foliatis, Aurantiorum petiolis quibus folia inſident, ſimilibus, minoribus, atque anguſtioribus, in quibus folia bina ſemper inſidẽt, ab eodẽ ortu prodeũtia, carnoſa craſſa læuia effigie Portulacæ, lẽta ſuccoſa, ad cæruleum quodãmodo vergentia, ob candidam aſperginem, qua dealbari videntur ex viridi, circa radicem latiora & maiora, vt lata ſint vncias duas, & longitudine illas atque dimidiũ ſuperent: circa ramos minora decreſcentia Portulacæ paria, & in ſummo minora. Hic perpendenda ſunt verba illa Dioſcoridis μασχάλας ἔχον δύο, &c. Latinè, *alas habens geminas in quolibet geniculo foliorum innatas*. &c. Non enim intelligi debet, vt bina folia ſingulis caulis geniculis hæreant, vt aliqui putarunt; & legitur in Auricula Muris, Ebulo & ſimilibus, & rectè; ſed q̃d cuilibet foliorũ geniculo non caulis, alæ ſint foliorum geminæ ipſaque folia alarum ſinum efficiant: non enim πὰρ ἕκαστον γόνυ τῶν καυλῶν, ſed γόνυ τῶν φύλλων legitur: hæc ſi obſeruaſſent cæteri atque perpendiſſent, non plantas illas propoſuiſſent. Ex foliorum ortu igitur, Deſcriptionem proſequentes, & caulis geniculis breues bini producuntur petioli circa ſummum è medio ramulorum, in quibus primum virides corymbi rotundi parum oblongi inſident erecti, qui dehiſcentes alba folia interna exerunt parum, numero quina, ſicuti & externa illa continentia calycis vice, corymbum efficientia, pluribus croceis oblongis intermedijs tenuibus ſtaminibus capitatis productis

Deſcriptio.

ex

ex eorum centro tantundem excedentibus: Stamina quidem illa primum craſſo capite breui ſtamine cum flos hiat parum, & cauus conſpicitur, at perfectior, ſtaminibus admodum productis, capitella minuuntur, atque interna foliola floris candida croceum vnguen, dimidium folioli occupantem oſtendunt: quare non mirum ſi in Dioſcoridis textu legatur, *flores lutei aut albi*, parum aperti candidi, ſed hiantes crocei etiam conſpiciuntur. Illis marceſcentibus atque decidentibus, petioli remanent ſiliquam habentes electam, paruam, ſtaminibus adhuc remanentibus; at perficiente ſe ſiliqua, Rhaphani ſiliquam æmulante, ſtamina pereunt, petiolus intorquetur, ac ſiliqua deorſum nutat, vireſcens læuis nitida, circa extremum craſſa, atque pilum habent à quo veluti lineæ quinque per longum deducuntur q̃bus ſiliqua iam maturitatem & ſiccitatem adepta diuiditur hians, ſeminanq. dimittens oblonga plurima. Iunio & Iulio floret, & Siliquas profert, Auguſto & Septembri menſe perficitur Sapor plantæ amarus, parum acrimoniæ offerens guſtata; non multum à Capparis vulgaris Sapore alienus folijs, ſed fructu diſtat: quare ob natalem locum Saporem & aliqualem plantæ habitum ſimilem cum Cappari *Leguminosã Capparin* denominauerunt, proprium nomen ignorantes: & quia folijs alatis Fabæ folia imitari videretur, alij Fabaginem dixerunt. Radicis Sapor acerbus, parum acris ad amarum inclinans. Folia verò magis amara. Ob amarorem apud Syros, ad vermes necandos in vſu eſſe tradunt hac facultate iam clarè percipitur ſiccantem & extergentem habere qualitatẽ, cũ quadam calfactione: qua facilè à Dioſcoride atque Plinio tributas vires explere poteſt Dioſcor. vires. *Folia ad ſex horas impoſita vitiliginem curant quæ leuce appellatur. Verùm poſtea crudam ordeaceam farinam adhibere oportet. Tollunt eadem etiam vitiligines, alphos dictas, illita cum aceto in ſole: Sed vbi inaruerint defricare ipſa oportet.* Has vires & Capparis efficaciores habere videtur. Plinii verò. *Illinitur lentigini, & cum inaruit, deteritur. Illinitur & vitiligini ternis ferè menſibus, ſenis horis noctis aut diei; poſtea farina ordeacea illinitur. Medetur & vulneribus & fiſtulis.* Non eſſe ex his Thelephium, plantam illam *Craſſula* ſiue *Fabæ inuerſæ* nomine, ab aliis receptam, clarè patet: ſicuti nec erit planta illa *Scorpioides* dicta, quãuis viribus magis etiam accedere videretur, nec etiam quæuis alia planta, quæ binas alas in quolibet foliorũ geniculo nõ habeat

Tempus. *Sapor.* *Vires.*

vt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Geranium Apulum Coriandrifolio alterum odorum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

vt in noſtra planta conſpicitur, & ex textu Dioſcoridis declaratur: quibus nulla adhuc ex plantis ab aliis ꝓpoſitis p̄dita cernitur, p̄ter notas alias atque vires alienas. Huic natalis locus in ruderibus & ſterilibus tradit ur à recentioribus, nos enim in terra cultas pleraſq. plantas vidimus, atque imbecilles, & minimè frugiferas: in eodem horto in parietibus Capparis modo ſatas, benè adultas lætas, ac floribus & fructibus onuſtas plurimas obſeruauimus, maximeq. vegetas, ſatisq. indicio eſt ſaxoſis & maceriis gaudere. Dioſcorides oriri inter vites & cultis locis vere tradit, ſed eorum incolæ vineas locis ſaxoſis colere videntur; comparantur ex eodem Dioſcoride ſaxoſa loca, maceries & vineæ, vt de natali Crateuæ Sideritidis loco refert.

Geranium Apulum Coriandrifolium. Cap. XXXX.

DVodecimam hæc Geraniorum conſtituit nobis cognitam ſpeciem, Cirinolæ repertam, aliquam cum Cretico putato à Lobellio nobis frequenti ſimilitudinem habentem. Prima namque folia cum illis quadrare videntur, at reliqua latiora multum, laciniata magis Matricariæ noſtratis diuiſuris, niſi parum eſſent retuſiora, ad Coriandri propè caulē folia accedentia, mollia, hirſutie vix apparente obducta, odorata, vt Acus moſchata dicta ex eodem genere Geraniorum; longis petiolis ſubrubicundis fulta, circa radicem paruam, flauam, vel ruffeſcentem, breuem è terra parum elata, auriculas ſiue alas in imo petiolo circa radicis caput vnde oriuntur habentia rubra. Caulem profert Martio hirſutum, geniculis diſtinctum, vt Creticum & congenera, in quibus bina folia minora breuioribus petiolis ex geniculo, & binis illis etiam barbulis cartilagineis rubentibus, vt in congenere ſed maioribus. Ex quorum ſinu ſemipedalis cauliculus hirſutus atque viſcoſus exit, baſim inſidentem habens quinque partitam, ex qua petioli quatuor, aut quinque prodeunt, flores emittentes colore violaceo purpureo diluto, quinque partiti, ex hirſutis foliolis quinis Calycis vicemgerentibus, acutis in ſummo ſed non pungentibus, His fructus veluti longi, trientales roſtri Auium ſeu Ciconiæ vnde nomen corniculorum effigie ſuccedūt in imo craſſiores, in ſummo tenuiores, ac quinque apicibus tenuibus diuiſi; qui cum ſiccantur, diſrumpuntur, ac in ſemetipſos torquent ur viticulorum modo atque tunc oblongis ſetis hirſuti falcatum apicem relinquentes:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

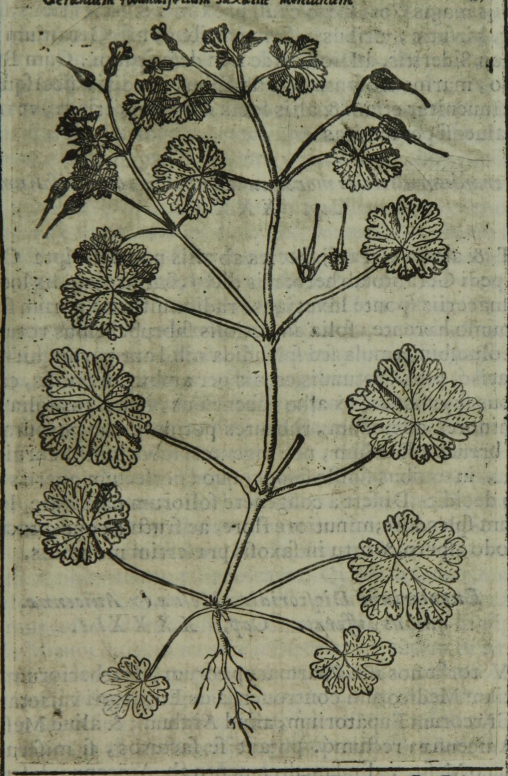

Geranium rotundifolium saxatile montanum

S

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

atque in imo semen continentes oblongum hirsutum. Maio perficitur Cirinolæ nec alibi vidimus: in agrorum siue hortorum marginibus elatis frequens. Sapore admodum adstringente. Quare hæc potius quàm illa Robertiana supponenda tertiæ Sideritis vice fuisset, folijs magis Coriandro cauli proximis & hærentibus, similibus minusq. hirsutis, viribus adstringentibus, nisi Geranium etiam esset, non Sideritis, à Dioscoride non descriptum. Cum Rhamno, Halymo, marino Absynthio & similibus in editis siccisquè locis oritur. Inuenitur etiam & aliis locis montanis etiam, vt in comitatu Valuensi per semitas.

Tempus. *Locus.* *Sapor.* *Vires.*

Geranium alterum montanum Saxatile rotundifolium. Cap. XXXXI.

EST & altera Geranij species ab alijs non descripta Columbino pedi Geranio ab herbariis dicto, similis: frigidis locis saxosis, & maceriis spontè luxurians, radice minima parum flauicante vix humo hærente: folia in petiolis subrubentibus rotunda Geranii Columbini æmula sed splendida nihil aut parum hirsuta candidis rarisq. pilis, rotundis crenis per ambitum diuisa, cauliculis pedalibus supinis ferè ex albo rubentibus, in quibus folia & flores aliis minores admodum, rubentes potius quàm purpurascentes, quibus breues admodum, nec rigentes, suboriuntur corniculi siue rostelli, in quibus simile semen, quod perfectum apertis valuulis ab imo decidit. Differt à congenere foliorum paruitate, leuore ac foliorum splendore; minutiore flore, ac fructus conceptaculo quodammodo aspero, & ortu in saxosis præsertim montanis.

Eupatorium Dioscoridis, Mesuæ & Auicennæ. quibus differat. Cap. XXXXII.

DIV torsit nos ista Pharmacopæorum, Herbariorumq. atque etiam Medicorum controuersia de Eupatorii varietate. Aliud enim Græcorum Eupatorium, aliud Arabum; & aliud Mesuæ aliud verò Auicennæ: rectumq. putant se facturos, si misceant aliud pharmaco Mesuæ, aliud medicamento ab Auicenna descripto, sic etiam à Græcis præscripto: Dioscoridis Eupatorium, vulgarem Agrimoniam iudicantes & rectè; Mesuæ verò illam à Dioscoride pro Agerato descriptam & ab iisdem etiam receptam pro Eupatorio,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

rio: & pro Auicennæ, aquaticam cannabinam sic vulgò dictam, quia prope fluenta etiam non minus quam in montibus oriatur, supponentes; an autem id rectè, & aliqua ratione sit factum ex sequentibus apparebit. Quod Dioscorides antiquior sit Arabis hisce, nedum hoc vulgò est cognitum sed ex eorum scriptis colligitur, in quibus ex Dioscoride & Galeno tam cognitionem simplicium, quàm ipsam medendi artem habuisse videntur. Quapropter minime dubium censemus communia simplicia Græcorum in sua transcripsisse: & adeò breuiter & ob linguæ & phrasis differentiam diuersè, & quod veremur impropriè in multis tralata, vt vix parum adiutorii pro herbarum cognitione colligi possit, quamquam pro virium cognitione non parum vtilia sint eorum scripta. Potius igitur ad Dioscoridis textum ab iisdem & à Galeno probatum, cum ab illo planta est descripta aut medicamentum recurrendum censemus, quàm aliios sequi nisi diuersitatis rationem adducant, eritque melioris cognitiouis. Ad Eupatorium Dioscoridis redeuntes, ita illud accuratè descripsit, vt ab omnibus sit cognitum ac vulgare; Sed, quod miramur, vsu vix receptum ab officinis. Sic enim ait, *Eupatorium herba est sarmentosa virgam proferens singularem, tenuem, lignosam rectam, nigram, hirsutam, cubitalem aut maiorem; folia ex interuallis diuisa in partes maximè quinque, aut etiam plures, folijs Quinquefolij aut Cannabis similia: & ipsa subnigra, & serræ modo in extremitatibus incisa: Fructum fert à medio caulis subhirsutum, deorsum nutantē, vt etiam vestibus hæreat siccatus*. Cui delineationi tàm sedulo relatæ, minimè poterat plāta deficere, quæ statim ab omnibus non dignosceretur. Sed differētia est, nam duæ inueniuntur consimiles plantæ, vt vix vna ab altera nisi naribus admota dignoscatur. Quarū vulgaris, & quæ vbique nascitur, inodora, vel ingrata est; Alterā verò cuius causa hæc scripsimus, adeò odorata est, & aromatica; vt vulgari sit sēper præferenda: Mirum quidem naturæ institutum, vt eâdem orā, tam breui intercapedine, vulgarem propè oppidum Campoclarensium in montis radice Septentrionali, inuenies; in Sylua quidem & colle quodam iuxta flumen Austrum respicientibus, adeò odoratam & aromaticam, vt ab illa diuersam quisque, nisi flore & fructu eadem esset, iudicaret: nec longè absunt loca nisi tribus mille passus. Sed & magis in Zagarolæ oppido iuxta Prænestem Romano agro, in eodē colle, semita, & agro, *Mainello* dicto vtranque inuenimus. Verùm si rectè expendatur, effigies plantæ, minor parum est, & rotundiore

Eupat. Diosc.

Varietas.

Locus.

lobo,ſed vix differente,colore verò pallidiore,tactu viſcoſo,& odoris fragrantia nobilior,& ſapore aromatico iucundiſſimo,adſtringente.Radice ex nigro rubente,fibroſa;reliquis verò eadem dicas.

Tempus. Æſtate & Autumno etiam inuenitur perfecta. *Deſcriptio* Huius folia, vt delineationem proſequamur, in quinque maximè partes vtrinque diuidũtur,vt Dioſcorides notat,aut pluribus veluti ſex,(verùm alios intermedios lobulos totidem habent,quorum parui fecit)& in sũmo vnicum habentia,dodrantali petiolo,ſiue neruo,hærētia,Quinquefolij,aut Fragrariæ magnitudine,& effigie,aut Cannabis recenter nati:ſed ſi totum folium in lobos inciſum conſideremus,ab radice folia exeunt longa dodrantalia fere,Centaurij maioris modo diuiſa, pinnata Fraxini modo, cui Cannabina idem Dioſcorides ſimilia fecit,in extremis oris ſerrata,hirſuta,tactu viſcoſa,odorata & aromatica.Similitudo quidem foliorum à Dioſcoride tradita,nõ totius folij effigiem,ſad partis Quinquefolio ſimilem referri debet: non enim ſi Quinquefolio ſimilem facere voluiſſet,folia primùm deſcripſiſſet in partes diuidi quinque,aut ſex,ex interuallis;ſed ſimpliciter folia Quinquefolij habere dixiſſet,& non ex interuallis diuiſa,ſed ab vno principio,quod alij minimè inueſtigarũt;nec perceperunt ex Dioſcoridis notis,φύλλα δὲ ἐκ διαστημάτων ἐσχισμένα,non autem vt in Quinquefolio, πέντε καθ' ἕκαστον μόσχον, *Folia ex interuallis diuiſa*,non vt in Quinquefolio,*quinque in ſingulo petiolo*. Caulem Vere producit ſemipedalem vnicum,ſed in vetuſtis plures aliquando, rectum, hirſutum tenuem,lignoſum, obſcurè rubentem,folijs interceptum minoribus, in ſummo circa medium duabus alis aliquando diuiſum,in quibus flores in ſpicam longam ordine diſpoſiti,botrioſi primò,& denſi;deinde caule creſcente rariùs & alternatim diſponuntur, dehiſcentesq; ſurſum elati, in quinque lutea foliola Pentaphylli æmula,minora;quibus fructus ſuboritur deorſum nutans,non diſſimilis ſemini *Scabioſæ* vulgò dictæ per longum inciſus,& ſtriatus,& pro limbo Scabioſæ cartilagineo, hirſutiem circũ habens in orbem aſperam,aduncam,denſam, vt ſiccatus dureſcat, rigeat,& veſtibus hæreat Lappæ modo. Nunc autem videndum quibus reſpondeat Auicennæ delineationi,qui ait, *Eupatorium eſt ex herbis aromaticis*,alij legunt,*ſpinoſis*,alij *piloſis*,& rectius,*& folia habet ſicut folia Cannabis, aut Quiuquefolij, & flos eius ſicut Nenufar*, &c.Et quidem ſi Dioſcoridis reſpondet hiſtoriæ, vt iam omnes conſentiunt,ſimili modo Auicennæ delineationi reſpondere videbitur,cuius notæ,floris tantùm deſcriptione,atque additio-

Auicennæ Eupator.

ne,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

ne, ab historia Dioscoridis variant, fructus notis omissis. Huic collationi plerique non respondere nostram Agrimoniam contendunt, quia flore non sit Nenuphari simili, sed hallucinantur putantes in magnitudine similitudinem inesse, quam tacuit Auicennas, cùm illis effigiei, atque colori referri debeat: ita quidem in vsu frequens est luteum Nenufar quinque partito luteo flore, sicut candido multiplici. Cur, quæso dicant, Cannabinam receperunt? Quam habet illius flos cũ Nenufare similitudinẽ colore aut effigie? Vbi nã capillarem & papposum florem purpureum Nenuphar habere reperitur? aut aliquis illi tribuit? Vbi aromaticitas, si versionem primã recipias? vbi stipticitas & ponticitas? vbi amaritudo fortis vt Aloës, si incorruptus esset textus? Cur igitur recepta? Pharmacopeorũ, Herbariorunq. inscitiã, & Medicorũ incuria. Nõ enim alia in illa est nota, nisi foliorũ quodãmodo Cannabin referẽtiũ, & nihil Quinquefolio cũ potius magis Quinquefolio similia esse debeant eiusdẽ Auicennæ iudicio; qui secundo loco, *Quinquefolio*, dixit, cum illi magis quàm Cannabi folia essent similia, non aliam quam Dioscorides descripsit intelligens plantam. His igitur eandem esse plantam Eupatorium Dioscoridis & Auicennæ satis melioris sententiæ esse conspicitur: & amaritudinis nota ex Arabo auctore alio addita Auicennæ textui vel ex Mesue censemus, qui longè aliam plantam ab illa Dioscoridis & Auicennæ descripsit, vt ex illius historia patet, sic enim ait; *Eupatorium est herba longitudinis cubiti. amaritudinis multæ, cuius folia sunt sicut folia Centaureæ minoris, viridia, sed sunt aspera & incisa; & stipes eius subtilis, & quando exiccatur citrinescit, & eleuantur super eum flores, qui sunt sicut subcitrini, longitudinis paucæ, & sunt qui dixerunt, quod Eupatorium est herba Culicum, in qua viscositas est adhærens*. Hac delineatione, atque historia, nullam aliam descripsit plantam nisi illã, quæ Coniza minor est Dioscoridi, cuius folia Oleæ effigie esse dixit non addita magnitudinis nota, & tamen longè maiora sunt folia Conizæ maioris Oleæ folijs, & Conizæ minoris: Coniza verò minor parum Centaureæ minoris folia maiora proferre videtur, & quæ caulem, cum florida est, ambiunt parua & non dissimilia, hirsuta, viscosa tactu, per ambitum parum serrata, odorata, floribus luteis pilosis oblongis, in pappum euolantibus semine perfecto, amaro acrique sapore, & culicum herba dicitur, Coniza cum sit. Non enim in Agerato Dioscoridis, quod pro Mesuæ Eupatorio Officinæ & Medici vsurpant, similitudo aliqua est foliorum cum Centaurio

Mesuæ Eupator.

Descriptio

taurio

taurio minore,cum Centuarij minoris folia ſint oblonga anguſta, effigie Rutæ oblonga vel Polygoni; nec vt Meſues ait, hirſuta aut aſpera ſunt,ſed læuia,nec in eis viſcoſitas eſt adherens, nec ab aliquo vnquam Culicum herba fuit dicta: præterea longè feruidioribus viribus eſt Ageratum, Eupatorium ab ipſo Meſue deſcriptum magis ſuperans,quàm Coniza. Hoc autem verum eſſe non ſine gaudio, in Arabico Herbario manuſcripto in quatuor tomos diuiſo apud nobilem & Doctiſs. Io.Bapt. Raimundum Romæ reperimus, dum Hyſſopi hiſtoriam quæreremus;cuius humanitati legẽtes hæc mecum gratias agant. Illius auctor *Abamad ben Abdeſſamad*, poſt Dioſcoridis Eupatorium ad verbum relatum ſub nomine *Gafet*, ſubiunxit,ex alio Auctore, *Laì*, qui ait, *Adeò inter orientales, atque occidentales medicæ rei profeſſoribus aucta eſt controuerſia de hac planta, vt illius nec certitudo, neque veritas apud illorum aliquos inueniatur. Occidentales quidem poſtremi, ac Africani Medici vice huius, plantam vſurpant, quam Barbaricè* Tarhalan *dicitur, quod eſt Tabaccum, & in hac conueniunt opinione. Ex* Iſaac ben Emran, *&* Ahamad ben abi Chaled, *Hic deteſtabilis error eſt, nam quod* Tarhalan *dicitur, à Dioſcoride lib.3 refertur, & Græcè illud appellat* Cuthira,(ita ob punctuum defectum legebatur, ſed nobis interpretẽ admonentibus an *Coniza* exprimere ijdem characteres poſſent, ob illius manifeſtam hiſtoriam, reſpondit, *Coniza* legi punctis additis poſſe:) *quod eſt* Tabaccum *arabica lingua, de quo locutus ſũ in litera. T. Sed medici aliquot Hiſpani vtuntur planta hac, de cuius eſſentia, & viribus locuti ſumus; qui occidentales medici ſunt ex regione Bœtica, illudq. eorum vernacula lingua* Arramanda *denominant. Sed medici Aracb, & Syriæ, atque Aegypti ſupradictam plantam ignorant. Et quidem aliam illi plantam vſurpant amaritudinis multæ quæ flores edit cæruleos, longos acutos, folijs rotundis tenuibus, ſimilibusq. tenuioribus folijs* Aſel, *foliorum color illius, & ramulorum ad luteum inclinat, & tota planta amariſsimo ſapore, & Aloe amarior: maioribusq. viribus, & manifeſtioris vtilitatis ad aperiendas Hepatis obſtructiones, reliquorumq. viſcerum, quàm ſit medicamentum, quod Interpretes* Gafet, *appellant, ex ſimplicibus Dioſcoridis & Galeni. Dicit* Badigures, *loco Gafet, drachmæ dimidium Aſari, & drachma & ſemis illius de Abſynthio.* Quid autẽ ſit eorum Tarhalan addemus ex eodem Auctore, vt manifeſtior ſit declaratio. *Tarhalan, &* Tarhala *etiam dicitur Barbarico nomine planta quæ Græcè* Coniza, *quod eſt* Tabaccum *Arabicè, de quo in litera,*

tera, T. dicemus. Et hæc sunt. *Tabaccum* Algafchi, *vulgus Boeticæ illud* Tabaccum *appellat, quod Barbarica lingua est* Tarhalan, *aut* Tarhala, *etiam, & est planta illa, qua maior nostratum Medicorum numerus vtitur, quod est verè Gafet: & quod Orientales illa vtantur accepi, ideoq. variant a Dioscoridis Gafet, atque Galeni. Dixit* Abuhanifa, *Tabaccum frutex est hominis statura, oritur frequens, vt non vnica inueniatur planta: folijs est angustis virentibus gummosis tactu, & illita vulneribus prosunt; ac etiā floribus esse luteis, quibus gregatim conuolent apes; atque etiam plantam hanc calefacere manifestè, atque Hepatis doloribus ex frigida causa obortis succurrere, illiusq. abstrustiones aperire, & tumores cum duritie, & ventositate, illius imbecillitate obortos discutere, roburq. addere operationibus eius. Hinc censeo alios aberrasse in hac planta, atque putasse quòd esset Gafet, etiam antiquiores medicos. At Rhasis ait, de* Gafet, *quod menstrua prouocat. Et Hæc quidem Tabacci vis est, non autem Gafet. Venenosorum animalium ictibus succurrit, precipuèq. Scorpionum, potum & illitum. Item doloribus iuncturarum. Adustos humores deijcit deuoratum, & ideo vtile calefactioni & adustioni veteri scabiei, & prurigini potus succus vel eius decoctio. Verùm quoad Tabaccum grauis odoris, quod idem est cum planta à Græcis* Coniza *dicta, quæ viribus est acrioribus, calidioribus, minusq. vtilibus Hepati. Differentiæ nota inter ipsas est odor fœtidus, nam suauis odoris est Tabaccum dicta, & vtrique parum grauis odoris inest. Sapor illius dulcis, & Conizæ acrimonia & amaror manifestus inest, & pleriq. medici vtuntur illa vice Gafet & Tabacci. Coniza quidem illa planta proprie est quæ à Vulgò dicitur frutex pulicum. Hæc ex Arabis Auctoris volumine.* Adducit deinde Dioscoridis nomen, eiusq. Conizæ Historiam trium specierum & vires subscripsit, quas addere hoc loco admodum prolixè agebatur. His igitur quæ de Eupatorijs sentiamus sentiamus satis retulisse visum fuit. Vires ex Dioscoride sunt, *Huius folia cum adipe suillo veteri trita & imposita, vlcera ægrè cicatricem recipientia sanant. Semen autem & herba si cum vino bibantur, dysentericis, Hepaticis, & reptilium ictibus medentur.* Galenus, Eupatorium tenuium partium, & secandi & extergendi vim habere dicit, absque manifesta caliditate. Hæc de Dioscoridis Eupatorio intelligenda, non autem Arabum Mesuæ & supra relati Tarhalan, siue Tabacci, Conizæ Græcis, Eupatorij Arabum Dioscoridi posteriorum.

Agri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Agrimonoides. Cap. XXXXIII.

PROPTER aliquam cum agrimonia, quam habet ſimilitudinem, Agrimonoidem hanc appellauimus, cum aliò referre ignoraremus. Huius radix parua eſt, fibroſa, lignoſa & rubeſcens. Folia habet terræ proxima longis hirſutis dodrantalibus rubeſcentibus petiolis hærentia Fragariæ, ſed nigriora & plura, Agrimoniæ modo diſpoſita ſeptem, interque alia paruula magis inſunt, vt in Agrimonia etiam obſeruatur, hirſuta, mollia, per ambitum ſerrata, dentibus Agrimonia minutioribus, & acutioribus, verùm folia rotundiora. Caules producit plures veluti ſupinos, hirſutos rubentes, alis tribus vel quatuor diuiſos, in quibus folia minora hærent, pauciora, atque rotundiora auriculas habentia circa caulem vt in Congeneribus: in quorum ſummo tres aut quatuor ſimul inſunt vtriculi hirſuti Cytinorum forma, paruis multis inciſuris per ora fimbriati, luteum habentes florem paruum Agrimoniæ, quem in aliquibus locis vix exerit, ſed intus poſt illum fructum concipit. Campoclari verò illum explicare omnino obſeruauimus: quo deciſo fructus producitur oblongus rotundus, tritici grano æqualis Lagenariæ Cucurbitæ modo binis ferè tuberibus formatus: & perfectus ex ſe decidit, hiantem vtriculum relinquens. Aprili menſe floret, & Maio perficitur. Sapore eſt abſtergente ſiccante, amaro. Odorata etiam eſt, media inter benè olentem & vulgarem Agrimoniam. Locis incultis inter vepres & frutices apud Mateſij radices inuenimus ſeptemtrionem reſpicientibus, humentibusq́. & Æquicolornm poſtea montibus etiam meridiei auerſis locis vmbroſis. Hanc propter amarorem facilè quis pro Arabũ Eupatorio ſupponere poterit quamuis non ita ſit inſignis amaritudini forti, vt dicunt, æquiparari poſſit: ſed noſtram ſententiam protulimus.

Nomen. *Etymon.* *Locus.* *Tempus.* *Sapor.*

Alchimilla minima montana. Cap. XXXXIV.

HANC rariorem plantulam nouem ab hinc annis cum alijs Campoclarenſibus, deinde in Æquicolorum montibus, & incultis etiam depreſſis obſeruauimus copioſam, ſemipedalis ad ſummum altitudinis, ab radice minima, lignoſa, flauicante, fibrillis diuiſa parum, cauliculi rotundi plures hirſuti, tenues ad-

Locus. *Deſcriptio.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

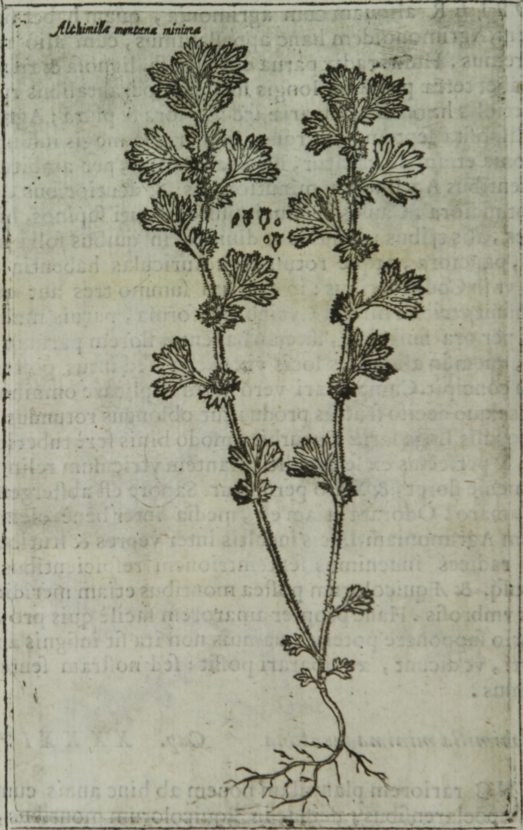

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

modum, parum rubentes, in imo lignosi: folia ima pusilla alternatim dispoſita, & cauli hærentia, hirſuta, viridi dilutiore colore, infernè albidiora, tripartita Ammeos, vel extremi Apij folijs; aut Nigellæ vulgaris primis, vel nuper naſcenti Fumariæ, auriculas habentia vt in ſuperiore, & *Alchimilla* dicta ſiue *Stellaria*, cui congener videtur; foliorum alis, vtriculis & fructu ſimilis. Florem obſeruantibus, non reperimus alium niſi ſit idem vtriculus Cytini forma exiguus, quinquepartitus, hirſutus, & vireſcens, ſemen intus habens Milij vel Panici effigie, minus: flaueſcens, atque parum compreſſum Folliculi coaceruati inter foliorum & caulis ſinus, vt in Alchimilla, ſed ab imo ferè nec niſi tria aut quatuor denſis caulis imis geniculis hærentia folia quæ minima ſunt, & vix conſideranda illis carent, & cum ſiccare incipiunt; vt tota planta flaueſcit. *Tempus.* Iunio perficitur, quo tempore illa florida, & ſe- *Sapor.* mine turgens reperitur, adhuc imis folijs hærentibus. Guſtu adſtringere atque ſiccare viſa fuit: Hanc neminem propoſuiſſe cenſemus, &ſi quidam Percepier Anglorum à Pena & Iobellio depicta cenſent, quæ ſi eadem eſſet, non rectè depicta fuit; non enim folia ima tam longis nituntur petiolis, vt in illa; nec ita magna folia, ſed ſine petiolis, & minora admodum ima hærent, vt nec lentis diametrum æquent longitudine, vt fideliter expreſſimus, ex planta in Syluestribus orta. Inuenimus etiam apud Valuenſium montium prata.

Malua montana ſiue Alcea rotundi folia Laciniata. *Cap.* XXXXV.

HANC neminem adhuc obſeruaſſe cenſemus, nec pictam vidimus rariorem Maluæ aut Alceæ ſpeciem, quam in Campoclarenſium Mateſio monte nec admodum frequentem excelſis iugorum planis anno poſt noſtram Phytobaſani editionem obſeruauimus: deinde in Æquicolorum etiam Montium planis, *Locus.* Raſcino, appellatis. Huius folia prima Maluam ita repreſentant antequam caulem edant rotunda, inferne parum hirſuta, atque vulgaris Maluæ modo quinque partita, vt nihil ab illa differre videatur, & prætereuntes vel colligentes fallat. Sed caulis tempore accedente ita incipiunt lacinijs diſecari, vt longè ab illa differre videantur, vt qui caulem tantùm folijs veſtitum viderit, Napellum potius habere cenſeat, ita enim Cæruleo Napello ſimili diuiſura diſſe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

diſſecta ſiunt: nec niſi floribus incipientibus in ſummo illius corymborum modo denſis, ad Maluæ ſiue Alceæ ſpeciem referendam iudicauerit. Flores magni ſunt, figura & colore Maluæ ſed roſeo viuaci, quibus dehiſcentibus fructus remanent foliacei, vt vulgaris, ſemina intus habentes cõpreſſa: hirſuta, lunata, & nigreſcentia, vt congenerum. Octobri menſe perficitur, Supra Mateſij montis ſupercilium Septemtrioni oppoſitũ *Ciuita vecchia* appellatum, & etiam loco *Stazzo della Serra*, Ouium .ſ. manſio. Sapor & effigies radicis Maluaceus. Huius foliorum lobi qui folium diuidunt in quinque partes ſi conſiderentur, &ſi tenuiores ſint, Alceæ vulgari diuiſuram æmulantur; cuius folia Dioſcoridis iudicio Verbenam imitari debent, ſed & huius lobi non minus Verbenam vulgarem, quàm totum folium Napellum cæruleum repreſentant. *Tempus.* *Locus.*

Noli me tangere Balſamita altera. *Cap.* XXXXVI.

COELI æſtum ita odit planta hæc, vt non niſi Septemtrionalibus vmbroſis, humentibus, vliginoſis & frigidis admodum locis, nec frequens oriatur: atque vno tantùm loco in tota Campoclarenſium valle: tenera quidem eſt ita, vt quouis cœli impetu aquæ diſrumpatur, marceſcat, & euaneſcat: alijs etiam eiuſdem Caſtri locis depoſita, translata, non deuenit ad frugem. Quare ad illius loca natalia eſt deueniendum, vt illius copia haberi poſſit. Semina quidem, perfecta ita difficulter haberi poſſunt, vt nihil ſit laborioſius: perficiente ſe ſiliqua ſi ventus flabit nulla remanet, diſrumpuntur omnes, Semen iaculant immaturum, vt ſi è terra, quod difficilimum eſt propter loci aſperitatem, colligatur, nec ſatum pullulet. Ideo nomen illi, quia etiam quouis modo tacta deſiliunt ſiliquarum valuulæ & ſemina. Huius Plantæ habitus ad Balſaminæ dictæ plantam accedere videtur: quare eodem nomine appellanda fuit: Caulæ quidem eſt longiore, bipedali, teneriore, viridiore, &ſi in imo purpuraſcat, geniculis eo modo diſtincto nodoſis, ſuccoſo, læui cauo, translucido, per quem folia alternatim ſunt poſita Mercuriali hortenſi ſimilia maiora parũ, latiora, & circa petiolum longioribus acutioribus dentibus Serrata, magiſq́. lunata, baſi latiore. Ex ſingulis foliorum alis petioli excunt longi in terram inclinati, tribus vel quatuor ramis diuiſi, ex quibus flores, cum parui, & inexplicati virides & Balſaminæ floribus ſimiliores dependent, per dorſum binis foliolis viridibus *Locus.* *Deſcriptio* *Nominis cauſa.*

colli-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Balsamita altera noli me tangere
Acetosa Ocimifol: βουκεφαλήφορος

colligati, maritimum monſtrum magno hians ore repreſentantes, paruo corpore, & cauda tenui, breui recurua, & acuta Bubulino cornu ſimili, ad Fumariæ bulboſæ flores acedentes, quadruplò maiores, & magis: ſanguineis guttis reſperſi, caui, inanes hiantes, ac lato ore, diuiſuris ſiue barbulis ſex diſtinctis, ſed inferioribus longioribus. His deflore ſcentibus ſiliquæ creſcunt duas vncias longæ, & longiores, tenues, nodoſæ, ex albo vireſcentes, lineis virentibus ſtriatæ, in terram nutantes, quæ cum perfici incipiunt, diſrumpuntur, non tantùm pro maturitate, vt in alijs euenit, veluti Sio, Cardaminæ, Ceratiæ, ſed venti impetu compulſæ, aut manu tactæ, & ſemina decidunt, & iaculantur etiam imperfecta: quæ oblonga, compreſſa, virentia primum, deinde cinereo, & fuſco colore euadunt. Autumni initio floret & illius fine perficitur. Annalis eſt planta. Huius pictura à lobellio propoſita non è virente planta extracta videtur, ſed ex ſiccata chartisq. agglutinata, quare nos exactius ex viua depinximus notisq. deſcripſimus vt cuilibet notior ſit. Huius ſapor aqueus & tenuis guſtantibus nobis viſus fuit, nec attrectantibus, nec guſtantibus aliquid mali euenit ſed quia Lobellius venenatam prodiderat, ob dubium nullum aliud periculum fecimus. Hanc tenellam cum radice & terra ſimul euulſam diligenter tranſtulimus domi cum illic eſſemus ſeminis perfectioris colligendi cauſa, nec viuere, cum aliæ multæ etiam florentes tranſlatæ ſemina ediderint perfecta, hæc potuit, ita vmbroſum frigidumq. locum diligit.

Tempus.

Sapor.

Acetoſa Ocimi folio Neapolitana Βυκεφαλιίφορα. *Cap. XXXXVII.*

LVRES ſub eodem nomine plantæ depinguntur à Lobellio, ab acido ſapore indicatæ, ac etiam à muſcoſo flore in ſpicam compoſito Laphathi modo. Huic tamen & ſi hæc omnia inſint, alijs quidem notis à cæteris diſtinguitur. Maior quidem ſpecies laphathi modo folia promit, in imo verùm Ari modo bifurcata, ſic & altera minor bulboſa radice rotundioribus folijs minoribusq. Tertia erit hæc Ocimi folio vtrinque acuto, oblongo non lunata baſi vt in cæteris. Quarta montium frigidorum incola rotundior bulboſa, ſed prima magis lata baſi bifurcata, ac veluti alata, quodammodo hederacea trifida. Quinta verò anguſtiore omnibus, oblongiore quartæ baſi lobis anguſtioribus diuiſa ac multiplicibus. Præter

folio-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

foliorum differentiã quæ huic Ocimi modo sunt sesquiunciam lata carnosa, ouali figura petiolo longo hærentia veluti nitroso puluere obsita, acido sapore, vt in congeneribus, cauli hærentia alternatim ex quorum sinibus alæ surgunt minoribus eodem modo folijs, in quorum, & caulis summo in spicam vt in alijs flores emicant dispositi, parui herbidi, lutescentes, muscosi, ac etiam circa summa folia hærentes, foliolis quibusdam paruis quinis pro calice, quibus fructus succedunt foliacei, vt in alijs, sed huic miro naturæ artificio Bubulinum caput exprimentes, nam veluti collo cauli hærent & inde ad capitis extrema, veluti cornua, parum inter se curua: paulo inferius verò ac veluti è regione oculorum, aures veluti apparent vtrinque & supercilia, & ab his reliquum dependens capitis totius iconem exprimens. Caules plures ab radice exeunt aliquando pedales aut maiores parum, angulosi, ac veluti striati. Radix tenuis respectu plantæ in summa tellure hærẽs Totius plantæ sapor acidus nomen indicat vt in congeneribus. Frequentissima Neapoli in sepibus, ac tenuibus locis, præsertim Pausilipi & Mergellinæ. Autumni fine exit spontè locis supradictis, vere caulem edit, Æstate perficitur.

Locus.

Globularia lutea montana. *Cap.* XXXXVIII.

CAPITATA, elegans raraq. iuuentu & pulchra plantula hæc, haudquaquam cui posset generi referri reperimus, quod proprium affineq. videretur. Quamobrem & si plantis illis quas alij Aphyllantes dicunt, alij Caryophyllum montanum, aut Statice, (nobis verò Scabiosæ varietas est,) quodammodo videatur facie accedere ob capitula nudo ferè cauli insidentia, vtriculis quidem & semine differt, longeq. diuersa videtur. At donec proprium inuenerit nomen, ab effigie, & foliorum similitudine, locoque natali etiam Globulariæ luteæ nomen ad differentiam Ceruleæ vulgatæ cui folijs & habitu magis est similis, indidimus: montium quidem altissima iuga, supra villam Flaminianum Æquicolis Marerij Comitatus, *lo Serrone*, loco dicto, quod est supercilium montis, incolit, in quo & Globularia cærulea copiosa, sed non tam excelsis locis Locus supra montem paruus & angustus, in quo aliæ sunt rariores plantæ, de quibus aliàs, herbidus parum, atque planus, quem diligit planta hæc, nec alibi inuenimus. Radicem habet longam, pedalem

Nominis Causa.

Locus.

mini-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

minimi digiti craſſitudiue, craſſo cortice, ex fuſco pallido, medulla intus lignoſa, dura, fibris in terram ſe figentibus multis tenuibus circa foliorum exortus in reliquo vero radicis rarioribus, & craſſis longioribusq. Sapore ſicco, graui odore, acuto: folia ex illa denſa, (plura namq. germina fundit,) oblonga cochlearis modo, Globulariæ ſimilia aut Clymeni minora, digitali in ſummo latitudine maiora, minora verò ſunt reliqua læuia, elata, carnoſa rigida; occultis neruis intra carnem & minimis extuberantibus, Sapore amaro cum acrimonia quadam: inter quæ ex ſingulis propaginibus pedales exeunt iuncei rotundi caules, aut maiores parum, æqualiter craſſi, vnico circa ſummam tertiam caulis partem geniculo duobus rectis foliolis intercepto, inquo purpuraſcunt. In ſummo verò capita ſunt orbiculata, quatuor apicibus foliorum duorum contecta, quæ caule perforata videntur, Scabioſæ modo compoſita. Quibus hi ntibus copioſi vtriculi hirſuti purpuraſcentes in globum compoſiti flores emittunt luteos ſtellatos, odore Geniſtæ non ingrato quinis foliolis conſtructos, deniſq. ſtaminibus longis, medium apicem craſſiuſculam bicornem pallentem & latum proferentes, ex fructu in quo inſidet, emicantem. Fructus quidem intra florem adhuc oualis, tenera pellicula tegitur vt Semina extuberare videantur. Defluxis per maturitatem floribus hirſutus fit, atque vtriculi modo apertus alium habet intra ſe duriorem oualem fructum paruum Lychnidis modo in quo ſemina nigra compreſſa rotunda, ſed parum inciſura quadã diuiſa, quæ aperto in quatuor partes pericarpij ore, vento excutiente decidũt.

Sapor.

Tempus. Iunio floret, Auguſto perficiuntur ſemina.

Clymenos Dioſcoridis. *Cap.* *XLVIIII.*

SICVTI Periclymenos dicta fuit, quia conuoluitur adminiculis quibuſcumque, ita hæc non ſolum à Clymeno Rege vt Plinius refert de vtraque differens, ſed quia in ſe conuoluitur ſiliquis, velut Polyporum cirri, quare potius Periclimenos, & Climenos, & Græcè κλιμένος, & περικλίμενος per, ι, nam per, υ, ſcribendum eſſet, vt etymon habeant; nam περὶ, circum, & κλίμενον, ἀπὸ τυ κλίνομαι, quia inclinatur, & recumbit, ſignificat; alias verbum illud, περὶ, nihil ſignificare. Sed hoc parum refert. Clymenos verò apud Theophraſtum non hæc, ſed Periclymenos eſt Dioſcoridis: ijdemq. diuerſis parum nominibus eandem deſcripſerunt plantam, eaſdemq. virtutes tribuêre.

Lib.25. c.7.

Etymon

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

buēre. Plinius verò qui ex vtroque exarauit, nulla habita differentia inter Theophraſti Clymenon, & Dioſcoridis de Clymeno loquens, quas Dioſcorides notas tribuit, ipſe Clymeno adſcripſit ex Theophraſto ſumptas, plantasq. confundens, in duas videtur ſpecies diuidere, primam neſcimus à quibus acceptam referat, an à Latinis, ſed certè ex Græco Theophraſto: ſecundam verò a Græcis ita appellari ait, nolens forſan Dioſcoridem citare, habereq. folia Plantaginis &c. quæ Clymenos eſt Dioſcoridis. Oblitus deinde eorum, quæ de Clymeno paulò ante ſcripſerat, Periclymeni hiſtoriã, atque vires, vt in Dioſcoride in ſua tranſcripſit iterum. Dioſcorides verò Clymenum à Periclymeno diſtinguit, atque ſeparatim deſcribit his verbis. *Clymenos caulem emittit quadratum ſimilem Fabæ: folia verò Plantagini accedentia. Folliculos quidem habet ſupra caulem ad inuicem annuentes, ſimiles Iridi, & cirris Polypi. Et Græcè*, Κλύμενον καυλὸν ἀνίησι τετράγωνον, ὅμοιον τῷ τοῦ κυάμου. φύλλα δὲ πρὸς τὰ τοῦ ἀρνογλώσσου. θυλάκια δὲ ἔχει ἐπὶ τοῦ καυλοῦ εἰς ἄλληλα νένοντα ἐοικότα ἴριδι καὶ πολύποδος πλεκτάναις Plinius, *Græci Plãtagini ſimilẽ eſſe dixerũt, caule quadrato, folliculis cũ ſemine inter ſe implexis, velut in Polyporum cirris*. Cui deſcriptioni, & ſi primùm aliam plantam adaptauerimus non inſcitè: (hanc enim tunc temporis minimè obſeruauimus & nobis inuiſa erat.) nunc autem ſuæ deſcriptioni magis reſpondere oſtendemus. Radicem habet, tenuem fibroſam, albeſcentẽ, ex qua folia terræ hærentia cinereo ferè colore oblonga exeunt, Autumno, & Hyeme in agris Cirinolæ editionibus, & Campoclari in collibus meridiei oppoſitis, ex quatuor vel quinque propaginibus repentibus, auriculatis folijs circa caules, læuibus, parum hirſutis ſplendidis, duriuſculis, ouali forma linguarum, Plantagini effigie, tribus tantùm decurrentibus per longum neruis, ſemipedali longitudine cum petiolo quæ maiora inueniuntur: per ambitum hirſutiora: germina verò illa primo Vere in caules repentes, & ſupinos abeunt, pedales, quadratos, circa illos alternatim folia auriculas habentia, vt leguminoſa, in eorum exortu rarius diſponũtur: ex quibus petioli exeunt ſemipedales, nudi, tenues in ſummo tres aut quatuor ex oppoſito nutantes flores, vt in Iridis floris folijs terram reſpicientibus in arcum deuexis, colore luteo, aut flauo, effigie Geniſtæ vel leguminoſarum; quibus decidentibus, & mareſcentibus intus perficiuntur, atque producuntur ſimiliter decuſſatim dependentes longæ ſiliquæ, ſiue corniculi hirſuti, aſperi, nodoſi, in ſe cochlearum, vel auium vnguium modo, curui, & conuoluti, vt folia

Lib. 25. c. 7.

Lib. 27. c. 12.

Lib. eod.

Deſcriptio

Locus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

floris Iridis deuexa,& Polyporum cirri, vndique circa vmbilicum dependentes,& ideo Climenon appellata. Hæc enim ſimilitudo eſt, quam Dioſcorides requirit,& Plinius, in huius plantæ folliculis cũ flore Iridis & cirris Polyporum, vt folia intelligantur floris Iridis ea ſcilicet deorſum ſpectantia, terna ſingulis floribus, quæ curua ſunt, in ſe conuoluta ad inuicem quoquo verſu, quorum dorſum albicans ſuperius, ac luteum poſtmodum, circa folium verò vireſcens,atque poſtremò purpurocæruleum, quibus coloribus cæleſtẽ arcum ex repercuſſione ſolarium radiorum in roſcida nube videmus pluuiarum deficientia in Oriente Veſpere, manè verò circa Occidentem .Roſcidæ quidem nubis denſitas, vel raritas, colorem dilutiorem, ſplendidiorem, vel nigriorem obſcurioremq. aut medium reddit,ex varia radiorum repercuſſione, nec alio modo intelligendum videtur. Non enim quia alia planta cæruleum, alia luteum, alia candidum, alia nigropurpureum florem edit, ideo Iris dicta fuit,ſed quia idem floris folium arcus modo deorſum ſpectãs recuruum, tot habeat in ipſius dorſo colores, vt iam diximus, & obſeruauimus. Huic Dioſcorides adſtringendi,& refrigerandi vires tribuit recentioribus incognitas propter plantæ infrequentiam, quas Plinius breuiter ſic enarrauit. *Et ſuccus autem in vſu. Vis eius ſumma in refrigerando.* Sed Dioſcorides adſtringentem vim maximè in vſu neceſſariam notam fecit, qua pollet in cohibendis ſanguineis eruptionibus, quibuſcunque, ita vt nedum internis eruptionibus, ſed externis vulneribus efficaciam ſuam oſtendat guſtu quidem herbaceo parum ſiccante percipitur mandendo. Quare vulneraria etiam eſt, planta non aſpernenda. Galenus verò & Poſteriores tamquam ipſis incognitam reliquerunt, ſilentio inuolutam. Hanc Dodonæus & Lobellius deinde, Scorpioidem alteram Bupleuri folio appellarunt, à ſimilitudine vtriuſque plantæ, alio nomine non inuento. Nunc autem antiquis reſpondentem Clymenon magis,quàm Siciliana dicta, Lathyris ſiue Cicerculæ ſpecies illa, aut aquatica Betonica ſiue ſchrophularia, & ſimiles. de quibus ex ſupradictis facilè quiſque iudicabit. *Vires.*

Ephemerum Dioſcoridis. Cap. L.

ADHVC incognitum Ephemerum,eſt nec alia pro illo planta ſuppoſita fuit, niſi quæ à Matthiolo ex notis idea concep-

tis

tis depicta, atque vt solet in similibus inuentu rarioribus difficilioribusq. historiam & illius qualitates silet, nuda pictura proposita, ne alijs iudicandi occasionem præberet. At nobis iam oculos foeniculo reseratos habentibus, ex spurijs appositis plantis esse videtur, vt & Lobellius animaduertit, quàm nec aliquis diligentior habere potuit nisi depictam. Nos autem aliam inuentu facilem proponemus vt cuique sit de ea iudicium: quæ in Quercetis Callatiæ primùm, deinde Syluis alijs, montibus, Vallibus vmbrosis & frigidis oritur, radice digitali, nigrescente, dodrantali, fibris tenuibus paucisq. hirsuta, parum odora, gustu adstringente: Folia emittit Autumno, nam est perennis, post quam caulis aruit æstate perfectus, longa, dodrantalia, duas vncias lata, dura læuia, virentia, multa circa radicis caput ad terram in orbem expansa oris parum hirsutis, effigie Lilij folijs similia, verum parum angustiore. Ex illorum vmbilico crassus Æstate caulis producitur, tripedalis aut maior, foliosus admodum pyramidalis Lilij cauli admodum similis, vt nisi floreat idem videatur, in cuius summo flores oblongi, non vt Matthiolus affabrè Lilij æmulos depinxit, quos Dioscorides omisit, vno versu dispositi, humi procumbentes, albi, calathi effigie, vel nolæ, ore parum diuiso veluti in Galericulatis, intus lutea stamina continentes, amaro sapore ingrati, sicuti & congenerum, post quos remanent botri siue pericarpij in acutum, & in pilum desinentes Schrophulariæ modo, seminibus minutis turgidi, atque perfecto siccatoq. pericarpio & dehiscéte decidentibus imperfectis, adhuc mollibus. Quare nec satum germinat, & propter illorũ foecunditatem & copiam euenire censemus, radice se iterum firmante, ac vegetante, ideo Semen superuacuum. Huius species alias nouimus, quarum altera in montibus excelsis frequentior, folijs parũ nigrioribus, infernè & per ora hirsutie obductis, caule pari, floribus verò densioribus atque in rotundam spicã in gyrum Coli effigie, dispositis in summo, colore ruffescentes ex luteo, latiore ore atque hirsuto, purpureis intus guttis inspersis: rotundiore effigie, corpore crassiore, atque ore supino. Iulio & Augusto Campoclarensium Matesio, & Æquicolorum, Rascino, radice lutescente amara. Aliam speciem maiorem vidimus, cuius folia differunt latitudine hirsutie atque magis venosa, molliora, candidiora, etiam amara: Caule simili rubente parum, sed flores longè maiores digiti crassitudine satis oblongi Calathi forma, ventrioso fundo, vno versu dependentes vt in priore,

Locus.

Descriptio

Effigies Lobellij Digitalis vulgaris.

Tempus.

Sapor.

re, intus hirſuti atque purpureis maioribus maculis depicti, ſicuti & ipſi ſunt colore dilutiore, aliquando ad cæruleum vergentes, ac etiam in totum candidi: amaro ſapore: fructu ſimili Folia amara & ingrata. Has à florum effigie atque forma Recentiores aliud non habentes nomen, *Digitales*, appellarunt, quia theculas digiti ad ſuendum aptas exprimerent; atque à guſtu amaro calfaciente atque ſiccante, vulnerariam dotẽ tribuerunt experimento facto, vnde in Adagium venit Bononiæ, *Aralda*, (Sic haſce denominant) *tutte piaghe Salda*: Omnium ſcilicet vulnerum eſt ferruminatrix. Lobellius verò addit Anglorum experimento vulgi, Decocto huius febricitantibus purgationes, & ſuper purgationes, & vomitiones humidioribus aluo moliri: Amarore obſtergit pituitoſa & bilioſa purgat, obſtructiones reſerando. Dioſcorides verò hiſce notis depinxit, Ἐφήμερον φύλλα καὶ καυλὸν ὅμοια ἔχει κρίνῳ: λεπτότερα δέ; ἄνθη λευκὰ πικρά. καρπὸν δὲ μαλακόν. ῥίζα δὲ ὑπέστι δακτύλου πάχος μία μακρὰ στυπτική, εὐώδης: φύεται ἐν δρυμοῖς, καὶ παλισκίοις. *Ephemerum folia & caulem ſimilem habet Lilio: tenuiora verò: flores candidos, amaros: fructum mollem Radix ſubeſt digiti craſſitie vnica, longa ſtiptica, boni odoris. Oritur in Quercetis & vmbroſiis*. Plinius verò. *Ephemeron folia habet Lilij ſed minora, caulem parem: florem cæruleum, ſemen ſuperuacuum. radicem digitali craſsitudine dentibus præcipuam conciſam in aceto, decoctamq. vt tepido colluantur. & ipſa etiam radix mobiles ſiſtit Cauis & exeſis imprimitur*. Et alibi, *Folia Ephemeri tuberibus atque tumoribus illinuntur, quæ etiam dum diſcuti poſſunt*. Dioſcorides verò in vino decocta & impoſita tumoribus & tuberculis valere ait: Galenus verò. *Ephemeron, non venenum quod etiam Colchicon appellant, ſed alterum quod etiam Iris agreſtis vocatur, folia & caulem habet ſimilia lilio: radicem longam, non rotundam, velut Colchicon. Eſt autem digiti maximè craſsitudine, adſtringens & odorata. Ex quibus manifeſtum fit, mixtam vim ac temperamentum habere, repellendi & diſcutiendi. Atteſtantur particularia opera; Nam & dentes dolentes radice non inefficaciter colluuntur, & tuberculorum eruptionibus in augumento, ac vigoribus folia commoda ſunt, quæ coquere oportet in vino, & imponere antequam ſuppurantur*. Ex his igitur plantam à nobis propoſitam non ſine ratione poſſe pro Ephemero non lethali ſupponi videtur, atque forſan ita appellari cenſemus quia ſingulis diebus flores aperit, ab imo incipiens, atque ita etiam decidere incipiunt perficiente

Vires.

Lib. 25. in fine.

Lib. 26. c. 12.

Etymon.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

ciente ſe fructu. Effigies à Matthiolo eſt ex illis ideã conceptis, nunquam re ipſa viſis, & ſpuria dicitur à Lobellio.

Tripolium Dioſcoridis. Cap. XXXXXI.

Etymon. QVIA ter flores variare colorem fertur, vel potius vertere τριπόλιον, quaſi τρὶς πολέον, dictum fuit; & differt à Polio quod canum eſt folijs, & toto habitu, ἀπὸ τοῦ πολιόω, dictũ, quod eſt, *canum facio*. De hac planta Recentiores varia commentati ſunt, atque demum plantas longè diuerſas noſtro iudicio facie & viribus pro Tripolio depinxerunt: de quibus inferius. Quid autem nos de hac planta referre poſſumus, his cognitum erit. Multæ ſunt maritimæ plantæ quas marinas, alias verò maritimas appellaremus, quarum aliæ in are noſis littoribus oriũtur ab alluuione maris toto Hyeme perfuſæ, & atque æſtate etiam Æſtus impetu tempeſtatum, & littorales & marinas appellamus, alias verò locis iuxta mare editis, vt in ſcopulis in quibus non arena ſed terra ſupereſt, atque non lambendo maris aqua, vt in arenoſis depreſſis, ſed impetu æſtus repercuſſu exiliendo diſtracta irroratas, maritimas dicimus, ſicut etiam illas, quæ toto illo tractu maris aſpectu & afflatu gaudent. Exemplum de marinis & littoralibus, Soldanella, Eruca Kachile dicta, Kali plures ſpecies, Pancratium Portulaca marina, Peplis, Eringium rotundo folio, & ſimiles. De maritimis, quæ in arenoſis proximis mari aliquando degunt, & terrenis locis longinquis & vicinis, vt Kali Cochleatum, Scylla, Ferula, Conuoluulus laciniatus, Tithymalus, paralius & alij, Rhamnus, Halimus, Abſynthium Abrotonum Cytiſus, Limonium, Coniza maior verior, & ſimiles; quæ aliquando triginta & amplius à mare miliaria diſtant meridiei verò expoſitæ, atque maris afflatui ſubiectæ: inter quas & hanc quia & in ſcopulis iuxta mare vt Plinius refert, ac etiam vt obſeruauimus toto meridionali tractu maritimo è Neapoli Romã vſque, ac etiam alijs locis meridionalibus maris afflatui oppoſitis, atque calidis oritur: aliæ quidem rimas ſaxorum & Scopulorum, vt hæc, & Empetrum, aliæ verò in terrenis & ſaxoſis locis ſiccioribus. Hæc autem ſaxoſis humentibus gaudet tàm iuxta mare, vbi æſtuoſa vnda alluere ſolet, quàm in illius afflatu, atque non oriri ſeptemtrionalem plagam reſpicientibus locis etiã mari propinquis vt aliæ maritimæ obſeruauimus: locis vero auſtralibus

etiam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

etiam dissitis inuenimus cum alijs similibus maritimis natura, non minus ac si iuxta mare orta esset, speciosam. Hanc Tripolium non minus natalibus, quàm facie, & viribus referre censemus. Cuius radix fibris longis crassis, carnosis diuiditur odorata, gustu feruida, vt Recentiorum etiam testimonio constat. Folia Glasti obscurè virentia, latiora, in græco textu corruptè legitur ξυρά, quod verbum Marcellus Virgilius tãquam ineptum reijcit, & Plinij relatione παχύτερα reposuit, crassa verùm latiora, interpretans. Nos autem Dioscoridis textum inemendatum relinquimus, & *folia exucca* vertimus φύλλα ξυρά, vt scilicet Glasti respectu sint, nisi *crassiora*, ad latitudinem referatur (forsam πλατύτερα legendum.) non autem ad carnositatem; huius namq. folia Glasto latiora, non autem crassiora & minus succosa, densiore carne, quo etiam modo intelligi potest etiam verbũ illud παχύτερα. Huius folia statim cum caule exeũt illi adhærentia Drabæ, vel Glasti modo, latiora, maiora, atque obtusiora: semper in caule decrescentia, per ambitum denticulis exiguis aspera. Caules è medio ad summum alis diuisos habet purpurascentes striatos plures ab vna radice fruticantes, dodrantales in scopulis iuxta mare quibus allui vnda solet æstu, & locis siccioribus, maiores verò in humidioribus ac terrenis locis afflatis; non solum ab radice frequentes habet surculos, sed & ramulos multos quibus propagines à medio diuiduntur, vt fruticosa satis videatur. In illorũ cacumine flores primũ cõgesti viridibus calycibus hirsutiæ crassa, viscosa obsitis producũtur inclusi, q nõ diuturno deinde temporis progressu, cùm aperiuntur quinquepartiti sunt, & colore ex purpuro cæruleo, cãdicantes, deinde magis colore saturantur purpureo vt variare videãtur, ac postremò clausi, & marcescẽtes puniceo: atq. in eadẽ plãta in alarũ sũmo eodẽ cacumine ijdẽq. flores cãdicãtes & magis rubẽtes vel punicei, atque ad Cæruleũ vergentes videbis, tã deficientes quàm tunc primũ se exerentes: puniceus color est in floris tubulo oblõgo è calyce tãtũdẽ exerti, in quo deinde semen oblongum tritici ferè magnitudine cortice virescente tenui, atque intus libro purpuro cæruleo cartã inficiente affricto, quod deinde siccatum in nigrũ vertitur, medulla intus alba & amara. Æstatis fine & Autumno floret. Folia acri sapore, sed radix feruida, vt recentiores pro Pyrethri radice ad dentium cruciatum mulciendum vsos esse affirment, quare non minus facie, sed qualitate Dioscoridis notis magis respondere videtur planta à nobis proposita; qui ait, Τριπόλιον φύεται ἐν παραθαλασσίοις τόποις οὓς ἐπικλύζει ἡ θάλασσα.

Descriptio. *Sapor.* *Tempus.*

λασσα καὶ ὑποχωρεῖ, οὔτε δὲ ἐν ξηρᾷ, οὔτε ἐν θαλάσσῃ. φύλλα δὲ ἔχει ἰσάτῃ παραπλήσια ξηρὰ*, παχύτερα μέντοι. καυλὸν σπιθαμιαῖον ἄνωθεν ἐσχισμένον. ταύτης ἱστορεῖται τὸ ἄνθος τρὶς τῆς ἡμέρας μεταβάλλειν τὸ χρῶμα, πρωῒ μὲν λευκόν, κατὰ δὲ τὴν μεσημβρίαν πορφυρίζον, ὀψὲ δὲ φοινικοῦν. ῥίζα λευκή, εὐώδης, θερμαντικὴ γευομένῳ. *Tripolium oritur in maritimis locis, quos alluit mare, & recedit. Sed neque in arida, neque in mari: folia verò habet Glaſto adſimilia, exucca; parum craſsiora,* [Marcellus Virgilius vertit, *craſſa verùm latiora.*] *Caulem dodrantalem in ſummo diuiſum. Huius narratur flos ter in die mutare colorem, manè quidem albus, meridie purpureus, veſpere puniceus. Radix alba odorata, feruida guſtanti.* Et Plinius, *Tripolium in maritimis naſcitur ſaxis, vbi allidit vnda, neque in mari, neque in ſicco; folio Iſatis craſſiore: caule palmo alto, in mucrone diuiſo: radice alba, odorata craſſa, calidi guſtus*. Et inferius, ait, *Hæc herba eadem videtur quibuſdam quæ Polium, de qua ſupra diximus.* Atque ibi, *Polÿ folia mane candida, meridie purpurea, ſole occidente cærulea aſpiciuntur.* Polium cum Tripolio confundens, Theophraſti verba inſerens: quare in hac florum mutatione minus adhærendum cenſemus, cum incertam habeamus hiſtoriam, atque non parum etiam plantæ à nobis propoſitæ adaptatam, ſed nec à Dioſcoride affirmatam, cum ab alijs referri dicat, de qua dubitare videatur. Nos quidem potius flores manè in Orientem Solem, meridiei Auſtrum, veſperè Occidentem reſpicere, & verti cenſemus; quod etiam alijs plãtis eſt commune. Galenus verò, *Tripolÿ radix guſtanti acris eſt, facultate calida tertio abſceſſu*. Recentiores, vt Lobellius refert, *Lepidium* appellaſſe præceptores Narbonenſes, atque Rondeletium *Dentillariam*, propter feruidam vim Pyrethro æqualem ad dentium cruciatum placandum efficacem, qua vtebatur. Nec minus Glaſti modo & maiora folia habere aſſerit, atque manus volam plumbea macula inficere radicem parum detentam, quod verum eſſe reperimus; vnde aliquos Plinij Molybdenam putare aſſerit, ſed Plinius Molybdenam plumbi vitium ſiue maculam illitam eximere, non autem inferre tradit. Nos autem præter has vires equorum dorſis Sellæ compreſſione vlceratis efficaciſſimè contuſam & appoſitam mederi teſtatos eſſe pleroſque dicimus, qui in proprijs equis experti, nec vermes oriri, & quamprimum exiccari vulcus atque cicatrizari aſſeruerunt: atque vulgò *Caprinellam* denominant. Addunt alij demorſis à Lupo quadrupedum pullis mederi contuſam herbam & impoſitam. Non videtur Tripolium Aſteris ſpecies illa paluſtris conizoïdes, Amelli ſpecies potius

Lib.26.c.8

Lib. 21. c.7.

Vires.

paluſtris appellanda; Nec minus Valeriana peregrina illa Ocimi folio, purpureo vel candido flore, cuius effigies forſan in codice illo manufacto, ex cuius ſimilitudine Tripolium Valerianam illam cenſuerunt, magis plantæ huic quadraret; ac etiam ſapore & effectu; cum Valerianarum illa inefficaciſſima ſit. Vires huic Dioſcorides. *Hæc pota in vino duarum drachmarum pondere per aluum aquam ducit, itemq. vrinam. Secatur etiam in auxiliaria contra venena medicamẽta, alexipharmaca appelata.* Plinius addit, *Datur hepaticis in farre cocta.* Galenus verò. *Tripolij radix guſtanti acris eſt, facultate calida tertio abſceſſu.* Quantùm hìc decipiatur Quatramius ille Matthioli, enumerans errata, qui Dioſcoridis Lepidiũ genuinum putat, ex Galeno, & Paulo, qui Naſturcij odore & ſapore ac reliquis, & nomine ἀγριοκάρδαμον dici aſſeruerunt, ſatis quiſq. percipere poteſt. Quæ huic plantæ deſunt, quamuis acri & vrente ſit ſapore. Hanc Serapio eandem hiſtoriam Turbit ab ipſo appellato adſcribit ex Dioſcoride excerptam.

Laurus Alexandrina & Chamedaphnæ. *Cap. LII.*

DONEC plantas videro diuerſitatem teſtantes, in prima huius hiſtoriæ parte, Phytobaſanos inſcripta, præteritis annis, in ea eſſe nos opinione, ediximus. Non enim ab Vrbe diſceſſeramus, nec montes luſtraueramus, vt nũc nõ paucos; nec ab Auctoribus fide dignioribus plantã delineatam videramus. Non enim à Lobellio depicta fuit, & quæ à Matthiolo ſecundo loco addita viſitur, cum fictarum numero ab ipſo ſæpè propoſitarum, vt primus videretur, reijciendam cenſueramus, binis enim folijs hęrentibus depinxit, Primam verò, quam viuam adhuc non habuimus, ex genere Poligonati, ad Idæam radicem adaptabamus, & ſi Bislinguam in Editione eandem eſſe propoſuimus. Nunc autem non ſine animi noſtri gratulatione plantam viuam abſque ligulis Ruſci effigie admodum maiore, Hippogloſſo latiore, flores & fructus ex medijs folijs Ruſci modo proferentem Romæ conſpeximus in Vaticano cultam, verioremq. Alexandrinam Laurum, & Chamædaphnen referre cenſuimus. Cuius effigies adeò eſt ſimilis primo aſpectu vt eadem cum hippogloſſo quiſque cenſeret, niſi latiora folia, nec ligulam, ſed foliculi rudimentum in medio folio vt in Ruſco haberet, colore verò magis diluto & molliora, nec venulis ſiue neruulis in longũ rectis per folia, ſed diuaricatis, vt in noſtra pictura

Deſcriptio
Locus.

in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

in qua & Hippoglossũ depinximus, vt ob oculos exposita diuersitas facilius dilucescat; Huius descriptio & effigies tam Lauro Alexandrinæ, quàm Chamædaphnæ cõuenire facie, & viribus, ex descriptione in prima nostræ historiæ parte comprobari videtur, quam videbis, non enim hîc breuitatis causa repetere voluimus. Hoc autem omittere noluimus, non obstare quod alii dicunt diuersis capitibus descriptas esse plantas, nam respondemus trãscriptorem ab alio transcriptore transcripsisse, nec vlla notatur inter illas faciei vel virium differentia, atque amplius nomina synonima esse ex eidem auctoribus colligitur: quare easdem esse iterum donec alian plantam inuenerimus asseremus. In his nulla de ligula mentio fit, sed tantum vt Rusci modo habeant in medio folio fructum sic Doscorides in Rusco καρπὸν στρογγύλον ἐν μέσῳ δὲ τῷ πετάλῳ In lauro Alexandrina καρπὸν δὲ ἐν μέσοις, folijs intellige, ἐριθρὸν. In Chamædaphne τοῖς φύλλοις ἐπιπεφυκότα. Sic de Rusco & Lauro Alex. à Theophrasto ante dictum fuit, vt ἐπιφυλλόκαρπος sit, quæ omnia idem significare peritus qilibet cognoscet. Iccirco plantam nunc absque ligulis reiecta prima opinione, nos proposuimus, nos ipsos corrigentes, & vtinam vsque dum genuinas inuenerimus in alijs etiam nos corrigere possimus, quod vt efficiamus perquirimus. Spontè ortam non vidimus. Similis planta in in Vetustissimo Herbario S. Ioannis Carbonariæ Neapoli depingitur.

Hippoglossum Dioscoridis & Lauro Taxa Plinij. *Cap. LIII.*

Locus. EANDEM etiam præteritis annis esse putabamus hippoglossum & Lauro taxam Plinij quam nos in Campoclarensium valle copiosam inuenimus magna ligula vt depinximus floribus & fructu onustam Autumno, habentem maturos rubentes vetustos, & virentes nouos immaturos, bis enim floret, Vere etiam, locis vmbrosis humentibus frigidis, post nostri Phytobasani editionis annum, in montis radice contra locum dictum *Il Colle di mezza*. Nunc autem non nisi diuersas esse ab antedictis Alexandrina Lauro & Chamædaphne censemus rationibus in prima historia propositis, quas ibi videbis: differuntq. inter illas, nam hisce ligulæ sunt in medio folio excrescentes magnæ, neruis per longum tam in folijs quàm ligulis dẽsis prominẽtibus magis & decurrentibus: quibus non ita leuia, nec splendentia videntur vt in supradictis, &

angu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

angustiore effigie, & oblongiore foliorum forma coloreq. nigriore: Virgis radice & turionibus & qualitate minimè, aut vix magis vel minus inter se differunt. Aliam deinde Romę speciem ligulatā cultam vidimus, paruis admodum ligulis, dilutiore foliorum colore reliquis similibus, Neapoli vulgatissima, vt nemini non sit nota: at magna illa ligula rarior, nec nisi in Syluestribus Campoclarensium obseruauimus spontè ortam & copiosam.

De Cynoglossis Plinij. Cap. LII.

NISI à Plinio priuata Lapparum nota, & caulis productio tradita in Cynoglossa esset, haud quidem ex Dioscoridis notis hucusque cognitam Cynoglossam aliquis haberet: siquidem multæ sunt ex hoc genere Plantæ in terram Hyeme expansæ, atque etiam Æstate, quia nondum benè adultæ caule carentes, & non nisi sequenti, vel tertio anno semen proferentes. Quod non nisi diligenti obseruatori, qui hoc scire velit, & ad plantam quatuor anni temporibus redeunti notum erit. Nec putandum nobis videtur, quia à Dioscoride sine caule Cynoglossa describitur, iccirco nunquam caulem proferre posse cum hoc silentio inuolutum reliquerit, atque caule carenti plantæ, floris etiam atque seminis fatuitatem addere soleat, vt in Filice, Adianto, & similibus. Nec vnquam visa est planta, quæ floris vel seminis rudimenta saltem non proferat, nisi verè existere notum habeas, & fatearis. Nunc autem non Dioscoridis, sed Plinij Cynoglossam, eiusdem auctoritate, notisq. ab eodem relictis adhærentes proponemus. Qui de plantis linguā folio imitantibus loquens, ait, *Iungitur & Cinoglossos, caninas imitans linguas topiarijs operibus gratissima. Aiunt quæ tres thyrsos seminis emittat, eius radicem potam ex qua ad Tertianas prodesse: quæ quatuor ad quartanas. Est & alia similis ei, quæ ferat lapas minutas. Eius radix pota, ex aqua Ranis & Serpentibus aduersatur.* Harum sex obseruauimus species, quarum aliæ maiores, aliæ mediæ, aliæ minores. Harum verò aliæ Montanæ, aliæ campestres tantùm, aliæ amphibiæ. De quibus nunc separatim dicemus, & primò de Cynoglossa maxima montana frigidarum regionum.

Lib. 25. c. 8.

Ibid.

Vires.

Cyno-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Cynoglossa montana maxima frigid. Regionum. Cap. LIIII.

Locus. *Descriptio* IN frigidis tantùm regionibus, Apenninis montibus excelsis, atque humentibus sponte ortam obseruauimus Campoclarensiũ *Matesio*, & Æquicolorum *Rascino* appellato quam maximam atque montanam appellamus. Quæ radice nititur pedali & ampliore, crassa sesquipollicem, foris nigricantem, intus vero parum candicantem. Folia emittit longa, pedem superantia, lata palmam, Plantaginis latifoliæ forma, angustiora verò, & venis obliquis distincta, & petiolo crasso atque rubente hærentia, hirsuta, ex albo virentia, atque in terram conuexa quæ vetustiora, media verò erecta, tactu mollia, quæ sic ad veris vsque finem iacent. Maio verò caulem è medio profert bipedalem, crassum striatum, cauum, hirsutum lanuginosum, rubentem, folijs vndique densis, rectis angustioribus, semper decrescentibus ad flores vsque circundatum: atque ita vt nihil caulis appareat. Foliorum verò petiolorum neruus per folia rectus discurrens rubescit in omnibus. In summo verò & inter foliorum cacumina flores apparent oblongum & crassum veluti colum, aut capitulum conformantes rotundum, vndique circum dispositi, densi deorsum tendentes, radijs foliorum intermedijs, quæ alarum, (cum expansi sunt flores) initia erunt. Quibus radijs, clauam quis repræsentari dicere posset, sic rotundum & oblongum caput alternatim circundantibus. Flores verò singuli calycem habent quinque partitum vt in Buglosso, hirsutum, ipsi verò oblongi, caui, in purpura rubentes parum odori, in quinque rotundas oras rectasque diuisi sunt, nec amplius se dehiscentes, quorum pars interior calyce occultata, angustior est, oblonga satis atque albicans, intra quam seminum rudmenta insunt quadripartita, longum apicem in medio habentia, quinque staminibus luteis concomitantibus, & ex flore se exerentibus. Quare Plantæ huhuius caput globosum, versicolorem atque venustum efficiunt: viridi namque colore florum calyces, flores ipsi purpurorubente, stamina verò luteo, atque foliola intermedia neruo rubente depicta vmbra, suoque colore exornant. Æstate paulatim dehiscit, caule se producente, florum globosum caput, alarumq. diuisiones recipiens, diuersam acquirit effigiem: denique perficiente se planta in brachia alasq. diuiditur quatuor aut quinque, parum distantem

ortum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

ortum ducens altera ab alijs alis, vt ab eodem ferè principio productæ censeantur. In diuerſa tendunt veluti quinquefurcatæ ſi quinque, vt ſolent, erunt; vel plures etiam, pedales, hirſutæ: in quibus iuxta imum fructum, foliolum vnicum ſingulis tantum conſpicitur, ex cuius ſinu producitur. (Atque in hoc à cæteris differt etiã.) Fructus verò & ſi alternatim oriantur, per alas diſpoſiti vno verſu ſæpius inueniuntur, floribus ab imo marceſcentibus ſuccedentes, cacumine illos paulatim proferente, ita vt diutius durent. Fructus petiolis tenuibus digitali longitudine quinquefoliatã baſim habentibus, inſunt; quadripartiti, depreſſi, ouali figura, echinati, ſimul cohærentes cruciatim, quorum pars interior decuſſatim hærens in acutum deſinit Serpentis & Viperino maximè capiti ſimiles, apicem longum ex eorum centro, & veluti ex imo ore omnium linguæ in vnum collectæ ſimul exererentur. Quamobrem non inſcitè quis ad Echij genus referri poſſe ſimiles plantæ dicere poſſet ob fructum effigiem, quamquam folia non aſpera nec pungentia, ſed mollia nec alatis caulibus videatur. Pars fructuum ſuperior plana aculeis craſſioribus, minuſq. denſis, & limbo circumſepta parum excreſcente eſt vallata, vt aquam continere poſſet: pars vero inferior rotundior, tota hiſpida denſioribus aculeis, lappaceis, veſtibus hærentibus ſiccatis, præter eam quæ petiolo hæret inſidens, quæ leuis eſt decerpta. Fructus virides primùm, deinde ruffeſcentes cum perfecti, medulla intus libro ex viridi nigricante obducta, ipſa verò alba plana, per latitudinem ſe diſſecante ſapore amareſcente ſicuti folia. Auguſto perficitur, deinde regerminat. Omnium maiora huic ſemina ſunt, latioreq. vmbilico ac planiore, ſimilia alterius incanæ anguſtifoliæ, montanæ, ac etiam globoſo capite Cynogloſſæ rubente flore de qua infra. Nunc autem de Vulgata Cynogloſſa maiore, quam amphybiam appellamus, cùm tàm in montibus, quàm planis, & ſecus vias tàm Calidarum quàm frigidarum regionum oriatur: quæ mollibus exit folijs, ſericeo tactu magiſq. candicantibus, vel glaucis potius, tribus vncijs latis, quæ in terra conuexa partim, vel erecta etiam conſpiciuntur, Plantaginea ſed anguſtiore forma & minora duplo: cæteris verò maiora graui odore; ex radice non magna nigro cortice ſub quo rubeſcere aliquando Februario menſe obſeruauimus, ſapore Bugloſſi prodeuntia. Caulem Æſtate profert pedalem hirſutum tenuem admodum repectu ſuperioris, rotundum, abſque ſtrijs albicantem, folijs abſque petiolis hærentibus veſtitum, obtuſiori-

Sapor. *Tempus.* *Cinogloſſa Vulgaris.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

bus, magisq. in imo latis Glasti modo, alis multis ab imo ferè diuisum. In summo flores Scorpioidis, aut Echij modo incurui & conuoluti insunt ex albo cærulei, quinquepartiti, plani ferè, non caui, venis purpurocæruleis depicti stellulas effigiantes rotundis radijs, breui admodum tubulo insidentes, ex calyce quinquepartito etiam, vt in congeneribus hirsuto, vnico versu dispositos fructus quaternos, echinatos, lappaceos, minores, rotundiores, apice breuiore intermedio etiam relinquentes; per ordinem dispositos in obliquis & rectis alis tenuibus, longis, pedalibus, caule aliquando maioribus, vt facilè per ordinem plantæ satæ topiario vsu cedant, ac necti possit, ramulis inter se implicatis. Huius fructus non depressi vel vmbilicati superiore parte, sed rotundiores sunt, atque calycum foliola latiora, obtusioraq. cæteris. Ad Autumnum vsque virentem Æquicolis obseruauimus circa Villarum vias, atque iterum noua sobole virere incipientem. totoq. anno aut cum caule, vel illo carente inuenitur, sicuti Incana, & Apula argentea de quibus paulatim agemus.

Cynoglossa media argentea Apula campestris Calidarum regionum. LV.

HVIC folia minora vulgari, & angustiora, incana lanugine & sericeo tactu, argenteo ferè nitore, vt Argentea vulgò dicta planta, quare ad differentiam, mediam & argenteam appellauimus. Hyeme Cirinolæ germinat, semperq. viret è radice Buglossi modo fusca minore, folijs multis pluribus quàm in Pictura in qua resecta sunt, elatis longis, semipedalibus, digitali latitudine, lanugine densa minuta argenteo colore, splendente obsitis, carnosis, mollibus, graui odore. Caules edit plures pedales rotundos subrubentes, albescentes, hirsutos, alis in summo diuisos, inter quarum sinibus flores oblõgi petiolis insunt singulares atque primùm emicantes, sed in summo per alas conceruati & ex foliorum sinibus, & incurui Echij modo atque Buglossi, & Vulgaris Cynoglossæ, deorsum spectantes calycibus conclusi, quorum imi particulatim florere incipiunt, atque ex basi quinquefoliata prodeunt Martio oblongi, caui, Cerinthæ, vel maximæ Cynoglossæ modo, vnciali ferè longitudine longum habentes tubulum candicantem vt in pictura in quinque partes diuisum os habentes ex albo purpurascẽtes, carneo

ferè

ferè colore suauerubente, intus nigra stamina, occludentes: & perfecti dicidunt in calyce quinquefoliato, vt in Vulgari semina remanent lappacea, crassioribus aculeis armata, quaterna sed parum in superiore parte caua, non autem limbo distincto vmbilicata vt in maxima & sequenti: quæ sicca pertinaciter vestibus hærent, vt congenerum. Folia gustu sicco ob humoris forsan paucitatem, amarum os relinquentia in fine. Aprili mense semina perficiuntur. In sabulosis oritur locis Cirinolæ Apuliæ calidæ regionis, nec alibi in frigidioribus locis obseruauimus oriri. Differt à Vulgari floribus huic suauerubentibus, longo tubulo, illi cæruleis breuissimo; semine huic crassiore supernè cauo parùm crassioribus aculeis; illi minore, rotundiore dorso, nec compresso. *Sapor.* *Tempus.* *Locus.*

De Cynoglossa media montana incana angustifol. altera flore globosa frigidar. regionum. Cap. LVI.

MONTIVM excelsorum indigena hæc & frigidorum, vt Æquicolorum in quibus primò inuenimus Maio florentem, sed & toto anno viret præter brumam, regerminante sobole ex radice perenni pedali, pollicari crassitie nuda solida, crasso cortice nigrescente, neruo intus lignoso ingrata sapore. Folia cum germinat exigua sunt Oleæ angustiora, & acutiora, ac Veris fine & Æstate semipedalia, & maiora, digitali latitudine in medio, nam vtrinque acuminata sunt; recta, carnosa, lanosa incana admodum, mollia petiolo & neruo rubente per longum discurrente. Caulis Maio producitur folijs vndequaque vestitus densis hirsutioribus, in imo latis, in acutum definentibus lãceæ modo, vt nihil stipitis conspici possit, semipedalis, in summo globulum siue sphæram habens rotundam mali magnitudine incanam, foliolis pusillis lanosis admodum, & floribus rubentibus, cauis densis, fauorum cellulas exprimentibus, rubente Cinnabaris colore, vndique elaboratam, oculis admodum gratam, atque rarò aspectu. Flores singuli calycem habent vt congeneres, sed lanosiorem, ipsi verò latiores sunt alijs atque maiores, magis apertos, nec admodum cauos, longo tubulo etiam, sed Maximæ minore insidentes, ac intus stellulam nigriore colore vt vulgaris habentes: qui caule se producente Iunio in diuersa iuxta alarum rationes tendunt, atque disponuntur, Alæ vero tres, aut quinque inueniuntur sæpius, in pedalis caulis summo, ex eodem principio initium ducentes, semipedales; in quibus *Tempus.* *Descriptio*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

bus vt in maxima foliolũ eſt paruum,& deinde fructus, ex petiolis longis alternatim non vnico verſu diſpoſiti, calycibus anguſtifolijs. Fructus verò minores ſunt Maximæ, rotundioresq. vmbilicum admodum paruum habentes, minusq. hirſutam planiciem internam, leuioremq. omnibus: atque limbus non in laterum extremo, ſed ſupra conuexam partem poſitus eſt: in reliquo ſimiles: medulla amareſcente, intus eadem forma. Iunio perficitur. Radix ingrato eſt ſapore, in ſummo piloſa, villis deperditorum foliorum: iterum germinat poſt fructum, & cum fructu. Folia parum amara ac adſtringentia. *Sapor.* Æquicolorum montibus, *Cornino*, dicto & ſimilibus alitudine, locis nudis ſaxoſis ſine arboribus. *Locus*

De Cynogloſsa media altera virente folio, rubro flore, montana frigidarum regionum. Cap. LVII.

Locus. *Tempus.* *Deſcriptio*

HÆC autem in Æquicolorum vdis, atque vmbroſis montibus Æſtate inuenitur, & mediam à magnitudine appellauimus, quia parum ab alijs diſtat, & ſi ima parum breuiora videantur. Tota virens, nec albeſcens eſt è radice tenui longa nigreſcente, craſſo cortice Bugloſſi, neruo etiam intus albo lignoſiore amaro ſapore parum, folia pauca breuia primùm, in terra magis conuexa, digitali latitudine hirſuta, mollia, virente colore exeunt; quæ paulatim circa caulis initium creſcunt auguſto petiolo hærentia; qui cum adoleuit, latiora fiunt & petiolo exuuntur, breuioraq. efficiuntur obtuſiore cacumine cæteris. Caulis verò rotundus ſolidus hirſutus ſeſquipedalis antequam in alas findatur in ſummo: in quarum centro vnicus prior flos emicat longo petiolo hærens, què ambiunt quinque, ſex, aut ſeptem alæ incuruæ, floribus obſcurè rubente colore, effigie & poſitu Vulgari Cynogloſſę non diſparibus, maioribus verò ferè duplò latioribusq. tubulo etiã nimis exiguo. Quibus decidere incipientibus ſemipedales fiunt alæ, aut paulò longiores, eorumq. fructibus ſe perficentibus, ex inferioribus foliorum ſinibus aliæ alæ ſingulæ exoriuntur, ita vt fruticoſior euadat planta, inque alias alas, præter ſummas ſimul vt in alijs prodeuntes, diuidatur. Huius fructus baſim habent quinquepartitam, vt in alijs, ſed acutiore cacumine, & anguſtiore diuiſura, atque ex ſinibus foliolorũ per alas alternatim diſpoſiti exeunt, quo differt à cæteris, ſed vnico verſu tendentes, minutioribus aculeis armati, minores, vmbylicati etiam, ſed non tàm elato limbo, medulla &

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

dulla & reliquis non differentibus à cæteris. Tota planta cum eſt perfecta tripedalem altitudinem ferè æquat, longior vulgari, rectiore caule & alis. Æſtate perficitur. Sapor foliorum ſicuti radicis amareſcens nobis viſus fuit tunc guſtantibus. *Sapor.*

Cynogloſſa altera media fructu, κοτυλώδης, ſiue λυχνιώδης. *Cap. LVIII.*

NON minus elegãs planta hæc, quàm rarior, nec à nobis alibi reperta, niſi in Valuenſium Anuerſæ oppidi montibus, eorumq. radicibus, in valle per quam flumen deſcendit ruens ſupra Ædiculam D. Nicolai dictam ſaxoſis locis meridiei auerſis. *Locus.* Radicem habet tenuem fibris diuiſam, lignoſam pullo colore, iuxta radicis caput magis; plures aliquando exortus proferentem. *Deſcriptio* Folia Vulgaris Cynogloſſæ multò minora, ad ſuperiorem flore rubente accedentia, candidiora, & ferè incana, mollia, hirſutie albicãte obducta & magis in ſuperna parte, mollitie verò folia Cynogloſſæ globoſæ ſimilia. Caulem pedalem & ſeſquipedalem ad ſummum, hirſutum lignoſum, ſolidum rotundum; folijs alternatim veſtitum, vt in ſuperiore planta, lata baſi abſque petiolo hærentibus: in cacumine verò in tres diuiditur caulis contrario nutu cernuus ob florum & fructuum poſitum atque naturam; aliquando verò circa ſumma folia alias alas alimenti copia profert. Flores edit paruos ſupradictis minores admodum, colore ſuauerubente, ſanguineis lineis variegatos, centrum ſiue vmbilicum hilari rubente colore infectum habentes. Fructus profert quaternos, magnitudine effigie & modo vt in Maiore diximus Cynogloſſa à nobis propoſita vmbilicatos cauos latiore vmbilico, elatioreq. limbo circũſepiente, nec obtuſo, vt in alijs, ſed tenuiore, Lucernarum effigiem imitante quare non minus κοτυλώδης, fructu quàm λυχνιώδης ab effigie appellari debet. *Nominis cauſa.* Apicem medium ſingulis fructibus & quinquefoliatam baſim congenerum ritu habet. Semen verò non depreſſum, planum, ſed piriforme, parum compreſſum continet ſapore amaricante. *Sapor.* Maio menſe florida cacumine inuenitur, atque fructu pregnans, Æſtate perficitur & deperditur. *Tempus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Cynoglossa altera media fructu κοτυλώδης siue λυχνιώδης, mont:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Z 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

De Cynoglossa minore montana serotina altera Plinij. Cap. LIX

Nominis causa. Lib. 25. c. 8.

LAPPVLARVM minuta forma, effigies plantæ, atque species, non solum in Cynoglossarum numero recensendam hanc minorem speciem esse; sed alteram Plinij iudicandam satis indicio videntur: Qui de Cynoglossa loquens ait, *est & alia similis ei, quæ ferat lappas minutas.* Hanc autem congenerū omnium minimas habet lappulas, & in Cynoglossarum speciem connumerauimus ob similitudinem, atque Plinij alteram iudicauimus.

Descriptio

Cuius radix parua est, & fibrosa, lignosa dura crasso cortice nigroq. ex purpureo fortè vetustate corrupto (recentem non vidimus, sed semine turgescétem) reliquæ fibræ obliquæ, longæ tenues pullo colore lignosæ; dulci sapore. Planta est bipedalis ad summum anguloso tenuiq. caule, hirsuto folioso, oblongis Oleæ folijs, vel, Lithospermi maioris virentibus, mollibus, hirsutie aspera alba & longa obsitis, alternatim densè semidigitali spatio hærentibus cauli: inter cuius & foliorum sinus alia germina foliorum exeunt parua. In summo verò caulis in tres, vel quinque diuiditur alas semper obliquus, & pedales tenues, trifidas aut bifidas, subsunt etiam & aliæ deinde alæ ex proximis foliorum sinibus paulatim excrescentes, superioribus se perficientibus, quæ folijs, tenuibus multum atque hirsutis vestiuntur, alternatim illis & florum siue fructuum petiolis per virgas vtrinque dispositis, atque Scorpioidis modo incuruis cacumine semper florescente. Flores pusilli sunt admodum vt minores sint plantæ floribus Auriculæ muris Scorpioidis dictæ à Lobellio, quæ nobis Echium minimum vel Buglossum potius, sicuti & Gasparo Bauhino viro Doctissimo visum fuit. Cœruleo sunt colore amœno, breui tubulo, ore quinquepartiti, stellulam intus luteam continentes, quibus decidentibus fructus succedunt ex basi minima quinquefoliata lappacei, longis atque tenuibus aculeis armati, oblongi pyramidales, apice medio illo carentes in quatuor partes se diuidentes, quatuorq. semina distinguentes, oblonga oualia angusta, figura trigoni, in dorso caui, vmbilicati parumper, per longum eadem forma, virentes primùm molliores q. deinde siccati ruffescentes, atque asperi.

Tempus.

A summo caulis florere incipit, deinde per foliorum sinus alæ producuntur paulatim excrescentes, vt diutius Æstate & Autumno duret semper nouas proferens obliquas alas, & in

illis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

illis flores. Inuenitur & vetustior, maxima radice, crassa fibrosa, pluribusq. ab radice caulibus, vt rotunda sit coma. Sapore folia sunt amaro Cynoglossæ maximæ similis. Differt ab alijs præter fructus figuram, alijsque notis hac etiam, quòd in alis vtrinque obseruatur, aut foliola, aut fructuum petioli alternatim ad inuicem disponuntur, quod in alijs non inuenitur. Æquicolorum montibus frequens, atque propè & subtus Castrum Podium Poponiscum appellatum, locis saxosis humentibus. Hanc quidam Heliotropium putarunt, qui cæruleis floribus curuis ramulis esset, folijs tamen ocimo dissimilibus. *Sapor.* *Locus.*

Borrago minor syluestris καρποχήνοπτος. *Cap. LX.*

VSVALIS Boraginis penuria Cirinolani Pharmacopæi hac planta vti dixerunt, quæ succo sapore & odore ita vulgarem Boraginem refert, vt non sit dubium ex illo genere esse. In marginibus & sepibus Septentrioni oppositis, vel Orientalibus, Solis meridie vmbrosis, atque humentibus parum. Hyeme exit è radice admodum tenui flauicante, folijs primum paucis admodum paruis oblongis, atque caule crescente simul, & ipsa grandiora fiunt simul, semipedali longitudine, duas vncias lata, hirsuta parum atque asperiuscula, sed tenera multùm. Caulis tenuis est longus bipedalis & maior (vbi densiores oriuntur plantæ, sibi ipsis vel vicinis incumbentes, atque aculeis aduncis hærentes) angulis quinque distinctus, tenuibus spinis aduncis deorsum spectantibus armatus; veluti hamis, cauus, succosus: in summo paucis alis diuisus tribus aut quatuor, in quibus foliola hæret, non alternatim vt in caule, sed bina surrecta, aliquando verò in imo alarum singula, inter quæ bini flores parui admodum cærulei, vt vix percipiantur, similes effigie Buglosso vulgari & etiam colore, vel minimæ Cynoglossæ Plinij à nobis depictæ pares. Martio mense emicantes, è tenuibus petiolis & calycibus prodeuntes, statim decidui: quibus fructus succedunt lati, compressi foliacci Atriplici similes, è petiolis tuncincuruis, deorsum spectantibus. Atriplicis folijs siue Anseris auis pedum modo quinquepartiti vnde nomen καρποχήνοπτος, semina quatuor intus compressa læuia nigra, Echij sapore, sibi ipsis superposita concludentes: ita vt folliculi videantur, bina illa foliola sibi ipsis hærentia, quæ calyces floris antea erant, non autem coniuncta vt in veris folliculis. Aprili mense perficitur, & Maio iam siccata in *Vsus.* *Nomen.* *Nominis causa.* *Sapor.* *Tempus.*

totum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

totum deperditur planta, annalis est. Hanc nescio quomodo pro Germanico Alysso depingant Pena & Lobellius verticillatosq; flores tribuant, & folia rubiæ magnitudine, cum admodum sint maiora & latiora. Nullam quidem Alyssi nec faciem folliculorum nec foliolorum habet, non enim duplex est, quod diuisum, integrum etiam non remaneat, nec huius plantæ fructus, folliculi, sed potius calyces, vel vtriculi sunt ore aperti, & si occludantur compressione. alij eandem idæam prosequentes pro Aparine depinxerunt, quantum à veritate, ijdem iudicent. Hanc etiam in Æquicolorum montibus *Rascino* in quodam diruto Castro propè antiquam turrim (*Locus.*) inuenisse meminimus. Elixam mandunt montani Valuenses pulmenti modo, apud quos etiam oritur.

Anchusa Echioides lutea Cerinthæ flore montana. *Cap. LXI.*

Locus. SAXOSIS Æquicolorum montibus meridiei expositis oritur *Tempus.* hæc, radice Maio mense rubentem obseruauimus in tenellis, *Descriptio* in vetustioribus verò lignosa longa, magna respectu plantæ foris nigra corticosa, & pilosa ex qua multi veluti lupini elati fruticant in orbem rubentes sesquipedales ad summum ramuli hirsutie obsiti alba aspera, quemadmodum folia, quæ angusta sunt, alterius Anchusæ apulæ Alcibiadis vel Onochilis forsan Dioscoridis, minora; Linariæ ferè tres vncias longa, & minus, atque circa radicem pusilla hirsuta albicantia hispida, multa circa radicis caput, in terram conuexa, (multa enim germina ex vetusta radice oriuntur,) ex quibus caules pedales, vel sesquipedales, quibus alternatim hærent maiora & circa summum latiora, semperq. breuiora foliola: flores verò in Caulium summo qui bifurcati sunt & incurui Scorpioides modo, aut cõgenerum emicant ab imo incipientes, primi verò in ipso furcæ ramulorum sinu, oblongi melleo succo intus Cerinthæ modo, caui lutei parum circa ora ventriosi, atque angulosi, in quinque lacinias paruas ora diuisa habentes, ex quorum centro longus apex prodit, qui medius est inter semina quatuor in imo cõcepta angulosa rostrata vt congenerũ, sed nitida læuia colore corticis castaneæ, nigricantia; quæ demum intra oblongos hirsutos quinquepartitos calyces alternatim dispositos per caulium summitates tunc erectas perficiuntur Æstate, illos parua foliola concomitantia vt in congeneribus. Maio floret. Planta est peren-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Borrago minor syl: καρποχυνεῖα. Anchusa echioides lutea cerinthoides mont:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

perẽnis, ab Antiquis minimè descripta sub genere Anchusarũ, vel Echij, quorũ flores purpurei aut punicei, huic autẽ lutei, effigie diuersi ad Symphiti maioris flores magis accedentes, cuius semina etiã Echio, Borragini, Buglosso & Anchusis similia sunt, atque plãtæ gustus ad similis, quare sub eodem genere collocari posset, quod hucusque à nemine animaduersum est, etiam quod specialiter ob viscosum lentum, adstringentem atque ferruminantem in radice succum Symphytum ab antiquis sit dictum.

Echioides Lutea minima Apula campestris. *Cap. LXII.*

Descriptio EIDEM familiæ adscribenda hæc minima planta, cuius radix tenuis est admodum cortice fusco Echij lignosa & alba intus; ex qua folia in terram sparsa duas vncias ad summum longa, satis angusta, vt latitudine paria sint cauliculi diametro, Lino similia sed in summo latiora carnosa hirsuta duriuscula, propè caulem molliora. Cauliculis tribus aut quatuor fruticat circa radicem parum supinis dodrantalibus aut pedalibus albescentibus, rotundis hirsutis, foliosis admodum, atque circa summum maculosis, ex flauo guttis purpurascentibus vt in Anchusa Apula breui radice obseruatur, ac in Lycopside putata latifolia, in quinque ramulos siue alas, aut tres vel plures aliquando quadrantales, diuisam comam habentes Cynoglossarum modo atque vulgaris Echij ritu foliosis densis, atque vtrinque alatis siue pinnatis: ante inter foliorum sinus flores exeũt lutei oblongi tenues pusilli tenui tubulo, minores & angustiores alijs, sed sui proportione latiusculis oris, quinque partitis ac stellæ modo hiantibus: in quorum calyce decisis illis parua semina quaterna alijs minora intorto rostro capitella exprimentia auiculæ potius quàm serpentis inueniuntur, *Tempus.* Aprili floret; Maio perficitur, *Sapor.* gustu simili, atque florem vnicum vt in alijs, ante alios in alarum sinu sed absque petiolo hærente; *Locus.* Cirinolæ frequens.

Echioides parua, alba Amphibia. Cap. LXIII.

NEC alio debet aut potest referri hæc in agris incultis vbique Cirinolæ frequens, atque etiam Æquicolorum montibus *Locus.* circa sepes radicis, foliorum, florum, atque seminum effigie. Dodran-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

drantalis planta aut pedalis ad sũmũ radice parua Anſerinæ pẽnæ calami craſſitie, fuſca foris intus alba, at Maij fine Æquicolis, & Valuenſibus rubeſcere obſeruauimus, dulci ſapore: ex qua caulis craſſior duplò ſupradicta fruticat ab imo duabus vel tribus alis diuiſus, ſubrubens, rotundus aſper, folijs alternatim veſtitus per interualla oblõgis paruis, Oleæ minoribus, ſemiunciam latis atque quadrantalibus longitudine, virentibus, alba hirſutie aſpera parum obſitis, in ſummo vt in ſuperiore tribus alis diuiſus, in quibus alternatim eodem modo minora foliola diſpoſita hærent, inter quę flores ex calycibus hirſutis quinquepartitis ſuperiori ſimiles at que maiores parum, albicantes emicant: Semina in imo habentes quaterna eodem modo, maiora parum ſuperiore, atque rugoſa aſpera & etiam intorto roſtro. Eodem tempore cum ſuperiore floret, atque perficitur. Foliorum ſapor propter humoris paucitatem guſtu ſicca viſa tunc fuere.

Tempus. *Sapor.*

Elephas Campoclarenſium. *Cap.* LXIV.

Locus. *Nominis cauſa.* *Deſcriptio*

CAMPOCLARENSIVM Vallis (ob excellentiam ita denominata) rariorum ſtirpium ferax, & hanc quam exibebemus modò plantam profert, non tamen multam ſe raram, ſicuti effigie rarior videtur, nec ab aliquo vſquam viſam. Elephantis quippe roſtrum, cum capite ita flore perbellè exprimit, vt non aliud illi nomen à quouis illam intuente tribui poſſit. Quapropter ſub Elephantis nomine delineandam cenſuimus. Radicem habet paruam, obliquam albeſcentẽ teneris veluti dentata foliolis craſſiuſculis tritici grani effigie, ac magnitudine, ſic enim illam inuenimus, paulò tamen latioribus, inciſuram illam præferentibus colore ex viridi albis, translucidis, ac veluti aquoſis, vt etiam in Scordio obſeruauimus. Caulem quadratum, virentem, ſuccoſum cauum, tenerum, nonnihil hirſutum, ſicuti & folia, quæ primo intuitu læuia videntur, bina ex oppoſito cauli hærentia Menthæ modo primùm parua, demum cum caule grandiora, atque oblongiora, magnitudine Menthæ ſed retuſiora, vt etiam ſerratura quæ rarior eſt, ad Scordij folia accedentia, colore albidiore, ſplendidiore atque ſuccoſa. Ex eorum verò ſinibus & caulis geniculis vtrinque à medio ad ſummum, & aliquando ab imo ferè etiam alæ multæ exeunt, ſed minoribus folijs atque acutioribus, forma & ſerraturis: interque folliculi bini ex ſingulis geniculis paruo petiolo hærentes

rentes

rentes Narcissi ferè odore suaui flores emittunt luteos, aureo colore rostratos Elphantis caput repræsentantes: Caput enim ex folliculo exerunt cum ceruicis incisura & crassitie recuruum nasum siue rostrum proboscidis instar semunciæ longitudine producentes: in cuius medio ex inferiore parte superioris veluti madibulæ dentes bini sunt recurui: ex Capitis verò fronte vtrinque dependent veluti maxillæ supercilia formantes, sub quibus maculæ sunt excauatæ, vt oculos purpureo roseo colore repræsentent: inde ex inferiore parte, & sub collo latum est folium auriculas referens, quatuor diuisum incisuris, vt in Galericulatis floribus, sed longè latius, vnciam enim æquat latitudine. Floribus decisis intra singulos folliculos parum hirsutos vtricula perficiuntur ventriosa, quadrata sed obtusis angulis, in quibus semina ob cutis tenuitatem, & illorum copiam extuberant, vt illorum crassities videatur, quę Milij vel Angallidis est magnitudine. Colore sunt ciuereo, gibbosa & rugis circum delineata, numero ferè triginta singulis pericarpijs, quæ cum perfecta sunt vtriculos disrumpunt, atque decidunt. Particulatim ab imo florent Iunio, & Iulio perficitur. Loca vmbrosa diligit, frigida, atque humentia septentrionalia, in dicta Valle supra locum dictum, *il vado di Scartocchia*, secus viam contra arborem illam exiccatam, ibi in latiore vallis. Folia mansa linguam vellicare, extergere atque siccare visa sunt, nobis degustantibus. *Tempus.* *Sapor.*

Cassida. *Cap. LV.*

EDIA videtur hæc habitu atque effigie inter Horminum, & Lamium, aliasq. eiusdem generis plantas: Quam à singulari & priuata fructus siue pericarpij forma, in alijs nondum visa, militaris galeæ iconem exprimente, Cassidam appellare libuit, sic enim Latinè illam appellant. Huius namque fructus rotundi sunt & compressi, hirsutie crassa asperginosa, viscosa & odora, manus inficiente dum virent, obsiti: quorum pars anterior in acutum producitur, fissuram habens oris specie, & desuper veluti in fronte limbum eleuatum sui proportione magnum, elatum velut diadema, aut crista obliqua, qua ornari videtur, vt in Militum Galeis. Cum accari incipiunt os dehiscentes aperiunt, superiorē cristatam partē vt in Cassidis eleuando, eo ac si miles modo suam nudare vellet frontem, vt solent æstu, vel vt melius videant, vt Propertius bellè carmine explicauit, dicens, *Nominis causa.* *Descriptio*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

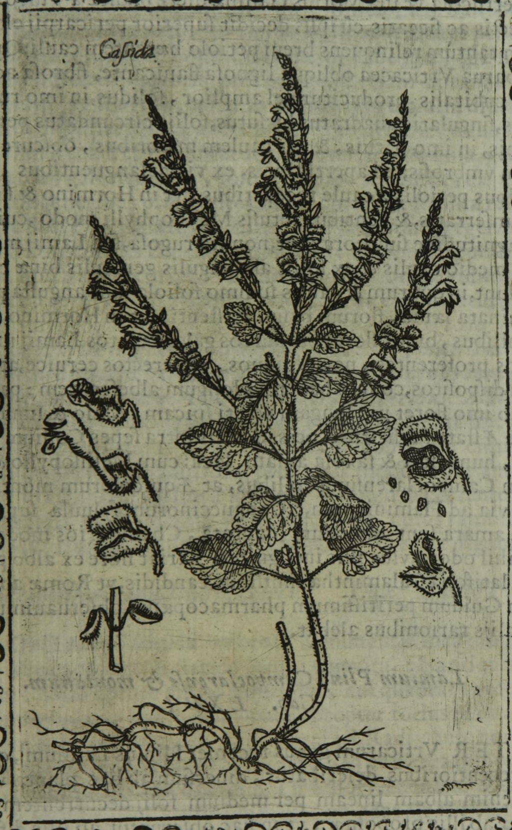

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Aurea cui postquam nudauit Casida frontem.

Et quatuor ostendunt semina intus cohærentia, parua, rotunda fusca, verrucosa vt illa Morsus Gallinæ dictæ plantæ à Vulgo. Quibus perfectis ac siccatis, cũ ipsis decidit superior pericarpij elata pars, imam tantùm relinquens breui petiolo hærentem cauli: Qui ab radice parua Vrticacea obliqua lignosa flauicante, fibrosa admodum Vere cubitalis producitur vel amplior, solidus, in imo rubescens, rectus, singularis quadratus hirsutus, folijs circundatus per genicula binis, in imo paruis, & per caulem maioribus, obscurè virentibus, in vmbrosis; sed apertis locis, ex viridi languentibus, hirsutis mollibus petiolis à caule recedẽtibus, vt in Hormino & similibus, circumserratis, & dentibus retusis Melissophylli modo, cui figura & magnitudine similiora sunt, non ita rugosa, sed Lamij modo plana. E medio caulis & ex folijs alæ singulis geniculis binæ caulem diuidunt, in quorum & caulis summo foliola sunt angusta parua, acuminata læuia, florum basim existentia, vt in Hormino, Ocimo, & similibus, binos flores purpureos galericulatos Lamij modo oblongos proferentes, non obliquos, sed erectos ceruice, atque vno versu dispositos, collum habentes longum albescentem: particulatim ab imo floret per longam veluti spicam, Maio & Iunio mense, *Tempus.* atque Æstate perficitur. Locis incultis intra sepes Collium & Montium, humentia & saxosa amans loca: cum Melissopyllo & simili- *Locus.* bus in Campoclarensium collibus, at Æquicolorum montibus syl- *Sapor.* uosis via ad Flaminianum, & Cappuccinorum syluula supra viam. Folia amara sunt admodum, ingrata, Chamædrios modo, parum vel nihil odora, vsus illis incognitus. Variat flore ex albo pallente, folijs latifoliæ Calaminthæ similibus, candidis, vt Romæ apud Iosephum Guidum peritissimum pharmacopæum obseruauimus, quam cum alijs rarionibus alebat.

Lamium Plinij Campoclarense & montanum. *Cap. LXVI.*

INTER Vrticarum genus recenset Plinius Lamium, quod & si à recentioribus describatur, diuersum ab hac planta videtur. Non enim albam lineam per medium folij decurrentem habent plantæ ab illis propositæ, vt in hac obseruatur, ab illis differentiã *Locus* constituente. Quæ in frigidis montium locis septentrionalibus *Descriptio* Campoclarensium & Æquicolorum oritur circa vepres & vias, ab

a lia

alia Vrtiacea maculis albis conſperſa ſeparata; caulibus multis quadratis, procumbentibus rubeſcentibus, in quibus folia Vrticæ hirſuta mollia, Lamio vulgari albo flore ſimilia, aut Ballotæ, ſed minora duplò, ſerrata rotundis inciſuris, lineam albam per mediū atque rectum neruum vtrinque ambientem habentia, quæ macula in ſiccatis ſeruatisq. plantis poſt decenniū etiam durant conſpicua, ſemperq. per longum, nō vt in Vrtica mortua alia diuaricata & guttatim diſperſa: trita grauem odorem remittunt, minus quàm in vulgari mortua Vrtica ingratum. Flores circa ſumma genicula verticillatos, galericulatos, colore ex albo rubentes, ex vtriculis vt in congeneribus prodeuntes in his quaterna ſemina relinquētes. Vere floret, & Æſtate perficitur, ſed Autumno regerminat. *Tempus.* Hanc pro Dioſcoridis Leucade prima facie ſupponere putabamus, Sed quia non ita Mercuriali, vt Dioſcoridem notaſſe vidimus, ſicut Vrticeo generi folijs quadrare videtur, ac etiam natura; pro Lamio Plinij propoſuimus. De qua ita loquens ait. *Ea quoque quam Lamium inter genera earum appellauimus, mitiſsima & foliis non mordentibus medetur cum mica Salis contuſis incuſſiſque inuſtis, & ſtrumis, tumoribus, podagris, vulneribus: Album habet in medio folio, quod ignibus ſacris medetur.* Differt hæc ab altera quam obſeruauimus Aequicolorum in montibus: cuius folia breuiora anguſtiora, & acutiora, profundis inciſuris per ambitum diuiſa vt in Chamædrio, linea alba per medium decurrente anguſtiore, cæteris verò minimè differre videtur, cuius ramulum depinximus, vt eius facilis ſit perquirentibus differentiæ dignotio.

Lib. 22. c. 14. *Vires.* *Varietas.*

Scrophularia montana maxima: *Cap. LXVII.*

MONTANA frigida vmbroſa & humentia loca diligit hæc Vrticaceo etiam fœtido generi cognata, ab antiquis fortè derelicta. Nulli aptare magis potuimus, cui quadrare videretur, quàm Scrophulariæ vulgò nuncupatæ, propter totius plantæ ſimilitudinem & forſan efficaciā. Differentia eſt, Radix huic non glandoſa ſiue tuberoſa, vt vera Scrophularia, ſed vt altera minor, quæ etiam ſcrophulis in radice caret, cui ſimilior, ſed maior & craſſior lignoſa & nigrior. Folia antequam caulem edat plura in terram conuexa, magna, rotunda, hirſuta, Matriſaluiæ maiori vulgò noſtratibus, ab alijs *Sclarea* dictæ paria, magis quidem ſerrata per ambitum, acutioribusque dentibus Scrophulariæ minori ſimilioribus,

Nominis cauſa. *Deſcriptio*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

bus, mollia tactu, & fœtida Galeopsidis modo Vrticæ mortuæ vulgò dictæ: atque tota hyeme sic expansa in orbem durant. Vere caulem profert tripedalem, aut maiorem, quadratum, crassum, cauum hirsutie alba obsitũ, rectum, geniculis distinctum, in quibus folia vtrinque sunt bina semper decrescentia, ex quorũ sinibus, non alæ vt in alijs, sed longi hirsuti petioli bini è singulis geniculis prodeunt, tribus digitis longis, in quibus, veluti corymbi tres aut quatuor, sunt orbiculati flores pallidi lutescentes, ciceris magnitudine in quinque breuibus lacinijs ora diuisa parum habentes, & stamina quædam in medio Arbuti siue Vnedonis floribus admodum similes, basim habentes virentem quinque foliolis constructam, quibus succedunt oblongi pericarpij in acutum desinentes Scrophulariæ similes, in quibus eodem modo similia semina continentur, & aperto fructu decidentia. Maio floret, ac etiam Æstate in Vmbrosioribus frigidioribusq. montis locis, & Autumno perficitur: deinde iterum ex radice germinat, non enim annalis, sed est perennis. In Valle Campoclarensium, atque etiam supra Matesium vmbrosis septentrionalibus niuosis inuenimus, postremò autem in Æquicolorum etiam montibus in Villa, *Plagis*, dicta. Hanc pro *Lamio Pannonico* descripsisse videtur primus omnium Doctiss. Carolus Clusius in Pannonicis obseruationibus. & post illum ante nos Doctiss. Gaspar Bauhinus in suo Synomijs ornato Matthiolo Schrophulariæ luteo flore nomine, iccirco iconem relinquimus proferendam, verùm in illa ima folia deesse videntur, eo quo diximus modo descripta. Eandem pro Galiopside depicta visitur in Vetustissimo Herbario Græcis literis inscripto maioribus, mẽbranacea pagina, coloratis iconibus, quod in ornatissima Bibliotheca sancti Ioannis Carbonariæ nuncupati Neapoli custoditur, in quo Dioscoridis plantæ describuntur, additis quidem synonimijs illis in initio, & alphabetico ordine dispositæ.

Tempus. *Locus.*

Cynocrambe vtraque Dioscoridis. *Cap.* *LXVIII*

NEMO adhuc veram Cynocrambem habuit, atque ex descriptione & pictura hoc manifestum esse videtur; Dodonæus & post illum Pena & Lobellius plantam floribus fœminæ Mercurialis, in summo, & inter folia fructibus Maris depinxère testiculatis, atque cum mari Linozostide similitudinem tantùm esse cognouerunt. Nos autem quid de his sentiamus in medium afferemus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Caninæ Mercurialis ſic dictæ ob ignobilitatem, duæ ſunt in Hortenſibus differentiæ maris nempè & fœminæ ſexu diſtinctæ, parum ab illis differentes. Radicum prima eſt differentia, quæ in Cynocrãbis prolixæ, perplexæ obliquæ & ſparſæ, parum ſub terra latentes inueniuntur: Caules plures, haud abſimiles, niſi tenuiores, ſicciores, atque minores in imo purpuraſcentes, nec ramis diuiſi. Folia maris vtrinque acutiora, magiſque venoſa, minutioribus ſerraturis, ſed maiora: inter quarum alas ſicut in hortenſi flores haud ſunt conſpicui, fructus verò bini teſticulorum modo hirſuti, & maiores duplò, longioribusq́. multò petiolis producuntur. Aprili fructificare incipit, & Maio perficitur. Sapor & odor herbaceus ſubuiroſus, non differens ab alijs. Differentia altera in loco natali. Hanc non niſi in Montibus altiſsimis Mateſij vmbroſis inuenimus occidentalibus, deinde alijs conſimilibus.

Deſcriptio *Tempus.* *Locus.*

Fœmina verò alijs etiam differentijs notatur; vt folia habeat longiora multum vt quadruplò ſint latitudine maiora, venoſa etiam, & longioribus ſit caulibus, è quibus inter foliorum ſinus eodem modo longi admodum vtrinque, & trientales petioli tenues admodum, è medio ad ſummum floribus in ſpicæ modum, vt in vulgari hortenſi fœmina ſint onuſti; triangulis, herbaceis, multis intus ſtaminibus pallentibus hirſuti, quibus decidentibus nullum ſemen habere comperimus. Radicibus eodem modo vt in mare ſupradicta, multis, ſparſis, perennibus; quòd in hortenſi non obſeruatur, cũ ſit annalis. Hanc in ſepibus vmbroſis Neapoli ſupra D. Mariæ Sanitatis Templum in quadam vallecula colligebamus dum primùm hiſce rebus operam nauaremus. In his animaduertendum cenſuimus, Caput hoc, vt Doct. Marcellus Virgilius ait, ſuſpectum eſſe; quia in Antiquioribus Codicibus non legitur, nec in Plinio Galeno, alijsq́. ſit facta mentio, & alterius Mercurialis herbæ, traditam ab aliquo poſteriore ſub hoc titulo hiſtoriam eſſe. Alij putant ſuperuacaneum eſſe, & redundare. Nobis verò minimè ſuperfluum, atque ſi non eſt Dioſcoridis, quod poſſet ea ratione eſſe, qua ſupra Marcellus Virgilius retulit, non tamen ab indigno Plantarum ſcriptore vel obſeruatore adiunctum: nec ideo reijciendum, cùm ſuas habeat plantas hiſtoriæ reſpondentes atque proprias, ab alijs differentes. Illud etiam notandum videtur nobis, quod alij non obſeruarunt, non ex Græco, ſed potius Latino ſcriptore in Græcum tranſlatum fuiſſe caput hoc, vnius verbi malè tralati ratione; ſimilitudinis ſcilicet, *Hederæ*, nam dicit, ſimilia Mercuriali folia

Locus.

eſſe,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

esse,aut Hederæ,quod potius scriptum erat, *Helxinæ*,& ratio,quia Mercurialis Ocimi folio est,ad Helxines folium accedens Dioscoridis iudicio;quod maximè verum est. Helxines quidem folia oblongiora Ocimo habet,sicut Mercurialis hortensis.At huic Cynocrambæ folia Mercuriali & Helxinæ similia esse scriptũ erat,;quod verbum, *Helxinæ* minimè rectè pro, *Hederæ*,acceptum, κισσῷ, versum fuit in Græco textu,nihil cum Planta commune habens. Harum vires non secus ac aliæ aluum soluendi olerum modo coctæ, & acceptæ,& bilem & aquam è corpore trahendi habent: &si minus notæ cùm sint,in vsum haud nimis receptæ,vel rarò ob eorum infrequentiam. Harum Icones non adposuimus,cum illas post hæc antequam imprimerentur,à Doct.Gaspare Bauhino in suis inMatthiolum synonimijs delineatas viderimus,nec illarum à Matthiolo,vel ipso descriptionem additam,aut illarum differentiam. Nunc autem quæ nam sit vera mas & fœmina Cynocrambe ex his quilibet cognoscere poterit. Nostram verò Alsinen nouam longius abesse à mare Cynocrambe existimamus nedum effigie atque habitu, sed odore Cucumerino;à viroso Mercuria is alieno, quod alij tacuerunt; vt ex supradictis quisque dijudicabit: ac etiam quia non binos cohærentes fructus testiculorum effigie,vt supradicta Cynocrambe,sed illos seiunctos,atque sæpius ternos,magis quam binos, inter alarum sinus,& aliquando quaternos. Quam posteàRomæ via qua ad D.Pauli Basilicam itur, & alijs etiam locis obseruauimus. Nec vulgarem putatam Alsinem,ita Parietariam folijs,atque flori bus & fructibus alis hærentibus foliorum imitari obseruabit, totoq. etiam habitu quare de hac hactenus. Oritur Neapoli etiam Mergellinæ,via qua ad montem itur tophis humẽtibus vmbrosis, Hyemis initio,vbi etiam copiosum semperuiuum tectium Diosc.à nobis in Phytobasano descriptum. Illam,si quis pro Paronychia potius accipiat, cum semine sit inter folia Pepli, & Chamæsycæ modo;folijs Peplo maioribus,atque in petris oriatur;gustu in initio parum acri extergente,linguam vellicante,sed non imprimente calorem, vt Galeno satisfacere videremur,faciliùs assentiremur; non enim Paronychiam fecimus, ob foliorum enormem magnitudinem,& etiam quia non sit breuioribus ramulis Peplo, Peplide, neque Chamæsyce: hac enim de causa Alsine facie plantam nouam denominauimus,cum etiam quiaCucumerinum planè odorẽ tritis folijs inter digitos,naribus offert; quod in recepta Alsine non obseruatur. *Vires.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Sideritis montana paruo flore nigropurpur. *Cap.* LXIX.

Locus. *Descriptio* RARIOREM hanc, elegantemq. plantam, inculta montana steriliaq. fundunt saxosa loca Æquicolorum supra Capuccinorum Syluulam. In qua dignum obseruatione videtur floris aculeatus vtriculus ita paruum concipiens florem, varioq. distincto colore, caput nempe & barbularum oras purpuronigrescentes, medium verò vmbilicum luteo, & collum denique candicante. Flos quidem galericulatus est, ac in hoc genere minimus, caput habens hirsutum, nec ab vtriculo exertum, vt vix nisi lecta manu planta discerni queat. Vtriculi verò quinis latis diuiduntur neruosisoris, aculeis longis parũ hispidi, hirsuto reliquo corpore: seni circa genicula caulis & alarum, quibus caulis sesquipedalis ad summũ quadratus rubescens hirsutus, lignosus, alis duabus in medio diuisus ornatur, binis inrercipitur folijs alternatim ex opposito hærẽtibus, oblongis ex viridi languentibus, alba lõga, hirsutie obductis: ternis circea foliorum extremorum vtrinque obscuris dentium serraturis: circa imum caulem longis veluti petiolis, at circa fastigium caulis, & vtriculos illis carentibus, latioribus quidem ac neruos quinos per longum habentibus, nec incisuris diuisis, at acuminatis. Iunio floret, ac Æstate perficitur. Semen angulosum quaternum ex nigro cinereum, quod angusto pilosoq. vtriculorum ore occluditur. Radix lignosa parua fibris diuisa atque flauescens inuenitur. *Sapor.* Sapor plantæ dulcis, calescens parùm atque palato non ingratus. Aliquando vnicaulis, quandoque pluricaulis ab radice inuenitur, Sed semper in medio duabus alis, rarius pluribus diuidi obseruauimus. Differt ab illa quã superioribus annis descripsimus, natali loco, longitudiue, caulisq́. rectitudine, angustiore foliorum effigie, atque neruorum positu: itemq. florum colore, magnitudine & conceptu. Singula in pictura expressimus vt solemus, vt facilior sit eius dignotio, & nota differentia. Quia verò congeneres Sideritides appellari à Recentioribus nouimus & hanc neutiquam parui faciendam eodem nomine appellare voluimus.

Tri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Trixago Apula vnicaulis Τετρασάχυς. *Cap. LXX.*

COPIOSAM cùm primum Cirinolæ vidiſſemus hanc, nobis
mirandam ſe præbuit, eo quòd innumeræ cùm ibi in quodam
inculto, depreſſoq. loco non longe ab Oppido ſimul exortæ adeſ-
ſent,nulla diuiſo alis caule, ſed ſimplici rectoq.produceretur. Qua-
re an ab aliquo fuiſſet depicta memorantes,cũ recentiorũ tum verò
antiquorum, in mentem venit ſi aliquid cum recta Verbena com-
mune haberet, ac Diſcoridis notas perpendentes, hanc non parum
accedere illi, niſi folia ad Alceæ diuiſuram magis quàm quercus ac
cedere deberent, vt idem Dioſcorides in cap. de Alcea notat, ſic
etiam pro Plinij Alectorolopho niſi ſemina flaueſcentia eſſent. Ic- *Nominis*
circo Trixaginem potius vnicaulem appellauimus ad differentiam *cauſa.* *Locus.*
Trixaginis Dioſcoridis & vulgaris. loca amat humentia depreſſa *Deſcriptio*
pratenſia plana vt ibi Cirinolæ, ac etiam colles tophaceos humen
tes quales Gallicani propè Præneſtem Romani agri Herba eſt vni-
caulis ſemper, ab radice ſingulari prodiens, pedali altitudine aut
paulò magis caulem proferens, quæ vegetior oritur, folijs angu-
ſtis oblongis obtuſis craſſis ex viridi albicantibus, raris dentibus
ſerratis Quercus ferè modo criſtatis hirſutis carnoſis, in medio
caulis maiora, triunciali longitudine,reliquis verò tam imo quàm
circa ſummum breuioribus atque obtuſioribus, alternatim binis
ex oppoſito quoquo verſu, digitalibus interſtitijs cauli ſine petio-
lo hærentibus, hirſuto quadrato albeſcente, & purpuraſcente pe-
dali vel ad ſummum ſeſquipedali; in cuius cacumine ſpica eſt lon-
ga quadrata, vnde nomen impoſuimus Τετρασάχυς, criſtatis, folijs *E, b.teton*
rotundioribus, hirſutis denſis Euphragiæ vulgari ſimilibus con-
ſtructa,ex quibus flores galericulati magni admodum proportione
plantæ, latis barbulis, albis pallentibus, capitibus verò purpu-
raſcentibus hirſutis,ex quibus luteum ſtamen veluti dens exeritur,
è denſis vtriculis hirſutis inter folia ocultatis, capitulorum Thy-
mi modo prodeunt. Quibus decidentibus fructus remanent nigri
aſperi rotundi in acutum deſinentes longum ſtamen habentes in
eorum ſummo, eodem Scrophulariæ modo, foliaceo dentatis oris
hirſutoque vtriculo, & inter folia illa quadratam anguloſam lon-
gamq. ſpicam formantia ocultati. Hi tandem ſicca in totum plan-
ta, deciſiſque è caule folijs, & poſtremò ab ipſa ſpica, veluti bo-
tri Ciceris magnitudine, nudi, duri nigri parum hiantes ſemenq.
emit-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

emittentes arenæ instar minutissimum & copiosum flauum, virgæ densè dispositi remanent. Tota spica tactu, dum foliosa, gummosa & viscida est, atque parum odorata. Aprili mense caulescit, Maio floret, & Iunio perficitur. Radix fibrosa parua alba lignosa parum sub terra descendens. Sapore amaro vellicante extergente. Foliorum verò sapor amarus parum acris calfaciens, quodammodo aromaticus, cerebro gustanti iucundus. Qui viderit foliosam plantam, & postea illis carētem atque botriosam, nisi primùm locum obseruauerit plātæ, haud illam eādem esse censebit. Si quis hanc pro recta Verbena Dioscoridis accipiat, Vulgarem & ramosam, pro Hierabotane, quæ supina Verbena denominatur cui similior est Alceæ foliorum scissura non valdè refragabimur.

De Eufragijs. Cap. LXXI.

QVINQVE differentias Eufragiæ sic à Recentioribus denominatæ obseruauimus, quarum præter Matthioli vulgarem, quæ in montibus vnicaulis ferè semper inuenitur in Campoclarensium nudis, & Æquicolorum, speciosa latifolia & pedalis ferè altitudine; & alteram à Dodonæo depictam, montanam, saxosis magis atque excelsioribus nudis iugis meridionalibus, gaudentem, minimam breuem admodum palmari altitudine nigro purpurantem caule & folijs, ab imo ramosam, & singulis geniculis foliorum, angustioribus multò folijs atque longioribus, magisq. in Æquicolorum præsertim supra Flaminianum Villam, via quæ ad D. Angeli dirutum templum itur in vertice montis copiosam Iulio & Augusto mense. Tertiam addemus non scriptam in pratis colliū frequentem, tàm frigidarum, quàm calidarum regionum, latiore folio, semipedali caule, quę media dici potest, purpuream & albam. Purpurea namque in frigidis locis, colliumq. pratensibus herbosis primo Vere copiosa inuenitur atque densa, humum ornans coma purpureoserico colore Amarantho proximo. Breuis herba, radice minima pusilla lignosa multis diuisa fibrillis, semipedali caule, nec nimis procero, & crasso, ab imo alis diuiso, vel sæpius simplici, quadrato hirsuto rubente, folijs per interualla binis vnguis magnitudine rotundis ferè, per ambitum cristatis raris dentibus quinque aut sex diuisis, carnosis hirsutis. Flores inter foliorum & caulis sinus è medio caule ad summum bini, oblongum vtriculum habentes pro calyce, vulgari Eufragiæ & alijs similem, at maiorem, sicut etiam

Locus.

Descriptio.

Tempus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

etiam flores, qui galericulati anguſtioribus barbulis, & inter folia ferè occultati oriuntur, purpuraſcentes ipſi ſicut & tota coma. Vbi naſcitur, ita frequens inuenitur, vt humum tapeto opertam purpureo inſpicere videaris. Amaro ſapore eſt, atque apud Pharmacopolas vſu pro altera Matthioli vſurpata. Semen in vtriculis candicans anguloſum oblongum copioſum à cæteris non differens niſi magnitudine pauca. Variat planta hæc regionibus calidis, vt in Apulia & Cirinolæ præſertim in pratis & paſcuis, vbi Pharmacopolæ veram putabant, atque verã ſe vſurpaſſe pharmacisq. miſcere dixerunt, candido flore, atque ita etiam coma candicare conſpiciebatur, vt album tapetum ſicuti de ſuperiore, purpureum in terra ſtratum cenſeri poſſit. *Vſus.* *Varietas.* *Apula.*

De Eufragia maiore ſyluestri purpurea latifol. Cap. LXXII.

DESCRIPTAM hanc à nemine, quod viderimus, cenſemus: atque ob affinitatem, quam cum Eufragijs habet, illis iungendam, earumque varietati adſcribere duximus. Syluestrem appellãtes maiorem purpuream & latifoliam, ad differentiam aliarum, & eius quam luteam, & anguſtifoliam montanam etiã proponemus. Hæc ſylueſtribus, collibus, vmbroſis atque humentibus gaudet, etiamq. in ſepibus inuenitur tàm calidarum, quàm frigidarum regionum, altitudinem petens ſeſquipedis, radice tenui, intorta, lignoſa bifurcata, vel magis diuiſa, quadrato caule hirſuto ſubrubẽte, per genicula folijs oblongis veſtito, digitalibus interuallis, vnciam longis, latis verò tertiam illius partem, in acutum deſinentibus, per ambitum ſerratis: ex quorum finibus, à medio ad ſummum vſque caulis alæ ſurgunt vtrinque obliquæ parum, minutioribusq. foliolis ornatæ, quibus ab eorum medio circa ſummum denſi flores inſunt verò verſu diſpoſiti, ex alternatis tunc foliolis prodeuntes, galericulati purpuraſcentes, ex vtriculis emicantes hirſutis, non diſſimilibus cæteris, quibus fructus ſuccreſcunt craſſiores, minusq. congeneribus oblongi, ſeminibus turgidi anguloſis candidis, parũ Vulgari maioribus, quæ Septembri & Octobri menſe perficiuntur. Auguſto floret, amaro tota ſapore. Æquicolorum collium ſemitis & Quercetis depreſſioribus etiam locis, at in editionibus propè Flaminianum in Capuccinorum ſyluula altera emicat lutea anguſtifolia de qua nunc dicemus. *Nominis cauſa.* *Locus* *Deſcriptio* *Tempus.* *Sapor.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Eufragia lutea montana angustifolia maior altera. Cap. LXXXIII.

Locus. HÆC autem editioribus syluestrioribusq́. locis gaudet, syluosis,vmbrosisq́. copiosissimam in Capuccinorum syluula quercina inter Flaminianum & Podium Poponiscum Æquicolorum castrum Augusto mense floridam inuenimus. *Tempus.* Simul copiosa oritur,vt nihil aliud ferè eo tempore simul floridum conspiciatur, oculos recreans aureo florum colore:altior superiore,atque tenuiore *Descriptio* caule bipedali, ferè rubente,quadrato,sed obtusis angulis,folijs angustioribus,Lino paribus,crassis,per ambitum rarioribus dẽtibus: ternis scilicet,serratis:per rariora genicula binis cauli hærentibus ex quibus, alæ vtrinque cruciatim alterno versu oppositæ binæ panduntur obliquæ oblongæ admodum caulis & plantæ proportione:è quorum medio ad summum vsque,vt in superiore densi flores vno versu disponuntur duplicati,galericulati deorsum spectantes, ex vtriculis eodem modo prodeuntes,sed colore aureo luteo saturato oculos recreante.Semina perficit Octobri mense superioribus similia,atque sicco pericarpio,atque dehiscente,ab imo incipiente decidunt vento flante,candida inter fructus hiantes conspicua. atque Serotina ita est,atque durat lignosa Hyeme sicca planta, folijs nuda, cacuminibus tantum botriosis vestita. *Sapor.* Sapore amaro adstringente & extergente linguam exasperante gustantibus tunc nobis visa fuit. Radix superiore tenuior,lignosa fibrisq́. diuisa. Nullo alio loco deinde plantam vidimus,cum & congener vbique ferè in syluestribus inueniatur. Has pro Sideritide alij depinxerunt.

De Valerianellis & dè Cornucopioide. Cap. LXXXIV.

VALERIANÆ apud nos dicuntur plantæ Nardum radicis odore referentes, quæ apud Dioscoridem Phu nomine donantur, vel Syluestris Nardi. de quibus in nostro primo Phytobasano, &post has dicemus. At quia inueniuntur plantæ aliquot illis quodammodo radicis odore, folijs flore totoque habitu affines, iccirco nos diminutiuo nomine appellauimus quas minus obseruatas, atque rariores nunc proponimus, illarum generi, vt aptius adscribentes. *Nominis causa.* Harum quædam vt nota, & ab alijs prius depicta. &si non exactè, exprimere non curauimus: verum illam aliquibus notis per-

perſtringere duximus, vt quibus ab hiſce rarioribus differat dignoſci poſſit. Omnium ortus locis herbidis humentibus cliuoſis primo Vere conſpicitur; nec antequam in caulem abeant facilis erit differentiæ cognitio: radice quidem & primis folijs ſimiles ſunt, verum vulgatæ maiora parum folia cōſpiciuntur Lactucellis & Seriolis tenellis ex ſemine ſimilia, minora multùm, quarum vice plebs ignara legere, ac acetarijs miſcere ſolet: nec in caulis geniculis laciniantur, & flores ex albo cæruleos in vmbellulis exiguos edit, ſeminaq. ſingula inter alarum ſummarum ſinus, præter vmbellarum habet, illaq rotunda compreſſa parumperin ſummo, acuta, & per obliquum rugis quibuſdam delineatā, atque antequā perfectè ſiccefcant defluentia ſicut etiam accidit illis confertis in vmbellulis. At quam depictam nunc proponimus rariorem, maximum Naturæ in huius plantæ conſtructione oblectamētum ante oculos obijcit conſiderandum: ac prima facie monſtrificum quid potius, quā naturale putandum. Omnium quidem plantarum cacumina tenuiora natura, (niſi monſtrifica ſint de quibus etiam ſuo loco dicemus) nunc autem craſſiora eſſe obſeruandum, eadem naturā ſic illa perficiente demoſtramus. Atque ob rariorem huius plantæ formam comæ, Cornucopiam ab antiquis memoratam & depictam exprimentem, *Valerianellam Cornucopioidem* græca deriuatione appellauimus. Huius natalis locus eſt Montanus vmbroſus vdus, qualis eſt ager ille conterminus Cappuccinorum Syluulæ, quem diuidit alluuionis foſſa ex Podio Poponiſco Æquicolorum caſtello Comitatus Marerij dicti, deſcendens, propè viam inferiorem, & qua ad Podium itur, primo Vere germinans, ex radice tenui admodum Vulgari ſimili flauicante parum odora atque guſtu Valerianæ, folijs breuibus, vulgatæ non diſſimilibus, minoribus parum, atque læuibus, Valerianam Syluestrem minorem æmulantibus, binos aut ternos per ambitum ſinus habentibus Hieracij lanoſi modo, ſemidigitum lata, longa verò duabus vncijs, quæ imo cauli hærent, magiſque profundè ſerrata. In alis quidem latiora quo hærent, & lobo vtrinque magis ſciſſo, & maiore, vt alata videantur, eodemq. modo ſuperiora ſunt, ſed minora ſemperq. decreſcentia. Caulis veluti caudex plantæ, duas vncias longus, geniculo in medio interceptus in quo folia bina ex aduerſo oppoſita vt reliqua, & ex illis alas habet; compreſſus eſt læuis canaliculatus, vtrinque contrario foliorum verſu, in ſummo bifurcatur læuibus cauis ramis & expanſis, bifidum ordinem ſemper obſeruantibus, atque

Deſcriptio

Nominis cauſa.

Locus.

Sapor.

circa

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

circa diuiſionum geniculos ſemper craſſeſcentibus: in quorum ſummo veluti tubuli parum compreſſi etiamq. canaliculati craſſiores latiores breuioresq. cæteris alis, inuerſam pyramidem effigiantes latiores in ſummo & craſſiores, anguſtis foliolis exiguis alati inſunt, in quibus [veluti fructus in Cornucopia] capitula ſunt, baſim foliaceam quodammodo habentia, florum conferta exiguorum Valerianam aut Nardum æmulantium, ex purpurocæruleo albicantium, ſupra fructus corniculatos brachiatos & aduneos inſidentium. Quibus Iunio menſe decidentibus, atque craſſeſcentibus fructibus maiora fiunt cornicula duriora & flauicantia, vel pallentia, remanentq. cornicula denſa copioſa vndique adunca per orbem, atque tàm floribus, quàm fructibus onuſta plænta Cornucopiam æmulatur cacuminibus, eſt & inter binos tubulos ſummos in qualibet ala interceptus fructus etiam, qui veluti compreſſus ob loci anguſtiam inter illorum ſinus conſpicitur ob longior cæteris. Æſtate perficitur atque ſiccata deperditur planta tota pedalis eſt alitudinis, nec minus coma ſumma latitudinis, occupat expanſis alis, Ortiur etiam in Valueſium montibus. *Tempus.*

Valerianella altera tenuifolia ſemine Scabioſæ ſtellato, & Altera vmbilicato. Cap. LXXV.

HÆC autem radicis forma, colore magnitudine odore atque ſapore ſuperius deſcriptas æmulatur. Natali verò loco parum abeſt, ac propè ſuperiorem, ſed in agri margine, & macerie ſaxoſa herbida tam ibi quàm non longè in altera macerie eadem viâ copioſa. Folia huic anguſtiora atque minus inciſa ſunt in imo: at è medio caule erumpentia quatuor lacinijs longis diuiduntur, Nardi vel maioris Valerianæ ritu Vulpis vmbram ſine capite deſcribentia: quæ verò iuxta alas hærent quinquepartita, aut trifida ſunt anguſta & longa Aiugæ diuiſura & magnitudine, atque in ſummo tenuiora. Caulis eſt ſemipedalis rectus ſolidus purpuraſcens, ſupernè brachiatus, bifidum ordinem in alarum diuiſione ſeruans, iuxta contrarium foliorum poſitum canaliculatus, ſicuti alæ. In ſummo vero totius plantæ ſemipedalem altitudinem aſſequutæ atque alis bifidis diuiſæ ſexdecim inſunt vmbellulæ, eędemq. binæ cohærentes, florum cōfertæ exiguorum admodū, Nardi modo ex albo purpuraſcentium, tenuiſſimis ſtaminibus è medio erumpentibus *Locus. Deſcriptio.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

tibus, fructibus insidentiū, vtriculorum effigie, qui floribus decidentibus stellati euadunt sex radijs diuisi, in medio parum caui, atque Scabiosæ modo cartilaginei, quorum corpus hirsutum est atque vmbilicatum, vel fissum tritici modo sed profundius. Æstatis fine perficiuntur, atque ruffescunt siccati, deperditurq́. deinde planta. Iunio florida inuenitur. Basim habent vmbellulæ foliolis cartilagineis exiguis albescentibus constructam. Inuenitur alis etiam caulis aliquando diuisus in medio. In Apulia quoque Cirinolanis agris Aprili mense obseruauimus. Hanc Æquicolis quadragenæ diebus nouissimis in acetarijs sæpius apud amicorum mensas esitauimus peragrantes.

Tempus.

Valerianella altera nudo vmbilicato & læui semine. *Cap. LXXVI.*

VARIAT hæc à superiore florum basi magis virente, atque angustioribus longioribusq́. foliolis constructa. Floribus etiam paulò maioribus, sed vmbellis minoribus, atque flore & fructu singulis inter summas alas interceptis, vulgaris modo, & Cornucopioidis. Fructu nudo trigono læui, acutiore in summo, & quodammodo trifido, sed vmbilicato, eodem quo superior modo, etiamq́ue ruffescente cùm siccatur. Reliquis verò, loco, tempore, radice, folijs, caule, alarum ordine, numero, altitudine, atque sapore, à superiore non discernitur, vt etiam peritus in dignoscendo fallatur, nisi floridam saltem spectet, vel cultam loci notione distinguat. Huius ramulum tantùm ideo appinximus cum superiore, quia vt diximus eadem videtur, præter, notata & depicta. Has, nisi ad Valerianæ genus referri deberet, pro Phyteumate supponere censebamus, semine cum sint pertuso fisso, & copioso; folijs paruis atque laciniatis, sed Lanariam primùm desiderantes, nostram de hac opinionem aliàs protulimus.

Nunc autem quia locus oportunus videtur, de Valerianis & veriore Phu dilucidiorem opinionem addemus, Euangelistæ Quatramij obiectionibus respondentes, vt cuique ea de re sit iudicium.

De

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

De Phu Dioſcoridis veriore
Exemplum Apologeticæ noſtræ Epiſtolæ ad F. Euangeliſtam Quatramium miſſæ apud Sereniſsimum Ferrariæ Ducem olim Herbariæ rei profeſſorem.
Cap. *LXXVII.*

ETSI in deſcriptione ſyluestris Valerianæ noſtratis à nobis propoſitæ pluribus ab hinc annis in noſtri Phytobaſani editione, quamplures inſint perſpicuæ atque firmæ rationes, & etiam reſponſiones, quibus cæterorum contrariam opinionem tuentium argumenta, cum clara, tum verò occulta refelli facilè poterãt, quas accuratè repetita lectione perpendens aliquis animaduertet; tamen vt dilucidior noſtra opinio, atque omnibus notior efficiatur, ac etiam à tuis obiectionibus apertè tueatur, hæc ad te ſcribere voluimus.

Noſtram quidem de Phu Dioſcoridis ſententiam ab alijs ventilari atque perpendi valdè lætamur, nec alios cõtraria niti opinione, relicta calumnia moleſtiæ quid afferre nobis, ſcito; Vna quidem eſt veritas, quæ obruta etiam ſuperſtat. Et quamuis cum illam de Phu ſententiam protulimus, annum vix, xxv, attingerimus, atque parum in hiſce ſtudijs verſati nec vnquam ab vrbe abfuerimus; exiguo tamen ingenio nobis à Deo Opt. Max. tributo, & interrupta in hiſce rebus obſeruatione noſtri animi recreatione adhibita, exactiùs quid pro Dioſcoridis Phu ſtatuendo, nos retuliſſe viſum fuit. Ac illa eadem zelotypia atque erga proximum charitas, quã iteratis vicibis habere refers in tuo de Theriaca tractatu, cùm ſimplicium medicamentorum ſis, atque diceris profeſſor; illã quidem eàdem adducti nos, qui non ex profeſſo, ſed oblectamenti ergo, atque vt aliàs retulimus, aduerſæ valetudinis cauſa hæc euoluentes, quid ratione magis conſentaneum, ac verius videretur ꝓpoſuimus; noſtros labores, ac ingenij partus alijs eiuſdem rei ſtudioſis communicantes, & hanc præſertim Phu deſcriptionem atq; obſeruationem, velut non aſpernendæ Plantæ, ac minus receptæ; cum illi non paucæ atque efficaciſsimæ inſint qualitates ac vires, de quibus aliàs diximus.

Quod dicis, noſtram atque tuam opinionem de Phu, atque alijs à doctiſſimis Italiæ Collegijs cribratum atque diudicatum iri: vtinam & vnaquæque Ciuitas doctorum Senatus, atque Academias

haberet,

haberet, in qua præter alias liberales artes, & hæc φαρμακευτικῆ profiteretur, quæ poſt medendi methodum, θεραπευτικὴν ſcilicet, apprimè vtilis atque neceſſaria cenſetur; quid enim prodeſſet pharmaci vim noſcere, ſi quæ pharmacũ componunt, ignorarentur? ac ab illis, & in ijs ſuper huiuſmodi naturalibus diſceptatio haberetur, vt cognita denique veritate, ab omnibus deinde communiter non ſine magna vtilitate reciperetur, promulgata.

Valerianam vulgarem maiorem hortorum Nardifoliam ab omnibus alijs Valerianæ ſpeciebus differre nemo ambigit, atque nec à nobis negatur. Eſt quidem vulgare axioma, quòd ſi maior Valeriana à te recepta ab alijs differt ſpeciebus, illæ ſpecies differunt ab ea; ſed hoc quid refert? nihil quidem, ni fallimur, pro noſtra differentia ſedanda.

Quod autem ſupradicta tua Valeriana hortorum omnes obtineat dotes, vel notas, dicere volebas, a Dioſcoride tributas in Phu deſcriptione, hoc opus, hic labor, in hoc noſtra verſabitur diſceptatio, vt rectè cum planta conferantur, vel planta cum illis, & hoc abſque calumnia & deceptione.

Et vtſummatim loquamur, quamquam in illa noſtra hiſtoria, in qua Phu deſcripſimus magis pro noſtra intelligentia reſpondentem, omnia ferè hæc à nobis dicenda recenſentur, tamen vt tuæ obiectioni ſingillatim reſpondeamus, hæc ſubiungemus.

Et primò dicis, Valerianæ maioris à te receptæ folia, caules, flores, ſemina, radicem craſſam villoſam, rectam fibris obliquis colore & ſubſtantia flauicante, atque interſe implicatis Iunci figura, vel Ellebori nigri veri, minoribus, tenuioribus ſcilicet Pentaphyllo, & non effigie aut magnitudine Ellebori nigri vulgaris recepti ab omnibus, quod Aconitum Ponticum putas, notas eſſe Phu Pontici. Et fibras illas aut villos obliquè ortum ducere ab radice illius craſſa, inſtar digiti, parui, recta intra humum, illasq. implicatas colore citrino vel aureo, ſapore in initio inter dulcem & acrẽ, atque deinde amaro, quòd caliditatis nota eſt, atque indicium Phu Pontici, ſapore aromatico, atque odorato, Nardum referente, cum pauca odoris grauitate.

Sed nos reſpondemus, Valerianam à te receptam radices habere geniculatas Acori effigie, atque ſupra humum nitentes, & detectas, quas verè, vt ſunt naturaliter, exactè depinxerunt Dodonæus, Lobellius & Pena viri doctiſſ. atque candidi; & nos varijs in hortis obſeruauimus illas Neapoli, atque Romæ, habentes paucas rario-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

resque fibras humum rectè potius quàm obliquè petentes,nec vnquam implicatas interse propter eorum laxitatem & paucitatem. Quod contrà euenit in radicis fibris à nobis propositæ Valerianæ, quæ naturâ interse implicitæ atque obliquæ oriuntur, nec vnquam rectæ inueniuntur;sed expansæ atque in orbem radiantes.NecDioscorides vnquam longitudinem & rectitudinem Phu radici tribuit, vt in tua radice nimis ostendere conaris ; nec illius fibras tenues aut crassas esse Dioscorides refert Iunco, aut Elleboro pares ; verùm quod ex radicis superna parte,digiti minimi crassitudine, veluti ex cespite,fibræ aut villi hæreant vel ortum ducant , quemadmodum in Iunci,& Ellebori nigri radice:vt scilicet simili modo radix Phu fibrosa videatur : Nec fibrarum tenuitas aut crassitudo in huiusmodi similitudine consideranda à Dioscoride proponitur,nec debet;non enim Iunci radicis fibræ pares Elleboro sunt;& Dioscorides Phu radicis fibras illis comparat nulla facta crassitiei mentione; atque hoc argumentum sufficiet,fibras radicis Phu , non tenues sicut Pentaphylli , vt tu putas, nec Elleboro aut Iunco pares, verùm eodem illo modo à cespite depēdere debere,atque obliquè. Hæc quidem Dioscoridis mens ex eius descriptione colligitur. Quare radix recta & oblonga à te proposita & recepta , ab radice Phu omnino differt,cuius nec recta pars, neque longa describitur.

Dicis etiam Valerianam maiorem in planis syluestribus oriri, sicut montanum Nardum in montibus . Nos respondemus si nunquam in Ponto fuisti:& hanc in Italia minimè sponte oriri asseris, quomodo talia in hominum mentes adducere conaris ? quæ nunquam vidisti,nec aliquis refert. Et quid amplius de illius ortu Dodonæus asserere poterat,à Ponto longius absens,quàm quæ ab alijs accipere poterat,& idem aliorum relationi assentiens, Phu in Ponto oriri spontè,ferri tradiderit?

Dicis præterea Dioscoridi minimè placuisse folia Phu similia facere Montano Nardo ; cum altera, Phu scilicet Planta in planis oriretur, atque altera in montibus, Nardum scilicet, Montanum. Nec folia montani Nardi similia fecisse Phu, sed potius Eryngio, cùm vtraque planta,Nardum scilicet & Eringium in montibus eodem modo & natali oriretur.Sed hic non parum falli videris , falsaq. proximo tradere censemus. Non negamus Eringij speciem in montibus oriri,in quo montanum Nardum;sed an tu obseruaueris quæ nunc tradenius ignoramus:quòd si obseruasse dices,calumniosè statim te loquutum esse manifestum erit . In Montibus Matesij

Cam-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Campoclarensium Copiosè Nardum & Eryngium oriuntur; sicuti & in Æquicolorum *Rascino* & alijs supra Flaminianum montibus; at Eringij species illa ab initio incisis folijs, exit, ac antequam caulem edat admodum laciniata vt lobi in plures lacinias diuidantur, atque tantùm à Nardi oualibus folijs distat, quantùm veritas à mendacio, illaque cærulea sunt, sicuti tota deinde planta, quam si Nardo similem esse contendas nihil est quòd amplius differamus; contra negantes sensibilia nō est amplius disputandum. Est quidem alia cāpestris Eryngij species è nobis in Apulia Cirinolæ primùm obseruata ex viridi languens deinde in agro Romano & alijs locis cuius prima folia, secunda & tertia oualia sunt longis petiolis hærentia, læuia, nec laciniata, sed per ambitum serræ modo parum incisa: atque tota Hyeme sic durant, & quæ à nouella planta producuntur sic marcescunt, aut alia parum in summo scissa vt vnicum habeant lobum emittunt; non enim caulem eodem anno apta est proferre tenella adhuc è semine orta planta, & forsan nec sequenti. Folia verò ex planta adulta & caulescente in tres lobos diuidun tur, illosq. latos admodum, vt non inscitè Nardifolia & caulis à Dioscoride illi comparentur; verùm similiora plantæ quæ nunquā caulem ob infantiam emiserit. Et hanc Eringij speciem latisfolijs in montibus apenninis minimè ortam vidimus, quamquam Cæruleam alteram montanam frigidarum regionum in cliuosis Apuliæ locis legerimus etiam vbi Chamæleon albus verior simul oriebatur. Nobis quidem iccirco Dioscorides similia fecisse Nardi montani folia Eringio campestri videtur, quia nec plantam in mentem venit cuius folia Nardo similiora essent, atque alterius & diuersi generis esset, vulgarisque notitiæ sicut Eryngium; cuius folia prima ante caulem, quæ lata esse dixit, & per ambitum aspera tātùm, in cibos recipiebantur sale condita; atque in asperis & campestribus oriri afferit. Ac quidem præter Valerianam maiorem vulgarē nulla alia planta magis folijs accedit Nardo montano sicuti in nostra de Phu historia diximus in Phytobasano, à nobis decē ab hinc annis edito; cuius plantæ folia, caulis flores & habitus omnis, præter radicem non bulbosam, adeò Nardo similis esse videtur, vt Nardi species absque dubio sit cēsenda; Quantum hic deceptus sis, vt alios deciperes vide. Tu in hac parte, non vulgarem Valerianam hortorum præter radicis nō bulbosam naturam, sed aliam nostratem syluestrem à me propositam, fecisse me similem Nardo montano falsò ais; nec miramur eādem arrogantia in Græcis cùm de

Basi-

Baſilico caryophyllato loquebaris contra Matthiolum', nos abs te fuiſſe notatos; ſed ſi Latinè non percepiſti, à nobis de Valeriana ibi dicta, nec Græca Dioſcoridis intellexiſſe videberis, aut in vtriſque calumnioſus; ſi ea te perpendiſſe contendas. Verùm vt ne indefenſi maneamus, & vt veritas eluceſcat, huc intrudamus etiã in Græcis reſponſionem, Ais enim, Baſilici illius Cariophyllati folia *Vrtichella* dicti, à nobis pro Dioſcoridis *Acino* propoſiti, magna eſſe admodum, cum parua deſcribantur. Quibus reſpondetur, in illius deſcriptione, foliorum notas nullas tradi, nec folia nominari, ſed herbæ totius habitum deſcribi; atque ab Ocimo caule & ramulis tenuibus arentibusq́. reſpectiuè differre, ac hirſutie: in reliquis ſimilem admodum, & verbum illud λεπτόκαρφος, non, *folijs tenuibus* interpretari, ſed, *ſurculis*, καρφὸς quidem non, *folium*, ſed, *ſtipula ſurculus* & *feſtuca*, interpretatur, vt Latinè, *tenuibus ſurculis*, verti debeat. Et ſi nec ſatisfeciſſe videbimur, addemus eiuſdem Dioſcoridis teſtimonium in cap. de Calamintha in quo ramulos & ſurculos geniculatos habere ait, κλωνία δὲ καὶ κάρφη γεγωνιωμένα. non enim folia geniculis diſtinguntur: & de his hactenus, præter noſtram voluntatem Græcè tecum locuti. Ad ſuperiora redeuntes addimus.

Dicis poſtea, Dioſcoridi placuiſſe, Phu plantæ folia ſimilia facere illis Elaphoboſci, atque Hipposelini &c. Atque Valerianæ tuæ hortenſis folia antequam caulem edant, ſimilia quodammodo eſſe folijs Hippoſelini. His reſpondemus, ſimilitudinis à Dioſcoride traditæ foliorum Phu, cum Hippoſelini & Elaphoboſci folijs, hæc ratio vel cauſa fuit; non enim Phu plantæ folia ſimilitudinem aliquã cum Nardi folijs habere videbantur: quòd ſi Nardo ſimilia fuiſſent, Nardo ſimilem Phu plãtam, nõ ſolùm folia, feciſſet; velut de Nardo fecit, Eringio accedere dixiſſet: Non enim tam ineptum Dioſcoridem cenſemus, qui admodum accuratus fuit, ſciens atque tradens, Phu Nardi ſpeciem eſſe, quin prius illius naturam atque habitum & effigiem perpendiſset, an ſuo generi & affini Nardo ſimilior eſset folijs & habitu, vel alteri alterius generis plantæ: atque deinde radicis differentiam notare, vt ſolet, ſicut in Acoro tradidit, quod folijs Iridi ſimile fecit, verùm radicibus differre obliquis, non in rectum ductis, vt in Iride, notauit. & ſic in alijs plantis multis quæ nunc referre prolixius eſset.

Aſſeris deinde, Valerianam hortorum caule carẽtem, folijs Hippoſelino ſimiliorem eſſe, quàm Sium Hippoſelino. His reſpondetur veniam petentes, nam dicimus te immundo vti ſpecillo: Valerianæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

tuæ quidem folia, antequam caulem edant, quem à ſatu vix poſt triennium edunt, Lactucellis aut Scariolis proximiora videntur, oblonga quidem ſunt & circa ſummum lata, Nardo Montano maiora & ferè eadem, niſi etiam minus carnoſa eſſent: nec aliquid cũ folijs Hippoſelini aut Sij, vel Elaphoboſci commune habent, quorũ folia, [quæ lobi ſunt & dici debent, ſicuti eiuſdem Valerianæ folijs cauli hærentibus deinde euenit, quæ diuiduntur in lobos Elaphoboſci & Sij modo, quodammodo tunc diuiſa reſpondentia,] in plures lobos diuiſa petiolo vtrinque hærente atque per ambitum ſerrata; nec vnquam illis, ab radice ſingula nec etiam lobum pro folio accipientes, aliquid ſimilitudinis collatis vtriſque inter ſe habere, præter te aſſerere inuenies aliquem. Quod non euenit folijs plantæ à nobis propoſitæ, cuius lobi ſimiles Hippoſelino, Elaphoboſci modo diſponuntur & Sij, ab ortus initio.

Aſſeris deinde, veritati quodãmodo aſſentiens inuitus, quòd Valerianæ tuæ emiſſo deinde caule folia pinnata fiunt ad ſimilitudinẽ illorum Elaphoboſci, atque nouam inſerere conaris cõferendi atque plantas deſcribendi regulam, variã nempè foliorũ pro tẽpore mutationem, Papaueris Erratici delineationem intrudens; ſed quia à Dioſcoridis inſtituto abhorret ita hæc tua diuinata doctrina, vt quiſque illam facilè refellat, non nimis immorabimus: His tantùm reſpondebimus, à Dioſcoride nunquam traditas eſſe haſce differentias foliorum, vt in prima germinatione ſimilis, in caulis productione diſſimilis, vel ſimilior, vel è contra, vt cauleſcens habeat ſimilitudinem propoſitam, ante caulem verò minimè, ſed alij comparetur. Et dato & non conceſſo, quod vni Plantæ, Papaueri erratico, vt dicis, eueniret: & à Dioſcoridis more ſit alienum, an ne omnibus plantis in ſubſidium idem dicendum erit? nonne maior hæc in conferendis foliorum Valerianæ tuæ notis eſt ſubtilitas, quàm illa, qua nos in noſtræ Valerianæ hiſtoria vſi ſumus abs te nobis obiecta? Non enim noua hãc tuã induſtria alius vtetur. Papaueris Erratici quidem folia Erucæ & Seridi ſimilia eſſe non negamus, Origano & Thymo quomodo compararentur abs te, penitus ignoramus; atque vt ſpuriam ſimilitudinem reijcimus & Dioſcoride indignam, non enim in antiquioribus leguntur verba illa *Origano & Thymo*, ſed *Coriandro*, Et iam ſylueſtris ſpeciem Papaueris notam ſcimus Coriandri folijs, Anemonæ ſimilibus, à Recentioribus pro Argemone ſuppoſita capitulo hirſuto, quæ nec Argemone nobis videtur, potius vulgare ſylueſtre Papauer reciperemus, quod

latius

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

latius habet in ſummo capitulum; niſi alijs notis, vt vulgata Argemone deficeret. Quare corruptum eſſe Dioſcoridis textum non ambigimus, & foliorum ſimilitudines ab aliquo adiectas in margine, deinde in textũ receptas: Theophraſtus quidem Cichorio ſimilia fecit, Plinius, Erucæ: In Vetuſto quem nos habemus Venetijs Impreſſum Latinum Dioſcoridem, Coriandro tantùm ſimilia leguntur: quapropter minimè his adhærendum, neque etiam tuæ huiuſmodi nouæ pſeudodoctrinæ, ſed potius noſtræ, qua foliorum ſimilitudo à principio exortus comparari poteſt abſque illa ſubtilitate a te quæſita & relata, nobisque obiecta. Regulamq. proponimus vt ſimilitudo foliorum intelligatur in omnibus, niſi exprimatur contrarium, in plantæ conſiſtentia antequam caulem edat, reijcimus enim prima illa folia ex ſemine prodeuntia, ſicuti & quæ cauli hærent degenerantia in omnibus ferè plantis.

Quod autem Dodonæus Phu in Ponto naſci referat, & tu credẽdum illi potius cenſes, atque credis, Nihil noſtræ officit opinioni tua credulitas: non enim hoc Dodonæus dicit ex ſe, cum nunquam in Ponto fuerit, nec plantam illam a Ponto allatam habuiſſe refert ſed Phu plantam in Ponto oriri Dioſcoridem ſequutus ſcripſit putans vulgarem illam Valerianam verum Phu Ponticum, non conſideratis, vt in noſtra opinione notis. Et quod Phu non ſolum in Ponto, ſed alijs locis oriri poſſit, Plinij auctoritate vti poſſumus qui Phu, Creticum nardum appellari tradit, atque laudatum ſuo tempore. Nec a Dioſcoride de Phu dicitur, vt de Dictamno, quod in Creta tantùm oriatur, quod in Ponto & non alijs regionibus oriatur, ſed quia in Ponto forſan efficacius naſceretur, Ponticum propoſuit, vt de alijs fecit, quæ alijs regionibus etiam oriuntur, vt de Iride, quæ omnibus locis oritur, verùm Illyricam pręſtantiorem fecit & Macedonicam ex his quæ ipſi notæ fuerant, ſed nonne & Montanum Nardum in Cilicia & Syria, Aſarum in Ponto, Illyria &c. naſci Dioſcorides ait, & noſtris regionibus copioſè oritur & efficax? ſunt hæc iuncea fulcra.

Aſſeris deinde Valerianam a nobis propoſitam, neque effigie, nec viribus reſpondere verò Phu Pontico, ſed recentiores omnes ſi volueris illos legere, noſtratem, ſapore atque viribus præſtantiorem eſſe retulerunt, & experientia comprobatur. Aſſeris, non habere radicem rectam: & quo loci Dioſcorides rectam Phu tribuit radicem? Deinde noſtram dicis deficere, radicis craſſitudine ſimul cum alijs tenuibus obliquis radicellis flaueſcentibus guſtu minimè

calfa-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

calfacientibus, atque eſse ais tenuium radicularum ceſpitem, vt Ariſtolochiæ Polyrrhizæ Lobellij, albis non flauentibus, ſapore mucillagineo, vt omnes experiri poterunt niſi deprauatum habeant ſenſum.

Reſpondemus, nos in Dioſcoridis Phu, non inuenire radicis rectitudinis notam, nec habere poſse cenſemus, cum illam fibroſam Elleboro & Iunco comparauerit, quorũ ex ceſpite craſso radices tenues fibras aut radiculas emittunt quoque verſu ſparſas humum amplexantes, ſicut iam faſsus es, noſtræ plantæ radicem eſse: atque nobis videtur, quod ſi radix fibras habere ſimiles debet Elleboro & Iunco, vt ipſum etiam radicis caput, ſiue ceſpes ſimilis etiam illi debeat videri contrario non expreſso. & hoc ex neceſsaria conſequentia, vt in Ranunculo exemplum erit, cuius Hiſtoriam vide.

Quod autem noſtræ plantæ radiculæ aut fibræ non ſint obliquæ, nec flauæ, nec calfaciẽte ſapore: Credimus te nouiſse, magis quàm nos illas obliquas natura, & inter ipſas implicitas lateraliter ceſpite ſe propagante vt Iuncus & niger Elleborus; nec poteſt non implicitas habere: quod in plãta tua nunquam reperies, cuius pars radicis ſuperior obliqua eſt Acori modo, & ſylueſtris Iridis, fibræq́. rectà terram penetrant, ne tota radix ſupra terram veluti auulſa maneret.

Quòd autem non flaueſcant vt ais: Dioſcorides non flauas, ſed ſubflauas, ideſt ad flauum tendentes colorem, parum ſcilicet flaueſcentes, non enim Græcè tibi loquemur quid ὑπόξανθος ſignificet declarantes: & ſi flaueſcentes eſſent, minimè reſponderent, vt tuæ plãtæ ſunt: verùm quia ex albicante ad flauum tendunt & palleſcunt, non parum notis reſpondere videntur noſtræ plantæ radiculæ, quæ deinde ſiccatæ in totum flauæ redduntur, præter Dioſcoridis dictũ. Præterea ſapore dicis inſipidas ac mucillagineas eſſe noſtras radiculas. Quibus ne tui ſenſus inueterati deficientiam objiciamus, ſat erit dicere, tuum hortum admodum aquoſum & paluſtre forſitan eſſe, in quo, ſicut Cipero Theophraſti auctoritate euenit, ob humoris inconcocti abundantiam huius plantæ & reliquarum ſapores imbecilles ac dulciores euadũt, ſicut & odores; in Sylueſtribus quidem Neapoli Campoclari alijs locis, hortis, tàm Neapoli quàm Romæ vt Pharmacopolæ nouerunt, huius noſtræ plantæ radix, amariore, acriore ſapore, collatione cum tua planta in eodẽ horto culta, facta, viſa omnibus fuit: & ſcriptores teſtantur atque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

adeò amaro & ingrato ſapore fuit, vt abhorrenda potius guſtu viſa fuerit recens tunc auulſa; quid cum ſiccata, quæ maiorem odorem acrimoniam atque amarorem obtinere videtur, humore deficiente, vt in alijs aromaticis & acribus euenit? Et etiamnum apud nos habemus noſtræ huius plantæ radices auulſas tunc temporis, cum illam in Phytobaſano noſtro deſcripſimus, odore, ac ſapore acres.

Nos quidem ignoramus qua ratione nitaris vt Phu radix tanto amarore prædita eſſe debeat, non enim ex Dioſcoride colligitur, neque in Phu, nec in Nardi montani deſcriptione. Silentio etiam huius noſtræ radicis aromaticus & grauis odor prætermittitur abs te, neſcimus an vitio ætatis decrepitæ tuæ, atque palati pituitoſi & naricis proueniat, an autem interiore calumnia & falſa zelotypia, quare vt huius ſaporis atque odoris & reliquarum notarum differentiæ inter nos dirimantur, niſi firmioribus argumentis, & aliorum guſtatu nos repelles, Doctiorum ſit iudicium.

Quoad verò alias tuas de Elleboro nigro & ſimilibus opiniones non deficient ſuo loco pro communi vtilitate ſtudioſorum cenſuræ abſque vlla animi peruerſione, atque detractione veritatis proponendæ. Nunc autem quomodo poſſit vulgaris maior tua Valeriana defendi vt noſtrum animi candorem oſtendeamus percipe. Non enim alius vnquam hæc mente reuoluit, aut cognouit, noua quidē noſtra eſt hæc ſpeculatio non aſpernenda, quamuis poſtremò ad rem vindicandam nihil proficere videatur, reliquis etiam deficientibus notis.

Vt autem Radicis quæſtione ſuperares hæc abs te conſideranda erant, a Dioſcoride, radicem Phu in ſuprema parte digiti minimi craſſitudine deſcriptam fuiſſe: ac deinde additum, quod habeat obliquas adnaſcentes radiculas, & radiculæ illæ non fibræ intelligendæ, ſed radices ipſæ, in Græco quidem textu non ἀποφύσεις, vel παραφυάδας, ſed ἐπιῤῥίζια habet, quo verbo, non fibras, vt in Ranunculo & alijs, ſed radices ipſæ intelligi debent, ἐπιῤῥίζια quidem, *ſupernæ radices*, verti debet, ἐπὶ, *ſuper*, ſignificat, quare ſupernæ illæ adnatæ radices, atque obliquæ intelligi a Dioſcoride videntur, non enim, villos intellexiſſe, vt alij putant. Quod Plinij auctoritate firmari etiam poſſe videtur, Phu radicem deſcribētis, *radice obliqua, villaſaq. & imitante auium pedes*: ideo ſuperna radix, obliqua intelligi debet, quæ deinde villis diuiditur. Ac eò magis hæc opinio tueri poſſe videtur, cum idem Plinius dicat, *& imitante auium pedes*: quòd radici maioris Valerianæ tuæ aptiſsimè refertur, obli-

qua profectò eſt ſuperna radix ſupra terram emicans geniculis diſtincta, non ſecus ac Auium digiti pedum, ſquamis geniculati conſpiciuntur; quibus iam ſatis demonſtratum eſt contrariam de radice Phu opinionem veriorem eſſe cenſendam cùm ex Dioſcoridis textus interpretatione, tùm etiam ex Plinij quodammodo verſione ac Latina hiſtoria. Verùm quidem quamuis hæc ſubtilis ſit interpretatio, quia Valerianæ maioris radix minimè congruit Ellebori nigri veri, vt ais, ac Iunci radici, cui Dioſcorides ſimilem fecit nec etiam Ruſci, cuius radice adulterari tradidit, atque folijs etiã adhuc aliena videtur Nardinis, & lactucaceis, non inciſis triennio à ſatu, niſi in caulis geniculis, & vix noſtræ Valerianæ folia equiparari poſſint ab initio inciſa è radice prodeuntia; Nardi ſpeciem eſſe non bulboſam dicas, ſicuti iam antea in noſtro Phytobaſano decem abhinc annis edito declarauimus. At quia vulgare Adagium eſt noſtratibus, *Ollæ conditori facilior anſa*, iccirco ſupradictis argumentis etiam reſpondendum duximus, ne forſan ſupradicta veriora putes. Et quidem ἐπιῤῥίζια verbum, quamuis ex ἐπὶ, & ῥίζια, ſit conflatum, non tamen ſemper coniunctio illa ἐπὶ, *ſuper*, ſignificat in deriuatiuis & compoſitis nominibus, vt facilè ex Græcorũ Theſauris excipere potes, atque hoc loco præterquam quòd ab omnibus Græcolatinis vertitur, ***adradicium, additamentum ad radicem***, &, ***radicis capillamentum***, ſiue, ***fibra***, quod eſt minor pars radicis, ῥίζιον. quidem *parua radix*, &, *radicula* interpretatur, & eſt diminutiuum nomen verbi, ῥίζης, *ſcilicet*; ac etiam ἐπὶ, in compoſitione aliquando minuit, aliquando reijcitur vt ſuperfluum, aliquando vertitur pro, *iuxta*, *apud*, quare etiam non poteſt illud, ἐπὶ, pro, *ſuper*, accipi: cum ſuperna radix maior debeat eſſe fibris & adnaſcentibus villis, &, *radicellæ ſiue fibræ* ῥίζια ſit diminuticum, & tenuior radicis pars ſuperioris, quæ digiti inſtar craſſa in capite eſſe debet, & in ſuperna parte: atque ita verbum ἐπιῤῥίζια, pro tenuibus radicellis adnaſcentibus ſiue villis vertẽdum erit, quæ obliquæ & inferiores debent eſſe, & non radicis pars ſuperior vt in tua Valeriana, quæ etiam ſupra terram emicat. Nec Plinij verſio ſiue hiſtoria nos mouet, & reſpondetur: Imitatio pedum auium nõ refertur tali radici tuæ geniculis diſtinctæ, vt ſunt digiti pedum Auium, nam ſimilitudo eſt, vt referat pedes, non digitos Auium: & Plinij mens ex litera videtur, quòd ſimilitudo referatur à villis radicis obliquæ, quibus Auium pedes exprimuntur effigie: nõ autem à geniculis de quibus nihil dicit, nec omiſiſſet. Villi quidem radi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

cis noſtræ Valerianæ obliqui, & radiorum modo obliquè expanſi perbellè referunt auium ſimilitudinem pedum, qui digitis vndique obliquè diſpoſiti ſtellam repreſentant. Et *pedes* plurali numero Plinius dixit, non *digitos*; quare etiam noſtræ Plantæ vetuſta radix plures pedes implicitos digitis repreſentat, vt ex viua planta quilibet facillimè dignoſcere poterit. atque hæc ſatis ſint pro veritate demonſtranda à nobis tibi miſſa. Vale. &c.

De Gentianellis, & de Cærulea cordata. Cap. LXXVIII.

Nominis cauſa. MEDIA videtur inter Gentianas atque Centaurium minus tota hæc familia guſtu atque effigie, Gentianellę nomine iam nota: ideo nec nobis hucuſque denominationem variare placuit. Huius multiplici varietate natura oblectari videtur, nobiſq. illius diſcrimina contemplandi anſam præbet. Plures à recentioribus deſcriptæ ſunt varietates præſertim à Lobellio & Pena collectæ, nobis, ſi veritatem fateri volumus adhuc inuiſæ præterquam depictæ: nec aliquam noſtrarum ſimilitudinem referentes niſi parum illa à Cluſio depicta ſub nomine Alpinæ atque Vernæ Gentianellæ: quam ſi eadem eſt cum noſtrate, nec pictor rectè delineauit, minuſq. accuratè deſcripta videbitur. *Deſcriptio* Nobis enim noſtras non Verno ſed Æſtiuo tempore floret celſis frigidiſq. montium herbidis cacuminibus, quibus Æſtate pro paſcuis vtuntur incolæ. Obtuſioribus eſt folijs, floris calyce maiore admodum, & ſi quodammodo flore & habitu ſimili illi depictæ videatur. Noſtratis verò radix puſilla fibroſa tenuis ex albo pallens & lignoſa: ex qua foliola vnguis minimi magnitudine prorumpunt bina ex aduerſo oppoſita, inferiora minora atque ſubrotunda effigie Gentianæ maioris vel Arnogloſſæ, læuia, vnico per medium diſcurrente neruo, ex viridi flauentia. Caulem habet ſemipedalem ad ſummum, quadratum, ſtriatum purpuraſcentem, foliolis binis in ſingulis geniculis ex aduerſo oppoſitis hærentibus: e medio circa ſummum alis diuiſum breuibus, in quibus vtriculi ventrioſi magni admodum reſpectu plantæ inſunt, ex albo viridantes inanes, limbis quinque cartilagineis latis, quinque angulos conſtituentibus, & in totidem ora acuta deſinentibus: in quorum ſummo primùm flos emicat parum ſe exerens conuolutus, colore ex albo purpuraſcens, deinde ſubcreſcens, atque hians, quinquepartitam ſtellam foliolis repræſentat, adeo præſtāti cæru-

leo

Al- tera purpurea minima
Altera cęrulea cordata
Gentianella Cœrulea fimbriata Autumn.

Cognomẽ. leo colore, atque amæno, vt vix factitius ex lapide Lazuli *Vltramarinus* dictus sufficere possit. & inter quinas illas floris lacinias maiores, alias habet Cordis figuram imitantes, intermedias paruas, quæ alijs desunt; ideo *Cordatam* cognominauimus; quæ lineã, veluti neruum, albam habent, atque ita floris centrum albicare cernitur: flos enim non pluribus folijs, sed vnico, tubuli instar cauo, in extremo in stellam diuisus est, quamquam pluribus constare, foliolis videatur. In medio staminula quinque, & fructus caput cernuntur. Fructus verò conceptaculum oblongum admodum, rotundum, angustum, collo longo in summo capitato, in hoc ab alijs differens, quod perfectum à summo finditur, copiosumq́. emittit minutum, nigrum arenæ instar sed oblongius duplò semen. Iunio florida inuenitur planta in montium pascuis Æquicolorum propè S. Angeli dirutum antiquum templum, supra Villam Flaminianum dictam, atque Iulio perficitur. Sapor amarus ingratus vt congenerum.

Tempus. *Locus.* *Sapor.*

Gentianella cærulea fimbriata angustifolia Autumnalis. *Cap. LXXVIX.*

CELSIORIBVS admodum locis desitis, atque sterilibus frigidioribusq́. nec æstu gaudet, aut floret, sed post niues Autumni, Octobri mense inuenitur, duratq́. ad Hyemem vsque, nec florida translata perijt. Radice non fibrosa, sed longa crassitie graminea repente, tenui nodosa & oculos habente atque flaua. Huic folia angusta sunt admodum & læuia, lini ferè paria, sed breuiora nec supra radicem densa, immò rara atque ab imo bina: ex minimis, semper singulis geniculis maiora ad medium vsque caulem, deinde paulò decrescentia Caulis parum superiore longior, rotundior, sed etiã strijs descendentibus ex quolibet foliolorum geniculo vtrinque, vt in superiore, nec purpurante. In summo calyx extuberat ex rotundo quadratus, purpurascens ex viridi, quatuor apicibus magnis florem circuudans oblongum, satis exertum atque conuolutum, dilutè cæruleum, quatuor foliolis constructum oris pilosis ferè, propter fimbrias quibus diuiditur admodum tenues, quapropter *Fimbriatam* à flore, ad differentiam appellauimus. Hic se postmodum explicans, magis colore saturo apparet, Crucis figuram latam fingẽs, fimbrijsq́. foliolorum circa centrum ob conuolutionem elatis, foliolum enim alterum alteri insidet, atque ex illo ortum ducere videtur. Subcrescente denique fructu bifidum caput è centro se exerit,

Tempus. *Descriptio* *Cognomẽ.*

rit,luteis illud ſtaminulis concomitantibus. Huius fructus vetrioſus in ſummo,craſſius antedicta,magisq́. Gentianæ ſimili, anguloſus, minutiſſimum ſemen nigrum continens,qui findente ſe, vt in alijs,vtriculo decidit. Stamina floris tubulo intus hęrēt vt in alijs. Æquicolorum montibus,*le foſſe*,dicto loco propè Peonias fœminas oritur. Guſtu amaro vt congenerum. Perennis eſt radix. *Locus.* *Sapor.*

Gentianella Purpurea minima. *Cap. LXXX.*

EODEM tempore,ijſdemq́. locis,quibus prior inuenitur,& floret hæc etiam: quæ minor altitudine ſed fruticoſior ab imo ad ſummum. Radice nititur longiore, fibroſa tantundem ferè intra terram ramoſa ſe extendens,ac ſupernè aſſurgit,& expandit. Folijs eodem modo in terram ſtratis,binis vtrinque densè in imo caulis hærentibus cruciatim, oblongioribus admodum prima deſcripta, ſed anguſtioribus parum. Caule breuiore,ab imo ſingulis geniculis ramoſo,purpurante,magisq́. quadrato. In ſummo flores ex calycibus paruis, atque profundè admodum in quatuor apices diuiſis, oblongo tubulo inani calathi effigie multum exerto, atque in quatuor paruas hiantes parum lacinias ſe diuidentes conſpiciuntur,colore ex rubro purpurante: quorum medium ſiue vmbilicum villoſum eſt atque candicans, ſicuti & dilutiora laciniarum oræ. Vtriculum habent medium oblongum,teretem bifido capite,atque ſemine turgido,flauente,minuto,rotundo,nitido,omnium craſſiore,atque diuerſo,Irioni læui ſemini æmulo,Iulio menſe diſſecto per longum vaſculo ſiue pericarpio effluente. Radicis ſapor acris & amarus. *Locus.* *Deſcriptio* *Tempus.* *Sapor.*

Rapuntium montanum rarius corniculatum. *Cap. LXXXI.*

RARIORES nunc afferimus Rapunculi varietates elegantiſſimas;in quorum ſtructura, eximia artis induſtria conſpicitur, quibus parens Natura in variandis plantis oblectatur. Huius flos adeò elegans & venuſtus eſt,vt non paucam conſpicientibus delectationem afferat. Ac vt illius delineationem proſequamur,à communioribus tamquam notioribus incipiemus. Rotundum,globoſum caput,atque purpurocæruleum conficiunt curui,atque in ſeipſos nutantes florum corniculi, ſupra baſim quinque viridantium *Nomen.* *Deſcriptio*

folio-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

foliolorum in ſummo caule ſitam, in orbem concinnati, ex quibus cognomen. Hi ex calycibus primùm orbicularem initium obſoleto colore ducunt Orobi magnitudine craſſeſcentes, deinde in ſupinũ atque curuum ſatis corniculum deſinentes, atque inter ipſos, centrum petentes annuentes implicati. Paulatim verò ſe perficientes cornicula læuia illa ac ſimplicia, aliud tenuius dimidio breuius, & in ſummo trifidum exerere incipiunt; deinde circa tuberculũ imũ incipiunt ſe ſinuosè & vndatim in quinque partes per longum findere, ac poſterius in tenues limbos ſe diuidentes atque dilatantes, formamq. noſtratis Coli, quibus linum aptatur ad nendum, ita ab interno corniculo ſeparantur circa imum, & ventrioſam formant effigiem; inter quos prorumpunt lutea ſtaminula quinque. Perficiente ſe flore, corniculorum apices trifidi etiam grandiores effecti torquentur, atque laciniæ illæ in totum ab interno corniculo thyrſi effigie ſeparantur, atque ita erectæ permanent, donec tandẽ ſeminum vtriculi quibus inſident turgeſcere incipiant, & inuerſæ recedant deorſum ſpectantes. tunc enim ſimiles Rapuntijs vulgatis calyces quinque apicibus ornati, foraminum notas oſtendere incipiunt, qui poſtea perfecti, non ſecus ac congeneres perforantur, ſemenq. copioſum fuluum, parum latius Trachelij anguſtifolij montani decidit. Auguſto Foret, Æquicolorum altiſſima frigidaq. iuga herbida, *Cornino*, dicta diligit, in quibus etiam ſpecioſa & copioſiſſima Lunaria botritis, Epimedium à nobis in Phytobaſano dicta inuenitur, ſed inter ſaxa quodammodo. Radice nititur perẽni candida craſſiuſcula recta Rapuntij inſtar, minore quidem, atque per terram brachiata admodum, vt plures ex vno radicis ceſpite plantæ perficiantur. Folia ima læuia Rapuntij vulgati æmula, rotundiora ad formam Violæ purpureæ, vel Campanulæ Pyramidalis dictæ accedentia, maioris digiti vnguis latitudine, per ambitum obtusè dentata. Cauli pedali ſtriato circa ipſum imum oblonga duplò hærent folia ſeptem alternatim vulgari Rapuntio ſimiliora, per ambitum acutioribus dentibus diuiſa, & per medium caulem ad ſummum duo aut tria acutiora anguſtiora, longis interuallis diſpoſita, vt nudum caulem relinquant. Tota planta dulci lacte turget, guſtu ſuaui in mandendo tum radix & folia, vt Rapuntium Vulgare dictum, nobis Erinus Nicandri; quem niueis floribus in Valle qua flumen pertranſit, ad radicem montis ſupra D. Nicolai ædiculam Oppidi Anuerſæ Valuenſium eruimus. Huic affinem effigie depinxit poſtremò Trachelij petræi nomine in Baldo monte

Cognomẽ. *Tempus.* *Locus.* *Sapor.*

naſcentem & obſeruatam à Io. Pona pharm. Veron .rotundioribus folijs,radice lignoſa,caule breuiore.

Rapuntium alterum leptophyllon Capitatum.
Cap. LXXXII.

CALIDIORA parum iuga incolit planta hæc, neutiquam poſt habenda,atque in Villa quadam Æquicolanis proxima *Tennicoda*,appellata in montibus ſita oppoſitis, non longè à Villa ſecus iter nemoroſum meridiem verſus copioſa. Radice candida craſſore paucis diuiſa fibris,in ſummo ceſpite craſſa corticoſa aut villoſa deperditis flaueſcentibus caulibus, perenni: regerminante quidem radice admodum fruticat ab imo,vt & in quadam triginta pares caules ex eodem imo radicis capite exortos inuenerimus, omneſque florum capitulis ornatos: ſæpius verò quinque, ſeptem, aut paulo plures quorum medius aliquando vnica diuiditur ala,& rarius terna. Caulium longitudo bipedalis ferè,quibus folia anguſta lino æmula,latiora parum,ſinuoſis oris, conuolutiſq. vt in pictura foliolum expreſſimus,atque hirſutie molli obſita,ſicut & rubeſcentes parum caules,quos alternatim ambiunt densè, tertiam in ſummo nudam partem relinquentia. In quorum ſummo,omnibus ſupra baſim ſtellatam viridantium foliolorum ſex aut ſeptem ſerratis oris,conferti cærulei flores in orbem,globoſum caput formant vnde cognomen. Florum effigies primùm oblonga læuis antequam pandantur,ſed expanſi in quinque lacinias diuiduntur anguſtas paruas breues,mediam habentes ſtellulam puſillam, albentem elatam,a floris centro, atque ex illa thyrſulum ſiue ſtamen capitatum oblongum. Cum de hiſcere flores incipiunt capitulum in imo coronant cæruleis ſtellulis alias minutas & candidas intra ſe habentibus,thyrſoſq. emittentibus. verùm decidentibus in imo cæruleis, puſillæ internæ albæ ſtellulæ remanent, calycibus viridibus inſidentes cæruleis è medio capituli ad ſummum emicantibus: atque demum omnibus defluxis viride ſtellatum etiam remanet capitulum vtriculis ſemina concipientibus ſuperiori non diſſimilibus, minoribus verò atque petiolo è baſis centro prodeuntibus. Itaque pulchram comam plantæ eodem tempore conſpicies, capitula quidem alia botrioſa nondum florida, alia ſtellis cæruleis ornata, alia cæruleis maioribus & albis minoribus, alia albis viridantibuſq. prout perfectiora maturaq. erunt capitula. Semen è forami-

Locus. *Deſcriptio* *Cognomen*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

raminibus vtriculorum more congenerum decidit fuluum minutissimum splendidum, minimi Erini à me depicti modo. Tota lacte

Tempus. Sapor. dulci manat, non secus ac reliquæ congeneres. Augusti fine florentem inde transeuntes legimus.

Hanc quidam cælesti capitato flore decepti pro Scabiosæ specie descripserunt, non sine errore, non enim lacteum succum, & Plantæ naturam obseruarunt.

De Tragopogis. Cap. LXXXIII.

PROPOSVIMVS decem abhinc annis in nostro Phytobasano laciniatum Tragopogona ex Apulia nobis tunc allatum, quem postea in Æquicolorum montibus copiosum eruimus, ac etiam circa Flaminianum Villam, quo etiam loco aliæ, nedum nigropurpureo flore porrifolia maior species illa vulgatior, & à Lobellio depicta oritur; cuius flores luteos, ac obsoletè purpurantes esse refert. Nobis verò icon illa nigropurpurei floris plantæ, ac etiam obsoleti coloris magis respondere videtur. Lutea namque species illa maior pratensis, in calidarum tantùm regionum pratis obseruauimus agri Romani, nec vt illa frigidarum etiam; nec ita longa & porracea habet ima folia, sed breuiora angustiora, rigidioraq. ad angustifoliæ Scorzoneræ dictæ accedentia, triplò angustiora: quamquam & caule & alarum cauis foliorum similis purpureæ videatur. At verò florum effigie inter se distant, ac magnitudine Purpureæ namq. minor est flos omnibus, atque calycis apices radiantes circumcirca alterotanto diametrum excedunt floris, ita vt floris ambitus paruus adeò videatur respectu plantæ, calycis atque radiorum ipsius expanso flore. Illius quibem obsoleti coloris primùm in Æquicolorum villa *Colleroscio*, dicta, plantam inuenimus, maiorq. dimidio est purpureo, rarioribus floris & latioribus foliolis atque maioribus: reliquis verò eadem prorsus videbatur, nisi quòd Cirinolæ, purpureæ plantam bipedali longitudine inflexa folia inque terram conuexa habere comperimus, atque notauimus. Luteæ verò speciei vulgaris atque pratensis plenior admodum est flos, atque grandior; calycis apices magis occupans. Nunc autem alias à nemine descriptas proponemus, atque etiam quænam nobis Antiquorum notis proximior accedat demonstrabimus.

Tra-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Tragopogon Theophraſti & Dioſcoridis.
Cap. LXXXIV.

EX ſeptem quas nouimus hucuſque Tragopogorum ſpecies, præter eas quas *Scorzoneras*, appellant Recentiores, nulla magis antiquorum delineationibus reſpondere videtur iſta, quam in Æquicolorum montibus & è regione Capuccinorum cœnobij inter Flaminianum Villam, ac etiam ſupra viam quæ inde ad caſtrũ Podium Poponiſcum itur, vbi copioſam eruimus. Cuius folia ſi quæ alia extare poterit, Croci folia ita æmulantur, vt potius anguſtiora, quàm latiora cenſeantur, pedem & magis longa, trigona ferè, parùm rigentia, canaliculata, alba linea in cauo percurrente criſpa, & extuberante obliquè rugoſa, vt etiam in Ornithogalo veriore obſeruatur. Circa radicis caput, quod craſſum tuberoſum, nigrũ & aſperum eſt, alba & longa lanugine obſita ſunt folia, atque latam candicantem originem ducunt, reliquò anguſta virentia, & in acutum deſinentia & copioſa. Radix longa recta minimi digiti craſſitie, obliquas vndequaque fibras tenues, atque denſas emittens, craſſo cortice, medulla lignoſa. Caulem edit in imo craſſum rotundum ſolidum, læuem, atque tribus alis diuiſum ſubrubentibus, magnis, cauli ferè paribus, tenuioribus læuibus: quibus vt cauli quatuor alternatim rarius diſpoſita hærent foliola nodis hærentia, in ſummo tenuiora admodum. Omnibus in ſummo calyx inſidet magnus craſſus quinquefoliatus; qui dehiſcens, paruum proportione quinque radiorum calycis nigropurpureum florem oſtendit, raris & anguſtis barbulis compoſitum, ex quibus ſingula ſtamina bifida intorta prodeunt: Foliola verò illa nigropurpurea & ſtriata ſunt, in extremo ſerrata, ibique lutea, ſicut & circa eorum initium: quod, conuolutum eſt tubuli inſtar, ex quo ſtaminula illa nigropurpurea in ſummo bicornia, luteſcentia, atque hirſuta veluti luteo puluere inſperſa. Breui quidẽ tempore non ſecus ac congenerum modo flos clauditur, atque ſemen concipiens intra caycem, longam canam hirſutam anguſtam, rigidamq́. Hirco ſimilem emittit barbam, quare Tragopogon fuit appellata, Hircina .ſ. barba, à ſimilituſtine vt Theophraſtus ait, Οἱ δὲ μυρία ἄλλα καλοῦσιν, ὃ τὴν μὲν ῥίζαν ἔχει μακρὰν καὶ γλυκεῖαν, τὰ δὲ φύλλα τῷ κρόκῳ ὅμοια, πλὴν μακρότερα· τὸν καυλὸν δὲ βραχὺν ἐφ' οὗ τὴν κάλυκα μεγάλην· καὶ ἐξ ἄκρου μέγαν τὸν πώγωνα πολιόν· ἀφ' οὗ καλεῖται Τραγοπώγον.

Descriptio
Locus.
Etymon.
Lib.7.c.7.

Quidam inter millia alia nominant hanc, quæ quidem radicẽ habet

longam,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

longam, & dulcem, folia verò Croco ſimilia multùm longiora: caulem autem breuem ſuper quem calycem magnum, & ex vertice magnam barbam canam, vnde dicitur Tragopogon. Non vt perperam noſtro iudicio in Dioſcoride legitur, ἐπὶ δὲ τοῦ καυλοῦ κάλυξ μέγας. καὶ ἐξ ἄκρου καρπὸς μέλας, ἀφ' οὗ καὶ τὸ ὄνομα ἔχειν. *Sed in caule calyx magnus, & in ſummo fructus niger, ex quo nomen habet*. Non enim à fructu nigro, quem non habet, ſed à prolixo & extra calycem excedente pappo ſiue barba anguſta, vt pennicillum, Hirco ſimili, appellata fuit Tragopogon. Quare in Dioſcoride potius legeremus καρπὸς μέγας, *fructus magnus*, non μέλας, *niger*, vt ex Theophraſto & vi-

Lib. 21. c. 15. uis Plantis colligitur; vel pro, καρπὸς μέλας, ἄνθος μέλαν, reponere, *flos niger*, vt forſan Plinius intellexit, qui ait, *Super caulem calyce nigro*, apertum cum flore nigrum calycem dicere poſſumus, atque ita intelligi poſſe nobis videtur. Longa atque magna ſemina parũ flauentia hæc perficit aſpera angulosa, ac longum pappum habentia, quæ deinde in globum aperta, magnam ſphæram concinnant, vento illam deſtruente. Minora verò huic ſunt, quàm latifoliæ tàm nigropurpureo, quàm obſoleto flore, quorum omnium maxima.

Tempus. Tota planta lacte dulci turget. Iunio floret & perficitur. Semine nata planta illo anno caulem non edit, ſed Croci modo folioſa extat. Huic ſimilis folijs, ſed floris effigie diuerſa, atque non calicis baſi radiante depingitur à Doct. & Cl. V. C. Cluſio nomine Scorzoneræ quartæ Pannonicæ.

Tragopogon alter gramineo folio ſuauerubens.
Cap, LXXXV.

Locus. Deſcriptio. Sapor. SED hæc Cirinolæ tantùm, paucisq. obuia Martij initio tanquam præcox in Piraſtrorũ ſyluula illa exoritur propè D. Rocchi ædem, radice parua, omnium minima, trientem longa, in ſummo rubeſcente, reliquum alba dura lacteſcente, guſtu dulci, multis, vt in ſuperiore lateraliter obliquis fibris humum amplexante. Folijs anguſtis dodrantalibus gramineis hirſutis, tactu lenibus extrinſecus, intus verò albidioribus tactuq. deorſum verſus aſperis vt in Hordeacijs. Caule longo bipedali tenui, albicante rotundo neruoſo, duro: folijs multis densè alternatim illum cingentibus, circa nodos latioribus; raris alis diuiſo. In ſummo ex magno reſpectu plantæ calyce octo foliolis radiantibus diuiſo, flore intus ex albo rubẽte carneo colore ſuauerubente, vndecim foliolis, intus alia

foliola

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

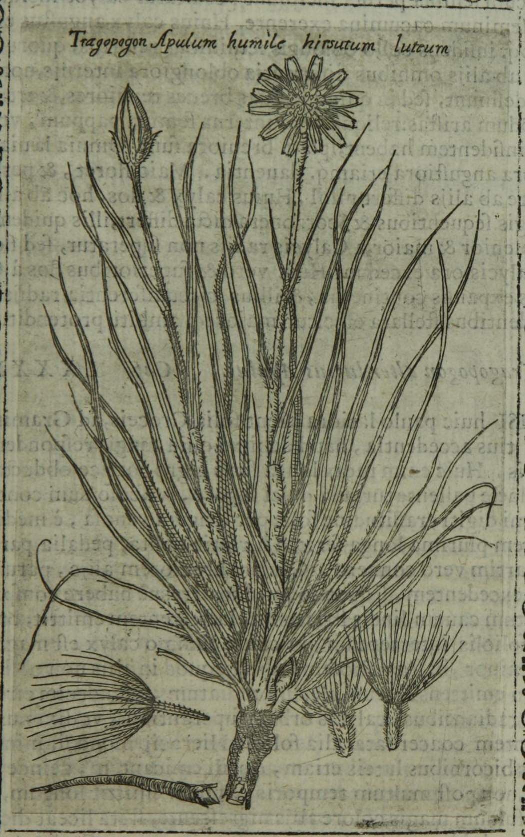

Tragopogon Apulum humile hirsutum luteum

foliolis ſubrubētibus, ex q̃bus ſtamina nigrocærulea lutea acie puluerosa in medio eleuantur, vmbonis vice vt in ſuperiore. Flos etiã huic, cum ſemina perfici incipiunt occultatur calyce incluſus, papposa ſeminum cacumina exerente. Huius calyx anguſtus eſt, inani longoq. inſidens collo oblongis ſeminibus refertus, quorum exteriora ab alijs omnibus differentia oblongiora internis, non in pappum deſinunt, ſed in quinque, duas breues tenuiores, & tres longas admodum ariſtas: reliqua verò interna ſemina pappum, vt congenera inſidentem habent, ipſaq. breuiora ſunt. Omnia læuia omniũ minora anguſtiora etiamq. flauentia. Maio floret, & perficitur. Sapore ab alijs differt nihil. Huius calyx & flos, hoc ab alijs Tragopogis ſequentibus & Scorzonera dicta differt, illis quidem luteus flos, plenior & maior, a Calycis radijs non ſuperatur, ſed floris orbis calycis ora excedunt. Huic verò & ſuperioribus flos à Calycis radijs expanſis continetur, & illius circumferentia radijs calycis excedentibus ſtellata efficitur, maioreq. ambitu protenditur.

Tempus. Sapor.

Tragopogon alter luteus Apulus. Cap. LXXXVI.

Deſcriptio

NISI huic paulo latiora eſſent folia Croceis, ad Graminea potius accedentia, haud dubium quin magis reſponderet alijs plantis. Huic enim radix longa ſatis nigro cortice obducta, intus alba, lacte pallente turgida, dulci ſapore, viſcoſo dum concreſcit, minimi digiti craſſitudine folia per longum venoſa, è medio circa radicem plurima longa ſericea hirſutie obſita, pedalia partim recta, partim verò conuexa. Caulem breuiorem alijs, parum ſupra folia excedentem, [quandoque duos tresuè habere conſpicitur,] hirſutum cauum, lineis ſtriatum, & lacteſcentem emittit, breuioribus foliolis interceptum, in cuius ſummo calyx eſt magnus, ſed alijs minor, baſim folioſam habens, quod in alijs non obſeruatur, florem emittens luteum plenum radiatum, quindecim circa ſe foliolis radiantibus, calycis orbem ſuperantibus, vt diximus, intus habentem coaceruata alia foliola Hieracij modo ſtaminibus intortis bicornibus luteis etiam, Aprili emicantem, deinde contractum, non poſt multum temporis, pappum emittit longum, admodum fuluum magis colore alijs nigreſcente, ſi ita liceat dicere, duriorem rigidioremq. Hircinæ barbæ pilorum modo, eoq. differt, quod magis hiſpidum ſit, ideoq. Hircinam magis barbam imitantem: ſemine longo, ſed duplò minore, alijs, aſperò etiam dentatis

ſtrijs,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

strijs; sed contrario aliorum modo circa imum tenuiore, itemq. fuluiore. Variat planta hæc semine tantum, reliquis verò nullam potuimus elicere differentiam tunc temporis Cirinolæ inuentam, in altera semen est breuius, latius, incanum lanuginosum, acanaceis proximũ, pappo superiore admodum breuiore, eodemq. colore, minusq. rigente. Tota planta gustu dulci & grato. Martio caulem ædit, Aprili floret, & Maio perficitur.

Locus. *Sapor.* *Tempus.*

Cichorium syluestre alterum Ἀπικρὶς, *siue Cichorium dulce.* *Cap. LXXXVII.*

AMARITVDO nomen Picridis Cichorio tubuit, vt in Theophrasto, & Diosc. legitur, quare non mirum si nobis rariori huic plantæ contrarium nomen imponere placuit, simili argumento ducti. Hæc namq. Cichoriaceo generi quamuis adnumeranda videatur, non tamen aliud quàm syluestris Cichorij figuram folijs representat & habitu plantæ: gustu verò, adeò est amaroris expers, vt omnino amaritudo desit, ac planè dulcis palato sentiatur: vnde Ἀπικρὶς, ad differeetia Picridis denominanda fuit. In vmbrosis Vallium saxosis et septentrionalibus locis Valuensium frequens, toto anno regerminans ab radice longa nigro cortice obducta, intus alba, & lacte disrupta manante dulci, quod non secus ac in Chondrilla gummi modo ferè concrescit. Folia illi Cichoriacea, minus profundè incisa, pulposa, carnosiora cæteris congeneribus, nec aspera sed leni obducta hirsutie, colore obscurè virentia. Caulem Veris fine producit bipedali & aliquando maiore altitudine rotundum solidum hirsutum, colore candicantem, ramulis in summo brachiatum, in quibus folia lata, magis profundè incisa sine petiolo hærent, similia illis Sonchi, & Cichorij Vesicarij à nobis infra depicti: In summo in oblongis hirsutis calycibus Hieracio aut Sõcho similes hilari aureo luteo colore flores edit: quibus marcescẽtibus copioso semine turgidi remanent calyces, oblongo, colore obscurè ruffescente, atque pappum candidum tenuem mollem habente, quo maturitatem adepto euolat, vt congeneribus euenit. Æstate perficitur.

Lib. 7. c. 11. de hist. plant. *Lib. 2.* *Sapor.* *Nomen.* *Etymon.* *Locus.* *Descriptio.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Cichorium ſylueſtre veſicarium pratenſe.
Cap. LXXXVIII.

Nominis cauſa. NVLLVS primo intuitu, ac etiam perpendendo plantam hanc Cichorium non iudicabit: folijs quidem & poſitu ita vulgare Cichorium æmulatur, vt niſi a media veſica animaduertatur cum illam gerit, nihil prorſus ab vſuali differre putabit: Atque non rarò pro vulgari colligitur, vſuq. recipitur. *Deſcriptio* Habet folia virentia ſplendida parum, læuia tenera mollia Cichorij magnitudine, diuiſura & colore: [variat quidem ijſdem locis, folijs aliquando latioribus & hirſutis aſperioribus, & minus profundè diuiſis per ambitum] petiolis circa radicem & caulem rubentibus. Radicem parum longam craſſiuſculam nigreſcentem, intus lacteſcentem. *Tempus.* Martio menſe folijs inuenitur in orbem expanſis, in medio vmbilico veſica regiæ nucis magnitudine, molli, tenui membrana obducta, intus mẽbranoſos folliculos habente: Hi caule ſe perficiente dehiſcentes, in alas, & flores membranoſis conceptaculis expanduntur. Caulis eſt ſtriatus craſſus aſper nigritante hirſutie cauus rotundus, alternatim folijs hærentibus cinctus; circa ſummum latioribus breuioribus minusq. profundè incisis, atque folliculi modo alas cum veſicis etiam amplectentibus in caulis ſummo: in quibus è foliacea membrenulæ modo tenui baſi, ſex foliolis cauis conſtructa, quæ antequam flores pandantur, illos botrorum modo incluſos habet, flores emicant, longis calycibus Hieracij modo luteſcentibus foliolis, infernè purpurantibus Eranthemonis modo, intus multis coaceruatis ſtaminibus extuberantem vmbonem conficientibus: quæ tandem perficientibus ſe papposis ſeminibus euaneſcunt, ipſaq. ſemina perfecta euolant. Tota lacte turget amaro, atque in Apuliæ Cirinola in caule concreſcit. Vſu pro Cichorio vſurpata. Sapore, atque guſtu ſimili. In Vinea Reguli eruiſſe, ac plurimam vidiſſe meminimus.

Chondrilla ſaxatilis viſcoſa caule κνημιδόφρον *Galeni.*
Cap. LXXXIX.

Locus. Sapor. NOVA eſt, à nemine, quod viderimus, depicta hæc Chondrilla, ſic enim appellamus: facie quidem, ſucco, ſapore viribusq. ab altera Dioſcoridis à nobis deſcripta minimè differre videtur.

Ra dice

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Radice longa inter ſaxorum rimas nixa, & in vetuſtioribus etiam mœnijs Campoclarenſium, ſicuti & Aequicolorum Marerij caſtri *Locus.* & montanis locis. Difficilè niſi diſrupto ſaxo excipi poteſt: atque ſi *Deſcriptio* minimo diſrumpantur radix, folia, caulis, vel etiam flores, copioſus inde exit lacteus ſuccus viſcoſus, pauco tempore in grumos concreſcens. Folia ſunt Cichorij vel potius Dentis Leonis dictæ modo laciniata, profundioribus etiam inciſuris, tenuioribus lobis diuiſa radicem verſus aduncis: pedem longa, & circa radicem obliquè dependentia in orbem expanſa. Caules rarò plures, ſed vnicũ ſæpius, nec etiam multis alis diuiſum emittit, rotundum læuem tenuem albicantem cubitalem folijs multum veſtitum in imo; è medio verò ad ſummum vſque tenuiora anguſtiora ſunt folia, per ambitum non inciſa, nec eroſa, ſed per medium ipſorum neruum diuiſa, hinc atque hinc caulis & alarum latera cingunt, vt parum caulis aduerſarum partium conſpiciatur, vel nudus remaneat: adeoq. tota hærent, per longum caulem amplexantia vtrinque frequenter alternata, vt vix ab inferioribus ſuperiora diſtẽt; totusq. caulis ita folijs obductus, vt veluti ocreatus ferè videatur. Quod nominis κνημιδόφορη ad differentiam fuit. *Cognominis cauſa.* Horum quidem foliorum reliquum ſummum, quod illorum pars quarta eſt, vel minor, integro dorſo hærẽs à caule recedit, ex quo veluti ala, & caule cui hæret, flores breuibus petiolis inſidentes emicãt oblongis calathis, bini terniuè, aut plures etiam, intus lutei, foris albicantes per medium foliolorum florum; alij ſemen parturientes, alij enaſcentes, vel dehiſcentes, ita vt diutius floreant, ſimulq. perfecta ſemina ab alijs pappo euolent, alia uerò ab ipſius plantæ, & florum viſcoſo intercepta ſucco retineantur ex pappo dependentia. Nigra ſunt, atque oblonga, in cacumine vt in congeneribus pappo albo piſoſa. Aeſtate & Autumno floret. *Tempus.* Sapore amaro admodum, Manus tacta ſimpliciter lacte inficit dificileq. abluitur vt viſcum. *Sapor.* Hæc autem, cùm maximè agreſti lactucæ præſertim caules ſummi effigie florum etiam colore & poſitu, atque modo videatur ſimilis, præſertim florida, pro Galeni Chondrilla ac etiam Dioſcoridea ſupponi poteſt, illius teſtimonio, qui ait; *Lactucæ agreſti ſimile quoddam olus eſt, quod Chondrillã* *2. de alim.* *nominant, & citius in caulem, erumpit, amaritudinem, habens maniſeſtam, & quendam viſcoſum & album ſuccum, qualis Tithymalorum eſt, ſed non eſt ater velut in illis: quo ad agglutinandos in palpebris pilos vtimur.* *Vires.* Sed noſtra Chondrilla omnibus notis ſupradictis prædita videtur, atque etiam quod frigidis locis oriatur,

in

Chondrilla uiscosa Campoclarensis caule χυμμιδοφόρῳ

in quibus humidior aër videatur, ſucco viſcoſo adeò tenaci referta eſt, vt non ſolum propria ſemina ex calyce exeuntia, quæ volitare poterant, ſine hominis vel alicuius miniſterio intercepta retinet, ſed & muſcas & alia volatilia inſecta parua. Pro agreſti Lactuca illam accipimus Vinearum frigidarum regionum Appẽninorũ Montium frequẽtiſſimam aculeato caule magnis ſentibus craſſiſq. Rubi modo ſucco viſcoſo referta, copioſo atque graui odore à Matthiolo depictam & deſcriptam, ſed ſpinas in caule omiſit, quæ craſſæ ſunt, ſicuti in foliorum dorſo: eius folia verò ima lactucæ vel dipſaci æmula ſunt. Quam etſi recentiores aliqui reijcere conantur, non poſſumus illis adhærere niſi veriorem agnouerimus antiquorum delineationibus magis reſpondentem, aculeatam, qualis à Theophraſto depingitur; ſed nos plantam illam à principio aculeatam animaduertimus, atque Aequicolorum vineis & hortis adeò latifoliam ſpontaneam eruimus, & noſtris iconibus inſeruimus nouo artificio conſtructis, vt lactucæ ſatiuæ folia ſuperaret, ſemipedali diametro quidem obſeruauimus, atque maculoſa aliquando nigro purpureis notis, ac ſi Moris infecta eſſent. At ſatiua lactuca in non ſtercato loco nec tranſlata adeò minor exit, vt nec ſupradictam ſylueſtrem minorem æquet. Nec folijs multum ab illa diuerſis, niſi quia hæc magis per ambitum diuiditur.

Lactuca ſylueſtris.

Lib 7. c. 6.

Hieracium Apulum ſuauerubente flore.
Cap, XC.

GRATO floris ſuauerubentis colore ſæpè tranſeuntes hæc allicit vt eruãt, ſeminiſq. futuri ſpem lectis aufertur. Copioſa Cirinolæ Apuliæ in ſyluula Piraſtrorum propè D. Rocchi templum, primo Vere prodiens, radicem habens non magnam, pallentem, ex qua folia in orbem circa terram erumpunt, hirſuta, Cichorij vel Hiæracij magni vulgaris Apuli ſimilia, ſed intermedijs minutis lacinijs Dentis Leonis dicti. Caules aliquando plures alis diuiſos, & folioſos in imo rubẽtes, ſicuti foliorũ petioli circa radicẽ, læues ſolidos lacteſcentes. Flores in ſummo magnos admodum Hieracij effigie, colore carneo, ſuaue rubente ex albo, roſeo, hilari atque viuaci. Semina in pappos euolantia vt in alijs, ſed nimis oblonga & anguſta digitali longitudine, oblongo conceptaculo incluſa. Aprili menſe floret. Sapor plantæ non amarus vt congenerum, ſed guſtu dulci, & ingrato parũ odore fumi. Huius ſemen anno Iubilei Romæ

Locus.
Deſcriptio

Hh attuli-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

attulimus, atque ab huius rei exercitatiſſimo viro Io. Paulo de Alexio Neapol. cui illud commune fecimus, alij in hortos ſpectatu dignißimum florem, tranſtulerunt: etiam lectus flos phyalis aqua plenis aſſeruatur diu hians, noctuq. occluſus pluribus diebus.

Tempus. Sapor.

Hieracium alterum ſaxatile montanum. Cap. LXXXXI.

INTER ſaxorum rimas, cum Heracij hæc varietas oriri obſeruauerimus à loco, & ad differentiam *Saxatile* appellandum duximus Ita quidem & nõ tantùm rimis ſaxorum, ſed neſcimus quomodo ipſis integris ferè ſaxis inſit, quibus nulla apparet fiſſura. Radice nigra, pedali corticoſa paruis fibrillis, & non niſi diſrupto ſaxo aliquid euelli poteſt, Immanibus quidem & altiſſimis ſaxoſis ſolidisq. Vallis Campoclarenſium lateribus oritur, vt non facilè omnibus in locis diſumpere vel extirpare ob ſaxi amplitudinem, cui folijs perorbem diſpoſitis & obliquè dependentibus atque hærentibns viridem ſtellam folijs exprimere videtur. Folia verò ſemipedem aut magis longa ſunt, per ambitum laciniata, minoris Hieracij modo, hirſuta aſpera dura, amara, & lacteſcentia. Inter quorum centrum exeunt duo vel tres iuncei duri cauliculi thyrſi ſpecie, hirſuti tenues pedales aſperi lacteſcentes ſecundæ Chondrillæ Dioſcoridis à nobis depictæ pares & ſimiles, in quorum cacumine ſinguli ſunt flores oblongis calathis incluſi, qui aperti lutei pallentes apparent. illisq. pappoſa oblonga ſemina & fuſca ſuccedunt, hianteq. calyce euolantia. Iunio floret, & Iulio menſe perficitur. Inuenimus eandem etiam poſteà in Aequicolòrum montibus ſaxoſis.

Nomen. Cognomẽ. Locus. Tempus.

Sanchus montanus purpureus τετραπέταλον.
Cap. XCII.

AEQVICOLORVM umbroſa denſaq. nemora frigida loca *Cornino* appellata incolit hæc per quam rara Sonchi ſpecies ſic enim ex toto plantæ habitu naturaq. denominare libuit. Nigrum putidumq. humum interFagorum radices amplexatur huius radix obliqua nodoſa, dentata germinum oculis tàm recentioribus quàm vetuſtis; fibris vndique craſſis longis brachiata. Caule tenui bipedali rotundo læui albicante ſolido lacteſcente ſicuti tota planta, folijs primùm adeò puſillis, deinde maioribus ſemper multumq. latiori-

Locus. Nomen. Deſcriptio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

latioribus oblongis ſemipedem, duas vncias latis parum ſinuoſis per ambitum, ſecundæ Chondrillæ Dioſcoridis à nobis in noſtro Phytobaſano edito deſcriptæ ſimilibus, colore viridi pallente ſuperius, aduerſa verò parte ex albo ad cæruleum vergentia tenuia, tenera mollia, læui montano hederaceo Soncho ſimilia colore, caulem amplexantia, ſingulisq́. geniculis illum in ſpiras torquētia, ita vt non rectus, ſed obliquè nunc dextrâ, nunc ſiniſtra, imflexus & ſinuoſus videatur. Folia in ſummo latiore appendice cauli hærent, iterumq́ue minora efficiuntur, è quibus obliqui & admodum tenues rotundi iuncei petioli exeunt, quoquo verſu caulis cacumen expanſi; florum onuſti deorſum ſpectantium ſquamoſis calycibus oblongis ex viridi purpuraſcentibus, in binos ramulos ſe diuidentes: in quibus hiantes flores, quatuor exerunt media ſtamina, longa, quorum pars media purpureo colore, tantundem emittit luteam, veluti pulueroſam, & ſummo trifido apice diuiſam, atque intortam: quæ totidem petala, floris ſcilicet foliola, lata nigropurpurea, oblonga incurua, inq́. ſeſe inflexa circundant, ora in ſummo habentia longis fimbrijs diuiſa, quare ab illorum quaterno numero τετραπέταλον cognomine diſtinximus. Semina poſtmodum ſuccedunt parua læuia cinerea, candidum mollemq́. pappum exerentia, latiuſcula breuia atque compreſſa. Petala intelligimus eodem quo Græci modo πέταλον, in florum deſcriptione; vt ſcilicet, *Petalon*, floris *folium* intelligatur, ſicuti in Iſopyro a nobis deſcripto declarauimus ex Dioſcoride: quamuis quidam hypercritici obſeruationem illam veluti nouā a nobis elaboratā, nec ab ipſis Græcæ linguæ Theſauris exceptam, ſed Auctorum lectione, & obſeruatione diligenti hauſtam non liberè recipiant: Nos igitur denuò veteris Poëtæ Alcmanis auctoritate noſtram obſeruatioaem, ac interpretationem in Iſopyro traditam tuebimur, qui Chryſanthemi ſiue Cachlæ florem deſcribens, vt coronam illam, ***barbularum***, vt Plinius nominat, folia illa florum, quæ luteum internum vmbonem coronant, exprimeret, ſic Græcè ait, *Cognomen* *Lib. 21. c. 8*

χρύσεον ὅρμον ἔχον, ῥαδινὰν πετάλοισι κάχλαν.

*aureum torquem habens, teneram * petalis cachlam.* ** ſiue barbulis.*

Ex quibus apertè liquet verbum πετάλοισι, *petalis* pro floris foliolis ſiue barbulis accepiſſe: at hi veriorem plantam potius perquirant atque conferant. Folia manſa grata ſunt: non enim niſi modicè aut vix amara ſentiuntur: quare cum illas in fictilibus aleremus, vt ſemina colligere perfecta poſſemus, Gallinæ foliorum grato eſu, & *Sapor.*

flores

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

flores etiam aduolantes deuorarunt,alijs plerisq. simul satis plan-
Tempus. tis relictis. Augusto floridam inuenimus,atque sata radice Autum-
no exijt,niueq. demortua , Vere iterum prodijt , atque adoleuit .
Huic similem doctissimus Carolus Clusius antè nos , quartum Son-
chum læuiorem Pannonicum appellauit , sed huic quatuor in flore
sunt foliola, non quinque , ac radix huic magna nodosa obliqua
perennis,quòd in illa non depingitur,nec describitur.

Hieracium montanum , alterum λεπτομακρόκαυλον . *Cap.* XCIII.

ET hæc,quòd folijs , totoq. habitu vulgato Hieracio adsimilis
Cognomẽ. esset,illius cognationi adscribendam visa fuit atque ab effigie
Locus. angusta & longa λεπτομακρόκαυλον , ad differentiam denominanda .
Descriptio Huius in sepibus ortus Aequicolorum Villæ *Mercato* dictæ, & nec
ibi multa. E tenui breui fibrosa parum flauicante radice , parua
Tempus. promit folia secus terram , magna & longa Hieracio aut Seridi si-
milia,hirsura mollia,& quæ facilè citoq. marcescunt Caulem qui-
dem Iunio & Iulio mense tenuem, admodum longum hominis ferè
staturam æquantem,ex viridi lutescentem,hirfutie albentem, aspe
riusculum,lactescentemque, alternatis in semipedalibus distantijs
absque petiolo hærentibus folijs, vt in congeneribus latiore origi-
ne amplexantibus:In summo longas alas,pluresq. fissum,in multos
se tenues longosq petiolos diuidentes , in quibus oblongi calyces
foliolis densè constructi superstant: & in illis flores emicant lutei,
admodum parui, sed Hieracio æmuli,& similibus congeneriq. plan
tæ a Dodonæo , lampsanam dictæ . Semine paruo nigro papposo .
Sapor. Tota planta lacte turget,nonnihil tunc amaro sapore visa.

Pilosella maior vmbellifera μακρόκαυλος *montana,& pratensis.* *Cap.* XCIIII.

AFFINIS & hæc superioribus etiam videtur,ideo hîc reponen-
da:quam ob longos admodum & rigidos , quos in foliorum
Nomen. causa. superficie pilos habet, *Pilosellam* appellare oportuit. Atque ad dif
ferentiam Vulgatæ , maiorem , vmbelliferam & , longicaulem .
Cognomẽ Huic radix non longa nec recta , sed obliqua,ac veluti decurta-
Descriptio ta , (putrescit quidem facilè) minimi digiti ferè crassitie , in-
numeris fibris albis longis se circum reptantibus , quibus hæret
obsita.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

obſita. Folia supernè virentia ſunt, ac hirſutie admodum longa rigente, denſa albente ferè aſpera: infernè albicantia, minusq. hirſuta, & pauca: quæ proximiora radici breuia ſunt Vulgatæ paria, at deinde ſemper longiora, vt dodrantem ferè adæquet, nec ita tunc denſa hirſutie obſita, & minimum digitum lata. Caule tripedali è medio aſſurgente in imo læui, in ſuperiore parte hirſuto, ad flores vſque, rotundo vireſcente aſpero cauo, lacteſcente ſicuti foliis, nudo recto, tribus tantum foliolis ſemper decreſcentibus per caulem rarò diſpoſitis. Flores in caulis cacumine veluti congeſti denſiq. corymbi umbellarum forè modo, longis petiolis triuncialibus inſidentes, parui admodum, Agerati vel Millefolij magnitudine ſed Hieracioides, quibus ſemina parua nigra pappo denique euolantia ſuccreſcunt. Æſtate in Æquicolorum montium iugis pratenſibus herboſis altioribus inuenitur perfecta, tota lacte turget ſapore non nimis amaro.

Locus. *Tempus.* *Sapor.*

Auricula muris altera incana ſaxatilis frigidarum regionum. *Cap.* XCV.

NEC ab horum natura differre videtur multũ, nec locus aptior viſus, ideo hìc inſerenda fuit. Quare non niſi in ingentium ſaxorum ripis, eorumq. niſi hærentem obſeruauimus, via qua è Flaminiano Villa ad Montium cacumina S. *Angelo* dicta itur: ſolida illa propter viam alta excauata ſaxa, ſupra medium iter. Radice nigra rugoſa, craſſiuſcula, ex qua flauentes longæ Elleboraceæ fibræ vbi terreni quid adeſt, inter rimas, at alioquin breuiores & criſpæ cernuntur. Foliis in orbem quatuor, aut quinque circa radicis caput expanſis obliquè dependentibus. Parua & recentia rotundiora toto Autumno atque Hyeme, ſed Vere deinde adultiora oblonga oualia parumq. ſinuata fiunt, incana hirſutie denſa longa Verbaſci maris modo, & magis hiſpida, auricularum Quadrupedum modo, vnde nomen impoſitum à Recentioribus. Caule vnico vel gemino, ex radicis vetuſtæ ceſpite bifido prodeunte, hirſuto ſatis, rotundo pedali altitudine, paucis rariſq. foliolorum alis intercepto, duabus vel tribus; in ſummo caput habente craſſum hirſutum congeneri vulgatæ non diſſimile, ſed incanum, in quo flos luteus eodem modo, ſicuti & ſemine: quæ copioſa nigra & papposa ſunt. Iulio perficitur. Tota lacte manat, ſapore foliorum non amaro, ſed ſicco. Nullis hæc maculis, vt in Vulgari, infecta obſeruatur, ſed tota incana, lanoſa

Locus. *Deſcriptio.* *Nominis cauſa.* *Tempus.* *Sapor.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

lanosa admodum hirsutie albicante. Huius iconem, quia cocleæ plantam deuorarunt à nobis vt è viua delineare illam possemus, satam, haud expressimus, sed Deo dante, proponetur aliàs.

Aster Cernuus. Cap. XCVI.

NON dubium cuique intuenti plantam hanc floridam, quin Asterem dicat: florum quidem vmbones foliola quædam circundant, sicuti stellarum radii nobis apparent. Atque huic magis quadrare videtur Asteris nomen, cum terram quasi radiare vellent flores cernui prospiciāt. Huius plantæ oblonga folia vulgàris Asteris effigie latiora maiora multum, tres vncias lata, per ambitum parum crenata pilosa breui hirsutie neruosa terræ proxima. Caulem singularem emisit, alis diuisum multis, quibus breuiora hærent alternatim folia, vt in caule duriora, minusq. crenata, vel nihil. Caulis verò alarumq. summum non vt in alijs plantis tenuius, sed paulatim crassescit, vt quod floribus hæret sit admodum crassius, & curuum nō imbecillitate, vt in Peruuiano Chrysanthemo maximo, sed natura. Singulos flores in singulis alarum cacuminibus producit, luteis staminibus confertis in vmbones vt in congenere, sed pluribus admodum foliolis virentibus imparibus radii molles, nec vt in vulgari aculeati, vel pungentes. Iulio & Augusto floret, & Septébri perficitur. Semen oblongum fuluescens amarum, viscosum odoratum angustum striatum latum, quod singulis floribus subest, vt in Chamemælo & Acanaceis. Radix est fibrosa, pallescens, fibris crassiusculis diuisa, Valerianæ Syluestris modo, sapore ferè aromatico. Folia acerba adstringentia cum amarore quodam, quare mixtæ facultatis esse videntur. Hanc ex monte D. Mariæ Virginis, vulgò *Monte Vergine* dicto, vbi Sacratissimæ Virginis Imago maxima est, & miraculorum multitudine ornata, atque ob id à deuotis frequenti comitatu quotidie accedentibus venerata.

Nominis causa. *Descriptio* *Tempus.* *Sapor.*

Asteris altera species Apula an Baccharis. Cap. XCVII.

NEMO recentiorum est, qui veram Baccharim se inuenisse non censeat, neminem quidem adhuc veram habuisse certioris iudicij esse credimus. Verùm si coniecturis indicijsq. uenanda esset, hanc potius recipiendam esse, quàm aliorum sequi opinionem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Non autem huic firmiter adeò hærendum, vt meliorem inuenire non quæramus. Hāc propter ſuauem radicis odorem, aromaticum ſaporem, atque cum Ellebori radice ſimilitudinem, donec melior de ea ſit ſententia magis reſpondente planta inuenta ſi non pro Baccharis vſu, nomine ſaltem vſurpandam protulimus. Radicem habet diuturnam, ex ceſpite Ellebori modo fibroſam, atque fibræ ſemipedales duræ nigræ craſſo cortice carnoſæ, pullo colore, ſapore & odore aromatico, neruum albicantem intus lignoſum tenuem admodum oſtendunt diſſectæ, aliquibus etiam tenuibus fibris intermedijs albentibus immixtis. Folia Aſteris ſupradicti modo, craſſis neruis multis, in terram ſtrata lanoſa mollia, per ambitum obſcurè dentata, colore ex viridi pallentia odorata. Caulem è foliorū vmbilico ſemipedalem, hirſutum angulosum, folijs veſtitum abſque petiolo hærentibus Drabæ, vel Glaſti modo, acutiore ſerratura dētatis: in ſummo duabus vel tribus alis diuiſum, in quibus capitula Aſteris modo, tenuiſſimis barbulis ac denſis radiantia, lutea: vmbone intus paruis floſculis conſtructo. Maio menſe floret, & Iunio vel Iulio perficitur, ſemine in pappos abeunte, exiguo ac odorato. Huius radicis odor & ſapor adeo ſenſibilis naribus & guſtui vt nulla alia ab recentioribus deſcripta planta æquiparari ei poſſit: ac ſi ex albo purpuraſcentes huic eſſent flores, quod & cæteris ab alijs deſcriptis plantis etiam vitio eſt, genuinam Dioſcoridis Baccharin facilè ſtatueremus: niſi idem huic eſſet plantæ, quod Aſteri euenire Dioſcoridis notat, *florem habere purpureum, aut melinum, velut Anthemidis capitulum circumſciſſum foliolis ſtellæ ſimilibus.* Rarior Cirinolæ in Syluula prope D. Rocchi Ædem. Frequentior in Monte Maiella dicto, Romæ quoque deinde inueniri ſcimus loco *Ponte molle*, dicto, miliario ab Vrbe vbi & verius Buphthalmum etiam folijs capillaribus, flore toto luteo Maio inuenitur. Cæteras ab alijs pro Bacchare depictas plantas minus reſpondere ſatis ex ſupradictis innoteſcit; ac nos floris varietatem perquirentes etiam in hac planta, minimè quieſcimus. Miramur quidem tot editionibus, ac recognitionibus editionis operis Matthioli, ac additionibus nunquam picturam atque hiſtoriam ſuæ Baccharis perfeciſſe, quæ tot annis ipſo viuente florere, atque ſemina perficere poterat, nobiſq. veram & perfectam, non effictam proponere iconem floribus inter folia veluti botris Verbaſci modo qui nunquam hiare potuerunt. Putamus quidem floribus viduam plantam ſibi ab Andrea Lacuna miſſam eandem cum noſtra fuiſſe: deceptum verò ab illa

Sapor. *Nominis cauſa.* *Deſcriptio* *Tempus.* *Locus.*

alte-

alterius amici florida forſan depicta, non re ipſa viſa. Hanc nemi-
nem hucuſque depinxiſſe vidimus.

Paralytica montana Aequicolorum rotundifolia Aliſmati Varie-tati adſcribenda. Cap. XCVIII.

VARIAT hæc à congeneribus rotundioribus admodum folijs, *Deſcriptio*
tenui longo trigono & trientali petiolo inſidentibus erectis, carnoſis venoſis, infernè incanis lanoſis, ſinuoſis oris, vt crenata videantur, è radice obliqua carnoſa, multis fibris albis Ellebori modo carnoſis dependentibus atque humum amplexantibus odoratis, ſapore acri amaro, odorato parum palato. Caulem dodrantalem *Sapor.*
emittit, vel maiorē loci & alimenti vberioris cauſa, rotundum tenuem nudum, Iunci aut Cyperi modo, Thyrſum repræſentantem vt Dioſcorides de Aliſmate tradit: atque nos in Planta Auricula Vrſi vulgò dicta, pro Aliſmate propoſita. In Editione, noſtri Phytobaſani omiſimus rationem reddere cur ille caulis ſimilis huic atque congener Thyrſum referret vt indicauimus: Nunc autem nacta occaſione ad illius opinionis confirmationem dicimus. Thyrſum à Grammaticis pro haſta accipi, atque in herbis illud propè erit, quod in Virgulæ modum, vel teli rectitudinem conſurgit, vt de Aſparagi nouello eduli Thyrſo ſiue turione Plinius refert. *Viret* *Lib. 19. c. 8*
thyrſo primùm emicante: qui caulem educens, tempore ipſo quo faſtigiatus eſt in toros ſtringitur. Item Thyrſi ſimilitudo nedum in haſta nuda eſt, vt in Aſparagi thyrſo, ſed vt etiam Thyrſi Bacchici modo cacumine faſtigiatus ſit, vt idem Plinius perbellè noſtro propoſito de Papyri Nilotici caule tradit, noſtro Cypero ſimili, *In gra-* *Lib. 13. c. 11.*
cilitatem faſtigiatum thyrſi modo cacumen includens. Quæ ſimilitudo nulli magis plantæ, quàm Aliſmati à nobis propoſitæ conuenire *Tempus.*
poterit. Huic igitur cauli ſimili modo in ſummo ex baſi tenuibus foliolis diuiſa decem flores, vel minus prodeunt eodem modo luteo colore hilari, ex calycibus hirſutis incanis quinque oris diuiſi, in quibus rotundum pericarpium longo apice perficitur, marceſcentibus atque etiam hærentibus floribus, in quo ſemina nigra angulosa & copioſa concluduntur. Aequicolorum montibus ſupra Flaminianum, *lo Serrone*, dicto loco, in cacumine ſeptentrioni oppoſito latere, humenti humo. Maio floret, Iunio perficitur. His adde varietates à Doctiſſimo Carolo Cluſio obſeruatas, atque in poſtrema editione folij forma deſcriptas Primulæ veris nomine, atq;

Vrſi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Vrſi Auriculæ; in quibus ſexta numero magis Plantaginea folia referre videtur, vt Dioſcorides notat. Addendæ ſunt etiam vires ab Hieron. Trago in ſuo herbario relatæ, & recentiorum experimento comprobatæ; vt ſcilicet flores herbæ Paralyſis conditi cum ſaccharo vel aqua ſtillatitia, longa ægritudine confectis, apoplecticis, & qui Syncopes patiuntur proſint internisq. affectibus; quia cor ſingulari facultate confortandi ſit prædita. Extrinſecus, tumores ex morſu venenoſorum animalium detumeſcere facit, vulneribus dolori capitis medetur, quibus reſpondere videtur Alyſmatis viribus a Dioſcor. deſcriptis. *Vires.*

Liſimachia lutea altera ἄξανθος. *Cap.* XCIX.

TRIFOLIA hæc eſt Lyſimachiæ luteæ vulgaris modo, cui non aptius referri potuit, quam in horto ſuo colebat Neapoli Frãciſcus Aluinus S. Eligij hoſpitalis pharmacopæus herbariæ rei ſtudioſus, atque tunc Lyſimachiam fecimus ob adſtringentem foliorũ ſaporem, & folia, quæ ſingulis caulis geniculis terna erant, hirſuta verò, & luteæ lyſimachiæ vulgari minore: è quorum ſinu & caulis inter illa, longis petiolis duas vncias dependentes lutei flores non diſſimiles emicabant, quinis foliolis conſtructi baſim ſiue calycem habentes totidem foliolis compoſitam. Caulis anguloſus ſenis angulis ſtriatus, quibus ni fallijmur flores reſpondebant. In ſummo folioſum cacumen repræſentabatur, quo caulis deſinebat densè atque in acutum ſtipatum. Fructus concipit decidentibus floribus folioſo illo conceptaculo tectos Coriandrino ſemini pares atque ſimiles, in quibus ſemina, quæ ob imperfectionem obſeruare nequiuimus. Radix ei obliquè repens tenuis, plures emittit ſoboles, colore eſt extrinſecus carneo, ſuauerubente, intus verò flauicante; fibris obliquè frequentibus craſſisq. reſpectu radicis, humum findentibus, propè ſummam tellurem hærentibus diuiſa. Sapore adſtringente, odore graui terreo. Differt hæc a Vulgari foliorum breuitate, ac ramorum inopia, quibus illa in ſummo diuiditur; in quibus flores ramoſis etiam petiolis, elati atque plures ſimul inſidentes producuntur:- *Nominis cauſa.* *Sapor.* *Deſcriptio*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Plantago Apula laciniata bulbosa. Cap. C.

Locus. Nomen. COPIOSA hæc in incultis Apuliæ præsertim Cirinolæ, quibus pro armentorum pascuis vtuntur, quare ibi *Lingua agnina* vocatur vernaculo idiomate, dicuntq. quam maximè hac vesci pecudes atque agni, non quia linguæ agni effigiem repræsentaret. *Descriptio* Radice nititur crassis admodum fibris, Ellebori crassioribus longis semipedalibus nigrescentibus corrosis, illisq. tenuibus capillamentis hærentibus vndique terram amplexantibus. è summo cespite dependentibus crasso rotundo veluti bulbo, Auellanæ nucis magnitudine, ex quo folia multa in orbem, in terra strata Plantaginea Quinqueneruiæ similia, ambitu vero Coronopo vulgari *herba stella* dictæ, incisa dentata magnis lobis, inter quos alij sunt intermedij parui admodum, Coronopo maritimo Prochitæ Insulæ rupibus frequentissimo similia, eodem modo hirsuta sed minus aspera. *Tempus.* Thyrsos emittit Æstate plures, septem inuenimus, pedales rotundos tenues, quorum tertia aut maior pars in spicam teretem floribus Arnoglossæ modo habeat staminulis pallentibus dependentibus. Caules aliqui reptant, & resupinantur, alij medij recti. fructu & semine non differt. *Coronopus Rochytæ.* Coronopus verò Prochitæ a vulgari differt folijs parum latioribus carnosioribus hirsutis admodum, atque parum asperis, dentibus huic plantæ similioribus; caulibus & reliquis a Vulgari non differt nisi hirsutie, ideo iconem reliquimus. At quia *Coronopus Neapol. tenuifol.* de Coronopi varietate loquuti sumus, addendam etiam censuimus hoc loco alterius Coronopi varietaté a nobis Neapoli obseruati hoc anno 1605. in mœnijs & locis contra Castrum Oui dictum Decembri mense in terram folijs strata exiguis admodũ vt maritimi Abrotoni foliorum lacinias latitudine minimè superet, quatuor vncias longas, tribus vtrinque barbulis longis dissectis incuruis, effigie laciniatam a nobis Tragopagona referentibus, sed longè minori, radice vulgari simili sed minore. thyrsulis spicatis haud dissimilibus, qui exiccati in terram procumbunt eodem modo, vt in cõgeneribus. Sapore astringente, tota planta leuis est nec hirsuta. Coronopum minimum tenuifolium maritimum appellauimus ad differentiam.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449

Trineruia Plantago altera minima montana incana.
Cap. C I X.

Locus. *Descriptio* *Cognomẽ.* *Sapor.* *Tempus.*

AEQVICOLORVM iugis ſupra D. Philippæ antrum hæc inuenitur cum Ranunculo bulboſo anguſtifolio ferè ſimili modo. Huic ex ceſpite carnoſo informi Elleborinæ fibræ ſed dodrantales colore pallentes, atque capillamentis parum hirſutæ latè per humum ſparſæ inſunt. Folia ex oblonga ceruice corticoſa hirſutaque prodeunt, quatuor vncias non ſuperãt, latitudine minus ſemiuncia, tribus decurrentibus neruis, vnde *Trineruiam* appellauimus, colore incana. Caulis è medio iunceus tenuis admodum, dodrantalis in quo capitulum thymi magnitudine ad ſummum, floribus minutis quatuor foliolis cartilagineis pellucidis, ex quibus ſtamina multa candicantia, Plantaginea, ab imo dehiſcentibus, in orbem caput circundantibus. Semine vt in congeneribus. Radicis ſapor adſtringens ſed amarus. Caput durum ex viridi nigreſcens ferè rotundum. Maio floret.

Leucoium terreſtre maius frigid. regionum. *Cap. C I I.*

Nominis. cauſa. *Deſcriptio* *Sapor.*

AD differentiam maritimi Leucoij, terreſtre hoc denominare libuit, illud enim in arenoſis, vel maris afflatui ſubiectis calidarum regionum locis, hoc in terreſtribus montanis, vmbroſis frigidisq. & humentibus oritur, floribus non diſſimilibus. Odori ſunt, ſuauẽq. ceræ nouæ odorem remittunt, ſapore acres; vmbellatim ferè in ſummo alarum, & caulis parum hirſuti, rotundi cubitalis, tribus alis diuiſi, qui cum decidunt flores, è petiolo ſiliquas emittit multas alternatim in ſummo diſpoſitas, Leucoio ſimiles. At folia è radice longa pedali vel longiore, bifida, aut trifida, candida, in terrã ſtrata inueniuntur, pedem longa grandiora, & quæ proxima cauli, verùm prima minora; & Erucæ ſatiuæ, aut Papaueris erratici folia lacinijs profundis imitantur. Colore virentia parum hirſuta, mollia ſuccoſa, & acri ſapore, ſicuti tota planta. Iunio floret inter ſaxa Vallis Campoclarenſium, ſupra locum vulgò dictum, *il Colle di mezo* locis vmbroſis atque humentibus, atque frigidis.

Tempus. *Locus.*

Leucoium saxatile alterum obsoleto flore. Cap. CIII.

HOC ideo saxatile Leucoium appellauimus, vt, cum in saxorum præsertim rimis, & vetustarum mœnium Campoclarensium reperiatur, aliquid proprij & diuersitatis exprimeremus. Huius radix crassa longa foris pulla, intus alba est, & neruosa. Caulis verò semipedalis rotundus viridis, hirsutus, alis duabus diuisus, in quarum summo flores alternatim Leucoio similes, hirsutis calycibus, colore ex luteo & viridi purpurante obsoleti, parum odori, è quibus siliquæ producuntur trientales hirsutæ, nodosæ, corniculatæ, in terram deflexæ, sex aut septem semina intus habentia singulis valuulis, binæ sunt quidem Leucoij modo. Folia in imo longo petiolo diuisura Papaueris maritimi vel etiam Leucoij in arenis orti, hirsuta crassa, veluti albi Hyosciami, & magis, odore graui, & quæ cauli hærent breuiora, & absque petiolo, nec laciniosa, sed serraturis & magnis dentibus diuisa Hyosciamo similia, sed quadruplò minora, propè caulem latiora. Maio floret, & Iunio siliquas perficit. In saxis & rupibus Vallis soli expositis. Sapore dulci calfaciente Rhaphani ferè tota planta odore graui non ingrato.

Nominis caussa. *Descriptio* *Tempus.* *Locus* *Sapor.*

Lampsana Apula Plinij & Dioscoridis. Cap. CIV.

MARGINES aggeresq. viarum, atque agri Cirinolæ hanc Erucæ satiuæ æmulam fundunt. Primo quippe aspectu florida quemlibet falleret, folijs caule, ac flore adeò illi similis. Differt quidem foliorum duritie, atque neruorum asperitate inferna parte, & caulis Radice verò candida crassa longa syluestris Rhaphani modo, acriq. sapore. Folia emittit in terram iacentia, dura, virentia parum hirsuta, neruis aspera, magnitudine & diuisura Erucæ, satiuæ Rhaphani vel Napi, quorum folia inter se similia sunt, sapore olereceo. Caules edit plures bipedales ferè alis diuisos, sed summa alarum folia circa flores oblonga sunt Rhaphani modo, non vt in Eruca vtrinque incisa, & in hoc ab illa etiam differt. Flores in summo albi, lineis nigris depicti Erucæ satiuæ modo, magnitudine atque positu adsimiles, vt ab illis Erucam quilibet putet. Siliquis verò postmodum differt, quas non Erucæ modo breues, & ventriosas, sed longas & tenues, Rhaphani syluestris æmulas, minus tuberosas, atque sapore gratiores. Floret Martio & Aprili, atque

Locus. *Descriptio* *Sapor.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.449